A. COSTACHE
E. CÂRSTOCEA
M. COLUMBAN
H. CORCHEŞ
Fl. IONIŢĂ
D. KUDOR
L. SFÎRLEA

clasa a VII-a

Limba și literatura română

Pregătire completă pentru

TEZA cu subiect unic

TEORIE. APLICAŢII. SUGESTII DE REZOLVARE

ART
Grup Editorial

E. Cârstocea
M. Columban
H. Corcheş
A. Costache
Fl. Ioniță
D. Kudor
L. Sfîrlea

Limba şi literatura română — clasa a VII-a

PREGĂTIRE COMPLETĂ PENTRU
TEZA CU SUBIECT UNIC

TEORIE. APLICAȚII. SUGESTII DE REZOLVARE

ART
Grup Editorial

Bun de tipar: 29 octombrie 2007

Tehnoredactare:
Andrea NICULAE

Coperta:
Alina ADĂSCĂLIŢEI

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Limba şi literatura română pentru clasa a VII-a: pregătire completă pentru teza cu subiect unic / E. Cârstocea, M. Columban, H. Corcheş, ... - Bucureşti: Art, 2007
ISBN 978-973-124-168-5

I. Cârstocea, Elena
II. Columban, Monica
III. Corcheş, Horia

811.135.1(075.33)
821.135.1.09(075.33)

Pentru comenzi vă puteţi adresa:

Departamentului Difuzare
C.P. 78, O.P. 32, sector 1, Bucureşti

telefon
021.224.17.65
0721.213.576
0744.300.870
Se acordă importante reduceri.

CUVÂNT ÎNAINTE

Scopul declarat al studierii limbii române în gimnaziu este, conform **Programei pentru clasa a VII-a**, *de a forma un tânăr cu o cultură comunicațională și literară de bază, capabil să înțeleagă lumea, să comunice și să interacționeze cu semenii, să-și utilizeze în mod eficient și creativ capacitățile proprii pentru rezolvarea unor probleme concrete din viața cotidiană, să poată continua în orice fază a existenței sale procesul de învățare, să fie sensibil la frumosul din natură și la cel creat de om*. Evident, obiectivele programei școlare au fost concepute astfel încât să permită atingerea acestui scop.

Programa pentru teza cu subiect unic 2008 pare proiectată în același spirit, vizând două dintre capacitățile dobândite și exersate de elevi de-a lungul întregului parcurs școlar: A. *Capacitatea de receptare a mesajului scris* și B. *Capacitatea de exprimare scrisă*.

Pornind de la aceste constatări, cartea de față își propune să ofere celor interesați un număr cât mai mare de exerciții diverse, având un grad mediu de dificultate, care să permită exersarea, în condiții apropiate de cele ale tezei, a celor două capacități menționate.

Autorii consideră că este util pentru elev să „parcurgă" în acest fel materia și doar în perioada de recapitulare să încerce rezolvarea a maximum 2-3 modele de subiecte.

Lucrarea a fost împărțită în patru părți, astfel:

Partea I, *Literatura română, limbă și comunicare*, conține un număr de **Observații asupra subiectelor de limba și literatura română la teza cu subiect unic**, chestiuni diverse legate de **Abordarea (receptarea) textului literar** (moduri de expunere, eul liric, specii literare, figuri de stil etc.) și **Sinteze și scheme recapitulative** (fonetică, vocabular, morfologie, sintaxă). Fiecare problemă teoretică discutată este urmată de **Exemple de cerințe** și de **Sugestii pentru redactare**.

Partea a II-a are în vedere *Evaluarea curentă*. Exercițiile au fost grupate în funcție de *Obiectivele de referință* corespunzătoare celor două capacități avute în vedere de Programa pentru teză – *3. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris* și *4. Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă* – și în strictă conformitate cu *Exemplele de sarcini de lucru* corespunzătoare activităților de învățare și conținuturilor din programă. Pentru fiecare exercițiu a fost menționat un timp de lucru orientativ și, de asemenea, semestrul din care au fost selectate conținuturile cerințelor de lucru. De asemenea, a fost oferit și un spațiu corespunzător necesar redactării răspunsului.

Au fost marcare prin asterisc (**) exercițiile concepute pe baza programei din semestrul al doilea.

Partea a III-a conține câte zece *Teste pregătitoare pentru teza cu subiect unic* pentru fiecare dintre cele două semestre. **Întrucât Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare în Învățământul Preuniversitar (C.N.C.E.Î.Î.) a oferit doar *Precizări referitoare la structura tezei cu subiect unic*, dar nu și formatul acesteia, modelele propuse spre rezolvare au fost alcătuite în strictă conformitate cu sarcinile de lucru pentru fiecare dintre cele două**

semestre şi cu timpul de lucru alocat, numărul de cerinţe (deci şi structura testelor) fiind însă variabile. În consecinţă, şi alocarea punctajelor este orientativă, scopul acesteia fiind numai facilitarea autoevaluării.

Partea a IV-a conţine *Sugestii de rezolvare pentru evaluarea curentă* şi, de asemenea, *Sugestii de rezolvare* pentru cinci dintre subiectele de teză. Motivul pentru care nu au fost oferite sugestii pentru toate cele douăzeci de modele este acela de a da posibilitatea elevilor să realizeze şi absolut independent rezolvarea cerinţelor, punându-se astfel în condiţii cât mai apropiate de situaţia reală din cadrul tezei.

Autorii

PROGRAMA PENTRU TEZELE CU SUBIECT UNIC*

Limba şi literatura română

Clasa a VII-a
2007-2008

I. PRECIZĂRI

Prezenta programă pentru tezele cu subiect unic la disciplina limba şi literatura română vizează obiectivele de referinţă din **programa şcolară pentru clasa a VII-a**, referitoare la capacitatea de receptare a mesajului scris şi la capacitatea de exprimare scrisă, în diferite situaţii de comunicare. Subiectele pentru teze vor fi în acord cu obiectivele de referinţă, cu activităţile de învăţare şi conţinuturile din programa şcolară pentru clasa a VII-a. În tabelul de mai jos, sunt incluse exemple de sarcini de lucru/ cerinţe care pot apărea în tezele cu subiect unic la limba şi literatura română.

Prin tezele cu subiect unic, în evaluarea unităţilor de conţinut care privesc domeniul limba română se are în vedere *viziunea comunicativ-pragmatică, abordarea funcţională şi aplicativă* a elementelor de construcţie a comunicării, cu accent pe identificarea rolului acestora în construirea mesajelor şi pe utilizarea corectă şi adecvată în propria exprimare scrisă. Sarcinile de lucru vizează exerciţii de tip analitic (de recunoaştere, de grupare, de motivare, de descriere, de diferenţiere) şi de tip sintetic (de modificare, de completare, de exemplificare, de construcţie), de evidenţiere a valorilor stilistice, a aspectelor ortografice şi de punctuaţie, în situaţiile care impun o asemenea abordare.

În evaluarea unităţilor de conţinut ale domeniului lectură, sarcinile de lucru implică cerinţe care privesc înţelegerea unui text dat, literar (identificarea ideilor principale, a unor trăsături generale şi particulare ale textului şi exprimarea unui punct de vedere asupra acestora etc.) sau nonliterar, precum şi redactarea de către elev a unor compuneri vizând scrierea despre un text dat (rezumat, caracterizare de personaj). De asemenea, sarcinile de lucru vor avea în vedere competenţele de redactare a unor texte descriptive, narative şi dialogate, precum şi a unor texte care presupun exprimarea motivată a unei atitudini/ a unei opinii proprii.

Pentru obiectivele de referinţă care privesc capacitatea de receptare şi de producere a mesajelor orale, profesorii vor organiza activităţi specifice şi vor realiza evaluarea de parcurs a acestora.

* Conform site-ului Ministerului Educaţiei, Cercetării şi Tineretului.

II. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ DIN PROGRAMA ȘCOLARĂ ȘI EXEMPLE DE SARCINI DE LUCRU

3. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris

Obiective de referință	Exemple de sarcini de lucru corespunzătoare activităților de învățare și conținuturilor din programă
3.1 să recunoască modalitățile specifice de organizare a textului epic și procedeele de expresivitate în textul liric	• identificarea structurii textelor epice și lirice: structuri în textele epice (timp, spațiu, acțiune, personaje) și lirice (concordanța dintre forma fonetică și grafică a poeziei și ideea transmisă de aceasta); identificarea măsurii, a tipurilor de rimă și de ritm învățate • identificarea și explicarea rolului unor procedee de expresivitate artistică (epitet, comparație, repetiție, enumerație, **metaforă, antiteză**[1]) în texte la prima vedere • identificarea și explicarea sensului figurat al unor cuvinte din texte la prima vedere • identificarea unor trăsături ale genului epic și liric în texte studiate sau la prima vedere • **identificarea unor trăsături ale genului epic sau liric în texte aparținând următoarelor specii literare studiate: balada cultă, nuvela, imnul**
3.2 să sesizeze corectitudinea și valoarea expresivă a categoriilor gramaticale și lexicale învățate, într-un text dat	• sesizarea rolului semnelor ortografice și de punctuație din textul dat • identificarea categoriilor morfologice și sintactice[2] și a rolului utilizării lor într-un text dat • sesizarea schimbării semnificației unor cuvinte în funcție de contextul în care apar • stabilirea relațiilor de sinonimie, antonimie, omonimie și polisemie într-un text dat • explicarea sensului unor paronime • identificarea mijloacelor de îmbogățire a vocabularului în cuvinte formate prin derivare (cu sufix, cu prefix, derivare parasintetică), prin compunere sau prin schimbarea valorii gramaticale/ conversiune • identificarea și explicarea pleonasmului • despărțirea cuvintelor în silabe; indicarea numărului de silabe ale unui cuvânt • identificarea diftongului, a triftongului sau a hiatului în cuvinte din text • **identificarea tipurilor de propoziție (principală, secundară; regentă, subordonată) și a raporturilor de coordonare și de subordonare în propoziție și în frază**
3.3 să citească o varietate de texte literare sau nonliterare, demonstrând înțelegerea sensului acestora	• identificarea ideilor/ unor idei principale într-un text literar sau nonliterar la prima vedere • relaționarea idee principală – idee secundară într-un text dat • identificarea unor trăsături ale personajelor din texte la prima vedere

---

[1] Conținuturile marcate prin bold sunt valabile numai pentru semestrul al II-lea.

[2] Conținuturile marcate cu bold în programa școlară, din capitolele 3.4. *Morfosintaxa* și 3.5. *Sintaxa propoziției* vor fi evaluate în semestrul al II-lea; pentru semestrul I, pot fi evaluate noțiuni de morfosintaxă studiate în anii anteriori, menționate (cu litere obișnuite) în aceleași capitole ale programei școlare.

4. Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă

Obiective de referință	Exemple de sarcini de lucru corespunzătoare activităților de învățare și conținuturilor din programă
4.1 să utilizeze corect și nuanțat neologismele, categoriile semantice învățate	• alcătuirea unor enunțuri în care să utilizeze corect și adecvat contextului: antonime, sinonime, omonime, paronime și cuvinte polisemantice • utilizarea adecvată în context a neologismelor • reformularea unor enunțuri care conțin cuvinte repetate (prin folosirea sinonimelor) sau exprimări pleonastice
4.2 să organizeze secvențele textuale în funcție de o cerință specifică	• elaborarea de răspunsuri adecvate cerinței formulate, cu folosirea adecvată a paragrafelor, a modurilor de expunere, a convențiilor/ specificul tipului de text indicat
4.3 să utilizeze corect flexiunea nominală și verbală în textul scris, utilizând corect semnele ortografice și de punctuație	• utilizarea corectă a părților de vorbire flexibile și neflexibile în textele redactate • construirea corectă și expresivă a unui text din punct de vedere sintactic • utilizarea adecvată a formelor verbale prin raportare la cronologia faptelor relatate; utilizarea conectorilor adecvați la nivelul propoziției și al frazei • **reformularea unor enunțuri care conțin erori de natură morfologică și sintactică**
4.4 să adapteze redactarea la capacitatea de receptare a destinatarului, utilizând o structură grafică adecvată tipului de redactare realizat	• construirea adecvată a răspunsurilor la cerințele unei probe • integrarea unor argumente în exprimarea unui punct de vedere • dispunerea în pagină a diverselor texte • scrierea îngrijită și lizibilă a textului
4.5 să redacteze texte diverse, folosind diferite modalități pentru realizarea expresivității textului	• realizarea unor descrieri prin ordonarea coerentă a detaliilor • redactarea unor texte narative și dialogate • rezumarea unor texte narative la prima vedere sau studiate • comentarea unor trăsături ale personajelor din texte la prima vedere • **caracterizarea personajelor din texte studiate** • **ilustrarea unor trăsături ale genului epic sau liric în texte aparținând următoarelor specii literare studiate: balada cultă, nuvela, imnul**
4.6 să-și exprime, în scris, opinii și atitudini	• exprimarea unui punct de vedere personal referitor la un text sau la o temă adecvată vârstei • redactare nuanțată în raport cu structura și motivațiile personale • prezentarea unor modele reprezentative pentru vârsta și opțiunile personale (din familie, din școală, din societate; personalități din diferite domenii, personaje) • comentarea semnificațiilor unei secvențe dintr-un text dat sau a semnificației titlului acestuia

PRECIZĂRI*
referitoare la structura tezei cu subiect unic
pentru clasa a VII-a
Limba și literatura română

În conformitate cu programa pentru tezele cu subiect unic, aprobată prin O.M.E.C.T. nr. 1868/ 31.08.2007, subiectele la disciplina limba și literatura română, pentru clasa a VII-a, în anul școlar 2007-2008, vizează evaluarea următoarelor abilități, deprinderi și competențe cu privire la **receptarea mesajului scris** (înțelegerea unui text literar dat) și la **exprimarea scrisă** (scrierea reflexivă, scrierea imaginativă, scrierea despre textul literar).

Pentru domeniul limba română sarcinile de lucru vor avea în vedere *recunoașterea și operarea* cu elemente de fonetică și de vocabular, având ca suport *un text literar, epic sau liric, la prima vedere* (*selectarea, aplicarea, analiza, compararea și interpretarea unor fapte de limbă* existente în textul dat sau, pornindu-se de la statutul acestora în text, evidențiate într-un alt context/ într-o altă situație de comunicare). În subiectul pentru semestrul I, pot apărea și 1-2 cerințe vizând noțiuni de morfosintaxă studiate în anii anteriori și actualizate, conform activităților de învățare prevăzute de programa școlară în vigoare (la nivelul identificăriilor în textul dat), iar pe semestrul al II-lea, accentul se va deplasa către morfosintaxă și sintaxa propoziției (apărând doar 1-2 cerințe cu privire la noțiuni de vocabular, identificate în textul dat).

Pentru domeniul **lectură** se va avea în vedere evaluarea unor abilități, a unor deprinderi și a unor competențe care vizează:

A. *Capacitatea de receptare a mesajului scris* (identificarea modalităților specifice de organizare a textului epic și a procedeelor de expresivitate în textul liric, prevăzute la obiectivele de referință 3.1 și 3.3).

B. *Capacitatea de exprimare scrisă* (scrierea despre textul literar dat: rezumarea textului, comentarea semnificațiilor unei secvențe dintr-un text/ a semnificației titlului/ a unor trăsături ale personajelor/ a unor procedee de expresivitate artistică, exprimarea motivată a unui punct de vedere personal referitor la text; scrierea reflexivă, inspirată din experiența personală: exprimarea în scris a unui punct de vedere personal; scrierea imaginativă –compuneri libere: descrieri și narațiuni).

În evaluarea capacității de exprimare scrisă, vor fi acordate punctaje detaliate pentru conținut și pentru redactare/ pentru calitatea exprimării (*coerența textului, registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului, ortografia, punctuația, așezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea*).

Sarcinile de lucru care privesc evaluarea *capacității de exprimare scrisă* printr-o compunere de tipul eseului structurat sau al eseului nestructurat, în conformitate cu programa școlară și cu programa pentru tezele cu subiect unic, vor avea următoarea distribuție:

1. Pentru **semestrul I**:
- realizarea unor descrieri prin ordonarea coerentă a detaliilor;
- redactarea unor texte narative și dialogate;
- rezumarea unor texte narative la prima vedere;

* În conformitate cu cele publicate pe site-ul Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului.

- prezentarea unor modele reprezentative pentru vârsta şi opţiunile personale (din familie, din şcoală, din societate);
- exprimarea unui punct de vedere personal referitor la o temă adecvată vârstei.

Pentru **semestrul al II-lea**:
- caracterizarea personajelor din texte studiate;
- ilustrarea unor trăsături ale genului epic sau liric în texte aparţinând următoarelor specii literare studiate: balada cultă, nuvela, imnul; exprimarea unui punct de vedere personal referitor la un text studiat sau la prima vedere; prezentarea unor modele reprezentative pentru vârsta şi opţiunile personale (personalităţi din diferite domenii, personaje).

În proiectarea subiectelor pentru teză, se va avea în vedere ca rezolvarea lor efectivă să nu depăşească 90 de minute, diferenţa de 30 de minute fiind alocată astfel: 15 minute pentru citirea repetată, cu atenţie, a textului la prima vedere şi 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

La autocorectare, ceea ce se consideră că este greşit se trece între paranteze rotunde şi se taie cu o singură linie orizontală, fără numerotare.

Corecturile de mici dimensiuni, care nu presupun ştersături sau tăieturi (semne ortografice şi de punctuaţie, semne diacritice, adăugarea unei litere iniţiale sau finale etc.) vor fi făcute direct pe textul lucrării scrise, fără numerotare.

Intervenţiile care presupun adăugiri sau modificări în structura unor cuvinte/ grupuri de cuvinte/ scurte fragmente nu se fac direct pe textul scris, ci se numerotează de către elev, cu cifre arabe (1,2,3...), în locul pe care înţelegerea/ cursivitatea textului o impune.

La sfârşitul lucrării scrise, după rezolvarea ultimului subiect al tezei, se introduce o secţiune specială, *„Corecturi"*, în cadrul căreia se reia numerotarea şi se scriu respectivele adăugiri sau modificări.

După expirarea timpului oficial de desfăşurare a tezei cu subiect unic, la predarea lucrării scrise, profesorul asistent/ supraveghetor va trece în borderoul de predare-primire numărul total al corecturilor efectuate, într-o rubrică specială, *„Număr de corecturi"*, urmate de semnătura elevului.

Notă! Înainte de distribuirea subiectelor pentru teză, elevilor li se vor reaminti procedurile de efectuare a autocorectării textului lucrării scrise.

Modalităţi de intervenţie în textul scris pe foaia de teză, în faza de autocorectare a lucrării:

Situaţia 1.

Elevul constată că unul dintre subiectele rezolvate pe lucrarea scrisă este total sau parţial greşit şi că dispune de timpul necesar pentru rescrierea lui corectă. În această situaţie, pune textul respectiv între paranteze rotunde, taie fiecare dintre rânduri cu câte o linie orizontală, numerotează textul anulat, iar la secţiunea *„Corecturi"* de la finalul lucrării, va rescrie corect întregul subiect, marcat cu acelaşi număr de ordine.

Situaţia 2.

Elevul, la recitirea textului scris pe foaia de teză, ajunge la concluzia că trebuie să intervină în structura următorului fragment:

Copacii cu coroana lor nouă, primită cadou de la primăvara timpurie, se pregăteau de somn.

În această situaţie, elevul poate opta pentru oricare dintre următoarele modalităţi de corectare:

1. Elevul poate corecta textul scris, numerotând în ordine crescătoare/ progresiv locul fiecărei intervenţii, după modelul:

Copacii cu (~~coroana~~)[1] *lor nouă, primită cadou (~~de la~~)*[2] *primăvara timpurie, se pregăteau de somn,* iar la sfârşitul lucrării, la secţiunea „*Corecturi*", va scrie:
1. = *haina*
2. = *de la*

2. Dacă va considera că în textul amintit se impun şi alte adăugiri/ nuanţări, pentru a nu exagera cu intervenţiile pe text, elevul poate proceda la anularea întregului enunţ, marcând-ul astfel:

(~~Copacii cu coroana lor nouă, primită cadou de la primăvara timpurie, se pregăteau de somn.~~)[1], iar la secţiunea „*Corecturi*" de la sfâritul lucrării va scrie:
1. = *Copacii cu haina lor nouă de muguri verzi, primită cadou de la primăvara timpurie, se pregăteau de somn.*

Notă! Este imperios necesar ca elevii care susţin teza cu subiect unic să fie corect informaţi de către profesorii îndrumători despre specificul subiectelor pentru teză şi despre modalităţile de intervenţie acceptate pe textul lucrării scrise, pentru a se preîntâmpina eventualele situaţii litigioase.

CALENDARUL*

de desfăşurare a tezelor cu subiect unic organizate pentru clasa a VII-a

SEMESTRUL I

Perioada I
- 14 decembrie 2007 – Limba şi literatura română
- 11 ianuarie 2008 – depunerea contestaţiilor

Perioada a II-a
- 20 februarie 2008 – Limba şi literatura română
- 29 februarie 2008 – depunerea contestaţiilor

SEMESTRUL AL II-LEA

Perioada I
- 13 mai 2008 – Limba şi literatura română
- 29 mai 2008 – depunerea contestaţiilor

Perioada a II-a
- 2 iunie 2008 – Limba şi literatura română
- 4 iunie 2008 – depunerea contestaţiilor

* Conform site-ului Ministerului Educaţiei, Cercetării şi Tineretului.

Partea I

Limba română
Literatură
Comunicare

I. Observații asupra subiectelor de limba şi literatura română la teza cu subiect unic

II. Abordarea (receptarea) textului literar
(moduri de expunere, eul liric, specii literare, figuri de stil)

III. Sinteze şi scheme recapitulative
(fonetică, vocabular, morfologie, sintaxă)

I. OBSERVAȚII ASUPRA SUBIECTELOR DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ LA TEZA CU SUBIECT UNIC

Programa pentru tezele cu subiect unic la disciplina limba şi literatura română vizează obiectivele de referinţă, din **programa şcolară pentru clasa a VII-a**, referitoare la capacitatea de receptare a mesajului scris şi la capacitatea de exprimare scrisă, în diferite situaţii de comunicare. Subiectele pentru teze sunt în acord cu obiectivele de referinţă, cu activităţile de învăţare şi conţinuturile din programa şcolară pentru clasa a VII-a.

Prin tezele cu subiect unic, în evaluarea unităţilor de conţinut care privesc domeniul limba română se are în vedere *viziunea comunicativ-pragmatică*, *abordarea funcţională şi aplicativă* a elementelor de construcţie a comunicării, cu accent pe identificarea rolului acestora în construirea mesajelor şi pe utilizarea corectă şi adecvată în propria exprimare scrisă. Sarcinile de lucru vizează exerciţii de tip analitic (de recunoaştere, de grupare, de motivare, de descriere, de diferenţiere) şi de tip sintetic (de modificare, de completare, de exemplificare, de construcţie), de subliniere a valorilor stilistice şi de evidenţiere a aspectelor ortografice şi de punctuaţie, în situaţiile care impun o asemenea abordare.

În evaluarea unităţilor de conţinut ale domeniului lectură, sarcinile de lucru implică cerinţe care privesc înţelegerea unui text dat, literar sau nonliterar (identificarea ideilor principale, a unor trăsături generale şi particulare ale textului şi exprimarea unui punct de vedere asupra acestora etc.), precum şi redactarea de către elev a unor compuneri vizând scrierea despre un text literar sau nonliterar (rezumat, caracterizare de personaj, comentarea sumară a unor secvenţe, identificarea ideilor principale, exprimarea unui punct de vedere privind ideile sau structurarea textului etc.). De asemenea, sarcinile de lucru vor avea în vedere evaluarea competenţelor de redactare a unor texte funcţionale (cerere, invitaţie), argumentative (exprimarea argumentată a unui punct de vedere privind textul dat/ indicat, motivarea apartenenţei la un gen literar), reflexive şi imaginative (scrisoare, alte compuneri care presupun exprimarea propriilor sentimente, evidenţierea trăsăturilor unui obiect într-o descriere/ într-un portret, scurte naraţiuni, continuarea logică a unor dialoguri etc.).

În condiţiile tezei cu subiect unic, un răspuns corect şi, în consecinţă, obţinerea performanţei presupun *o simbioză între un conţinut riguros şi o formă adecvată contextului, respectându-se normele de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie*. Recomandările următoare au în vedere tocmai obţinerea rigorii ştiinţifice pe care o impune programa în vigoare.

1. Textul literar trebuie *citit foarte atent*, până când este înţeles *corect şi complet, în litera şi în spiritul lui*. La fel va proceda şi cu fiecare cerinţă dată, care se va descompune în *unităţi informaţionale de bază*, trăgându-se concluziile care se impun, începând cu sensul pe care îl are în context verbul de comandă (*transcrie, precizează, alcătuieşte un enunţ, explică...*) şi continuându-se, pas cu pas, cu celelalte componente ale enunţului. Este logic faptul că mai întâi trebuie să ştii *ce răspunzi*, apoi *sub ce formă o faci* şi, în sfârşit, *să formulezi corect răspunsul aşteptat*.

2. Răspunsul nu trebuie să fie „telegrafic", nici chiar în cazul unei cerinţe de tipul: *Desparte în silabe cuvintele: „poiana", „departe", „duios", „deschide"*, ci trebuie *să aibă o structură, fie ea şi minimală, a unui enunţ corect alcătuit sub aspect logic şi gramatical.* Spre exemplu, în situaţia dată, răspunsul corect şi complet este următorul: *Despărţirea cuvintelor în silabe: „po-ia-na", „de-par-te", „du-ios", „des-chi-de".*

3. În situaţia în care se cere *transcrierea unor cuvinte/ sintagme/ locuţiuni/ propoziţii* etc., punctajul se acordă numai dacă transcrierea este exactă, limitată strict la cerinţa formulată. Nu se acordă niciun fel de punctaj pentru transcrierea incompletă sau pentru cea care depăşeşte cadrul cerinţei, uneori chiar şi cu un singur cuvânt (ceea ce ar proba fie o greşeală gramaticală, fie cunoaşterea aproximativă a răspunsului). Dacă se respectă prima parte a cerinţei (de exemplu: *Transcrie din text două substantive...*), dar nu se îndeplineşte şi a doua parte a ei (de exemplu: *...în cazul nominativ*), ci se transcriu substantivele din alt caz decât în nominativ, răspunsul va fi considerat greşit şi nu se va acorda niciun punctaj parţial. În mod similar va fi tratat răspunsul care priveşte *precizarea valorii morfologice sau a funcţiei sintactice* a unui cuvânt dintr-un context dat (pentru identificarea la nivel primar a valorii morfologice: *pronume.../ conjuncţie...* sau a funcţiei sintactice: *atribut.../ complement...*, fără determinanţi: *pronume relativ/ pronume personal/ conjuncţie subordonatoare..., atribut adjectival, complement circumstanţial de timp...*, nu se acordă punctaj intermediar, cu atât mai puţin punctajul maximal, stabilit pentru răspunsul corect).

4. Dacă se cere *precizarea/ transcrierea/ menţionarea/ stabilirea unui număr X de sinonime/ antonime/ omonime/ derivate* etc. ale unui cuvânt oarecare, în evaluarea răspunsului se va respecta *principiul ordinii exemplelor, în limita numărului X.* De pildă, dacă la cerinţa: *Menţionează doi termeni din familia lexicală a adjectivului „blând"* răspunsul va conţine trei sau mai multe exemple, vor fi luate în considerare numai primele două exemple şi nu va acţiona principiul compensaţiei (dacă unul dintre cele două exemple este greşit, se va obţine numai jumătate din punctajul stabilit, nefiind evaluate şi celelalte răspunsuri). Drept urmare, *elevul trebuie să respecte întocmai ordinea răspunsurilor pe care, explicit sau implicit, o stabileşte respectiva cerinţă.*

5. Prin extensie, în nicio situaţie de evaluare, răspunsul corect, care depăşeşte cantitativ sau calitativ condiţiile stabilite prin cerinţă, nu capătă un punctaj suplimentar faţă de cel stabilit iniţial, dar nici nu este penalizat. Fireşte, răspunsurile incomplete/ parţial corecte sau cele care nu respectă litera şi spiritul cerinţei nu vor primi punctajul maxim, ci un punctaj intermediar (mai mic). În virtutea unui asemenea principiu, în cazul unei cerinţe de tipul: *Motivează, într-o compunere de 1-2 pagini, că una dintre operele literare studiate de tine la clasă este o comedie,* baremul de corectare şi de notare prevede neacordarea celor 16 puncte pentru redactarea răspunsului pe mai puţin de o pagină (sau având sub 25-30 de rânduri scrise), situaţie asimilată răspunsului incomplet/ parţial corect, iar pentru răspunsul care depăşeşte limita maximă de spaţiu nu se acordă punctaj suplimentar.

6. Atunci când cerinţa este de tipul: *Alcătuieşte o frază în care să existe şi o subordonată completivă indirectă, având ca regent verbul a (se) deschide,* răspunsul corect va presupune efectuarea operaţiilor obişnuite de analiză sintactică a frazei (*sublinierea predicatelor; marcarea elementelor de relaţie; delimitarea textului în propoziţii; precizarea felului propoziţiilor; precizarea raporturilor sintactice în frază, în formă simplificată/ schematizată*). Evaluarea răspunsului va ţine seama de următoarele criterii de notare: *corectitudinea enunţului formulat de elev şi respectarea întocmai a condiţiilor stabilite prin cerinţă* (nu se va acorda punctaj intermediar pentru respectarea doar a unuia dintre cele două criterii amintite). La fel se va proceda şi în evaluarea răspunsului la o cerinţă de tipul: *Alcătuieşte un enunţ în care substantivul „munte" să aibă funcţia sintactică de atribut substantival* sau la alte cerinţe similare. Regula ce trebuie respectată în asemenea situaţii

este aceea că răspunsul dat trebuie *să fie adecvat cerinţei stabilite şi corect alcătuit, prin respectarea normelor de ortografie, de ortoepie şi de punctuaţie.*

7. În cazul explicării semnificaţiei unui vers (sau a unei imagini artistice, a unei figuri de stil etc.), *punctajul maxim* se acordă pentru un răspuns nuanţat (conţinând toate informaţiile necesare şi suficiente, raportate la contextul din care versul a fost extras), convingător/ persuasiv, redactat corect, într-un registru stilistic adecvat. *Punctajul parţial* se acordă dacă răspunsul este corect, dar incomplet sau dacă este complet, dar conţine greşeli de ortografie, de ortoepie şi de punctuaţie. Este necesar ca *afirmaţiile care se fac în răspunsul dat să fie dublate de argumentaţie/ de motivare* (prin exemplificare, prin comentare, prin comparare etc.). Simpla afirmaţie, lipsită de argumentare/ de motivare, riscă să fie interpretată ca un răspuns incomplet sau chiar incorect, şi astfel să nu se obţină punctajul aşteptat.

8. În redactarea unor compuneri cu cerinţe date (Partea a II-a şi Partea a III-a a probei scrise), răspunsul trebuie să respecte principiul *unităţii de conţinut şi de formă* (conţinut adecvat cerinţei, respectarea convenţiilor de redactare a cererii sau a scrisorii, unitatea introducere-cuprins-încheiere în situaţia unei caracterizări de personaj sau a motivării apartenenţei unei opere studiate la o specie literară anumită, motivarea/ argumentarea unor afirmaţii, aşezarea în pagină, caligrafia, ortografia şi punctuaţia, registrul stilistic adecvat etc.).

9. Multe dintre compunerile redactate într-o situaţie de testare naţională, deşi au un răspuns adecvat cerinţelor formulate, nu sunt redactate într-o formă corespunzătoare, care să permită acordarea punctajului maxim. Ca atare, reamintim câteva dintre regulile care trebuie respectate în redactarea unei compuneri, cu observaţia că *respectarea acestora este obligatorie, şi nu facultativă.*

a. *Aşezarea textului în pagină* presupune respectarea unor *norme de redactare a textului scris de mână*, asupra cărora elevul nu mai este avertizat, din moment ce sunt *obligatorii* pentru oricare tip de lucrare:

- titlul compunerii trebuie marcat prin subliniere (după titlu nu apare niciodată punctul);
- începutul lucrării trebuie scris cu alineat (marginea din stânga – 2-2,5 cm. + alineat – circa 2 cm.);
- fiecare idee principală trebuie marcată prin alineatul corespunzător;
- sfârşitul fiecărui enunţ va fi marcat prin semnul de punctuaţie impus de context (de obicei prin punct, întrucât majoritatea construcţiilor sunt enunţiative);
- scrierea până la marginea din dreapta a lucrării, cu despărţirea cuvintelor în silabe, acolo unde situaţia o impune (dacă rândul nu este scris până la capăt, se presupune că elevul nu ştie să aşeze textul în pagină sau nu ştie să despartă cuvintele în silabe);
- se lasă necompletat numai rândul care conţine finalul unui enunţ şi se trece la paragraful următor prin alineat.

b. *Respectarea condiţiilor minimale de caligrafie* este, de asemenea, o cerinţă implicită, presupunând păstrarea distanţei de un spaţiu între cuvinte, scrierea legată a literelor, uşor aplecate spre dreapta, menţinerea unei distanţe egale între literele aceluiaşi cuvânt, punerea semnelor diacritice, păstrarea formei standard a literelor şi a dimensiunilor optime, pentru obţinerea unui scris lizibil etc.

c. *Limbajul folosit* în exprimarea ideilor trebuie să respecte *normele limbii literare*, care implică:

- eliminarea formulărilor pleonastice şi tautologice, a cacofoniei, ca şi a repetiţiilor care nu sunt strict necesare clarificării unei idei (acolo unde este posibilă eliminarea repetiţiei, se va face substituirea unor termeni prin sinonime);
- evitarea clişeelor verbale şi a locurilor comune în exprimare;

- folosirea adecvată a termenilor, cu sensul lor de propriu (numai în mod excepţional pot apărea şi termeni cu sens figurat, de exemplu, în redactarea unei scrisori);
- evitarea abuzului de neologisme; interdicţia de folosire a regionalismelor, a arhaismelor, a termenilor şi construcţiilor populare sau de argou etc.;
- folosirea cu măsură a adjectivelor (mai ales în postura dublului şi a triplului epitet), ca şi a superlativului de tipul „extraordinar”, „colosal”, „genial”...;
- înlăturarea formelor pronominale, adjectivale şi verbale de persoana I şi a II-a, cu excepţia situaţiilor în care apar într-un citat sau în redactarea unei scrisori; relatarea se face, în exclusivitate, la persoana a III-a, pe un ton neutru, lipsit de efuziuni lirico-afective;
- evitarea construcţiilor echivoce, a ambiguităţilor de orice tip.

Dacă nu se ţine seama de *principiul adecvării răspunsului la cerinţele care sunt impuse prin formularea subiectului,* consecinţele pot fi supărătoare (răspunsurile considerate în afara cerinţelor compunerii nu se evaluează).

II. ABORDAREA (RECEPTAREA) TEXTULUI LITERAR

A. Delimitări

1. Textul literar este şi *o situaţie de comunicare.* Cu alte cuvinte, în orice text se poate identifica *un emiţător* (autorul, naratorul, naratorul-personaj, eul liric etc.), *un receptor* sau mai mulţi receptori (care este cititorul sau chiar un personaj al operei literare), *un context* în care are loc comunicarea (şi care este important uneori pentru ceea ce înseamnă codul comunicării –, respectiv limbajul, în cele mai multe cazuri), precum şi *un mesaj* pe care textul (uneori, autorul însuşi) îl transmite prin semnificaţia acţiunii/ a conflictelor, prin statutul, prin psihologia şi prin destinul personajelor, prin ideile poetice etc.

2. Comunicarea în cadrul unui text literar-artistic este una *de tip particular*, în care se operează *o selecţie* de natură *lexicală* şi *gramaticală* şi se creează „abateri” de la limba comună, standard, care generează *expresivitatea* textului, *o plurivalenţă* sau chiar *o ambiguitate* a mesajului (mesajul poate fi interpretat în mai multe feluri sau din mai multe perspective).

3. În acest context, lectura unui text literar presupune mai întâi *o prelectură*, ceea ce presupune a dobândi un număr de informaţii despre opera în cauză, despre structura ei (capitole, pagini etc.), despre autor, eventual despre epoca în care a trăit.

4. Urmează lectura propriu-zisă şi apoi dacă e cazul o reluare a lecturii; în general la o primă lectură se are în vedere realizarea unui prim dialog între operă şi cititor; cititorul înregistrează aspectele generale ale operei; organizarea operei, lumea personajelor şi a faptelor, stările conflictuale, eventual scene semnificative care pot fi recitite.

B. Dicționar selectiv al conceptelor (al noțiunilor teoretice) necesare unei bune receptări a textului literar

B. 1. MODURI DE EXPUNERE

Descrierea (artistică) – este în primul rând un *mod principal de expunere* (de organizare) într-un text literar, o *tehnică artistică* ce constă în zugrăvirea trăsăturilor generale/ particulare/ specifice ale unui personaj sau ale unei situații/ ale unui lucru, fenomen etc., dar și *opera literară*, în proză sau în versuri, care se bazează pe acest mod de expunere/ pe această tehnică artistică. În raport cu subiectul pe care îl abordează, descrierea poate fi *de tip tablou* (tabloul unei lupte, tabloul desfășurării unei furtuni, tabloul iernii etc.) sau *de tip portret* (axat pe o prezentare sumară sau amănunțită a trăsăturilor fizice și/ sau morale ale unui personaj, reunite într-un *portret literar*, ce poate fi complex realizat sau doar o schiță de portret).

De asemenea, descrierea poate fi *statică* (picturală, o prezentare în imagini a unui tablou tip „carte poștală ilustrată", în care apar și verbe ce exprimă stări, existențe, deveniri lente) sau *dinamică* (surprinzând un fenomen/ un eveniment în plin proces, verbele folosite fiind de mișcare, uneori accelerată), câteodată apărând în diferite variante combinatorii, bazate pe *alternanța static-dinamic* (mai întâi descrierea este statică, apoi dinamică sau invers, implicând o *gradație ascendentă, descendentă* sau *completă*).

Într-o operă literară bazată pe descriere, *emițătorul*, respectiv cel care privește și „vorbește" (reprezentat de *narator* sau de *personaje* – în opera epică, de *eul liric* – în opera lirică – sau de *autor* și de *personaje* – în opera dramatică) se situează în diferite ipostaze: *contemplativul* care privește și meditează la ceea ce vede, simte și îl impresionează, *observatorul*, neutru sau implicat, aflat în interiorul sau în exteriorul cadrului/ peisajului/ fenomenului descris, *martorul ocular* al unui eveniment/ fenomen etc.

Când este integrată într-o *operă epică* (pentru că *„nu există narațiune fără descriere, cum nu există descriere fără narațiune"*), descrierea are și alte roluri decât pe cel de *a arăta cum este cineva sau ceva*, respectiv un rol *informativ* și/ sau unul *explicativ*: de a încetini ritmul acțiunii, de a amâna desfășurarea unor evenimente, de a crea suspansul etc. Într-o *operă lirică*, descrierea artistică, pe lângă rolurile amintite, are mai ales rolul de *a sugera*, prin intermediul *figurilor de stil* și al *imaginilor artistice* (care devin dominante), trăsături/ caracteristici, detalii, viziuni și percepții subiective etc., așadar, având un marcat *rol persuasiv* (de convingere) și *estetic* (de a impresiona și a trezi în cititor emoția estetică).

Când se citește/ se analizează o descriere artistică, este indicat să se urmărească: *cine efectuează descrierea, din ce perspectivă și ce percepe acesta, care sunt aspectele descrise și contextul lor spațio-temporal, cum se oglindesc în text cele percepute, ce sugerează imaginile artistice, ce este particular/ specific în descrierea respectivă* etc.

EXEMPLU DE CERINȚĂ

Redactează o compunere, în care să prezinți, sub forma unei descrieri artistice, impresiile pe care le provoacă o zi de primăvară. Dă un titlu compunerii tale.

Sugestii pentru redactare:

☑ stabilește statutul emițătorului/ perspectiva acestuia: poți fi, de exemplu, tu însuți/ însăți, în ipostază contemplativă;

- ☑ hotărăşte dacă va fi o descriere statica, una dinamică, sau una bazată pe alternanţa static-dinamic;
- ☑ identifică in spaţiu real sau imaginar pe care îl vei descrie;
- ☑ alege momentele zilei care vor fi surprinse prin descrierea ta;
- ☑ imaginează-ţi o „hartă" a spaţiului, cu reperele cele mai importante care merită „vizitate" cu privirea;
- ☑ caută asociaţiile inedite, originale dintre elementele descrise şi altele, din realitate sau din imaginaţia ta şi descoperă ce sugestii generează acestea.

Exemplu de răspuns:

Freamătul primăverii

Într-o zi, pe la mijlocul lui martie, eram în livada de pe coasta din spatele casei bunicilor... Urmăream razele soarelui care se revărsau peste natura aburindă.

În jurul meu, merii, perii şi prunii se bucurau de mângâierea soarelui; pe crengi, începuseră a-şi scoate căpşorul muguraşi verzi. Mă gândeam cât de grele fuseseră primele zile ale primăverii. Mult se luptase soarele pentru a o învinge pe Baba Dochia cu cele nouă cojoace ale ei. Anotimpul alb se îndurase cu greu să plece, căci trimitea din când în când câte un roi de fluturi albi, prinşi într-un dans al vântului hoinar. Truda iernii fusese însă în zadar...

Priveam departe, la orizont... Ce albastru era cerul! Undeva, spre răsărit, se zărea un stol de păsări călătoare. Se întorceau la cuiburile lor. „Cu siguranţă că le-a fost dor de casă!", mi-am spus. Cântul lor de bucurie era un semn că au sosit zilele frumoase. În curând, prin iarba fragedă, se vor ivi flori multicolore şi vor porni albinele cu zumzetul lor plin de energie... Păsărelele îşi vor începe concertele pe lunci, prin văi şi pe dealuri, iar pădurile îşi vor primi cu bucurie oaspeţii veniţi din depărtări toride.

Oriunde mă uitam, era verdeaţă. Din loc în loc, ieşiseră frunze mărunte pregătite să ocrotească florile ce se vor ivi în curând. Gâzele îşi începuseră zborul. „Cât freamăt este primăvara! E cald, e bine, e minunat!", mă gândeam în timp ce mă îndreptam spre casă. Într-adevăr, reînvierea naturii ne umple sufletul de bucurie...

Dialogul este *modul principal de expunere* care, formal, constă în succesiunea/ totalitatea replicilor din convorbirea a două *persoane* (în viaţa reală) sau a două *personaje* (în opera literară epică sau dramatică).

Prin dialog, se comunică, în modul cel mai direct cu putinţă, idei, informaţii, opinii, explicaţii etc., iar acest fapt se face prin cuvinte (*componenta verbală*), însoţite de elemente care exprimă atitudinea (*componenta nonverbală şi paraverbală*: gesturi, mimică, poziţii corporale, intonaţia/ accentuarea unor cuvinte, ritmul şi intensitatea vorbirii etc., în opera literară redate prin notaţii ale naratorului: – *Aşa o fi, răspunse Ghiţă hotărât, dar eu nu-ţi pot spune...* sau *sugerate* prin semnele de punctuaţie din dialog/ din replică: – *M-oi duce, dacă spui; dar e bine să-mi arăţi ce şi cum; ca să ştiu ce să fac!*). De aceea, când se analizează un dialog dintre două personaje, trebuie pus în evidenţă *şi ce se spune*, respectiv *ce semnificaţie au cele* spuse (componenta verbală), şi *cum se spune*, respectiv *ce semnificaţie are acest fapt* (componenta nonverbală şi paraverbală).

Prin dialog, personajele *comunică* (un conţinut oarecare) *şi se comunică* (îşi manifestă implicit atitudinea/ reacţiile/ stările sufleteşti..., se trădează mai mult decât o arată cuvintele rostite). Dialogul este astfel *o modalitate de caracterizare*, fie că pune în lumină relaţiile dintre două personaje, fie prin conţinutul său, fie prin ceea ce sugerează (detalii de comportament, de atmosferă, intenţii etc.).

Uneori dialogul îşi găseşte reprezentarea chiar şi în *opera lirică* (de exemplu, ***Revedere*** de Mihai Eminescu), ce are conţinutul organizat pe baza relaţiei *întrebare-răspuns* (*structură dialogică*), unde rolurile se distribuie între *eul liric* şi un „*personaj liric*" (în poezia

eminesciană, codrul). Dacă într-o operă lirică, întregul conţinut se axează pe o adresare a eului liric, ce nu primeşte răspunsul, „replica" aşteptată (ca în poezia ***Izvorul nopţii*** de Lucian Blaga), atunci există un *monolog adresat* (mărcile lexico-gramaticale ale acestuia fiind cele specifice adresării: verbe, pronume şi adjective prononinale de persoana a II-a singular, vocative, imperative, interjecţii etc.).

EXEMPLU DE CERINŢĂ

Citeşte cu atenţie textul următor:

Mi s-a părut că ajung târziu la o cetate de piatră. Luna era ascunsă după munţi şi, în lumina zăpezii, o căsuţă abia se desluşea. [...] Ochii căsuţei se aprinseră şi ieşi în prag portarul cetăţii. Lătratul cel învierşunat tăcu şi cunoscui glasul prietenos al lui moş Anania.

– Aha! bine-aţi venit!... [...]

– Ei? Ce mai faci, prietine Anania?

– Bine, bine... răspunse pădurarul stând cu spatele la sobă. Ia şi noi ne petrecem vremea noastră şi scădem şi îmbătrânim, iar muntele creşte! Îl suim tot mai greu...

– ...Dar pădurea ce mai face, prietine Anania?

– Bine, ce să facă? Pădurea-i tot tânără.

Moş Anania zâmbea răspunzând. [...] Priveam trupu-i nalt şi spătos şi pletele-i albe ca omătul. Mustăţile-i erau albe ca şi pletele. Obrazu-i era ras din poaspăt şi ochii aveau o lucire vie şi neagră. Era moş Anania al nostru, [...] care în toţi anii ne făcea un foc zdravăn, ne întindea otavă şi lăvicere şi-şi scula baba ca să ne ospăteze. [...]

– Cucoane, să ieşim oleaca pe afară... [...]

Deodată îşi duse mâna la ureche, ascultând: [...]

– Putem să intrăm... grăi el într-un târziu, zâmbind cu mâhnire: luna-i plină şi pădurea tace. Iaca aşa ies nopţile, ş-ascult. Avem şi noi bucuriile noastre când învie şi se încheie codrul, da, iarna-i cu nelinişte, cu mare singurătate... Ies nopţile ş-ascult; mie mi-i milă de sălbăticiunile cele blânde ca de nişte fraţi...

(Mihail Sadoveanu – ***Drum la moş Anania***)

Realizează, în 15-20 de rânduri, un portret al personajului *moş Anania*, pornind de la indiciile şi sugestiile pe care ţi le oferă dialogul dintre personaje.

Sugestii pentru redactare:

☑ stabileşte dacă în acest dialog este prezentă doar componenta verbală sau este prezentă şi componenta nonverbală;
☑ identifică trăsăturile care se desprind direct din vorbele personajului – *ce comunică* (de exemplu: vârsta înaintată, milostenia etc.);
☑ identifică trăsăturile care se desprind indirect din vorbele personajului – *cum se comunică pe sine* (de exemplu: ospitalitatea, regretul trecerii timpului, sensibilitatea etc.);
☑ explică modul în care se conturează relaţia dintre personaje prin dialogul acestora (de exemplu: raportul dintre cuvânt şi tăcere).

Exemplu de răspuns:

Selectat din povestirea ***Drum la moş Anania***, scrisă de Mihail Sadoveanu, fragmentul dat are ca temă conturarea portretului pădurarului sensibil, inimos şi devotat muncii sale.

După cum se reflectă şi în titlu, Anania este personajul principal, atenţia cititorului fiind captată de atitudinea impunătoare şi de comportamentul prietenos al acestuia pe tot parcursul fragmentului.

Firea caldă şi primitoare a bătrânului om de munte este dezvăluită atât în mod direct, din cuvintele naratorului, cât şi în mod indirect, din fapte şi din vorbe.

Ospitalitatea ce-l caracterizează transpare şi în mod indirect din atitudinea lui şi din vorbele cu care îi primeşte: *Aha! Bine-aţi venit!...*

Dialogul dintre cei trei este elocvent în privinţa devotamentului eroului pentru munca sa şi a dragostei pentru vietăţile pădurii. Bătrânul Anania este o fire sensibilă, simte pulsul pădurii, se bucură de frumuseţile ei şi trăieşte în consonanţă cu aceasta. Ultima replică a pădurarului conturează tocmai relaţia armonioasă cu universul tainic al înălţimilor: *luna-i plină şi pădurea tace. Iaca aşa ies nopţile ş-ascult. Avem şi noi bucuriile noastre când învie şi se încheie codrul, da, iarna-i cu nelinişte, cu mare singurătate...* Compararea sălbăticiunilor plăpânde cu nişte fraţi demonstrează sensibilitatea lui, vizibilă şi din felul lui de a vorbi.

Anii adunaţi în argintul tâmplelor îi dau calm şi echilibru, dar, ca orice om, trăieşte regretul trecerii timpului şi meditează cu nostalgie asupra îmbătrânirii fiinţei în raport cu eternitatea naturii: *Ia şi noi ne petrecem vremea noastră şi scădem şi îmbătrânim, iar muntele creşte! Îl suim tot mai greu... Pădurea-i tot tânără.*

Toate calităţile lui moş Anania (ospitalitatea, sensibilitatea, dragostea pentru pădure şi pentru „locuitorii" ei paşnici) sunt accentuate în relaţia cu cei doi călători. Modul în care îi primeşte târziu în noapte demonstrează că aceştia îi sunt prieteni vechi şi că se bucură de venirea lor.

Plăcerea de a vorbi despre împărăţia tăcerii în care vieţuieşte se desprinde şi din invitaţia pe care i-o face naratorului de a ieşi oleacă pe-afară. Grăind domol, pătrunde parcă nu numai tainele pământului, ci şi pe ale cosmosului (*luna-i plină şi pădurea tace*) şi uită de sine, contopindu-se cu singurătatea depărtărilor. „Muţenia" interlocutorului nu este decât un semn de admiraţie pentru „păstorul" cel înţelept şi sensibil al ţinutului de basm pe care îl stăpâneşte.

EXEMPLU DE CERINŢĂ

Pornind de la următoarea secvenţă narativă, imaginează un dialog de 4-5 replici, în care să surprinzi problematica importanţei grijii pentru mediul înconjurător.

Doi domni în vârstă stăteau pe o bancă în parc. Ochii lor au rămas pironiţi asupra crengilor de copac pe care trei copii le fluturau veseli în timp ce rupeau crenguţe din ele, se loveau în joacă, apoi le aruncau pe jos. Distracţia le-a fost însă întreruptă de vocea blândă, dar dojenitoare a unuia din cei doi domni:

Sugestii pentru redactare:

☑ stabileşte care vor fi participanţii la dialog:
☑ decide atitudinea pe care o va avea fiecare participant la dialog;
☑ hotărăşte dacă alături de replicile propriu-zise e necesar să adaugi detalii de comportament şi de atitudine;
☑ caută o rezolvare potrivită a schimbului de replici, în acord cu intenţia persuasivă pe care o ai.

Exemplu de răspuns:

– Hei! Văd că vă place la umbra răcoroasă a copacilor din parc!

– Da, este minunat! Adevărată oază de viaţă pe căldura asta ucigătoare, răspunse Paul.

– Viaţa oamenilor fără cea a copacilor e imposibilă! Îmi aduc aminte bine cum ne spunea profesorul de biologie, răspunde domnul cu un zâmbet melancolic.

– Şi noi învăţăm despre astfel de lucruri la şcoală, adaugă Raluca.

– Dar le-aţi uitat dacă sunteţi în vacanţă? adaugă celălalt domn, privind insistent la crengile din mâinile copiilor, deja ofilite de căldură şi zdrelite de hârjoana lor.
Copiii se uitară cu stânjeneală unii la alţii, iar zâmbetul dispăru de pe faţa lor.

Naraţiunea, în accepţie didactică, este un *mod principal de expunere*, dar şi *opera epică* realizată pe baza acestuia (basmul, balada, fabula, schiţa, nuvela, romanul etc.). Naraţiunea/ opera epică se defineşte prin situaţia în care există:

- *naratorul* (povestitorul) ce relatează fapte şi întâmplări (totalitatea faptelor şi a întâmplărilor dintr-o operă epică formează *acţiunea,* ce poate fi *simplă/ liniară/ incluzând un singur fir narativ* sau *complexă/ ramificată/cu diferite planuri narative care se întrepătrund*); naratorul poate fi *subiectiv* (implicat afectiv, marca definitorie a implicării fiind relatarea la persoana I singular, ceea ce presupune perspectiva/ viziunea proprie asupra evenimentelor relatate) sau *obiectiv* (detaşat/ neimplicat afectiv, relatarea făcându-se la persoana a III-a singular); naratorul poate fi *omniscient* (este singurul care ştie cum gândesc şi acţionează personajele, în spatele cărora se află şi pe care le prezintă în diferite ipostaze/ înfăţişări şi situaţii), dar poate fi şi personaj în propria naraţiune (*narator-personaj*) sau, pur şi simplu, o „voce" care relatează şi care nu poate fi identificată cu cineva anume; uneori există mai mulţi naratori în aceeaşi operă, care prezintă din perspectivă proprie acelaşi eveniment sau evenimente diferite;

EXEMPLU DE CERINŢĂ

Citeşte cu atenţie fragmentele următoare:

a. *A doua zi de dimineaţă mă trezeşte acelaşi glas tânguitor al câinelui. Mă îmbrac, îmi iau puşca din cui, doua cartuşe din cutia mesei şi ies în curte.*
– Castor, vin-aici!
Castor care zăcuse toată noaptea nemişcat, se scoală ca prin minune şi mă urmează. Femeia care m-a văzut şi m-a înţeles, fuge în bucătărie plângând.
(Ioan Alexandru Brătescu-Voineşti – ***Moartea lui Castor***)

b. *Căţelul porni înainte, adulmecând prin iarbă. Copiliţa băgă de samă că de o parte şi de alta a cărării florile îşi plecaseră capetele şi dormeau. Într-un colţ de umbră îi apăru o luminiţă.*
– Acolo trebuie să fie o căsuţă pentru noi, murmură duduia Lizuca.
(Mihail Sadoveanu – ***Dumbrava minunată***)

Precizează care este statutul naratorului în fiecare dintre cele două fragmente citate mai sus.

Sugestii pentru redactare:

☑ observă la ce persoană sunt verbele în cele două fragmente;
☑ stabileşte dacă există implicare efectivă a naratorilor în acţiunile pe care le relatează.

Exemplu de răspuns:

În primul fragment relatarea evenimentelor este făcută la persoana I singular. Cel care vorbeşte, naratorul, este şi personaj al acţiunii pe care o relatează. Perspectiva sa este, în consecinţă, una subiectivă.

În al doilea fragment, relatarea este la persoana a III-a singular. Vocea care narează este neutră, ea nu poate fi identificată cu cineva anume. Detaşarea acestei voci, neimplicarea afectivă asigură caracterul obiectiv al naraţiunii.

• *subiectul*, de cele mai multe ori, presupune plasarea într-un *context spaţio-temporal* (este organizat într-o succesiune de *momente* (*expoziţiune*, *intrigă*, *desfăşurarea/ dezvoltarea acţiunii*, *punctul culminant/ puncte culminante* – în funcţie de evoluţia conflictului/ a conflictelor –, *deznodământul*) sau pe baza relaţiei *situaţie iniţială-transformare/ evoluţie-situaţie finală*; în unele opere, mai ales în cele moderne, nu pot fi identificate momente propriu-zise ale subiectului, accentul punându-se pe relatarea unor fapte, situaţii, comportamente ş.a.m.d., subiectul constituindu-se dintr-o multitudine de aspecte/ de detalii care se asamblează într-un întreg, menit să oglindească psihologia unui personaj, atmosfera unei epoci, viziunea subiectivă asupra teme precum viaţa, moartea, dragostea, timpul etc.; modul de construire a subiectului este propriu fiecărui autor, ce respectă sau nu anumite reguli încetăţenite pentru o specie literară sau pentru un anume tip de personaj, ce are o concepţie proprie sau pe cea a epocii în care trăieşte asupra modului de a scrie o operă sau de a relata;

• *acţiunea* este reprezentată de totalitatea faptelor şi a întâmplărilor dintr-o operă epică (sau dramatică) şi presupune plasarea acestora într-un *context spaţio-temporal* (uneori este limitată, ca în schiţă, sau cunoaşte o amploare în timp şi în spaţiu, ca în roman; *indicii spaţio-temporali* fixează cadrul acţiunii, permit raportarea înţelegerii cititorului la o experienţă şi cunoaştere proprie, facilitează înţelegerea atmosferei unei epoci etc.); acţiunea poate fi *simplă/ liniară* (incluzând un singur fir narativ, precum în schiţă) sau *complexă/ ramificată (cu diferite planuri narative care se întrepătrund*, precum în roman sau în nuvelă); în legătură cu acţiunea unei opere, în *naraţiunea propriu-zisă* sau în *relatare/* în *povestire*, din raţiuni de construcţie a subiectului sau a personajelor, pot fi intercalate *secvenţe descriptive* (care încetinesc sau chiar întrerup naraţiunea), *secvenţe dialogate* (prin dialog se obţine impresia de autenticitate/ de desfăşurare a conflictelor în chiar faţa ochilor cititorului, în acelaşi timp acţiunea concentrându-se, prin omiterea unor etape ale acesteia, chiar axându-se pe un singur aspect, considerat ca fiind esenţial pentru conturarea unui episod din viaţa personajului, a unui comportament sau a unei atitudini/ reacţii), uneori chiar *secvenţe evocative* (prin care se conturează *ce* şi *cum* a fost cândva/ undeva) sau *secvenţe meditative* (prin care naratorul sau unul dintre personaje reflectează asupra unor idei, întâmplări, situaţii, comportamente, înfăţişări);

• *conflictul/ conflictele* care pun în mişcare acţiunea şi determină comportamentul/ reacţiile/ atitudinile/ gândurile personajelor (simplificând, se poate afirma că un conflict este dat de „ciocnirea" de pasiuni şi de interese dintre personaje, într-un context dat); conflictul poate fi *individual/ individualizat* (legat de un singur personaj şi, în genere, axat pe reliefarea trăirilor personajului, pe evoluţia comportamentului/ a atitudinilor şi reacţiilor acestuia) sau *colectiv* (între două sau mai multe colectivităţi, una dintre ele putând fi întruchipată de un singur personaj, care, în acest caz, devine *exponent/ reprezentant* al respectivei colectivităţi, în numele căreia vorbeşte şi acţionează); de asemenea, în funcţie de domeniul la care se referă, conflictele pot fi *sociale*, *istorice*, *morale*, *psihologice*, *erotice* etc., iar în funcţie de relaţiile dintre personaje şi de specificul acţiunii pot fi *în stare latentă* (potenţiale/ pe cale de a izbucni/ incipiente), *evolutive* (ascendente/ în plină desfăşurare, uneori conducând la o situaţie explozivă), *principale/ centrale* sau *secundare*, *simple* (liniare, în desfăşurare continuă/ ascendentă) sau *ramificate* (împletite, imprevizibile, complicate, cu structură arborescentă) etc.;

• *personajele* care participă la *acţiune* în diferite grade (*principale*, *secundare*, *episodice*, *de fundal*) şi care pot fi în *individuale/ individualizate*, *colective*, *exponenţiale/ reprezentative*, iar din perspectiva construcţiei subiectului pot fi *simple* (schematizate, axate pe o singură trăsătură fundamentală de caracter, precum în schiţă) sau *complexe* (cu o varietate de trăsături de caracter, cu o psihologie complexă, uneori complicată, precum în roman) etc.;

într-o operă epică personajul poate fi situat într-o singură *ipostază* (de exemplu, Goe întruchipează imaginea copilului răsfățat și obraznic, dintr-o familie cu pretenții, în realitate vulgară, grosieră, cu apucături de mahala) sau în *ipostaze diferite* (complementare, care contribuie la conturarea unei personalități complexe, nuanțate).

EXEMPLU DE CERINȚĂ

Citește cu atenție textul următor:

Una din cele mai mari supărări a traiului din provinție este curiozitatea care un ieșan deșteaptă, când, din nenorocire, vro nevoie îl silește a ieși din ținut. [...]

Măi dăunăzi vorbeam c-un june prieten de astă supărăcioasă boală de ținut, ce asuprește pre bieții iașeni.

– Eu am aflat o rețetă, îmi răspunse, cu care am scăpat. Am avut trebuință, sunt acum vro trei luni, să mă duc pană la târgul...

Cum am ajuns, a doua zi am dat un prânz mare, la care am invitat pre toți magnații târgului: mari, mijlocii și mici; bărbați, femei, babe, fete ș.a. S-au cam mirat de astă poftă, dar au venit cu toții. Am mâncat, am băut, și când am văzut că erau gata a se duce, i-am rugat să mai îngăduie puțin și, suindu-mă în picioare pe un scaun, le-am făcut acest cuvânt:

– Boieri, cucoane și cuconițe! Eu sunt de la Iași; șed în casă cu chirie în mahalaua Păcurarii. Trăiesc din venitul unii moșioare ce am. Mă numesc B.B. Am venit aici ca să scap de tina și de pulberea Iașilor, și o să șed vro lună.

Sunt trei ani de când a murit tatăl meu și șeapte de când a murit maică-mea. Am o soră măritată în Bucovina, care trăiește foarte bine cu bărbatu-său ce ține moșii cu anul, și are velniță la mașină, și un unchi la București, care șede pe Podul Mogoșoaiei n. 751.

Sunt holtei, și n-am gând să mă-nsor. După slujbă nu îmblu.

Nu-mi bat capul de politică și n-am nici o opinie. Nu sunt nici bun, nici rău. La biserică merg rar. Nici fac, nici primesc vizite. Vorbesc puțin. Nu știu nici mazurcă, nici valț. Nu joc nici stos, nici vist, nici preferanț. Obicinuiesc a mă culca la șepte și a mă scula la unsprezece ceasuri. Mă bărbieresc de trei ori pe săptămână. Iarna port peptar de flanelă și galoși blăniți.

Am două frace, trei surtuce și patru părechi de pantaloni.

Boieri, cucoane și cuconițe! Vă rog să nu bănuiți că vi le spun acesteea, fiind chiar în interesul domniilor voastre ca să nu vă mai osteniți a le afla. Mă închin cu plecăciune!

(Costache Negruzzi – ***Rețetă***)

Realizează, în 15-20 de rânduri un portret al personajului *B.B.*, pornind de la indiciile și sugestiile pe care ți le oferă fragmentul dat.
Sugestii pentru redactare:

☑ identifică elementele biografice din portret;
☑ stabilește dacă trăsăturile personajului sunt predominant morale sau predominant fizice;
☑ descoperă trăsăturile personajului pe care le precizează naratorul în mod direct;
☑ precizează trăsăturile personajului care se desprind indirect, din faptele sale;
☑ indică modul în care este perceput personajul de către alte personaje.

Exemplu de răspuns:

Personaj și apoi narator, B.B. este introdus în scenă de către naratorul principal, care îi atribuie în mod direct o singură trăsătură, de ordin fizic: *un june prieten*. Ulterior, prin monologul adresat, personajul se autocaracterizează. Fiind vorba despre o intenție explicită, aceea de a-i ține pe curioși la distanță, autocaracterizarea poate fi bănuită de disimulare. Ea are, în orice caz, o puternică notă autoironică. Prin autocaracterizare se

conturează imaginea unui personaj comod şi superficial, înclinat către o existenţă ternă, plină de tabieturi. Având venituri mulţumitoare de pe urma unei moşii, nu e interesat să muncească. Fuge din Iaşi pentru a scăpa de agitaţia acestuia şi caută liniştea provinciei. Nu este interesat de complicaţiile amorului şi de convenţiile unei căsnicii. Nu îl interesează politica, deci nu e avid de putere. Preferă izolarea în locul societăţilor zgomotoase, nefiind un tip sociabil. De altfel, nici nu stăpâneşte arta gesticulaţiei mondene: nu ştie dansa şi nici nu-i place jocul de cărţi. Personajul îşi construieşte astfel o imagine mai degrabă antipatică, mijloc eficient prin care poate să ţină indiscreţii la distanţă. Modul în care îşi construieşte strategia sugerează că este un om inteligent şi abil, interesat de protejarea propriei intimităţi.

EXEMPLU DE CERINŢĂ

Citeşte cu atenţie fragmentul următor:

Când ies de dimineaţă din casă, o trăsură din trap mare intră pe strada mea: în trăsură madam Caliopi Georgescu, o bună prietenă. [...]

– Sărut mâna, madam Georgescu, zic eu, apropiindu-mă.

– La dumneata veneam! răspunde cucoana emoţionată.

– La mine?

– Da... Te rog să nu mă laşi!

– ?!

– Să nu mă laşi! Trebuie să-mi faci un mare serviciu amical... La nevoie se arată amiciţia; să vedem cât ne eşti de prieten!

– Cu cea mai mare plăcere, madam Georgescu, dacă pot...

– Poţi!... să nu zici că nu poţi... ştiu că poţi... trebuie sa poţi!

– În sfârşit, ce e? de ce e vorba?

– Dumneata cunoşti pe... Ştiu că-l cunoşti!

– Pe cine?

– Ţi-este prieten... ştiu că ţi-e prieten! să nu zici că nu ţi-e prieten!...

– Cine?

– Popescu, profesorul de filozofie.

– Suntem cunoscuţi, ce e drept; dar iar aşa de buni prieteni, nu pot să zic.

– Las' că ştiu eu...

– Ei?

– Ei! trebuie numaidecât să te sui în birje cu mine, să mergem la el, să-i vorbeşti pentru Ovidiu.

Cetitorii trebuie să ştie că madam Caliopi Georgescu are trei copii – Virgiliu, Horaţiu şi Ovidiu Georgescu. [...] Ovidiu trece acum examenul sumar de şapte clase liceale, şi, cu toată bravura lui, pe cât spune cucoana Caliopi, după ce a biruit toate obiectele, s-a înţepenit la Morală.

– Închipuieşte-ţi, zice mama emoţionată. Să-l persecute pe băiat! să-i zdrobească băiatului cariera!... Cum este el simţitor, e în stare să se prăpădească... Ştii ce mi-a zis? „Mămiţo, dacă pierz un an, mă omor!"... E în stare, cum e el ambiţios... Închipuieşte-ţi, să-i dea nota 3, şi lui îi trebuie 6... şi la ce? tocmai la Morală... Acu dumneata îl cunoşti pe Ovidiu de când era mic... Ştii ce creştere i-am dat!...

– Ei! bravo!

– Auzi, tocmai la Morală... Suie-te, te rog. Şi, zicând acestea, cucoana îmi face loc lângă dumneaei în trăsură.

– N-ar fi fost mai bine, madam Georgescu, zic eu, să fi mers dl Georgescu în persoană la profesor?... Ştiţi... Dl Georgescu, om cu greutate... ca tată, altfel... Eu... de... străin...

– Aş! ţi-ai găsit! Georgescu! Nu-l ştii pe Georgescu ce indiferent e cu copiii. Dacă ar fi fost după Georgescu, nici Virgiliu, nici Horaţiu n-ar fi fost în facultate... Despre partea lui Georgescu, rămâneau băieţii fără bacaloriat... Suie-te, te rog!

(I.L. Caragiale – ***Bacalureat***)

Rezumă fragmentul citat, respectând regulile de realizare a rezumatului.

Sugestii pentru redactare:

- ☑ stabileşte secvenţele narative, pe baza ideilor principale ale fragmentului;
- ☑ precizează personajele implicate în acţiune;
- ☑ respectă succesiunea întâmplărilor la care participă personajele;
- ☑ relatează la persoana a III-a;
- ☑ utilizează modul indicativ, timpul prezent;
- ☑ transformă vorbirea directă în vorbire indirectă;
- ☑ relatează obiectiv, fără intervenţii emoţionale şi fără citate.

Exemplu de răspuns:

Ieşind într-o dimineaţă din casă, naratorul-personaj întâlneşte o veche prietenă care coboară din trăsură şi-i spune că venea chiar la el. După aceea, îi cere un serviciu prietenesc, ştiind că el este prieten cu profesorul Popescu. Deşi acesta încearcă să-i explice că nu sunt decât cunoscuţi, doamna insistă să urce alături de ea în trăsură şi să meargă împreună acasă la profesor, pentru a-l convinge să-l promoveze pe fiul ei, Ovidiu, care susţinea examenul de la sfârşitul celor şapte clase liceale. Ea afirmă că fiul său este persecutat, că îi este ameninţată cariera şi că se teme să nu i se întâmple vreo nenorocire, fiindcă e o fire sensibilă.

Naratorul insistă să nu i se ceară acest lucru, propunându-i doamnei Georgescu să meargă mai bine tatăl copiilor la profesor, fiindcă este o persoană importantă şi e mai bine să intervină tatăl decât un străin. Doamna Georgescu nu acceptă, explicându-i că soţul ei nu se ocupă de copii şi că, dacă s-ar fi bazat pe el, ar fi rămas fără bacalaureat şi cei doi fii mai mari ai ei, Virgiliu şi Horaţiu.

B. 2. EUL LIRIC

Eul liric/ eul poetic este acea *instanţă* (acel *cineva*, mai mult sau mai puţin identificabil) care comunică – prin textul poetic – idei, gânduri, sentimente (similar naratorului dintr-o operă epică şi reprezentând un fel de „voce" a *emiţătorului*, care este o abstracţiune şi care nu trebuie confundată cu persoana fizică, respectiv cu poetul/ cu scriitorul/ cu autorul în carne şi oase). Simplificând lucrurile, *eul liric* este un alt chip al poetului (transpus într-o anumită ipostază: contemplativul, meditativul, nostalgicul, observatorul, îndrăgostitul etc.) şi care comunică, prin textul poetic (ce se caracterizează prin sens figurat, prin varietatea figurilor de stil şi a imaginilor artistice şi prin marea capacitate de sugestie a unor idei, gânduri, sentimente), cu un potenţial cititor. Mărcile lexico-gramaticale (însemne/ embleme, formate din cuvinte şi din structuri morfologice şi sintactice) ale prezenţei eului liric într-un text poetic pot fi următoarele:

- dacă apar *verbe, pronume şi adjective pronominale de persoana I singular*, în situaţia în care acestea sunt dominante, se poate vorbi de o *confesiune lirică* (destăinuire/ mărturisire directă a gândurilor şi a sentimentelor) sau de *elemente de confesiune lirică*, când acestea apar în mod sporadic; un asemenea text poetic este obligatoriu marcat de *perspectiva subiectivă* (mod propriu de a privi lucrurile, de a gândi şi de a simţi), ce se reflectă în ideile poetice exprimate sau sugerate, în conturarea atmosferei poetice, în preferinţa pentru anumite figuri de stil şi a anumitor imagini artistice, chiar în specificul elementelor de versificaţie (strofă, vers, ritm, rimă, măsură) etc.;

EXEMPLU DE CERINȚĂ

Citeşte cu atenţie textul următor:

Cu zvonuri surde prin arbori
se ridică veacuri fierbinți.
În somn sângele meu ca un val
se trage din mine
înapoi în părinți.

(Lucian Blaga – ***Somn***)

Identifică în text mărcile eului liric şi precizează ipostaza acestuia

Sugestii pentru redactare:

☑ caută mărcile eului liric (verbe, pronume, adjective pronominale) şi identifică persoana şi numărul acestora;
☑ stabileşte, pe baza mărcilor identificate, perspectiva lirică (subiectivă sau obiectivă).

Exemplu de răspuns:

Prezența eului liric este reliefată prin pronumele la persoana I *mine* şi prin adjectivul pronominal posesiv la persoana I, *meu*. Persoana I singular a acestora asigură perspectiva subiectivă şi dau textului caracter de *confesiune lirică*.

• dacă apar *verbe*, *pronume şi adjective pronominale de persoana a II-a singular*, *verbe la imperativ*, *substantive în vocativ*, *interjecții exclamative*, atunci se poate vorbi de un *discurs liric* (de un *monolog adresat*, când nu există replică de răspuns la ideile/ întrebările/ gândurile şi sentimentele exprimate), respectiv de o *adresare directă* către un *„personaj liric”* (precum în poezia ***Ce te legeni...*** de Mihai Eminescu, în care codrul joacă rolul unui asemenea *„personaj liric”*); *perspectiva subiectivă* este identificabilă prin aceleaşi elemente ca mai sus, cu observația că, mai ales în intervenția eului liric, pot apărea şi elemente de *confesiune*, de *descriere* sau de *evocare* (prezentare a *ceea ce a fost* şi a *cum a fost cândva/ undeva*); de obicei, *discursul liric* presupune o organizare a conținutului pe o relație de tipul: *eu-tu*, *eu-voi*, *atunci-acum* etc.;

EXEMPLU DE CERINȚĂ

Citeşte cu atenţie textul următor:

Fă-te, suflete, copil,
Şi strecoară-te tiptil
Prin porumb cu moț şi ciucuri,
Ca să poți să te mai bucuri.

(Tudor Arghezi – ***Creion***)

Identifică în text mărcile eului liric şi precizează ipostaza acestuia.

Sugestii pentru redactare:

☑ caută mărcile eului liric, verbe, pronume, adjective pronominale şi identifică persoana, numărul acestora şi modul, în cazul verbelor;
☑ stabileşte, pe baza mărcilor identificate, perspectiva lirică (subiectivă sau obiectivă).

Exemplu de răspuns:

În text apar verbele la imperativ *fă* şi *strecoară*, mărci ale adresării directe, pronumele la persoana a II-a *te* şi verbul la persoana a II-a, modul conjunctiv *să poţi*. Acestea, alături de vocativul *suflete*, datorită adresării directe pe care o presupun, indică prezenţa *monologului adresat*, specific *discursului liric*. Adresarea directă vizează un personaj liric, sufletul, către care se îndreaptă confesiunea lirică subiectivă a eului.

EXEMPLU DE CERINŢĂ

Citeşte cu atenţie textul următor:

La noi sunt codri verzi de brad
Şi câmpuri de mătasă;
La noi atâţia fluturi sunt,
Şi-atâta jale-n casă.
Privighetori din alte ţări
Vin doina să ne-asculte;
La noi sunt cântece şi flori
Şi lacrimi multe, multe...

(Octavian Goga – ***Noi***)

Identifică în text mărcile eului liric şi precizează ipostaza acestuia.

Sugestii pentru redactare:

☑ caută mărcile eului liric, pronume, adjective pronominale şi identifică persoana şi numărul acestora;
☑ stabileşte, pe baza mărcilor identificate, perspectiva lirică (subiectivă sau obiectivă).

Exemplu de răspuns:

În text apar pronumele la persoana a II-a plural noi şi ne, care sugerează că ipostaza eului este aceea a unui reprezentant al unei colectivităţi în numele căreia vorbeşte şi ale cărei sentimente le transmite. Ca transmiţător şi interpret al sentimentelor acestei colectivităţi, eul liric pare a-şi asuma perspectiva subiectivă a grupului pe care îl reprezintă. Aspiraţiile, bucuriile şi suferinţele colective sunt însă filtrate prin sensibilitatea proprie eului liric, a cărui amprentă asigură expresivitatea discursului.

• dacă apar *verbe, pronume şi adjective pronominale de persoana a III-a* (singular sau plural), eul liric nu se mai resimte ca implicat afectiv (adoptă masca unei „*voci*" *impersonale, obiective*, care emite idei şi/ sau descrie un peisaj, un cadru, o situaţie etc.); într-un asemenea caz, se vorbeşte despre *lirism obiectiv* (spre deosebire de *lirismul subiectiv*, din situaţiile precedente); şi aici se poate vorbi despre o *perspectivă subiectivă*, numai că aceasta este implicită (ascunsă/ mascată/ disimulată), dar având trăsături similare celor precizate mai sus, prin care poate fi identificată.

În unele texte lirice, pot apărea diferite combinaţii de ipostaze ale eului liric, astfel încât se pot împleti elemente de confesiune cu cele de descriere, de meditaţie sau de evocare, interferenţe între persoanele I, a II-a şi a III-a ale verbelor etc.

EXEMPLU DE CERINȚĂ

Citește cu atenție textul următor:

Cu penetul ca sideful
Strălucește-o porumbiță
Cu căpșorul sub aripă
Adormită sub o viță.

Și tăcerea e afară.
Luminează aer, stele.
Mută-i noaptea - numai râul
Se frământă-n pietricele.

(Mihai Eminescu – ***Cu penetul ca sideful***)

Identifică în text mărcile eului liric și precizează ipostaza acestuia.

Sugestii pentru redactare:

- ☑ observă dacă în text apar mărci explicite ale prezenței eului liric;
- ☑ stabilește, pe baza mărcilor gramaticale din text (persoana verbului) ce perspectivă adoptă eul.

Exemplu de răspuns:

În text nu apar explicit mărci ale eului liric. Acesta adoptă o perspectivă aparent neutră, obiectivă, sub masca unei voci impersonale care descrie un cadru natural. Astfel, lirismul obiectiv pe care îl presupune discursul liric, are calitatea de a masca perspectiva subiectivă a vocii lirice, a cărei implicare afectivă transpare nu în elemente de confesiune, ci în viziunea originală și expresivă în care este descris peisajul.

B. 3. SPECII LITERARE

Balada cultă este o *specie a genului epic în versuri*, de *mare întindere*, prin care se prezintă *fapte și întâmplări excepționale* ale unor *personaje cu statut legendar sau fabulos*, dar și ale unor personalități istorice reale, aflate *în plină acțiune*, care, aspirând spre depășirea limitelor, se comportă eroic sau generos: haiduci, voievozi etc. Spre deosebire de balada populară, care circulă sub forma variantelor, având caracter oral, anonim și colectiv, balada cultă este un text *scris* și are *autor cunoscut*.

Narațiunea în versuri este liniară, alcătuită dintr-o *succesiune de secvențe narative* și fixează, de obicei, un singur moment al conflictului (foarte rar apar două sau mai multe conflicte, situate însă unul în prelungirea celuilalt). Accentul cade pe fapte și pe întâmplări, mai puțin pe gânduri și pe sentimente); de cele mai multe ori, apare *alternanța narațiune – dialog* (chiar monolog), vorbirea personajului fiind introdusă printr-un verb al „zicerii": *a zice, a spune, a grăi, a întreba, a răspunde* etc. Totdeauna este prezentă *antiteza* (între personaje sau între situații).

Conflictul este tensionat, dramatic, ilustrând o ciocnire de pasiuni și de interese, eroii aflându-se în situații-limită, în plină acțiune, învingând sau căzând.

Momentele subiectului apar, de obicei, în succesiunea expoziție – intrigă – desfășurarea acțiunii – punct culminant – deznodământ. *Expozițiunea* conține în general prezentarea, în date generale, fără individualizări, a spațiului și a timpului acțiunii, a eroilor implicați în conflict, a unor detalii prin care se conturează împrejurările conflictului. *Intriga* are menirea

de a face posibilă apariţia conflictului. *Desfăşurarea acţiunii* conţine o succesiune de secvenţe narative şi dialogate, uneori îmbinate cu descrierea, care au menirea de a amplifica la extrem conflictul dintre eroi; accentul cade pe sublinierea acţiunilor protagonistului (uneori apar exprimate, în mod direct, şi gândurile şi sentimentele încercate de acesta pe parcursul conflictului). *Punctul culminant* conţine momentul de maximă tensiune, când se hotărăşte soarta eroului principal sau a adversarului său. *Deznodământul* are o valoare moralizatoare, fie că protagonistul izbândeşte în luptă, fie că este înfrânt.

Personajele sunt situate, de obicei, în *antiteză*; în portretizare, apar deopotrivă procedee indirecte (trăsături morale desprinse din fapte şi comportament, din relaţiile cu celelalte personaje, din vorbire, din mediul în care sunt situate, din relaţia om-natură) şi procedee directe (elemente de portret fizic şi moral prezentate de autor sau, în mod subiectiv, de către unul dintre personaje); se respectă principiul corespondenţei dintre fizic şi psihic (trăsăturilor fizice le corespund trăsături morale pe potrivă).

Imnul este o *specie a genului liric*, prin care, pe un *ton solemn*, se exprimă *preţuirea faţă de divinitate, de o personalitate, de o idee sau de un sentiment nobil*, printr-un *discurs liric avântat* (cu efecte retorice). Dat fiind specificul imnului, *discursul liric solemn* promovează *idei înălţătoare, viziuni grandioase, trăsături esenţializate şi hiperbolizate*, ilustrate deseori pe baza *alegoriei* (suită de comparaţii, metafore, hiperbole, personificări, antiteze, prin care se poate face trecerea de la individual şi concret, la general şi abstract). *Mărcile lexico-gramaticale ale prezenţei eului liric în text* sunt cele specifice *adresării directe* (verbe, pronume şi adjective pronominale de persoana a II-a singular, verbe la imperativ, substantive în vocativ, interjecţii exclamative, invocaţii şi exclamaţii retorice etc.).

Nuvela este o *specie a genului epic în proză*, de *dimensiuni medii* (ca întindere se situează între schiţă şi roman), cu *un fir narativ central* şi o *construcţie riguroasă a subiectului*, cu un *conflict concentrat*, care implică un *număr relativ redus de personaje.*

Acţiunea nuvelei este mai dezvoltată decât a schiţei, întâmplările sunt relatate în ritm alert şi obiectiv, adesea în secvenţe memorabile, în care naraţiunea propriu-zisă (relatarea sau povestirea) se împleteşte cu dialogul, secvenţele descriptive fiind rare, pentru că descrierea încetineşte sau chiar întrerupe naraţiunea.

Naratorul intervine relativ puţin prin consideraţii personale (în multe dintre nuvelele din literatura română se observă tendinţa de obiectivare, de atenuare a prezenţei naratorului care nu se implică în subiect şi se detaşează de personaje).

Relaţiile temporale şi spaţiale sunt clar delimitate; spre deosebire de schiţă, acţiunea se desfăşoară în timpuri şi în spaţii diferite (construcţia epică are amploare în timp şi în spaţiu). Spre exemplu, în nuvela ***Două loturi*** de I.L. Caragiale acţiunea se petrece în casa familiei lui Lefter Popescu, la berărie, în casa chivuţelor, la minister, la bancă etc.

Personajul principal se află angrenat într-un puternic conflict, menit să-i pună în lumină caracterul; de cele mai multe ori, ipostaza iniţială a personajului este diferită de cea finală, datorită conflictului/ conflictelor în care se află angrenat şi care îi determină transformarea (Lefter Popescu este micul funcţionar a cărui dramă se declanşează odată cu vestea câştigului la loterie, degradarea personalităţii sale producându-se treptat, ca urmare a iluziei îmbogăţirii neaşteptate, până la stadiul nebuniei, din final).

În nuvelă se acordă o importanţă mai mare *caracterizării complexe a personajelor* (în special prin modalităţi/ procedee indirecte) decât acţiunii propriu-zise.

B. 4. FIGURI DE STIL

Antiteza este procedeul prin care se alătură tablouri, personaje, acţiuni, idei abstracte cu sensuri contrarii, pentru a se sublinia opoziţia dintre ele.

• Antiteza apare ca procedeu stilistic, dar şi ca procedeu compoziţional. Opoziţia se face între două cuvinte, două fenomene, situaţii, imagini, noţiuni, idei etc.; prin aceasta, un termen îl pune mai bine în lumină pe celălalt: *„Toate-s vechi şi nouă-s toate...”* (Mihai Eminescu); *„Stăpânul vitreg vă loveşte, / dar cerul bine-vă-cuvântă”*. (Octavian Goga)

• Se poate realiza, dimensional vorbind, de la un cuvânt până la o întreagă operă. Spre exemplu, în ***Scrisoarea III***, de Mihai Eminescu, apare antiteza şi între personaje (Mircea şi Baiazid), şi între părţile componente ale operei (evocarea trecutului de glorii şi imaginea prezentului decăzut).

• La nivelul unor termeni, un indiciu al antitezei poate fi conjuncţia adversativă (*dar; iar; însă; ci...*), cât şi conjuncţia coordonatoare „şi” (cu valoare apropiată de cea adversativă); între personaje, tablouri, scene..., legătura gramaticală este greu sesizabilă: *„Bun şi rău, sceptic şi cucernic, milos şi crud, temerar şi fricos – duh răzvrătit, împotriva lui mai mult decât asupra lumii...”* (Alexandru Vlahuţă).

• Antiteza este mult mai sugestivă când apare chiar în titluri: ***Înger şi demon*** (Mihai Eminescu).

• Odată stabilit principiul antitezei pe spaţii largi, este suficient ca prin prezentarea trăsăturilor unei părţi să se subînţeleagă, în mod automat, trăsăturile contrare ale celeilalte.

Comparaţia este o construcţie inedită, plastică şi sugestivă, care pune faţă în faţă două elemente: termenul comparat **(A)** sau *obiectul* şi termenul comparant **(B)** sau *imaginea.*

• Între cei doi termeni relaţia se stabileşte prin elemente comparative: *ca, precum, ca şi, asemeni cu, întocmai ca, tot astfel* etc.:

„În zadar striga-mpăratul ca şi leul în turbare...” (Mihai Eminescu)

↙	↓	↘
termen comparat (*obiectul*)	elementul comparativ	termen comparant (*imaginea*)

• Când lipseşte elementul de relaţie, comparaţia devine, de regulă, *metaforă*: *„În zadar striga-mpăratul, leu în turbare...”*.

• Gramatical, comparaţia se află, de obicei, în poziţia complementului circumstanţial de mod: *„Pulbere de diamante cade fină ca o bură...”* (Mihai Eminescu).

• În opera literară, analogiile, asemănările, deosebirile stabilite între cei doi termeni uimesc prin noutate şi dau sentimentul frumosului; comparaţia poate fi:

- simplă: *„Un salcâm privi spre munte/ Mândru ca o flamură...”* (George Topîrceanu)
- dezvoltată, amplă: *„Toate cele pământeşti,/ Sunt ca umbra norilor,/ Ca mireasma florilor...”* (George Topîrceanu);
- obişnuită, tradiţională: *„Atât de fragedă te-asemeni/ Cu floarea albă de cireş...”* (Mihai Eminescu);
- presupunând o paralelă: *„Ca sclipirile de spadă/ Fulgerele-ncep să cadă...”* (George Topîrceanu)
- antitetică: *„...Şi ca un spin,/ Cu raza-i rece şi subţire,/ Mi-a strecurat un gând străin/ În visul meu de fericire...”* (George Topîrceanu.).

• După atitudinea vorbitorului, comparaţia poate fi umoristică, grotescă, ironică, emfatică, hiperbolică: „*Mic, cu solzi ca de balaur,/ Trupu-i se clatină,/ Juvaier de smalţ şi aur/ Cu sclipiri de platină.*" (George Topîrceanu); „*Vorba asta scurtă/ E ca mângâierea porcului pe burtă.*" (Tudor Arghezi); „*Ieşi Zamfira-n mers isteţ,/ Frumoasă ca un gând răzleţ,/ Cu trupul nalt, cu părul creţ...*" (George Coşbuc).

Enumeraţia presupune înşiruirea unor termeni (cu sau fără determinări).

• Prin enumeraţie se obţine prezentarea nuanţată a aspectelor vizate: „*Dacă-i copil, să se joace; dacă-i cal, să tragă; şi dacă-i popă, să citească...*" (Ion Creangă).

• Scoate în evidenţă diversitatea componentelor şi creează impresia de acumulare: „*...se îngraşă şi râde nepedepsit, şi şi-a pus piciorul pe grumazul nostru...*" (Mihail Sadoveanu).

• Poate da ritmul necesar, mai ales în descriere, prin lungimea frazei şi prin accentul pus pe detaliu: „*Ţapăn, drept, cu schiptru-n mână, şade-n perine de puf.*" (Mihai Eminescu).

Epitetul este figura de stil prin care se indică expresiv însuşirea sau caracteristica unui obiect.

• Condiţii minime de existentă:
- să aducă termenului determinat un element de noutate;
- să aibă *sens figurat*.

Trăsături comune	**Trăsături expresive**
1. ... spice aurii...	1. ... zile aurii...
2. ... inel de aur...	2. ... spic de aur ...
3. ... femei bătrâne ...	3. ... scripturile bătrâne ...
4. ... un om merge şchiopătând pe stradă...	4. ... un elev răspunde şchiopătând la întrebări ...
5. ... hârtie albă ...	5. ... tăcere albă...

cuvintele subliniate *nu sunt epitete*   cuvintele subliniate *sunt epitete*

• Gramatical, epitetul poate fi exprimat prin:
- adjectiv: „*În faţă răsărise luna. Era stinsă şi vălurită ca obrazul unei bătrâne.*" (Fănuş Neagu)
- locuţiune adjectivală: „*Cu ochii de sânge, cu barba vâlvoi,/ El zboară şoimeşte.*" (George Coşbuc)
- adverb: „*Şi mulţămind lui Hristos,/ Te sărut, mândră, frumos.*" (Mihai Eminescu)
- locuţiune adverbială: „*Fluieraş de fag, / Mult zice cu drag!*" (***Mioriţa***)
- gerunziu neacordat: „*Durduind soseau călării ca un zid înalt de suliţi...*" (Mihai Eminescu)
- substantiv cu valoare adverbială: „*Stă-n uşă popândău, că nu poţi trece de el...!*" (V.I. Popa)

• Termenul căruia îi conferă trăsături expresive poate aparţine:
- grupului nominal (substantiv, pronume, numeral): „*Era linişte împărătească.*" (Gala Galaction), „*Au venit apoi ai lui, rumeni la faţă şi îmbuibaţi...*" (***Bujorul – Legende populare româneşti***), „*Al doilea, mai cu vino-ncoa', i-ar fi plăcut ei, nu-i vorbă...*" (Panait Istrati);

- grupului verbal (verb, interjecție...): „*Uite cum se șterg, pălite, de pe boltă, mii de stele...*" (Alexandru Davila), „*Iată-l iar trist și amărât, să-i plângi de milă, și alta nu...*" (***Bujorul – Legende populare românești***).

• Epitetul și termenul determinat au împreună o funcție artistică (de ornare, de individualizare, de personificare...), subliniind însușiri expresive,uneori cu o deosebită forță de plasticizare: „*Într-o parte, zidul îmbrăcat în codri se știrbea, ca să lase, printre lespezii zdrobiți și fagii cosiți mereu la rădăcină, undele oțelite ale Iablanicioarei.*" (Gala Galaction).

• Mult folosit în descriere, epitetul poate fi:

- simplu: „*Vorbe late! Vorbe late!*" (Alexandru Davila)
- multiplu (dublu sau triplu): „*...își ostoia setea sa covârșitoare cu cele de pe urmă picături de viață, umede și vii, sorbite din vinele adânci ale lucrurilor.*" (Calistrat Hogaș)
- dezvoltat (grup de cuvinte sau o propoziție cu rol de epitet): „*...pământul înfricoșat se cutremura nemernic, până în cele mai din adânc ale temeliilor sale...*". (Calistrat Hogaș)

• Epitetul poate sta la baza formării altor procedee artistice sau a figurilor de stil:

- personificarea (epitet personificator): „*...Lângă lacul, care-n tremur somnoros și lin se bate,/ Vezi o masă mare-ntinsă, cu făclii prealuminate*". (Mihai Eminescu)
- hiperbola (epitet hiperbolic): „*Gigantică poart-o cupolă pe frunte...*". (George Coșbuc)
- metafora (epitet metaforic): „*De treci codri de aramă...*". (Mihai Eminescu)

În identificarea valorii de epitet a unui cuvânt (grup de cuvinte, sintagmă...), pe lângă expresivitate, se va avea în vedere și relația gramaticală. Una și aceeași idee se poate transpune în mai multe feluri, asemănătoare în planul conținutului, dar diferite în plan morfologic și sintactic: „*anii pier în spume*" (substantiv – epitet); „*anii pier înspumați*" (adjectiv – epitet); „*anii pier ca spuma*" (comparație); „*spuma anilor piere*" (metaforă).

Metafora este figura de stil bazată pe transferul de expresivitate dintre termenul-obiect și termenul-imagine al unei comparații subînțelese.

• Metafora are la bază o comparație (**A** este *ca*/ *precum* **B**) al cărei termen comparativ (*ca, precum, ca și, asemeni cu, întocmai ca, tot astfel* etc.) lipsește (deci: **A** este **B**). În relația celor doi termeni ai metaforei, primul (**A**) rămâne cu sensul său propriu sau este eliminat, iar celălalt (**B**) devine termen cu sens figurat:

„*S-a ivit pe culme Toamna, / Zâna melopeelor...*" (George Topîrceanu)

A (termen-obiect) — **B** (termen-imagine al unei comparații subînțelese – metaforă)

Comparația inițială fusese „*...Toamna ca/ precum zâna melopeelor...*" (*ca*/ *precum* = element comparativ).

• Gramatical, metafora apare, mai ales, ca:

- asociere sau o subordonare a termenului-obiect (**A**) față de termenul-imagine (**B**): „*Norul* (**A**) *plutea pe cer ca un fulg ușor*" (element comparativ + **B**) comparație, „*Fulgul ușor al norului plutea pe cer*" (**B** subordonat lui **A**) metaforă
- apoziționare a termenului-imagine (**B**) față de termenul-obiect (**A**): „*Norul, fulg ușor, plutea pe cer*" metaforă
- substituire a termenului-obiect (**A**) prin termenul-imagine (**B**): „*Fulgul ușor plutea pe cer, prevestind curând furtuna*" metaforă

• În funcţie de cei doi termeni (**A** şi **B**), metafora poate fi:

- *implicită* (când este folosit doar termenul-imagine sau termenul de sosire **B**): „*Stătu el ce stătu, şi ce-i trecu prin tărtăcuţa lui să facă...?*"(**Legenda piţigoiului**) = metaforă; comparaţia iniţială: „*...îi trecu prin capul ca o tărtăcuţă...*"(A+element comparativ+B)
- *explicită* (când sunt folosiţi ambii termeni): „*Ana este un bujor de fată.*" (B+A)

• Forţa de sugestie a metaforei se extinde, de cele mai multe ori, asupra termenilor apropiaţi, cu care intră în relaţie: „*În amurg fâlfâiau zdrenţe roşii şi negre şi înfăţişarea cerului prevestea o ploaie mare.*" (Gala Galaction). Metafora „*zdrenţe*" este o sugestie a haosului gata să se instaleze în natură, în frază accentul de interes căzând tocmai asupra semnificaţiei acestui cuvânt.

• Datorită forţei sale de sugestie, prin concentrarea de sensuri pe care o presupune, metafora este larg folosită în poezia modernă.

Repetiţia este un procedeu stilistic bazat pe reluare, pentru a întări o idee sau o impresie, având ca elemente definitorii:

• Insistenţa asupra unui obiect, fenomen ori stare sufletească, prin acumularea obsesivă: „*Tătucă! Tătucă! s-a dus, ni l-au ucis duşmanii...*" (Mihail Sadoveanu)

• Sublinierea, întărirea sau potenţarea ideii conţinute, mai ales într-un tablou dinamic: „*Mircea însuşi mână-n luptă vijelia-ngrozitoare,/ Care vine, vine, vine, calcă totul în picioare.*" (Mihai Eminescu)

• Realizarea unei armonii acustice interne şi obţinerea simetriei, prin reluarea aceluiaşi grup sonor:

„*Codrul cântăreţii-şi culcă,*
Doarme trestia bolnavă,
Dorm doi pui de nevăstuică
Sub o brazdă de otavă."
(Octavian Goga – ***Sara***)

• Sugerarea unei multitudini de nuanţe: intensitatea sau cantitatea, progresia ori periodicitatea, durata, distribuţia sau frecvenţa, succesiunea etc.

EXEMPLU DE CERINŢĂ

Citeşte cu atenţie textele de mai jos:

1.

Din belşugul de verdeaţă
cărăbuşul de aramă
vine din turnătoria
verii, să-l luăm în seamă.
[...]
Şi o ia către stăpînul
iulie, cuptorul – astru,
să ne ducă fericirea
spre uitare în albastru.
(Lucian Blaga – ***Cărăbuşul de aramă***)

2.

Spânzurat de aer printre ramuri
se framântă în mătasa-i
un paianjen.
Raza lunii
l-a trezit din somn.

Ce se zbate? A visat că
raza lunii-i fir de-al lui şi
cearc-acuma să se urce
până-n ceruri, sus, pe-o rază.
Se tot zbate, îndrăzneţul
şi s-azvârle.
Şi mi-e teamă
c-o să cadă – visătorul.

(Lucian Blaga – ***Visătorul***)

3.

Vântul nopţii, speriat
Năvăleşte printre ramuri.
Trandafirii de pe strat
Bat cu crengi uscate-n geamuri.
Rătăcită prin grădini,
Pe covoare lungi de rouă,
Toamna goală se-nfioară.
Şi cu mâinile-amândouă
Îşi aruncă-nfrigurată
Peste trupul ei de spumă,
Argintie şi uşoară
Mantie de brumă.

(Otilia Cazimir – ***În zori***)

Precizează figurile de stil reprezentate de structurile subliniate şi explică semnificaţia fiecăreia dintre acestea.

Sugestii pentru redactarea răspunsurilor:

- ☑ Reciteşte definiţiile figurilor de stil.
- ☑ Citeşte textele date în întregime pentru a identifica elementele principale ale tabloului/ ale universului artistic creat.
- ☑ Identifică figurile de stil reprezentate de structurile subliniate.
- ☑ Gândeşte-te mai întâi la sensul propriu al cuvintelor, urmărind apoi semnificaţiile dobândite de acestea în contextul dat.
- ☑ Explică în câteva enunţuri imaginile artistice create prin intermediul diferitelor figuri de stil.

Exemple de răspunsuri:

1. În versurile *Şi o ia către stăpînul/ iulie, cuptorul – astru*, se creează o imagine vizual-dinamică prin care este surprinsă înălţarea cărăbuşului în văzduh. Există două definiţii metaforice care evidenţiază caracteristicile verii. Prima (*stăpânul iulie*) fixează momentul descris – mijlocul verii, a doua (*cuptorul – astru*) reliefează căldura puternică specifică acestui anotimp. Stăpânind bolta cea vastă, soarele îşi revarsă focul peste tot. Imaginea cărăbuşului din final subliniază trăirile de optimism şi de înălţare spirituală ale eului poetic.

2. În versurile *Se tot zbate, îndrăzneţul/ şi s-azvârle* este exprimată ideea de efort depus pentru atingerea unui ţel. Verbele la prezent (*se zbate*, *s-azvârle*) pun în valoare lupta ambiţioasei făpturi. Personificat, păianjenul reprezintă omul dornic de a-şi depăşi limitele. Substantivul *îndrăzneţul*, obţinut prin conversiune dintr-un adjectiv, accentuează ambiţia de atingere a idealului.

În versurile *Îşi aruncă-nfrigurată/ Peste trupul ei de spumă,/ Argintie şi uşoară/ Mantie de brumă*, se creează o imagine vizuală care surprinde natura acoperită de bruma asociată, printr-o metaforă, cu o mantie. Epitetele antepuse *argintie* şi *uşoară* îi dau tabloului nuanţe strălucitoare, diafane, accentuate printr-o altă metaforă, *trupul ei de spumă*; oarecum ireale, imaginile inspiră nu numai sentimente de admiraţie faţă de farmecul naturii, ci şi de înfiorare din cauza apropierii iernii: *Îşi aruncă-nfrigurată...*

III. SINTEZE ŞI SCHEME RECAPITULATIVE
(fonetică, vocabular, morfologie şi sintaxă)

FONETICA

A. Sunet. Literă. Corespondenţa dintre litere şi sunete

1. Alfabetul limbii române are 31 de litere (8 vocale, dacă le considerăm distincte pe *â* şi *î* + 23 de consoane).

2. Litera *e* poate fi vocală, semivocală sau literă ajutătoare:
- când este vocală, se scrie şi se pronunţă ca atare (*elev, element, electoral, eminent...*) sau transcrie diftongul *ie* (se scrie *e* şi se pronunţă *ie* în cuvinte de tipul: *el, ei, ele, este, eşti...*);
- când este semivocală, se scrie şi se pronunţă *e* (*avea, beat, citea...*) sau se scrie *e* şi se pronunţă *i* (*aceea, ea, insinuează...*);
- ca literă ajutătoare, apare în grupurile: *ce, ge, che, ghe* + vocala *a* (*ceapă, geam, cheamă, veghea...*; *e* + *a* nu formează un diftong).

3. Litera *i* poate fi vocală, semivocală sau literă ajutătoare:
- când este vocală, se scrie şi se pronunţă ca atare (*aripă, binoclu, diplomat...*; este vocală nesilabică atunci când este folosită ca literă finală: *azi, beri, cărţi, câţi, însuşi, însuţi, totuşi* etc. sau când apare în elementul de compunere *ori-*: *orice, oricând, oricui...*);
- când este semivocală, apare în diftongi (*iar, ied, iobag, iubesc, ai, copii, văzui...*);
- ca literă ajutătoare poate apărea în grupurile *ci, gi, chi, ghi*, când grupurile sunt urmate de o vocală (*ciot, ciur, Giurăscu, ghiul, chiar...*; *i + vocală* nu formează un diftong) sau când acestea se află la sfârşitul unui cuvânt şi nu formează o silabă distinctă (*duci, dragi, faci, unchi, unghi...*).

4. Litera *h* poate fi consoană (*haz, har, horă, şah...*), dar şi literă ajutătoare, în combinaţiile: *che, chi, ghe, ghi* (*chemare, chinuit, veghe, ghicitoare...*).

5. Litera *x* transpune următoarele grupuri de sunete: *cs* (*axă, boxer, fix, taxi...*) sau *gz*: (*examen, exerciţiu, exemplu, exil...*); a nu se confunda cu situaţia în care apare scris grupul *cs* (*catadicsi, cocs, îmbâcsit, rucsac...*) sau cu ortografierea diferită la singular şi plural *x/ cş* (*complex/ complecşi, fix/ ficşi, ortodox/ ortodocşi, prolix/ prolicşi...*).

6. Literele *k, q, w, y* apar, de obicei, în cuvinte străine sau în compuse (*kilogram, kilocalorie, kitsch, quasar, week-end, whisky, yankeu, yoga...*).

7. Grupurile de litere *ce, ci, ge, gi* transcriu un singur sunet (generic denumit *„i" consonantic*) când sunt urmate de o vocală (*ceapă, ciorbă, geam, giuvaier..., e* sau *i + vocală* nu formează un diftong) sau când se află la sfârşitul cuvântului şi nu formează singure o silabă distinctă (*atunci, bici, ajungi...*); dacă formează singure o silabă distinctă, grupurile nu mai sunt *„i" consonantic* (*ajunge* = *a-jun-ge* = 6 litere + 6 sunete).

8. Grupurile de litere *che, chi, ghe, ghi* transcriu un singur sunet (generic denumit *„i” consonantic*) când sunt urmate de o vocală (*cheamă, chiar, gheață, ghiozdan..., e* sau *i + vocală* nu formează un diftong, iar *h* este literă ajutătoare) sau când se află la sfârşitul cuvântului şi nu formează singure o silabă distinctă (*trunchi, unchiul, urechi*); dacă formează singure o silabă distinctă, grupurile nu mai sunt *„i” consonantic* (*veghe = ve-ghe* = 5 litere = 4 sunete, întrucât *h* este literă ajutătoare).

Atenţie! Situaţia specială a grupurilor *ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi* poate provoca nedorite confuzii în stabilirea unor diftongi sau triftongi şi în identificarea tipului conjugării unor verbe:

- *Gheorghe = Gheor-ghe* = 8 litere + 5 sunete (grupul *ghe* din prima silabă transcrie un singur sunet, denumit generic *„i” consonantic, h, e* sunt litere ajutătoare, iar *e + o* nu formează un diftong; grupul *ghe* din a doua silabă nu mai este *„i” consonantic, h* rămâne literă ajutătoare, iar *e* este vocală);
- *vegheau = ve-gheau* = 7 litere + 5 sunete (grupul *ghe* formează un singur sunet, denumit *„i” consonantic*, în care *e* şi *h* sunt litere ajutătoare; în cuvânt nu există un triftong, ci diftongul *au*);
- *a veghea, a îngenunchea...* nu sunt verbe de conjugarea a II-a (conţin grupul *ghe* în situaţia amintită), ci de conjugarea I, ca şi verbele de tipul *a lucra, a lua...*

B. Vocale. Semivocale. Consoane. Diftongi. Hiat

1. Vocalele sunt sunetele care se pronunţă independent (*a, ă, â, e, i, î, o, u*) şi care formează o silabă singure (*a-er*), dar şi însoţite de una sau mai multe consoane (*con-struc-tor*), de o semivocală (diftong: *oa-ie*), de două semivocale (*cre-ioa-ne*) sau de combinaţia consoană/ consoane + semivocală (*mai-că, leoar-că*); sunetele *a, ă, â, î* sunt, totdeauna, vocale, iar sunetele *e, i, o, u* sunt vocale sau semivocale, în funcţie de combinaţiile existente în cuvânt (*e-lev = e* vocalic; *bea = e* semivocalic).

2. Semivocalele (*e, i, o, u*) sunt sunetele pronunţate cu jumătate din durata şi intensitatea unei vocale; ele nu pot forma singure o silabă, ci numai împreună cu o vocală (obţinându-se diftongi sau triftongi: *moa-ră, le-oai-că*).

3. Diftongii sunt grupurile de sunete formate dintr-o semivocală + o vocală (ascendenţi sau crescători: *bia-tă*) sau dintr-o vocală + o semivocală (descendenţi sau descrescători: *câi-ne*), care nu se despart în silabe diferite; pot apărea în acelaşi cuvânt (*dia-vol*) sau între două cuvinte alăturate, scrise cu cratimă şi pronunţate legat, mai ales datorită ritmului rapid al vorbirii (*de-abia = de-a + bia* = 2 silabe, iar *e-a* este diftong ascendent).

4. Triftongii sunt grupurile de sunete formate dintr-o vocală + două semivocale (*a-veau, ci-teai, tă-iai*), care nu se despart în silabe diferite; pot apărea în acelaşi cuvânt (*le-oai-că*) sau între două cuvinte alăturate, scrise cu cratimă şi pronunţate legat, mai ales datorită ritmului rapid al vorbirii (*de-au venit = de-au+ ve-nit* = 3 silabe, iar *e-au* este triftong).

5. Hiatul este grupul de sunete format din două vocale alăturate, care se despart în silabe diferite (*a-e-ri-an, bac-te-ri-e, al-co-ol, i-de-e, po-et*); în pronunţarea şi în scrierea neîngrijită există o tendinţă de evitare a hiatului prin eliminarea unei vocale (*alcol, zologie*) sau prin intercalarea unei semivocale (*ideie, poiet*), ambele procedee fiind greşite; este corect însă procedeul pronunţării legate, în ritm rapid, a cuvintelor, ceea ce conduce la

scrierea cu cratimă şi la transformarea unei vocale în semivocală (*de aceea* = *de* + *a-ce-ea*, în care *e* + *a* sunt vocale, faţă de *de-aceea* = *de-a* + *ce* + *ea*, situaţie în care *e-a* este un diftong, rezultat din transformarea vocalei *e* în semivocală).

Atenţie! Folosirea cratimei (semn de ortografie) în asemenea situaţii poate avea mai multe consecinţe:

- pronunţarea legată a două cuvinte diferite (datorită ritmului rapid al vorbirii: *de abia* = *de-abia*);
- transformarea unei vocale în semivocală (*de a venit* = *de-a venit*);
- eliminarea/ elidarea unei vocale (*de ar da* = *de-ar da* = *d-ar da*);
- dispariţia unei silabe (*se aduce* = *se* + *a-du-ce* = 4 silabe; *se-aduce* = *se-a* + *du-ce* = 3 silabe);
- în poezie, procedeul este folosit pentru conservarea metricii (păstrarea măsurii versului şi menţinerea ritmului).

C. Silaba. Despărţirea cuvintelor în silabe

Silaba este sunetul sau grupul de sunete pronunţat printr-un singur efort de respiraţie. Obligatoriu, o silabă are în componenţa sa o vocală şi numai una (*a-cum*), la care se pot adăuga o semivocală (obţinându-se un diftong: *oa-lă*), două semivocale (rezultând un triftong: *ve-deai*), de la una la patru consoane (*opt-spre-ze-ce*) sau combinaţii de una-două semivocale + de la una la patru consoane (*struc-tu-rii*).

Despărţirea cuvintelor în silabe are loc în conformitate cu regulile pronunţării (*silabaţie fonetică*) – recomandată de **DOOM**, ediţia 2005 –, dar şi în raport cu elementele constituente ale cuvântului, în situaţia cuvintelor compuse şi a unor derivate (*silabaţie morfologică*). Pentru practica şcolară, este necesară cunoaşterea şi aplicarea corectă a principalelor reguli ale silabaţiei fonetice:

1. Vocalele în hiat se despart în silabe diferite (*na-ţi-u-ne*); la fel se desparte structura formată din vocală + diftong/ triftong sau structura conţinând doi diftongi (*o-uă, cre-ioa-ne, oa-ie*).

2. O consoană intervocalică (sau între vocală + diftong/ triftong) trece la silaba următoare (*a-du-cea, ve-neai, măi-cu-ţă, le- oai-că*).

3. Două consoane intervocalice (sau între vocală + diftong/ triftong) se despart, de obicei, în silabe diferite (*car-te, ci-tea, ar-deau, scoar-ţă*). Dacă prima consoană este *b, c, d, f, g, h, p, t, v*, iar a doua este *l* sau *r*, ambele consoane trec la silaba următoare (*a-bre-vi-a, a-cru, a-dre-să, a-fla, a-gro-nom, pe-hli-van, a-pri-li-e, a-tlet, co-vrig*).

4. Din grupul de trei sau mai multe consoane intervocalice (sau între vocală + diftong/ triftong), prima consoană la silaba anterioară, iar celelalte trec la silaba următoare (*nos-tru, mon-stru, în-gri-jo-rat, com-plet*). Dacă în grupul de trei sau mai multe consoane există intercalat vreunul dintre grupurile *ct, cţ, pt, pţ*, despărţirea se face între consoanele care compun aceste grupuri, respectiv între *c* şi *t*/ *ţ* sau între *p* şi *t*/ *ţ* (*con-junc-ţi-e, func-ţi-e, somp-tu-os, in-stinc-tiv, arc-tic, sculp-tu-ră*). După acelaşi model se despart şi cuvintele: *ast-mă, sfinc-şii, sand-vici*/ *sand-viş*.

5. Cuvântul *jertfă* (şi cuvintele care aparţin familiei sale lexicale) se desparte după modelul *jert-fă* (în limba română nu există grup sudat *tf*).

D. Scrierea cu dublă vocală sau cu dublă consoană

În limba română, **scrierea cu dublă vocală** sau **cu dublă consoană** are la bază:

1. Motive etimologice (așa au fost moștenite sau împrumutate respectivele cuvinte): *alcool, accelera, acces, accident, bocceluță, addenda, ambiguu, asiduu, continuu, perpetuu, reziduu..., Cristian Tell, Anton Pann, Alecu Russo, Costache Negruzzi...*

2. Motive morfologice:
- vocală tematică + desinență de singular sau de plural: *alee, câmpii, copii, hazlii, licee, muzee...*;
- vocală tematică + desinență de persoana I sau a II-a: (eu) *auzii, citii, privii.../* (tu) *devii, știi, vii...*;
- desinență de plural + articol hotărât enclitic pentru singular sau plural: *dragii* mamei, *albii* pereți, *blânzii* bunici, *rarii* trecători.../ *arbitrii, merii, prunii, primii...*
- vocală tematică + sufix verbal (morfologic): *a pustii, a se sfii, apreciind, fiind, știind.*

3. Sufixarea (lexicală): *știință, ființă, cuviință...*

4. Prefixarea: *supraaglomerat, neefectuat, reelaborat, coordonare...*

5. Compunerea: *contraargument, contraaatac, zoologie...*

LEXICUL/ VOCABULARUL

A. Cuvântul și contextul

Gramatica tradițională definește cuvântul ca *unitate în sine* (*parte de vorbire*: substantiv, adjectiv, pronume, numeral, verb, adverb, prepoziție, conjuncție, interjecție, articol) sau ca *parte a unui enunț* (*parte de propoziție*: subiect, nume predicativ, atribut, complement).

Trebuie subliniat că un cuvânt, fie *monosemantic*, fie *polisemantic*, își actualizează sensurile numai într-un context dat, astfel încât se vorbește de *sens propriu* (*sens de bază, sens secundar*) și de *sens figurat, metaforic*.

Sensul propriu, trezește în mintea vorbitorului imaginea obișnuită, curentă, a unui obiect, acțiuni sau însușiri, pe când *sensul figurat* presupune un transfer de expresie pe baza unor procedee de expresivitate artistică: metafora, personificarea, epitet...

Pe de altă parte, *sensul propriu de bază* este dat de înțelesul cu care cuvântul a intrat în limbă, iar *sensul propriu secundar* este reprezentat de o extensie a semnificației principale pe baza unor analogii, asupra unor alte obiecte, acțiuni sau însușiri. Dacă *sensul propriu* poate fi înțeles și în afara unui context, *sensul figurat* nu poate fi înțeles în afara contextului care are o valoare expresivă:
- *Plouă!* (sens propriu de bază = acțiunea de „a ploua");
- *Plouă cu reclamații!* (sens figurat, implicând o personificare subînțeleasă; enunțul sugerează imaginea plastică a unei avalanșe de reclamații).

B. Mijloace de îmbogățire a vocabularului

Interne	**- derivare** **- compunere** **- conversiune**
Externe	**- împrumuturi** **- calc lingvistic**

B. 1. DERIVAREA

Derivarea presupune adăugarea (uneori eliminarea) unor sufixe lexicale sau a unor prefixe, la un cuvânt (chiar la o rădăcină sau la un radical), pentru a se obţine cuvinte noi sau cu sens modificat. Ca mijloc intern de îmbogăţire a vocabularului, derivarea stă la baza formării familiei lexicale.

1. Familia lexicală este un grup de cuvinte cu sens înrudit, format prin derivare, compunere sau schimbarea valorii gramaticale (conversiune) de la un termen comun, denumit cuvânt de bază. Spre exemplu, familia lexicală a termenului *vânt* este formată din următoarele cuvinte: *vânt* – cuvânt de bază cu desinenţă zero; *vânticel* – derivat cu sufixul substantival diminutival *-icel* (format din două sufixe diminutivale: *-ic* + *-el*); *vântişor* – derivat cu sufixul substantival diminutival *-işor*; *vântuţ*, *vânticuţ* – derivate populare cu sufixele substantivale diminutivale *-uţ*/ *-icuţ*; *a vântura* – derivare + conversiune; verb obţinut de la forma de plural *vânturi*, cu sufixul verbal pentru conjugarea I *-a*; *vânturare* – conversiune; infinitiv lung substantivizat, obţinut de la verbul *a vântura* cu sufixul substantival abstract *-re* (unii lingvişti îl consideră derivat lexical); *vânturat, -ă* – conversiune; adjectiv provenit din participiu, cu sufixul adjectival pentru participii/ sufix morfologic *-at*; *vânturător*, *vânturătoare* – derivate cu sufixele substantivale de agent *-(ă)tor*/ *-(ă)toare*; *vânturabil, -ă* – derivat cu sufixul adjectival *-bil*; în anumite contexte, mai pot apărea derivatele *nevânturat*, *a revântura*...sau compusele *Vânt de Seară*, *Vânt de Zori*... (în basmele populare).

2. Rădăcina este segmentul comun al tuturor cuvintelor derivate care formează o anumită familie lexicală, având următoarele caracteristici:

- se obţine direct de la *cuvântul de bază* (cuvântul de la care se porneşte în formarea familiei lexicale), eventual prin eliminarea ultimei vocale (desinenţă, sufix verbal), după modelul: *om* (cuvânt de bază cu desinenţă zero şi rădăcina *om*) + *uşor* (sufix substantival diminutival) = *omuşor*; *frunză* (cuvânt de bază cu desinenţa *-ă* şi rădăcina *frunz-*, obţinută prin eliminarea desinenţei) + *ucă* (sufix substantival diminutival) = *frunzucă*;
- poate conţine uşoare modificări de sunete, denumite alternanţe fonetice (vocalice sau consonantice), după modelul *carte* (cuvânt de bază cu desinenţa *-e*) – *cărţ* (rădăcină obţinută prin eliminarea desinenţei, cu alternanţa vocalică *a*/*ă* şi consonantică *t*/*ţ*) + *-oi*/ *-oaie* (sufix substantival augmentativ) = *cărţoi*/ *cărţoaie*;
- în *derivatele primare* (cuvintele derivate obţinute direct de la cuvântul de bază, prin alipirea unui singur sufix sau a unui prefix), rădăcina este şi radical: *om* – *omuleţ*/

neom... (*om* = rădăcină şi radical, la care se alipeşte sufixul substantival diminutival *-uleţ*/ prefixul *ne-*).

3. Radicalul (sau tema lexicală) este segmentul comun tuturor cuvintelor derivate ale unei familii lexicale, care rămâne acelaşi pe parcursul flexiunii cuvântului (declinare şi conjugare). În *derivatele secundare* (cuvintele derivate obţinute de la un cuvânt el însuşi derivat sau de la un segment care este mai mare sau mai mic decât rădăcina) radicalul este diferit de rădăcină, fiind format din:

- rădăcină + sufix: *a munci* + *-tor* (sufix substantival/ adjectival de agent) = *muncitor*; de la acesta se va obţine radicalul *muncitor*, format din rădăcina *munc(i)* + sufixul *-tor*, la care se pot adăuga sufixe sau prefixe, pentru a se forma alte cuvinte derivate/ derivate secundare („lanţ derivativ"): *muncitoresc*, *antimuncitoresc*;
- rădăcină + prefix: *ne-* + *bun* = *nebun* (substantiv/ adjectiv derivat); de la acesta se va obţine radicalul *nebun* (rădăcina *bun* + prefixul negativ *ne-*), la care se pot adăuga alte sufixe sau prefixe, pentru obţinerea unor derivate secundare *nebunie*, *înnebuni*;
- prefix + rădăcină + sufix: *verde* (cu rădăcina *verd-/ verz-)* se va obţine verbul derivat *în* + *verde* + *i* = *a înverzi*; de la radicalul *înverz(i)*, prin adăugarea altor sufixe sau prefixe, se formează derivatele secundare de tipul *înverzibil*, *neînverzit*;
- rădăcină + grup de sunete fără un înţeles anumit (afix propriu-zis): de la cuvântul de bază *babă* se va obţine radicalul *baborn-* (rădăcina *bab-* + afixul *-orn*, care seamănă cu un sufix, dar nu are şi un sens bine precizat), la care se poate adăuga sufixul *-iţă*, pentru a se forma derivatul secundar *baborniţă*;
- uneori, de la rădăcină se elimină un afix (derivare regresivă), la radicalul astfel obţinut adăugându-se alte sufixe sau prefixe, pentru a se obţine derivatele secundare de tipul *cuviinţă* (derivat obţinut prin eliminarea afixului *-en-* de la verbul *a se cuveni*, iar la radicalul *cuvi-* se alipeşte sufixul substantival abstract *-inţă*).

4. Sufixul (sunetul sau grupul de sunete care se alipeşte la sfârşitul unei rădăcini sau al unui radical, pentru a se forma cuvinte cu sens nou sau modificat) poate fi **gramatical** sau **lexical.**

a. sufixul gramatical (sau **morfologic**) este sunetul sau grupul de sunete care se alipeşte la sfârşitul rădăcinii sau al radicalului, pentru ca, singur sau împreună cu desinenţa, să indice diferitele categorii gramaticale (genul şi numărul la substantive şi adjective, persoana şi numărul la verbe), după modelele:

- *citit, -ă* – rădăcina/ radicalul *cit-* de la verbul *a citi* + sufixul adjectival pentru participii/ sufix morfologic *-it*;
- *aducând* – rădăcina/ radicalul *aduc-* de la verbul *a aduce* + sufixul verbal (morfologic) *-ând*;
- *lucram* – rădăcina/ radicalul *lucr-* de la verbul *a lucra* + sufixul morfologic *-a-* + desinenţa verbală *-m* pentru persoana I singular.

Cuvintele care conţin sufixe gramaticale (morfologice) nu sunt considerate ca derivate.

b. sufixul lexical are un sens bine precizat, iar prin adăugarea lui la o rădăcină sau la un radical se obţin cuvinte cu sens nou sau modificat (derivate lexicale).

În funcţie de partea de vorbire care se obţine cu ajutorul lor, sufixele lexicale se pot grupa în:

- **sufixe substantivale**
- diminutivale (care micşorează): *fetiţă*, *tătic*, *copăcel*, *cărticică*, *frăţior*;
- augmentative (care măresc): *măturoi*, *copilandru*, *băietan*;
- moţionale (indicând genul natural): *raţă – răţoi*, *gâscă – gâscan*, *român – română*;

- de agent (indicându-l pe autorul acțiunii): *pompă – pompier*, *a învăța – învățător*, *a cânta – cântăreț*;
- colective (indicând grupări): *frunziș*, *frunzet*, *frunzăraie*;
- indicând proveniența: *Iași – ieșean*, *Arad – arădean/ arădan*, *Buzău – buzoian*;
- generale/ abstracte: *uzură*, *fereală*, *posibilitate*

• **sufixe adjectivale** (uneori apar ca diminutivale, de agent, indicând proveniența sau pot avea un sens peiorativ/ depreciativ): *leneș*, *rubiniu*, *tinerel*, *căldișor*, *frumușică*, *osos*, *gălbior*, *dornic*;

• **sufixe verbale** (apar la forma de infinitiv prezent, dând tipul conjugării, și la anumite forme verbale compuse cu infinitivul: *voi lucra*, *ar părea*, *nu cere!*; ele pot fi și sufixe lexicale, deoarece cu ajutorul lor se pot obține verbe de la alte părți de vorbire: *creion – a creiona*, *pace – a pacifica*, *limpede – a limpezi*, dar și sufixe morfologice, întrucât sunt caracteristici ale modului infinitiv):
- pentru conjugarea I: *-a*, *-isa*, *-iza*, *-fica* (*a valsa*, *a veghea*, *a finisa*, *a bagateliza*);
- pentru conjugarea a II-a: *-ea* (*a avea*, *a părea*, *a putea*);
- pentru conjugarea a III-a: *-e* (*a cere*, *a culege*, *a duce*...);
- pentru conjugarea a IV-a: *-i*, *-î*, *-âi*, *-ăi*, *-ui*, *-ăni*, *-ări*, *-isi* (*a iubi*, *a coborî*, *a vărui*, *a silabisi*).

• **sufixe adverbiale**: *bărbătește*, *realmente*, *târâș*, *grăpiș*...

Atenție! A nu se confunda sufixele (gramaticale/ morfologice și lexicale) cu desinența sau cu articolul hotărât enclitic. Desinența (sunet sau grup de sunete finale, fără un sens bine precizat) apare și la cuvinte de bază, și la cuvinte derivate, pentru a indica principalele categorii gramaticale ale acestuia – genul și numărul la substantive, la adjectivele variabile și la unele numerale (pe parcursul declinării), precum și persoana și numărul, la verbe (în situația conjugării), nefiind astfel implicată în procesul derivării. Articolul hotărât enclitic apare numai la substantive (*elevul*, *elevei*...), la adjectivele antepuse (*bătrânul om*) și la alte părți de vorbire substantivizate (*muncitorii*, *zecele*, *eul poetic*, *rănitului*, *mersul*...). Pentru a nu confunda aceste elemente care intră în componența cuvântului, oferim câteva modele de analiză a unor termeni aparținând familiei lexicale a substantivului *cafea*:
- *cafea* (cuvânt de bază, substantiv) are desinența *-a* pentru feminin, singular, formă de nominativ/ acuzativ, iar la plural are desinența *-le* (*cafele*);
- *cafeaua* (cuvânt de bază, substantiv) conține rădăcina/ rădăcina *café-* + desinența *-a-* + vocala tematică (de legătură) *-u-* + articolul hotărât enclitic *-a* pentru feminin, singular, formă de nominativ – acuzativ;
- *căfeluță*, *-e* (cuvânt derivat, substantiv) conține radicalul *cafel-* de la forma de plural nearticulat *cafele* + sufixul substantival diminutival *-uță* (cu desinența de singular *-ă*/ de plural *-e*);
- *cafeluței* (cuvânt derivat, substantiv) conține radicalul *cafel* + sufixul substantival diminutival *-uță*, cu desinența de plural *-e* + articolul hotărât enclitic *-i* pentru forma de genitiv-dativ, singular.

5. Prefixul este sunetul sau grupul de sunete, purtător de sens, care se alipește înaintea unui cuvânt (dar și înaintea unei rădăcini sau a unui radical), pentru a se obține cuvinte cu sens nou sau modificat. În categoria prefixelor, alături de prefixele propriu-zise ale limbii române (*a-*, *co-*, *com-*, *con-*, *de-*, *des-*, *dez-*, *dis-*, *diz-*, *i-*, *in-*, *im-*, *îm-*, *în-*, *ne-*, *pre-*, *ră-*, *răs-*, *răz-*, *re-*, *sub-*...), apar și prefixoidele (sau falsele prefixe, provenite din greacă sau latină și având un sens mai bine precizat decât prefixele propriu-zise: *ante-*, *anti-*, *arhi-*, *extra-*, *hiper-*, *inter-*, *intra-*, *între-*, *post-*, *super-*, *supra-*, *ultra-*, *trans-*...).

Prefixele (şi prefixoidele) pot fi alipite:

- **înaintea unui cuvânt** (de bază sau derivat): *nebun, reciti, prelua, transport...*;
- **înaintea unui radical** (obţinându-se aşa-numitele formaţii derivative paralele): *a îmbrăca – a dezbrăca, implicit – explicit, intrinsec – extrinsec...*

În funcţie de sensul pe care îl conferă cuvintelor, prefixele se pot grupa în:

- **prefixe negative**: *analfabet, incert, imposibil, nedemn...*;
- **prefixe antonimice** (fixate pe serii antonimice):
  - zero/ prefixe negative: *material – imaterial, corect – incorect, posibil – imposibil...*;
  - zero/ *de-, des-, dez-, dis-*: *coase – descoase, amăgi – dezamăgi, plăcea – displăcea*;
  - *sub-*/ prefixe superlative: *subdezvoltat – superdezvoltat – supradezvoltat, subsonic – hipersonic – supersonic...*;
  - *de-, des-, dez-, dis-*/ *in-, îm-, în-*: *inculpa – disculpa, înşuruba – deşuruba, îmbrăca – dezbrăca...*;
  - alte serii antonimice: *interior – exterior, intracarpatic – extracarpatic, prenatal – postnatal...*;
- **prefixe indicând superlativul** – mai vechi: *străvechi, arhicunoscut...* sau neologice: *extrafin, hipersensibil, supraetajat, ultraaglomerat...*;
- **prefixe indicând reciprocitatea**: *cooperare, concetăţean, compatriot...*;
- **prefixe indicând repetarea**: *a reciti, a relua, a rememora...*;
- **prefixe indicând calitatea situată sub o limită convenţională** (uneori, cu sens depreciativ): *subsumat, subdezvoltat, subnutrit...*;
- **prefixe indicând operaţia inversă celei de bază** (eventual modificarea ei): *desăra, deshăma, dezbate, dizarmonic...*;
- **prefixe indicând intensificarea** (uneori, modificarea sensului): *răsuci, răscumpăra, răzbate...*;
- **prefixe indicând interiorul/ exteriorul**: *intrinsec – extrinsec, intracelular – extracelular...*;
- **prefixe cu sens temporal**: *preuniversitar – postuniversitar, antebelic – postbelic...*

Atenţie la ortografierea prefixelor şi a sufixelor!

- sufixele *-ean, -eală, -eaţă* se scriu cu *-ea-* după consoanele *-ş*/ *-j*: *clujean, oşean, roşeală, oblojeală, roşeaţă...* (a nu se confunda cu scrierea verbelor nederivate: *a aşeza – aşază, a înşela – înşală* în care nu există sufix lexical, ci desinenţă verbală pentru persoana a III-a);
- în scrierea sufixelor *-(ţ)ie*/ *-(ţ)iune* se va ţine seama de criteriul istoric (de momentul când au intrat cuvintele în limbă) şi de criteriul semantic (de sensul pe care îl au cuvintele derivate într-un context), existând:
  - forme duble ale aceluiaşi cuvânt (o formă arhaică şi o formă acceptată de normele limbii literare, subliniată în exemplele următoare): *naţie – naţiune, meditaţie – meditaţiune...*;
  - forme diferite, denumind obiecte diferite: *funcţie* (rang) – *funcţiune* (stare de funcţionare), *fracţie* (matematică) – *fracţiune* (politică), *porţie* (de mâncare) – *porţiune* (de teren), *raţie* (de mâncare) – *raţiune* (judecată), *reacţie* (chimică) – *reacţiune* (politică), *staţie* (de autobuz) – *staţiune* (balneară)
- prefixul *des-* devine *dez-* înaintea unui cuvânt care începe cu vocală sau cu vreuna dintre consoanele *b, d, g, v, m, n, l, r*: *dezamăgi, dezechipa, dezinforma, dezordonat, dezumanizare, dezbate, dezdoi, dezgoli, dezvălui, dezmoşteni, deznoda, dezlega, dezrădăcina...*;
- prefixul *răs-* devine *răz-* înaintea unui cuvânt care începe cu vreuna dintre consoanele *b, d, g, j, n*: *răzbate, răzda, răzgândi, răzjudeca, răznepot...*;

- prefixele *con-*, *in-*, *în-* se scriu *com-*, *im-*, *îm-* înaintea consoanelor *p* şi *b*: *complăcea*, *combate*, *imposibil*, *improbabil*, *îmbărbăta*, *împăciuitor*...;
- prefixul *con-* devine *co-* înaintea unor cuvinte care încep cu vocala *o*: *cooperare*, *cooperativă*, *coordonare*... sau în cuvintele *colaborare*, *colaborator*, *comesean*;
- prefixele *des-*, *răs-*, *trans-* pierd consoana finală *-s* când se alipesc unor cuvinte care încep cu aceeaşi consoană (*des-* devine *de-* şi înainte de *ş* sau *j*): *desăra*, *desărcina*, *deşuruba*, *dejuca*, *dejuga*, *răsufla*, *răsuci*, *transcrie*...(excepţii: *transsaharian*, *transsiberian*...).

B. 2. COMPUNEREA

Compunerea este mijlocul intern de îmbogăţire a vocabularului pe baza unor cuvinte întregi, a unor fragmente de cuvinte, a unor elemente de compunere, prin următoarele procedee (conform **DOOM**):

1. sudare (unire, alipire sau contopire) – substantive: *binefacere*, *dreptunghi*, *lung-metraj*, *scurtcircuit*, *untdelemn*, *deînmulţit*, *anotimp*, *pomicultură*, *primăvară*, *Câmpulung*...; adjective: *binecuvântat*, *clarvăzător*, *binefăcător*, *răufăcător*, *atotbiruitor*, *cuminte*, *cumsecade*, *aurifer*, *neolitic*, *balneoclimateric*, *surdomut*, *dacoromân*, *antonpannesc*...; pronume: *dânsa*, *dumneata*, *dumneavoastră*, *sieşi*, *însuşi*, *acelaşi*, *aceeaşi*, *altceva*, *fiecare*, *orice*, *vreo*...; numerale: *paisprezece*, *şaisprezece*, *optsprezece*, *şaizeci*, *amândoi*, *câteşipatru*, *dintâi*...; verbe: *binevoi*, *binemerita*, *autoapăra*, *nemaivăzut*, *nemaivăzând*...; adverbe: *deplin*, *desigur*, *dinăuntru*, *înadins*, *îndelung*, *astăzi*, *bunăoară*, *acasă*, *degrabă*, *departe*, *cândva*, *oricând*, *alaltăieri*, *laolaltă*, *zigzag*...; prepoziţii: *despre*, *dinspre*, *dintru*, *printre*...; conjuncţii: *aşadar*, *deşi*, *deoarece*, *fiindcă*, *întrucât*, *precum*, *vasăzică*...; interjecţii: *heirup*, *tralala*...;

2. alăturare cu cratimă (liniuţă de unire) – substantive: *redactor-şef*, *an-lumină*, *nord-est*, *rea-voinţă*, *argint-viu*, *triplu-salt*, *prim-plan*, *prim-solist*, *ochiul-boului*, *cal-de-mare*, *drum-de-fier*, *du-te-vino*, *cască-gură*, *nu-mă-uita*, *papă-lapte*, *Cluj-Napoca*, *Ana-Maria*, *Verde-Împărat*, *Mircea-Vodă*, *Harap-Alb*, *Făt-Frumos*, *Ileana-Cosânzeana*, *Strâmbă-Lemne*, *Moş-Ajun*...; adjective: *economico-organizatorice*, *ruso-român*, *rus-român* (dicţionare), *sud-african*, *aşa-zis*, *drept-credincios*, *nou-născut*, *sus-numit*...; adverbe şi locuţiuni adverbiale: *astă-vară*, *astă-noapte*, *dintr-adins*, *într-adevăr*, *după-masă*, *dis-de-dimineaţă*, *calea-valea*, *hodoronc-tronc*...; prepoziţia compusă *de-a*, în locuţiuni adverbiale + în numele de jocuri: *de-a rostogolul*, *de-a lungul*, *de-a v-aţi ascunselea*, *de-a uliul şi porumbeii*, *de-a hoţii şi vardiştii* ...; interjecţii: *haide-hai*, *hop-aşa*, *tic-tac*, *tura-vura*...;

3. alăturare fără cratimă – substantive: *America de Nord*, *Bolintinul din Vale*, *Calea Victoriei*, *Delta Dunării*, *Munţii Măcinului*, *Peştera Muierii*, *Streiul Repede*, *Ucea de Jos*, *Ştefan cel Mare*, *Stan Păţitul*...; pronume: *Domnia ta*, *Domnia lui*, *ceea ce*, *niciunul/ niciun*, *niciuna/ nicio*; numerale: *douăzeci şi unu*, *al douăzeci şi unulea*, *o sută*, *o dată*, *câte unu*...; locuţiuni adverbiale: *de abia*, *de fapt*, *din cale afară*, *în fine*, *pe alocuri*, *pe de rost*...; prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale: *de la*, *înainte de*, *aproape de*, *împreună cu*, *în faţa*, *în susul*, *de jur împrejurul*, *din stânga*; conjuncţii şi locuţiuni conjuncţionale: *ci şi*, *chit că*, *de vreme ce* ...;

4. abreviere (prescurtare): *a.c.* = *anul curent*, *etc.* = *et cetera*, *id.* = *idem*, *cca* = *circa*, *d-ta* = *dumneata*, *D-sa* = *Domnia sa*, *m* = *metru*, *C.E.C.* sau *CEC* = *Casa de Economii şi Consemnaţiuni*...

B. 3. CONVERSIUNEA (SCHIMBAREA VALORII GRAMATICALE)

Conversiunea (schimbarea valorii/ categoriei morfologice sau gramaticale/ schimbarea categoriei lexico-gramaticale) înseamnă trecerea, în anumite condiţii, a unei părţi de vorbire în altă parte de vorbire, cu schimbarea totală sau parţială a categoriilor gramaticale (gen, număr, caz, diateză, conjugare, mod, timp, grad de comparaţie). În raport cu modul în care se produce această transformare, se poate vorbi de conversiune *semantică*, *morfologică* şi *prin scriere marcată*.

1. Conversiunea semantică are loc atunci când o parte de vorbire îşi păstrează formal caracteristicile, dar într-un context dat are sensul unei alte părţi de vorbire, eventual şi categoriile gramaticale ale acesteia:

- adjective substantivizate semantic (formă de adjectiv şi înţeles de substantiv):
  Afară este cald/ frumos. (adjectiv substantivizat semantic, singular, nominativ nearticulat, subiect; *cald = căldură*; *frumos = frumuseţe, soare, căldură*).
- adverbe substantivizate semantic (formă de adverb şi înţeles de substantiv):
  În încăpere se vorbea englezeşte. (adverb substantivizat semantic, nominativ, subiect; *englezeşte = limba engleză...*).

2. Conversiune morfologică (cu ajutorul părţilor de vorbire):

- părţi de vorbire substantivizate cu ajutorul articolului:
  Tânărul/ Un tânăr/ Cel tânăr/ Ăl tânăr a plecat. (adjectiv substantivizat)
  Eul poetic era evident. (pronume personal substantivizat)
  În sinea mea nu sunt mulţumit. (pronume reflexiv substantivizat)
  Ion e un ăla în care nu te poţi încrede. (pronume demonstrativ substantivizat)
  Este un ce în întrebarea lui. (pronume relativ-interogativ substantivizat)
  Un altul ca el este greu de găsit. (pronume nehotărât substantivizat)
  În ochii mei, Vasile era un nimic. (pronume negativ substantivizat)
  Optul luat nu m-a mulţumit. (numeral cardinal substantivizat)
  Intonaţia nu era cea mai potrivită. (infinitiv lung substantivizat)
  Rămăsese în intrândul uşii. (gerunziu substantivizat)
  Petrecăreţii chiuiau. (participiu substantivizat; are forme distincte de gen şi număr: *petrecăreţul, petrecăreaţa...*)
  Avea un mers ciudat. (supin substantivizat; nu este diferenţiat pe gen şi număr)
  Mi-a făcut un bine. (adverb substantivizat)
  La recopierea textului, am omis un „şi"/ un „pe". (conjuncţie/ prepoziţie substantivizată prin articulare şi scriere marcată)
  Avusese un of la inimă. (interjecţie substantivizată)
- părţi de vorbire substantivizate cu ajutorul prepoziţiei:
  Tabla aceasta este prelucrată la cald. (adjective substantivizate)
  Familia este alături de tine la bine şi la rău. (adverbe substantivizate)
- părţi de vorbire substantivizate prin determinare adjectivală:
  Aceşti adolescenţi învaţă bine. (adjective substantivizate)
  Unicul „pe care" din frază era folosit greşit. (pronume relativ-interogativ substantivizat)
  A cumpărat câteva nimicuri. (pronume negativ substantivizat prin determinare adjectivală şi prin desinenţa neutrelor -*uri*)
  Alt zece nu s-a mai acordat la teză. (numeral substantivizat)
  Acest şi/ pe a fost incorect folosit. (conjuncţie/ prepoziţie substantivizată)
  Singurul lui of era examenul. (interjecţie substantivizată)

3. Conversiune prin scrierea marcată a cuvântului (prin subliniere sau prin folosirea ghilimelelor, în scrierea de mână; prin alte procedee nerecomandate în lucrarea elevului: folosirea altui caracter/ corp de literă, scrierea spaţiată...; uneori, scrierea marcată a cuvântului apare alături de alte procedee):

„Cine" *îndeplineşte funcţia sintactică de subiect.* (pronume relativ-interogativ substantivizat)

A alerga este un verb de conjugarea I. (verb substantivizat)

MORFOLOGIE ŞI SINTAXĂ

Din aceste două mari domenii ale gramaticii au fost selectate, în prezentul volum, doar acele aspecte care au un grad ridicat de dificultate pentru elevul care se prezintă la testarea naţională: *conversiunea pronumelui în adjectiv pronominal, valorile de întrebuinţare morfologică a numeralului, verbele copulative, conjuncţiile şi locuţiunile conjuncţionale, funcţiile sintactice ale verbelor la moduri nepersonale/ nepredicative.*

A. Conversiunea pronumelui în adjectiv pronominal

1. Pronumele personal (inclusiv *lui, ei, lor*), **pronumele de politeţe** şi **pronumele reflexiv** nu se convertesc în adjective pronominale, chiar dacă, întâmplător, au acelaşi gen, număr şi caz cu regentul: *Îmi place culoarea hainei ei.* (*hainei* = feminin, singular, genitiv...; *ei* = pronume personal de persoana a III-a, feminin, singular, genitiv, atribut pronominal)

2. Pronumele de întărire devine **adjectiv pronominal de întărire** când determină un substantiv sau un înlocuitor (pronume, în special personal şi demonstrativ, sau un numeral); de fapt este suficientă simpla însoţire a unui substantiv, pentru a deveni adjectiv pronominal având, drept caracteristici, acordul în gen, număr, caz şi funcţia sintactică (obligatorie) de atribut adjectival: *Pentru el însuşi fusese mai greu la concurs.* (*însuşi* = adjectiv pronominal de întărire, compus prin contopire – din pronumele personal cu formă arhaică *însul* şi din pronumele reflexiv *şi* –, acordat în gen, număr şi caz cu pronumele regent *pentru el*, masculin, singular, acuzativ, atribut adjectival)

3. Pronumele posesiv se transformă în **adjectiv pronominal posesiv** în câteva situaţii distincte:

- când determină un substantiv (obiectul posedat) şi indică persoana şi numărul posesorului; rezultatul acestei transformări este acordul în gen, număr, caz cu regentul şi funcţia sintactică (obligatorie) de atribut adjectival: *Caietele tale sunt pe bancă.* (*tale* = adjectiv pronominal posesiv, indicând persoana a II-a singular a posesorului, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul indicând obiectul posedat *caietele*, neutru, plural,nominativ, atribut adjectival)

- formele de genitiv-dativ: *alor mei* (*alor tăi/ săi/ noştri/ voştri...*) devin adjective pronominale numai când se află înaintea substantivului determinat:
  Alor săi colegi le place muzica. (*alor săi* = adjectiv pronominal posesiv, indicând persoana a III-a singular a posesorului, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul regent *colegi*, masculin, plural, dativ, precedat de articolul posesiv *alor*, atribut adjectival)
  Maşina alor săi este în parcare. (*alor săi* = pronume posesiv de persoana a III-a, indicând un posesor şi mai multe obiecte posedate, masculin, plural, genitiv, precedat de articolul posesiv *alor*, atribut pronominal; *alor săi = părinţilor*)
- în postura numelui predicativ în nominativ, pronumele posesiv devine adjectiv pronominal posesiv (se recunoaşte prin forma de bază, fără prepoziţie, obligatoriu precedată de articol posesiv: *al meu, a mea, ai mei, ale mele...* + prin referirea la subiect, prin intermediul verbului copulativ); rezultatul firesc este acordul în gen, număr şi caz cu subiectul:
  Cărţile sunt ale mele. (*ale mele* = adjectiv pronominal posesiv indicând persoana I singular a posesorului, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul-subiect *cărţile*, feminin, plural, nominativ, nume predicativ, formând împreună cu verbul copulativ *sunt* predicatul nominal complet).

4. Celelalte pronume (demonstrativ, relativ-interogativ, nehotărât, negativ) devin adjective pronominale când determină un substantiv, respectiv când îl însoţesc şi se referă la acesta, putând fi înlocuite de către un adjectiv similar ca sens. În această situaţie, se acordă obligatoriu în gen, număr, caz cu regentul şi au funcţia sintactică de atribut adjectival. Dacă doar însoţesc substantivul, dar nu se referă la acesta, rămân pronume (în principiu, substituie un substantiv de la care preiau genul, numărul, cazul şi funcţia sintactică de atribut pronominal):

Lucrarea acestei colege a fost apreciată cu nota 10. (*acestei* = adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul regent *colege*, feminin, singular, genitiv, atribut adjectival; *acestei = frumoasei, bunei...*)
Lucrarea acesteia nu a fost corectată. (*acesteia* = pronume demonstrativ de apropiere, feminin, singular, genitiv, atribut pronominal; *acesteia = colegei, fetei...*)

- Pronumele relativ devine adjectiv pronominal relativ numai dacă determină un substantiv din subordonata pe care o introduce în frază pe lângă regenta ei:
  Nu ştiu/[1] *cu ce haină să mă îmbrac./*[2] (*ce* = adjectiv pronominal relativ, simplu, invariabil, în frază cu rol de conjuncţie subordonatoare pentru subordonata P2, în propoziţie: acordat în gen, număr şi caz cu substantivul regent *cu ... haină*, feminin, singular, acuzativ, atribut adjectival; *ce = noua, frumoasa...*)
  Elevul/[1] *ai cărui părinţi veniseră la serbare/*[2] *era fericit./*[1] (*ai cărui* = pronume relativ simplu, masculin, plural, genitiv, precedat de articolul posesiv genitival *ai*, atribut pronominal; *ai cărui = ai elevului*)

B. Numeralul. Valori de întrebuinţare morfologică

În enunţuri, numeralul se foloseşte cu valoare adjectivală, cu valoare substantivală sau cu valoare adverbială, comportându-se ca respectivele părţi de vorbire, fapt care are influenţă asupra categoriilor gramaticale (gen, număr, caz) şi asupra funcţiei sintactice.

1. Numeralul are **valoare substantivală** atunci când:

- nu determină un substantiv, exprimând valoarea numerică, ordinea, distribuţia, multiplicarea...; în principiu, ţine locul unui substantiv absent (are genul, numărul cazul şi funcţia sintactică a acestuia):

Numai doi au venit la film. (*doi* = numeral cardinal simplu, masculin, plural, nominativ, subiect; *doi = colegii, prietenii...*)

- însoţeşte un substantiv, dar nu se referă la acesta, ci ţine locul unui substantiv absent, de la care preia genul, numărul, cazul, având obligatoriu funcţia sintactică de atribut substantival:

  Reuşita celor doi m-a bucurat. (*celor doi* = numeral cardinal simplu, masculin, plural, genitiv, precedat de articolul demonstrativ *celor*, atribut substantival; *celor doi = băieţilor, prietenilor...*)

Numeralele cardinale de la *douăzeci* în sus, din cauza substantivului regent, care trebuie să fie precedat de prepoziţie (*de, din, dintre...*), îşi modifică şi valoarea morfologică, şi funcţia sintactică. Numeralul cardinal aflat în această situaţie va avea valoare substantivală (păstrează genul şi numărul substantivului regent, dar are cazul şi funcţia sintactică impuse de context), iar substantivul regent, precedat de prepoziţie, are funcţie sintactică obligatorie de atribut substantival al numeralului:

La film au venit nouăsprezece studenţi. (*nouăsprezece* = numeral cardinal compus prin contopire, folosit cu valoare adjectivală, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul regent *studenţi*, masculin, plural, nominativ, atribut adjectival; *nouăsprezece = mulţi...*)

La film au venit douăzeci de studenţi. (*douăzeci* = numeral cardinal compus prin contopire, folosit cu valoare substantivală, masculin, plural, nominativ, subiect; *de studenţi* = atribut substantival prepoziţional în acuzativ al numeralului cu valoare substantivală *douăzeci*)

2. Numeralul are **valoare adjectivală** atunci când determină un substantiv (îl însoţeşte şi se referă la acesta), rezultatul fiind acordul în gen, număr, caz şi funcţia sintactică obligatorie de atribut adjectival; proba se poate face prin înlocuirea numeralului cu un adjectiv corespunzător ca sens:

A mâncat doar două bucăţi de ciocolată. (*două* = numeral cardinal simplu, folosit cu valoare adjectivală, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul regent *bucăţi*, feminin, plural, acuzativ, atribut adjectival; *două = puţine, bune...*)

3. Numeralul se foloseşte şi cu **valoare adverbială**, în acest caz fiind sinonim al unui adverb de mod (se recunoaşte prin forma fixă în context şi prin regentul verbal):

Anul acesta câştigă înmiit. (*înmiit* = numeral multiplicativ folosit cu valoare adverbială, complement circumstanţial de mod; *înmiit = mult, enorm...*)

C. Verbele copulative

Numărul verbelor copulative variază în gramatica limbii române, în funcţie de criteriile pe care diverşi lingvişti le aplică în indentificarea lor (de la singurul verb, cert copulativ – *a deveni* –, până la câteva zeci). În general, în practica şcolară curentă se operează cu un număr de opt asemenea verbe copulative: *a deveni, a fi, a părea, a însemna, a ajunge, a rămâne, a ieşi, a se face* (alte verbe controversate, de tipul *a constitui, a reprezenta, a se numi, a se chema...*, nu fac obiectul unor teste de evaluare în acest an şcolar).

Cu excepţia lui *a deveni*, toate celelalte verbe amintite mai sus sunt fie predicative, fie copulative, prin raportare la context.

1. În principiu, verbele respective sunt **predicative** (au capacitatea de a forma singure predicatul, respectiv predicatul verbal), atunci când sunt folosite cu sensul de bază; în acest

caz, au ca sinonime în context diferite alte verbe predicative şi cer o raportare circumstanţială de timp sau de loc, (verb + *undeva/ cândva*), după modelele:

Unde <u>e</u> cartea de fizică? (e = se află, se găseşte...+ undeva)

Până la Iaşi <u>am fost</u> cu trenul. (am fost = am călătorit...)

Asemenea grozăvii <u>au fost</u> demult. (au fost = s-au petrecut, au avut loc, s-au întâmplat...)

<u>A însemnat</u> totul pe o foaie de hârtie. (a însemnat = a notat)

N-a mai <u>ajuns</u> unde l-ai trimis. (n-a ajuns = n-a sosit ...)

Ion <u>a rămas</u> la Sinaia. (a rămas = a stat, s-a oprit...)

Toţi copiii <u>au ieşit</u> la joacă. (au ieşit = au plecat, au părăsit un interior...)

Automobilul „Dacia" <u>se face</u> la Piteşti. (se face = se produce, se fabrică...)

2. Aceleaşi verbe sunt copulative când nu se folosesc cu sensul de bază şi când sunt sinonime între ele (a fi = *a deveni, a părea*...; a ajunge = *a deveni, a se face* etc.).

3. Atenţie la valorile de întrebuinţare morfologică a unor asemenea verbe!

• verbul *a părea/ a se părea*, precedat sau nu de pronume personal, este predicativ când este folosit ca impersonal şi este copulativ când este folosit ca personal:

I se părea că va ploua. (*i se părea* = verb predicativ impersonal, predicat verbal)

Maria părea că nu te mai cunoaşte. (*părea* = verb copulativ, predicat nominal incomplet + subordonată predicativă)

• un predicat format din *a fi* + participiu poate fi verbal sau nominal, în funcţie de posibilitatea de a accepta sau nu pe lângă el un complement de agent:

- dacă acceptă complementul de agent (= *de către cineva*), predicatul este verbal, verb la diateza pasivă (*a fi* este auxiliar morfologic ce indică modul, timpul, persoana şi numărul verbului la diateza pasivă, iar verbul de conjugat la această diateză apare cu forma de participiu):
  Crengile erau aplecate de greutatea roadelor. (*erau aplecate* = verbul *a apleca*, predicativ, personal, intranzitiv, diateza pasivă, conjugarea I, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a plural, predicat verbal; *de greutatea* = complement de agent)
- dacă nu acceptă complementul de agent, predicatul este nominal (verbul *a fi* este copulativ, la diateza activă, iar numele predicativ este exprimat prin adjectiv participial, acordat în gen, număr şi caz cu subiectul):
  Bătrânul era uşor aplecat de spate. (*era aplecat* = verbul copulativ *a fi*, personal, intranzitiv, diateza activă, conjugarea a IV-a, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a singular, fără funcţie sintactică proprie; *aplecat* = adjectiv provenit din participiu, variabil cu două terminaţii, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul subiect *bătrânul*, masculin, singular, nominativ, nume predicativ, formând cu verbul copulativ predicatul nominal complet).

D. Prepoziţia şi locuţiunea prepoziţională

1. Cazul **nominativ**:

- nu admite prepoziţia.
- în construcţiile de tip popular, *şi cu* poate fi locuţiune conjuncţională coordonatoare, echivalenta lui *şi* copulativ; a se compara:
  Mama şi cu tata sunt la film. (*mama şi cu tata* = subiect multiplu, acordat la plural cu predicatul *sunt*; *şi cu* = *şi* copulativ)

Mama şi cu tata este la film, nu numai cu fratele meu (*mama* = subiect simplu/ unic, acordat la singular cu predicatul *este*; *şi* = adverb de mod = *chiar şi, până şi*; *cu tata* = substantiv cu prepoziţie în acuzativ = complement ...).

2. Cazul **acuzativ** este cerut/ impus de următoarele prepoziţii/ locuţiuni prepoziţionale:

- prepoziţii simple: *cu, de, pe, la, în, sub, spre, către, pentru, fără, din...*
- prepoziţia simplă, invariabilă *a* (*a* = *ca, ca de*):
  În încăpere mirosea a fum. (*a fum* = *ca fumul/ ca de fum*)
- prepoziţia simplă *contra*, când are sensul *pentru/ cu:*
  Schimb apartament contra garsonieră. (*contra garsonieră* = *pentru/ cu garsonieră*)
- prepoziţia simplă *drept*: *L-a luat drept prost.* (*ca de prost*)
- prepoziţii compuse (toate elementele componente sunt prepoziţii cu regim de acuzativ): *de pe, de la, de către, de sub, de prin, până la, ..., despre, înspre, dinspre, dintre, dintru...*
- prepoziţii simple sau compuse, provenite din adverbe de mod de comparaţie, când însoţesc un substantiv/ pronume/ numeral care poate avea funcţie sintactică în acest caz: *ca, decât, cât, precum*:
  Ion este mai bun ca tine.
  Ana a desenat mai bine decât tine.
  Este înalt cât casa.
  Aleargă precum iepurele.
- locuţiuni prepoziţionale (formate din adverb sau altă parte de vorbire cu valoare de adverb + prepoziţie cu regim de acuzativ): *odată cu, înainte de, aproape de, dincolo de, dincoace de, faţă de, de faţă cu, împreună cu, referitor la, în ceea ce priveşte...*

3. Cazul **genitiv** este cerut/ impus de următoarele prepoziţii/ locuţiuni prepoziţionale:

- prepoziţii propriu-zise: *asupra, contra, împotriva.*
- prepoziţia simplă invariabilă *a*:
  Cărţile erau a doi dintre ei. (*a doi* = *ale celor doi*)
- prepoziţii simple sau compuse, provenite din adverbe de loc, folosite articulat hotărât: *înaintea, înapoia, îndărătul, împrejurul, deasupra, dedesubtul, înăuntrul, dinaintea, dinapoia, dindărătul, dimprejurul, primprejurul...*
  A venit acasă înaintea mamei. (*înainte mamei* = complement circumstanţial de timp)
  Venea în fugă înaintea mamei. (*înaintea mamei* = *în faţa mamei* = complement circumstanţial de loc), *ca s-o ajute la cărat sacoşele.*
- locuţiuni prepoziţionale, provenite din locuţiuni adverbiale de loc, folosite articulat hotărât: *în faţa, în spatele, în susul, în josul, în dreapta, în stânga, în jurul, în preajma, în lungul, în latul... + de dinaintea, de dinapoia, de dindărătul, de deasupra... + din susul, din josul, din jurul, din dreapta... + prin faţa, prin spatele, prin jurul, prin preajma... + de prin josul, de prin faţa, de prin lungul...* sau folosite numai cu sens figurat: *în fundul* (sufletului), *în adâncul* (inimii), *în mijlocul* (evenimentelor), *la marginea* (revoluţiei)...
- locuţiuni prepoziţionale de cauză: *din cauza, din pricina.*
- locuţiuni prepoziţionale de scop: *cu scopul, în scopul, în vederea.*

Atenţie! Asemenea prepoziţii/ locuţiuni prepoziţionale pot avea regim de:

- **genitiv** (când însoţesc un substantiv/ pronume/ numeral):
  A venit acasă înaintea alor mei/ înaintea colegilor/ înaintea celor doi...
- **acuzativ posesiv** (când însoţesc un adjectiv pronominal posesiv cu forma: *meu/ mea, tău/ ta, său/ sa, nostru/ noastră, vostru/ voastră*):
  A venit acasă înaintea mea.
  A plecat în locul vostru.

- **dativ posesiv** (când sunt legate prin cratimă de un pronume personal/ reflexiv cu formă neaccentuată de dativ şi cu înţeles de genitiv):
  A venit acasă înaintea-mi.
  A plecat în locu-ţi.

4. Cazul **dativ** este cerut/ impus de următoarele prepoziţii:
- prepoziţii (provenite din alte părţi de vorbire, când însoţesc un substantiv/ pronume/ numeral): *mulţumită, graţie, datorită, potrivit, conform, contrar.*
- prepoziţia simplă invariabilă *a*:
  Aparţinând a doi dintre ei, casa nu putea fi vândută. (a doi = celor doi)
- prepoziţii provenite din adverbe de mod *asemenea, aşijderea, aidoma, întocmai*:
  A desenat întocmai. (adverb de mod, complement circumstanţial de mod)
  A desenat întocmai colegului. (substantiv în dativ cu prepoziţie, complement circumstanţial de mod).

5. Cazul **vocativ** nu admite prepoziţia.

E. Conjuncţia şi locuţiunea conjuncţională

E. 1. CONJUNCŢII ŞI LOCUŢIUNI CONJUNCŢIONALE COORDONATOARE

1. Copulative (leagă elemente de acelaşi fel sau situate pe acelaşi plan valoric/ sintactic): *şi, nici/ nu numai, ci şi, dar şi, cât şi, cum şi, precum şi, şi nici...*
- înaintea lor nu se pune virgulă, decât atunci când se folosesc drept corelative gramaticale:
  Ion şi Petre citesc/[1] *şi scriu./*[2] – coordonare prin *joncţiune* (*şi* copulativ).
  Şi citesc,/[1] *şi scriu./*[2] – dublu raport de coordonare: prin *joncţiune* (*şi..., şi...*= corelativ gramatical provenit din *şi* copulativ) şi prin *juxtapunere* (virgula = *şi* copulativ).

2. Adversative (leagă elemente care se opun ca sens, dar nu se exclud reciproc): *dar, iar, însă, ci, ba, or* (*or = dar, iar, însă* – adversativ; *ori = sau, fie* – disjunctiv), *în schimb, decât că, numai că.*
- înaintea lor se pune, obligatoriu, virgulă:
  L-am căutat, dar nu l-am întâlnit.
- conjuncţia *însă* are virgulă înaintea sa numai când se află în faţa propoziţiei pe care o introduce:
  Eu i-am telefonat, însă nu l-am găsit acasă.
- când conjuncţia *însă* e situată în interiorul/ la finalul propoziţiei introduse, (ba chiar intercalată într-o subordonată anterioară/ ulterioară acesteia), înaintea ei nu se pune virgulă; virgula apare numai în faţa propoziţiei în care conjuncţia *însă* ar trebui să stea:
  Cumpără cărţi,/[1] *pe care/*[2] *însă/*[1] *nu le citeşte./*[2]
  Însă cumpără cărţi,/[1] *pe care nu le citeşte./*[2]
- conjuncţia *şi* are valoare adversativă când e sinonimă cu *dar, iar, însă, ci, ba, or*:
  L-am căutat mereu, şi tot nu l-am găsit. (*şi = dar, însă...*)

3. Disjunctive (leagă elemente care se exclud reciproc, după principiul alternanţei): *ori, sau, fie/ sau că, fie că, ori că.*

- înaintea lor nu se pune virgulă, decât dacă se folosesc drept corelative gramaticale:
  Citeşti/[1] *sau scrii?/*[2] – raport de coordonare prin *joncţiune* (*sau* disjunctiv)
  Sau citeşti,/[1] *sau scrii./*[2] – dublu raport de coordonare: prin *joncţiune* (corelative gramaticale provenite din *sau* disjunctiv) şi prin *juxtapunere* (virgula = *şi* copulativ/ *sau* disjunctiv).

4. Conclusive (cel de al doilea termen reprezintă o concluzie a primului): *deci, aşadar, şi* conlusiv (*şi = deci, aşadar*: *Am învăţat atât, şi voi lua notă mare.*), *prin urmare, în concluzie, în consecinţă, aşa că, ca atare, cu alte cuvinte, vasăzică, care va să zică.*

- înaintea lor se pune, obligatoriu, virgulă; *aşadar* se izolează între virgule, indiferent de locul pe care îl are în text:
  Vom spune, aşadar,/[1] *că totul e bine/*[2].
- *deci/ aşadar* se comportă, în frază, precum conjuncţia adversativă *însă*:
  A rezolvat multe probleme,/[1] *pe care/*[2] *deci/*[1] *le-a înţeles bine.*
  Deci a rezolvat probleme,/[1] *pe care le-a înţeles bine./*[2]

E. 2. CONJUNCŢII ŞI LOCUŢIUNI CONJUNCŢIONALE SUBORDONATOARE

1. Conjuncţii subordonatoare cu întrebuinţare universală (introduc o diversitate de propoziţii subordonate): *să, că, ca să* (conjuncţie subordonatoare compusă), *dacă, de* (*de = să, dacă, chiar dacă, încât...*):

De vrei,/[1] *vii./*[2] (*de = dacă*)
Du-te/[1] *de-mi adu cartea./*[2] (*de = să, ca să*)
De vrei,/[1] *de nu vrei,/*[2] *dai examen./*[3] (*de = chiar dacă*)
Atât de tare l-a bătut,/[1] *de l-a învineţit./*[2] (*de = încât*)

- A nu se confunda *de* – conjuncţie subordonatoare (*de = să, dacă, chiar dacă, încât*) cu *de* –pronume relativ:
  Casele/[1] *de le vezi/*[2] *sunt ale boierului./*[1] (*de = pe care*)

2. Conjuncţii şi locuţiuni conjuncţionale subordonatoare specializate (introduc numai anumite tipuri de subordonate):

- **temporale**: *până ce/ când/ să/ ca să, (mai) înainte să/ ca să/ după ce, (de) îndată ce, imediat ce, o dată ce, pe dată ce, de pe când, de cum, în timp ce, în vreme ce, cât timp, câtă vreme...*;
- **modale**: *după cum/ cât, fără să/ ca să, cu cât, pe cât, pe măsură ce, faţă de cum/ cât/ când/ unde, ca şi cum/ când/ unde/ cât, decât să, de parcă*;
- **cauzale** – conjuncţii subordonatoare: *căci, fiindcă, deoarece, întrucât*; locuţiuni conjuncţionale subordonatoare: *pentru că, din cauză că, din pricină că, pe motiv că, de vreme ce, din moment ce, o dată ce*;
- **de scop/ finală:** *pentru ca să*;
- **concesive** – conjuncţie subordonatoare: *deşi*; locuţiuni conjuncţionale subordonatoare: *măcar că/ să/ dacă/ de, chiar dacă/ de/ să/ că, chit că/ să/ dacă/ de, fără să/ ca să*;
- **consecutive** – conjuncţii subordonatoare: *încât, încât să*; locuţiuni conjuncţionale subordonatoare: *aşa încât, astfel încât, aşa încât să, astfel încât să, de să, cât să.*

Atenţie! Cu rol de conjuncţie subordonatoare mai pot fi folosite: **adverbele relative** (*unde, când, cum, cât, încotro, dincotro*) sau **pronumele/ adjectivele pronominale relative** (*care, cine, ce, cui, cât, câtă, câţi, câte..., a cui, a câta, al câtelea, câtora..., ceea ce.*

F. Adverbele şi locuţiunile adverbiale predicative

Adverbele şi locuţiunile adverbiale de mod, care exprimă probabilitatea sau îndoiala, pot deveni *adverbe predicative/ locuţiuni adverbiale predicative* (pot forma predicatul nominal, după cum acceptă sau nu asocierea cu verbul copulativ *a fi*), în următoarele situaţii:

- când sunt urmate de un element de relaţie subordonator (*că, să, ca să, ca ... să, dacă, ce*), caz în care devin regente pentru o subordonată subiectivă:
  Fireşte/[1] *că va ploua./*[2] (*fireşte* = adverb predicativ, predicat verbal, întrucât nu acceptă asocierea cu verbul copulativ *a fi;* P2 = subordonată subiectivă)
  Sigur/[1] *că va ploua./*[2] (*sigur* = adverb predicativ, predicat nominal, întrucât acceptă asocierea cu verbul copulativ *a fi = e sigur*; P2 = subordonată subiectivă).
- când se află izolate între virgule (sau între virgulă şi un alt semn de punctuaţie), caz în care formează *propoziţii incidente* (independente din punctul de vedere al legăturilor sintactice cu restul enunţului):
  Va veni,/[1] *pesemne,/*[2] *şi mâine la film./*[1] (*pesemne* = adverb predicativ, predicat verbal, întrucât nu acceptă asocierea cu verbul copulativ *a fi*; P2 = propoziţie incidentă)
  Va veni,/[1] *probabil,/*[2] *şi mâine la film./*[1] (*probabil* = adverb predicativ, predicat nominal, întrucât acceptă asocierea cu verbul copulativ *a fi = e probabil*; P2 = propoziţie incidentă)
- când nu se află în niciuna dintre situaţiile de mai sus, respectivele adverbe/ locuţiuni adverbiale nu mai sunt predicative (nu mai formează predicatul verbal sau predicatul nominal), ci rămân *adverbe/ locuţiuni adverbiale de mod*, cu funcţia sintactică de complement circumstanţial de mod:
  Probabil va întârzia prea mult. (*probabil* = adverb de mod, complement circumstanţial de mod).

• Adverbe de mod ce pot deveni **adverbe predicative:** *fireşte, desigur, sigur, pesemne, poate* (= probabil/ posibil), *probabil, posibil, îndeajuns, destul, suficient, adevărat, negreşit, bineînţeles, evident,* (mai) *bine, noroc, păcat, aproape* (că/ să) etc.

• Locuţiuni adverbiale de mod care pot deveni **locuţiuni adverbiale predicative**: *cu siguranţă, cu neputinţă, nici vorbă, nici discuţie, fără îndoială, fără doar şi poate, de bună seamă, cât pe ce* etc.

G. Funcţiile sintactice ale verbelor la moduri nepersonale

1. Subiect: *A citi este o plăcere.* (infinitiv prezent); *Trebuie citite aceste cărţi.* (participiu pasiv); *Este bine de citit în timpul acesta.* (supin).

2. Nume predicativ: *Plăcerea lui era de a scrie cu pixul.* (infinitiv prezent); *Chestiunea esenţială a rămas de a fi primit într-o asemenea asociaţie.* (verb predicativ la infinitiv prezent, diateza pasivă); *Problema lui era de a fi fericit.* (verb copulativ la infinitiv prezent, diateza activă, fără funcţie sintactică proprie + propriul nume predicativ adjectival în nominativ); *Creionul acesta este pentru desenat.* (supin)

3. Atribut verbal: *Era mare satisfacția de a cânta la un asemenea concurs.* (infinitiv prezent); *Îmi plac oamenii plimbându-se prin parc.* (gerunziu, diateza reflexivă); *Cheful de învățat vine învățând.* (supin)

4. Complement direct: *Ar putea merge și el la mare.* (infinitiv prezent); *În unele ziare am văzut scriindu-se și cu greșeli.* (gerunziu, diateza reflexivă); *Avea de învățat la fizică.* (supin)

5. Complement indirect: *Era dornic de a pleca în excursie.* (infinitiv prezent); *Se plictisise citind.* (complement indirect cu nuanță de cauză, verb la gerunziu); *Ai timp de mers la film?* (supin)

6. Complement circumstanțial de timp: *Înainte de a pleca a încuiat ușa.* (infinitiv prezent cu locuțiunea prepozițională *înainte de*; se poate interpreta și drept structură formată din adverbul de timp *înainte*, complement circumstanțial de timp + verb la infinitiv prezent cu prepoziția *de*, complement indirect al adverbului); *Scriind, atunci a văzut că a greșit.* (gerunziu; întărirea nuanței circumstanțiale de timp este realizată prin adverbul de timp *atunci*, care joacă rolul unui corelativ gramatical); *După înotat, a adormit.* (supin; poate fi interpretat și ca un supin substantivizat semantic)

7. Complement circumstanțial de mod: *E mai plăcut a citi, decât a scrie.* (infinitiv prezent, precedat de adverbul de mod de comparație *decât*); *Mergea șchiopătând.* (gerunziu); *E mai bine de acționat, decât de așteptat.* (supin, precedat de adverbul de mod de comparație *decât*)

8. Complement circumstanțial de cauză: *Pe motiv de a fi plouat, n-a mai mers la munte.* (infinitiv perfect, precedat de locuțiunea prepozițională *pe motiv de*); *Scriind prea mult, de aceea a obosit.* (gerunziu; sensul cauzal este întărit de prezența locuțiunii adverbiale de cauză *de aceea*, complement circumstanțial de cauză, care joacă rolul unui corelativ gramatical); *Obosise de mers pe jos.* (supin)

9. Complement circumstanțial de scop: *Se pregătise pentru a da examen.* (locuțiune verbală la infinitiv prezent cu prepoziția *pentru*); *Pentru citit și-a cumpărat altă pereche de ochelari.* (supin)

H. Raporturile dintre părțile de propoziție

1. Coordonarea se realizează între părți de propoziție de același fel.

Mijloace de realizare:

a. prin juxtapunere (alăturare prin virgulă): *Vasile și Andrei se joacă.*

b. prin joncțiune (cu ajutorul conjuncțiilor sau al locuțiunilor conjuncționale coordonatoare)

2. Subordonarea se realizează între partea de propoziție secundară (atribut sau complement) și termenul ei regent.

Clasificarea propozițiilor:

• **După înțeles**: propoziția **principală** (are înțeles de sine stătător), **secundară** (depinde de înțelesul altei propoziții).

• **După scopul comunicării**: **enunțiative:** (transmit o informație, enunță o idee), **interogative** (prin care se pune o întrebare) și **exclamative** (cu intonație exclamativă marcată grafic prin semnul exclamării)

• **După structură: simple** (alcătuite numai din părţi principale de propoziţie) şi **dezvoltate** (alcătuite din părţi principale şi din părţi secundare de propoziţie)

• **După raporturile şi relaţiile pe care le stabilesc în frază: regente** (atât principale, cât şi secundare, care îşi subordonează alte propoziţii) şi **subordonate** (care depind de un termen regent dintr-o altă propoziţii)

Între propoziţiile unei fraze se stabilesc raporturi de:

• **Coordonare** prin **joncţiune** (cu ajutorul conjuncţiilor şi locuţiunilor conjuncţionale coordonatoare) şi prin **juxtapunere** (alăturare, fără element de relaţie)

• **Subordonare** (prin conjuncţii, locuţiuni conjuncţionale subordonatoare, pronume/ adjective pronominale relative/ nehotărâte şi prin adverbe relative/ nehotărâte)

La nivelul propoziţiei raportul de coordonare se stabileşte între părţi de propoziţie de acelaşi fel, iar cel de subordonare între părţile secundare de propoziţie şi termenul lor regent.

Partea a II-a

Evaluare curentă

176 itemi de evaluare curentă grupați pe obiectivele programei pentru teza unică - clasa a VII-a

– Unde sunt?

– N-am putut să le fac pe toate, răspund eu umilit şi cântărind dispreţul privirilor lui Vanciu.

– Fă-o atunci pe prima. Ştii enunţul? ...

– Nu-l ştiam. Dar am făcut semn că-l ştiu. Vanciu şi-a întors scaunul către mine, şi-a încrucişat braţele şi aştepta. A înţeles şi a început să-mi dicteze:

– Într-un cerc de rază R, zona născută de un arc [...].

(Mircea Eliade – ***Romanul adolescentului miop***)

Cerinţe:

1. Transcrie un fragment de maximum zece cuvinte, care dă indicii referitoare la spaţiul în care se petrece acţiunea.
2. Selectează din text cinci cuvinte care aparţin unui câmp lexical sugestiv pentru spaţiul acţiunii prezentate în fragmentul dat.
3. Transcrie o structură de maximum cinci cuvinte, în care să se regăsească un indice de timp.
4. Precizează, pe baza dialogului reprodus în fragment, despre ce disciplină de studiu este vorba în text.
5. Numeşte personajele care participă la acţiune.
6. Clasifică personajele după criteriul: individual/ colectiv.
7. Transcrie, din primul alineat, una dintre dorinţele pe care le exprima în minte elevul emoţionat.
8. Selectează, din alineatul al doilea, patru verbe care indică succesiunea întâmplărilor.
9. Exprimă-ţi opinia despre reacţia elevului, surprinsă în fragmentul: *Nu-l ştiam* (enunţul problemei n.n.). *Dar am făcut semn că-l ştiu.*

Timp estimat pentru răspuns: 20 de minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

- identificarea unor trăsături ale genului epic în texte studiate sau la prima vedere

2. Citeşte cu atenţie textul următor:

Spuneam de la început că va fi o zi ca toate celelalte. Ce părea că va fi o zi ca toate celelalte. Într-adevăr părea. [...]

Şi zarva dimineţii era gata. Legea pământului cerea să nu te miri de nimic. Dacă îţi deschidea poarta în zori nu lăptarul, ci un inorog, o fantasmagorie, sau o Pasăre Fenix, de care ai auzit pomenindu-se numai în cărţi, dar de văzut nu le-ai văzut niciodată, nu-ţi

făceai cruce, nu cădeai în genunchi şi nici nu te prăbuşeai pe podele ca o găină pioasă, slabă de cuget. Îţi luminai faţa şi inima şi întrebai simplu: „Bună dimineaţa, oaspete! Nu doreşti dumneata o cafea cu caimac, un pahar cu salep sau nişte cuş-cuş?" Îmi amintesc cum, fiind în tramvai (calul meu murg de la caretă îşi ceruse zi liberă pentru a se duce la dentist), am întâlnit o Cămilă. Îşi luase bilet în staţia din port ca orice român cumsecade şi acum stătea la fereastră, minunându-se şi crucindu-se tot timpul. Prea bine nu stătea ea pe scaun, închipuiţi-vă numai cum arăta, dar nu se plângea şi nu făcea scandal. Un hamal din Vadul Ungurului o privi cât o privi şi apoi, dornic de taifas, intră în vorbă:

– Mi se pare că nu v-am mai văzut prin Oraş. Nu sunteţi de prin partea locului?

– Defel, răspunse grăbit Cămila. Tocmai am sosit în port cu un vas englezesc de pasageri. De felul meu sunt din Sahara.

(Iordan Chimet – ***Închide ochii şi vei vedea Oraşul***)

Cerinţe:

1. Numeşte două moduri de expunere întâlnite în fragmentul de text dat.
2. Transcrie propoziţia care conţine indicele temporal pentru momentul desfăşurării faptelor.
3. Selectează din text doi indici spaţiali, pentru a stabili unde se petrece acţiunea.
4. Transcrie sintagma/ enunţul care marchează începutul evocării episodului în care se povesteşte despre întâlnirea cu Cămila.
5. Numeşte personajele care participă la acţiune.
6. Precizează tipul de narator din fragmentul dat.
7. Formulează un argument în sprijinul afirmaţiei că textul dat aparţine unei proze fantastice.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

3. Citeşte cu atenţie textul următor:

Era toamnă, câteva zile înainte de Sf. Dumitru, o zi luminoasă şi destul de caldă, şi ei cinci – Gheorghe al Chelului cu nevastă-sa Bucura, Nae Răstoc cu nevastă-sa Maria şi Ilie al Ioanei, flăcău scăpat de curând de la oaste – plecaseră din sat de la ei, de pe Argeş, la Bucureşti, ca să-şi caute de lucru şi să nu-şi petreacă iarna zgribulind cu mâinile în sân.

Sosiţi seara pe la nouă la Bucureşti, şi-au luat desagii-n spinare şi-au pornit aşa pe jos spre Dealul Spirii, unde Ilie le ştia gazdă un om din satul lor, Ilie cu Nae şi cu Maria, ca mai tineri, înainte, iară Gheorghe cu Bucura, cari erau mai trecuţi acum, ceva mai în urmă.

În faţa bisericii Schitu-Măgureanu, care le cădea-n stânga, la loc mai ridicat, Maria se opri pe o clipă.

Deasupra scării, la intrarea bisericii, zărise o boccea, o legăturică, aşa ceva.

Ea se uită-mprejur şi, nevăzând pe nimeni prin apropiere, porni iute spre biserică şi urcă scările, ca să ia bocceaua, orice va fi.

– Vai de mine! Un copil! Şopti ea speriată şi, ridicând copilul, se întoarse cu el oarecum pe furiş la ceilalţi.

– Asta se întâmplă aici la Bucureşti în fiecare zi, grăi Nae, care ştia multe.

– Tocmai în fiecare zi nu, întâmpină Ilie, dar sunt multe femei care-şi leapădă astfel copiii.

– Păcătoasele! Ar trebui să le ardă de vii! grăi Maria, care avusese şi ea un copil, dar îi murise. [...]

– Dar ce să facă dacă nu pot să poarte grijă de el? zise Ilie. [...] *O să-l ducem la Secţiune.*

– Şi ce face Secţiunea cu el? întrebă Maria.

– Îl duce la primărie, răspunse Ilie, iar primăria-l dă în seama unei femei, ca să poarte grijă de el.

– Dar femeie sunt şi eu, grăi Maria. Zău, Nae, haid' să-l ţinem noi, că ne aduce noroc. Nu numai aşa din întâmplare a fost că tocmai eu l-am găsit.

(Ioan Slavici – ***Din valurile vieţii***)

Cerinţe:

1. Numeşte cele două momente ale subiectului pe care le poţi identifica în fragmentul dat.
2. Notează, pentru fiecare moment al subiectului identificat, o idee care susţine apartenenţa secvenţei de text la momentul respectiv.
3. Numeşte modurile de expunere care apar în text.
4. Precizează tipul de narator din fragmentul dat.
5. Identifică un posibil conflict între personaje, care se conturează în fragmentul de text dat.

Timp estimat pentru răspuns: 20 de minute.

....

....

....

....

....

....

....

• identificarea unor trăsături ale genului epic în texte aparţinând următoarelor specii literare studiate: balada cultă şi nuvela

Sugestii:

• compunerea ta trebuie să aibă structura unui eseu argumentativ, prin urmare este necesară formularea unei ipoteze, dezvoltarea unui număr de argumente şi finalizarea cu o concluzie;

• ipoteza se poate concretiza într-o frază introductivă, care precizează titlul şi autorul operei alese ca suport pentru demonstraţie;

• argumentarea presupune, în general, următorii paşi:
   - definiţia speciei;
   - precizarea a patru trăsături ale speciei;
   - exemplificarea trăsăturilor numite (referitor la acţiune/ subiect, conflicte, personaje, narator etc.);

• concluzia trebuie să reia ipoteza, accentuându-i valabilitatea.

****4.** Citeşte cu atenţie textul următor:

Diseară poştalionul va trece prin strâmtoare
Iar noi îl vom surprinde la locul cunoscut,
Întocmai ca pe vremea când mânuiam topoare
Şi flinte ghintuite. Întocmai ca-n trecut.

Azi însă nu de lada cu bani ne vom atinge,
Nu de mătăsuri fine, podoabe sau găteli,
Nu vom umbla prin punga rotundă ca o minge
Şi nici prin buzunare cusute-n căptuşeli. [...]

Diseară poştalionul aduce-un domn de seamă,
Un călător de vază şi-un hoţoman de soi,
Aduce timpul – pe care nicio vamă
Nu l-a putut vreodată întoarce înapoi. [...]

N-are nimica straniu şi nici la chip nu-i groaznic,
Atâta doar că n-are pereche de zgârcit,
Nu e vegheat de nimeni, păzit de niciun paznic,
Călătoreşte singur şi-i veşnic obosit.

Aşa că nu vă temeţi de el, va fi o luptă
Din cele mai uşoare, iar de-l vom prinde-n laţ
În pânza veşniciei de astă dată ruptă,
Noi, dintre toţi tâlharii, vom fi cei mai bogaţi.

Căci, dacă punem mâna pe el şi pe comoară,
Ne-am pricopsit, prieteni, cum nu ne-am aşteptat,
Şi, dacă punem mâna pe el, în astă seară
Am dat o lovitură cum încă nu s-a dat...

(Radu Stanca – ***Buffalo Bill***)

Cerinţe:

1. Transcrie, din prima strofă, cuvintele care denumesc armele specifice haiducilor sau tâlharilor care jefuiau, pe vremuri, la drumul mare.
2. Indică, din strofa a doua, bunurile materiale de care erau tentaţi, în general, jefuitorii.
3. Numeşte personajul caracterizat ca „domn de seamă”, „călător de vază” şi „hoţoman de soi”.
4. Precizează personajele implicate în conflict.
5. Transcrie două structuri/ sintagme care conţin trăsături definitorii ale timpului personificat.
6. Formulează trei argumente pentru apartenenţa textului dat la specia baladă cultă.

Timp estimat pentru răspuns: 20 de minute.

....
....
....
....

** Cerinţele marcate cu asterisc (**) sunt valabile pentru semestrul al II-lea.

....
....
....

☆☆**5.** Pe baza unui text studiat la clasă, demonstrează că o operă literară este **nuvelă**.

Atenţie! – în redactarea compunerii vei avea în vedere:
- numirea a patru dintre caracteristicile acestei specii;
- ilustrarea acestor caracteristici, cu ajutorul exemplelor extrase din textul ales;
- evidenţierea momentelor subiectului;
- relevarea raporturilor care se stabilesc între personajul principal şi un alt personaj al nuvelei;
- respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.

Notă! Ordinea integrării cerinţelor în cuprinsul lucrării este la alegere.

- identificarea structurii textelor lirice (concordanţa dintre forma fonetică şi grafică a poeziei şi ideea transmisă de aceasta)
- identificarea măsurii, a tipurilor de rimă şi de ritm învăţate

Sugestii:
- citeşte cu atenţie textul;
- observă textul pentru a stabili dacă:
  - versurile sunt organizate în strofe sau se succed în voie;
  - strofele au un număr egal de versuri;
  - respectă elementele prozodice (ritm, rimă, măsură) sau textul este scris în versuri libere.
- desprinde ideile transmise şi prin forma grafică, apoi fonetică a textului;
- ţine minte că, în general, versificaţia modernă dezvăluie o mai mare libertate/ rapiditate în exprimarea sentimentelor sau oscilaţia trăirilor fiinţei poetice.

6. Citeşte cu atenţie textele de mai jos:

A.

...Gerul vine de la munte, la fereastră se opreşte,
Şi, privind la focul vesel care-n sobe străluceşte,
El depune flori de iarnă pe cristalul îngheţat,
Crini şi roze de zăpadă ce cu drag le-a sărutat.

Gerul face cu-o suflare pod de gheaţă între maluri.
Pune streşinilor casei o ghirlandă de cristaluri,
Iar pe feţe de copile înfloreşte trandafiri
Să ne-aducă viu aminte de-ale verii înfloriri.

Gerul dă aripi de vultur cailor în spumegare
Ce se-ntrec pe câmpul luciu, scoţând aburi lungi pe nare.
O! Tu, gerule năprasnic, vin', îndeamnă calul meu
Să mă poarte ca săgeata unde el ştie şi eu!

(Vasile Alecsandri – ***Gerul***)

B.

Tic, tac.
Pic, pac.
Orele picură-n ploaie.
Ticăie ploaia opac.
Cine s-aude-n odaie:
tic,
tac ?
Ore s-adună grămezi,
Ploaia e doar calitate.
Ceasul e inima, vezi:
.Bate
Mai bate.
Pic, pac
tic, tac.
Orele, apa-de-o seamă
bat la fereastră.
Ce fac ?
Timpul şi ploaia mă cheamă:
tic, poc.
Pic,
tac.

(A. Busuioc – ***Noiembrie***)

Cerinţe:

1. Stabileşte, comparativ, modul de organizare a versurilor în poeziile de mai sus.
2. Numeşte ritmul şi rima poeziei lui Vasile Alecsandri.
3. Explică rolul sugestiv al aliteraţiilor identificate în fiecare dintre textele de mai sus.
4. Precizează care este rolul nivelului grafic în poezia ***Noiembrie*** în redarea sentimentelor eului poetic.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

....
....
....
....
....
....
....

7. Citeşte cu atenţie textele de mai jos:

A.

Se duce noru-n al său zbor
Ca gândul meu rătăcitor,
Aci de lună poleit,
Aci de noapte înnegrit.

(Al. Macedonski – ***Se duce***)

B.

Saltă gureşe şuvoaie
Spumegate şi zglobii,
Cântă cinteze-n zăvoaie
Şi-n văzduhuri ciocârlii!

(St.O. Iosif – ***Cântec de primăvară***)

C.

Peste vârfuri trece lună,
Codru-şi bate frunza lin,
Dintre ramuri de arin
Melancolic cornul sună.

(Mihai Eminescu – ***Peste vârfuri***)

Cerinţe:

1. Stabileşte tipurile de rimă şi de ritm existente în fiecare dintre cele trei poezii.
2. Precizează măsura versurilor selectate din poezia ***Cântec de primăvară*** de St.O. Iosif.

3. Indică rolul cratimei în fiecare dintre cele trei poezii.
Timp estimat pentru răspuns: 8 minute.

....
....
....
....
....

- identificarea şi explicarea sensului figurat al unor cuvinte din texte la prima vedere

Sugestii:

• aminteşte-ţi că într-un text literar cuvintele au, de obicei, sens figurat; pentru a-l putea explica, este necesar să cunoşti bine sensul propriu al acestora;

• realizează apoi asociaţii între imaginile/ ideile textului şi elementele universului exterior.

8. Citeşte cu atenţie textele de mai jos:

Două coaste înalte, – una îmbrăcată în iarbă roşiatică, păioasă şi rară, pe-alocuri pleşuvă, alta purtând în spinarea când încovoiată, când ridicată, o groază de stejari voinici, de carpeni cu crengi răsfirate [...]. *La poalele pădurii, într-un ungher adăpostit de ochii trecătorilor, pe drumul îngust ce luneca alăturea cu Vâlcica, scutit de o aripă deasă de stejari depărtată de trupul pădurii bătrâne* [...] *un coperiş nou, de trestie sta s-acopere de tot cei patru păreţi nu prea voinici, albi şi văruiţi de curând.*

(Ion Agârbiceanu – ***Hoţul***)

Cerinţe:

1. Selectează patru cuvinte cu sens figurat.
2. Scrie câte un enunţ în care fiecare dintre cele patru cuvinte selectate să aibă sens propriu.
3. Explică sensul figurat a două cuvinte din text.
4. Numeşte tipul de imagini artistice create în fragmentul dat.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

- identificarea şi explicarea rolului unor procedee de expresivitate artistică (epitet, comparaţie, repetiţie, enumeraţie, **metaforă, antiteză**) în texte la prima vedere

Sugestii:
• reciteşte definiţiile figurilor de stil şi exemplele date în prima parte a cărţi;
• citeşte textul dat la prima vedere în întregime pentru a identifica elementele principale ale tabloului/ ale universului artistic creat;
• subliniază structurile/ sintagmele în care există figurile de stil/ imaginile artistice cerute;
• gândeşte-te mai întâi la sensul propriu al cuvintelor, urmărind apoi semnificaţiile dobândite de acestea în contextul dat;
• explică în câteva enunţuri imaginile artistice create prin intermediul diferitelor figuri de stil.

9. Citeşte cu atenţie textele de mai jos:

A. *Iarnă. Noapte lucie pe o lume ca din poveşti: copaci de zahăr, câmp de cristal, iaz de oglindă. Şi în cuprinsul larg, uriaşul policandru al cerului îşi aprinde, una câte una, luminile, ca într-o nemăsurată sală de danţ. Vieţuitoarele pustietăţii sunt îmbătate de farmecul acesta: paserile zbor ca ziua; lupul poposeşte pe labe, hăţişuri, şi priveşte nemişcat; vulpea stă lângă vizuină şi nu se-ndură să meargă la vânat; veveriţa pleacă creangă lângă creangă, şi hoinăreşte, ca o deşuchiată, pădurea întreagă.*

(Emil Gârleanu – ***Fricosul***)

B.

Tremur, tremur, tremur,
Orice ironie
Vă rămâne vouă –
Noaptea e târzie,
Tremur, tremur tremur...

Veşnic, veşnic, veşnic,
Rătăciri de-acuma
N-or să mai cheme –
Peste vise bruma,
Veşnic, veşnic...

(George Bacovia – ***Rar***)

C.

Se duce vântul printre foi,
Se duc şi lucruri vechi şi noi,
Se duce tot ce e de dus,
Pământul jos şi luna sus.

(Al. Macedonski – ***Se duce***)

Cerinţe:

1. Selectează câte o structură/ sintagmă în care există:
   a. epitet ....
   b. comparaţie ....
   c. personificare ....
   d. enumeraţie ....
   e. repetiţie ....
   **f. metaforă ....
   **g. antiteză ....

2. Explică imaginile artistice create în structura: *Noapte lucie pe o lume ca din poveşti: copaci de zahăr, câmp de cristal, iaz de oglindă.*

....

....

3. Prezintă semnificaţiile versurilor în care ai identificat:

a. o repetiţie ....

....

....

**b. o metaforă ....

....

....

**c. o antiteză ....

....

....

Timp estimat pentru răspuns: 20 de minute.

- identificarea unor trăsături ale genului liric în texte studiate sau la prima vedere

Sugestii:

- reciteşte definiţia genului liric;
- citeşte textul dat la prima vedere în întregime pentru a recunoaşte trăsăturile genului liric;
- subliniază structurile/ sintagmele în care există mărcile eului liric;
- urmăreşte organizarea grafică şi fonetică a textului;
- identifică modul de expunere prezent în text;
- gândeşte-te mai întâi la sensul propriu al cuvintelor, urmărind apoi semnificaţiile dobândite de acestea în contextul dat;
- explică în câteva enunţuri imaginile artistice create prin intermediul diferitelor figuri de stil.

10. Citeşte cu atenţie textul de mai jos:

Frumoasa pasăre pribeagă
Mi s-a oprit pe-o cracă neagră
La geam, acoperită cu zăpadă,
Şi ciugulea prin ramuri, în livadă.[...]

Cum te-a chemat? De unde ai venit?
Ţi-e cuibul undeva, prin asfinţit,
Tu, singuratecă, gingaşă şi streină,
Noaptea pe frig şi ziua pe lumină?

Te-aştept să te iveşti din nou zglobie,
Nebănuitul sol al meu de bucurie,
Să joci pe craca pomului uscat.
Ai fost şi tu odată şi-ai plecat.

(Tudor Arghezi – ***Pasărea necunoscută***)

Cerințe:

1. Transcrie două versuri în care există mărcile eului liric.
2. Precizează care este rolul alternanței persoanei I cu persoana a II-a.
3. Selectează două cuvinte din text, explicând sensul figurat al acestora dobândit în context.
4. Transcrie din text:
   a. două epitete;
   b. o imagine vizuală.
4. Numește două sentimente/ trăiri ale eului liric, exprimate în versurile de mai sus.
5. Prezintă, în 6-7 rânduri, semnificațiile metaforei-simbol din titlu, prin raportare la text.

Timp estimat pentru răspuns: 20 minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

- identificarea unor trăsături ale liric în texte aparținând speciei literare numite imn

Sugestii:

• recitește definiția imnului;

• citește textul dat la prima vedere în întregime pentru a recunoaște trăsăturile genului liric, pe cele ale imnului;

• subliniază structurile/ sintagmele în care există mărcile eului liric;

• urmărește organizarea grafică și fonetică a textului;

• gândește-te mai întâi la sensul propriu al cuvintelor, urmărind apoi semnificațiile dobândite de acestea în contextul dat;

• selectează structurile/ versurile potrivite pentru a ilustra trăsăturile imnului;

• explică în câteva enunțuri imaginile artistice create prin intermediul diferitelor figuri de stil.

☆☆**11.** Citește cu atenție textul de mai jos:

Cântăm libertatea și numele sfânt
Al țării străvechi și-al acestui pământ!
Iubirii de neam, ce de-a pururi ne-a fost
O pavăză-n lupte și-n pace-adăpost
Cântămu-i supremul ei cântec.

Cu vesele glasuri de tinere firi,
Cuprinşi de-amintirea străbunei măriri,
Spre soare ni-e gândul şi mergem spre el,
Lumina ni-e ţintă şi binele ţel –
Trăiască-ne ţara şi neamul!

Cu dreapta-nălţată spre Tatăl de sus
Jurat-am tot ce strămoşii ne-au spus:
Unire-ntre fraţi, şi pe Domn să-l iubim
Şi-altarul de jertf-al naţiunii să fim
Şi sufletul neamului nostru.

Iar dacă protivnicii numelui tău
Cu oşti ar veni ca să-ţi facă vrun rău,
Ridică-te mândră şi nu te-ngrija,
Căci inima noastră e inima ta;
Tu-ncrede-te-n fiii tăi, mamă.

Iar dac-ar pieri de pe-ntregul pământ
Iubirea de neam şi-al credinţei avânt:
Azilul lor vecinic găsindu-l în noi
Le-am creşte, ca iar să le dăm înapoi
Mai tari şi mai trainice lumii.

(George Coşbuc – ***Imnul studenţilor***)

Cerinţe:

1. Transcrie două versuri în care există mărcile eului liric.
2. Precizează care este rolul persoanei I, plural, în textul dat.
3. Selectează din text un cuvânt figurat, explicând sensul dobândit de acesta în context.
4. Transcrie din text:
   a. două epitete;
   b. o inversiune;
   c. o invocaţie retorică.
4. Scrie două argumente pentru încadrarea textului de mai sus în specia lirică numită imn.
5. Prezintă, în 6-7 rânduri, sentimentele/ trăirile eului liric, exprimate în versurile de mai sus.

Timp estimat pentru răspuns: 20 de minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

....
....
....

3.2.

să sesizeze corectitudinea şi valoarea expresivă a categoriilor gramaticale şi lexicale învăţate, într-un text dat

- sesizarea rolului semnelor ortografice şi de punctuaţie din textul dat

Sugestii:

• recapitulează regulile specifice folosirii semnelor ortografice şi de punctuaţie, folosind ***Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*** (***DOOM***), ***Îndreptarul ortografic, ortoepic şi de punctuaţie*** sau diferite studii de gramatică;

• reţine că distincţia *semne ortografice/ semne de punctuaţie* este într-o anumită măsură artificială, pentru că scrierea corectă în sens larg include şi punctuaţia; cratima este un semn preponderent ortografic, iar bara oblică, linia de pauză şi punctul sunt mai ales semne de punctuaţie;

• importanţa semnelor ortografice şi de punctuaţie este covârşitoare într-un text, fiind observată mai ales atunci când acestea lipsesc.

12. Citeşte cu atenţie textul următor:

Domnul: *Domnu-i acasă?*
Feciorul: *Da; dar mi-a poruncit să spui, dacă l-o căuta cineva, c-a plecat la ţară.*
D.: *Dumneata spune-i c-am venit eu.*
F.: *Nu pot, domnule.*
D.: *De ce?*
F.: *E încuiată odaia.*
D.: *Bate-i, să deschidă.*
F.: *Apoi, a luat cheia la dumnealui când a plecat.*
D.: *Care va să zică, a plecat?*
F.: *Nu, domnule, n-a plecat.*
D.: *Amice, eşti... idiot!*
F.: *Ba nu, domnule.*
D.: *Zici că nu-i acasă.*
F.: *Ba-i acasă, domnule.*
D.: *Apoi, nu ziseşi c-a plecat?*
F.: *Nu, domnule, n-a plecat.*
D.: *Atunci e acasă.*
F.: *Ba nu, da' n-a plecat la ţară, a ieşit aşa.*
D.: *Unde?*
F.: *În oraş.*
D.: *Unde!?*
F.: *În Bucureşti.*
D.: *Atunci să-i spui c-am venit eu.*
F.: *Cum vă cheamă pe dv.?*

(I.L. Caragiale – ***Căldură mare***)

Cerințe:
1. Rescrie structura *Domnu-i* (*acasă?*) eliminând cratima.
2. Precizează efectul obținut prin scrierea cu cratimă a structurii *Domnu-i.*
3. Numește părțile de vorbire care sunt legate în pronunțare prin cratimă în structurile *mi-a, l-o, c-a.*
4. Enumeră două efecte ale folosirii cratimei în cuvintele din propoziția *Atunci să-i spui c-am venit eu.*
5. Explică rolul perechii de virgule din propoziția: *Nu, domnule, n-a plecat.*
6. Precizează rolul diferit al folosirii punctului în replica *F.: În oraș.*
7. Selectează, din textul dat, o propoziție în care punctul este folosit în abrevierea unui pronume personal de politețe.
8. Transformă o propoziție interogativă selectată din textul dat într-o propoziție afirmativă.
9. Explică rolul apostrofului din structura *da' n-a plecat.*
10. Precizează efectul folosirii punctelor de suspensie în textul dat.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

13. Transformă primele patru replici ale textului în vorbire indirectă și enumeră semnele de punctuație care au fost eliminate.

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

....
....
....
....
....

14. Citește următoarele perechi de enunțuri și precizează diferențele de sens apărute în urma schimbării semnelor de punctuație.

1. a. *Paul, citește cu atenție acest text!*
   b. *Paul citește cu atenție acest text.*
2. a. *Vine ploaia!*
   b. *Vine ploaia?*
3. a. *– Ai știut la test?*
   – Da, am știut!

b. – *Ai ştiut la test?*
– *Da, ...am ştiut...*
Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.
....
....
....
....
....
....

- identificarea categoriilor morfologice şi sintactice şi a rolului utilizării lor într-un text dat

Sugestii:
• reţine că părţile de vorbire sunt categorii în care sunt grupate cuvintele şi sunt în număr de 10, clasificate în părţi de vorbire flexibile (6) şi părţi de vorbire neflexibile (4);
• când părţile de vorbire sunt folosite în comunicare, acestea primesc funcţii sintactice;
• prepoziţia, conjuncţia, articolul şi, cel mai adesea, interjecţia nu au funcţii sintactice;
• caracterul unic al mesajului unui text este dat de modul propriu de selectare şi de utilizare a cuvintelor de către autorul textului;
• se poate vorbi despre un stil personal, atunci când autorul preferă spre exemplu multe explicaţii, folosind cu preponderenţă apoziţii, adjective, adverbe etc.

15. Citeşte cu atenţie următoarele enunţuri şi scrie, în spaţiul rezervat, funcţia sintactică şi cazul pentru cuvântului subliniat.
1. *Cartea este un obiect cultural.* ....
2. *Aceasta este o carte despre extratereştri.* ....
3. *A primit o carte de la prietenul său.* ....
4. *Paginile cărţii sunt deteriorate.* ....
5. *Dragostea de carte aduce bucurii sufletului.* ....
6. *Am citit articolele scrise împotriva acestei cărţi.* ....
7. *Carte frumoasă, cinste cui te-a scris!* ....
8. *Noua apariţie în librării, cartea scriitorului Ion Creangă, se remarcă prin ilustraţii de mare talent şi adecvare la mesajul textului.* ....
9. *E bine să pui cărţii o învelitoare.* ....
10. *A devenit înţelept datorită cărţilor citite.* ....

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

16. Precizează diateza verbului şi diferenţa în semnificaţia mesajului transmis prin formele subliniate.
1. *Omul se joacă cu destinul uneori.* ....
2. *Omul este jucat de destin uneori.* ....
3. *Omul joacă în cartea propriului destin.* ....

Timp estimat pentru răspuns: 3 minute.

17. Precizează partea de vorbire şi gradul de comparaţie pentru cuvintele subliniate:

1. *Tabloul acesta este foarte-foarte interesant.* ....
2. *Era o prea frumoasă zi de vară.* ....
3. *Vorbea taare repede!* ....
4. *Fulgerele erau extrem de luminoase.* ....
5. *Am auzit o glumă super tare.* ....

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

18. Citeşte cu atenţie următoarele enunţuri şi scrie, în spaţiul rezervat, valoarea morfologică a cuvintelor subliniate:

1. *Ghiocei apar primăvara devreme.* ....
2. *Primăvara este anotimpul meu preferat.* ....
3. *A votat contra aplicării sancţiunii.* ....
4. *A votat contra.* ....
5. *Se plimbă des prin parc.* ....
6. *Avea părul des.* ....
7. *Mama este blondă, iar tata este brunet.* ....
8. *Plouă iar.* ....
9. *Am ascultat-o cu grijă.* ....
10. *O, e minunat!* ....

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

19. Scrie enunţuri prin care să evidenţiezi diferenţa de sens între forma de plural a cuvintelor: *cornuri/ coarne; rapoarte/ raporturi.*

Timp estimat pentru răspuns: 3 minute.

....
....
....
....
....

20. Citeşte următorul text:

Nopţi de veghe, nopţi cu cerul
Limpede cum e cleştarul...
Umblă ziua alb ca varul
Cine v-a-nţeles misterul!

Şi de-atuncea, nopţi albastre,
Baldachinuri prinse-n stele,
Toate gândurile mele
Sunt la voi, sunt ale voastre...

Albe nopţi de insomnie,
Nopţi de vis şi doruri pline,
Mi-aţi vrăjit, o, nopţi senine,
Trista mea copilărie!

Cu pleoapele deschise
Stau şi astăzi lângă storuri,
Chinuit de-aceleaşi doruri,
Fermecat de-aceleaşi vise,

(St.O. Iosif – ***Nopţi de veghe***)

Cerinţe

1. Selectează din text un adjectiv cu valoare de epitet.
2. Precizează formele de genitiv-dativ, singular şi plural ale substantivului *nopţi*.
3. Scrie două substantive care intră în structura unor comparaţii.

4. Transcrie un adverb provenit prin conversiune dintr-un adjectiv.
5. Precizează cazul substantivului *nopți* din primele trei strofe.
6. Declină substantivul *stele.*
7. Transcrie o interjecție din strofa a treia a textului.
8. Rescrie versurile consecutive în care paralelismul sintactic are structura: complement circumstanțial de mod + atribut adjectival + complement indirect.
9. Selectează versul în care verbul *a fi* este folosit ca verb predicativ și ca verb copulativ.
10. Transcrie un pronume relativ și un pronume posesiv.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

- sesizarea schimbării semnificației unor cuvinte în funcție de contextul în care apar

Sugestii:
- semnificația cuvintelor se actualizează doar prin folosirea lor în contexte de comunicare;
- diferența dintre sensul propriu și cel figurat o poți distinge doar în contextul comunicării.

21. Subliniază cu o linie cuvintele folosite cu sens propriu și cu două linii pe cele folosite cu sens figurat, în următoarele enunțuri.

1. *Ploaia rece de toamnă cade cu picuri grei.*
2. *O ploaie de lacrimi i-a umplut obrazul.*
3. *Lemnele ard în cuptor.*
4. *Inima mea arde într-un vis de iubire.*
5. *Urc pe muntele speranțelor mele cu fiecare zi care trece.*

Timp estimat pentru răspuns: 3 minute.

22. Scrie un text de 5-6 rânduri în care cuvintele *pădure*, *inimă*, *noapte* să fie folosite cu sens figurat.

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

....
....
....
....
....
....

23. Alege o poezie preferată şi selectează cinci cuvintele folosite cu sens figurat.
Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

....

....

24. Precizează sensul afectiv sau ironic al diminutivelor din următoarele enunţuri:

1. *A devenit şi el un actoraş la Teatrul Naţional.*
2. *Frăţiorul meu a recitat poezia la absolvirea grădiniţei ca un actoraş.*
3. *Directorul şi-a promovat frăţiorul.*
5. *Şi-au construit şi ei o căsuţă cu cinci dormitoare, trei băi, un living imens şi două garaje.*

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

....

....

....

....

....

- stabilirea relaţiilor de sinonimie, antonimie, omonimie şi polisemie într-un text dat
- explicarea sensului unor paronime

Sugestii:

• stabileşte cu atenţie sensul din text al cuvântului;

• aminteşte-ţi relaţia formă – sens pentru a stabili corect tipul de relaţie semantică;

• stabilirea sensurilor unui cuvânt *polisemantic*, *omonim* sau *paronim* se realizează numai într-un context dat;

• deşi un cuvânt are mai multe sensuri, în context acesta are un singur înţeles, evidenţiat de relaţia cu celelalte cuvinte, care ajută la precizarea acestuia.

25. Scrie, în spaţiul rezervat, sinonimul potrivit pentru următoarele cuvinte/ unităţi frazeologice:

1. *tristeţe* ....
2. *a da năvală* ....
3. *a da ortul popii* ....
4. (om) *cu scaun la cap* ....
5. *prietenie* ....
6. *a pune paie pe foc* ....
7. *numai piele şi os* ....
8. *ciudat* ....
9. *tăcere* ....
10. *drum* ....

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

26. Citeşte cu atenţie textul următor:

În munţii noştri astăzi zăpezile torc leneş,
Izvoarele îngheaţă în clinchete subţiri
Şi caprele de munte nervoase prin poiene-şi
Urmează-n taină calea iernaticei iubiri.

(Nicolae Labiş – ***Scrisoare mamei***)

Cerinţe:
1. Scrie sinonime contextuale pentru cuvintele *zăpezile, clinchete.*
2. Precizează un antonim pentru cuvintele *îngheaţă, subţiri.*
3. Scrie sinonimul potrivit pentru cuvântul *nervoase.*

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

....
....
....
....
....

27. Precizează sensul cuvintelor subliniate, numind categoria semantică în care se încadrează:

1. *Focul din sobă arde mocnit.* ....
2. *M-am ars la un deget.* ....
3. *S-a ars mâncarea?* ....
4. *Îţi arde de glumă?* ....
5. *Vrei să-ţi ard o palmă?* ....
6. *Sportivul are un braţ puternic.* ....
7. *Îţi dăruiesc un braţ de flori.* ....
7. *Braţul fotoliului s-a rupt.* ....
8. *Pe un braţ al Dunării navigaţia a fost întreruptă.* ....
9. *Braţul legii veghează liniştea cetăţenilor.* ....

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

28. Precizează sensul omonimele din următoarele enunţuri:

1. *S-au copt strugurii în vii* ....
2. *La ce oră vrei să vii la noi?* ....
3. *Mi-e somn.* ....
4. *Am pescuit un somn de trei kilograme.* ....
5. *Am scos banii de la bancă.* ....
6. *E plăcut să stai pe o bancă în parc.* ....

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

29. Precizează sensul paronimelor din următoarele enunţuri:

1. *A fost învestit în funcţie doar de câteva zile.* ....
2. *A investit mult în această afacere.* ....
3. *Prenumele lui este Mihai.* ....
4. *Pronumele personal este o parte de vorbire.* ....
5. *Ai o geantă interesantă.* ....
6. *Maşina a rămas pe jantă.* ....

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

- identificarea mijloacelor de îmbogățire a vocabularului în cuvinte formate prin derivare (cu sufix, cu prefix, derivare parasintetică), prin compunere sau prin schimbarea valorii gramaticale/ conversiune

Sugestii:
- recitește cu atenție toate informațiile despre mijloacele de îmbogățire a vocabularului;
- fii atent să nu confunzi desinențele de plural și articolul hotărât cu sufixele;
- citește cu atenție propozițiile în care apar cuvintele, pentru a stabili valoarea lor morfologică.

30. Citește cu atenție textul următor:

În vremea veche, [...] pe când Dumnezeu călca încă cu picioarele sale sfinte pietroasele pustii ale pământului – în vremea veche trăia un împărat întunecat ca miazănoaptea și avea o împărăteasă tânără și zâmbitoare ca miezul luminos al zilei.

Cincizeci de ani de când împăratul purta război c-un vecin al lui. Murise vecinul și lăsase de moștenire fiilor și nepoților ura și vrajba de sânge. Cincizeci de ani și numai împăratul trăia singur, ca un leu îmbătrânit, slăbit de lupte și suferințe – împărat ce-n viața lui nu râse niciodată, care nu zâmbea nici la cântecul nevinovat al copilului, nici la surâsul plin de amor al soției lui tinere, nici la poveștile bătrâne și glumețe ale ostașilor înălbiți în bătălie și nevoi.

(Mihai Eminescu – ***Făt-Frumos din lacrimă***)

Cerințe:
1. Transcrie două cuvinte derivate cu sufix.
2. Transcrie două cuvinte formate prin compunere.
3. Precizează valoarea morfologică pe care o cuvintele subliniate din textul citat.
4. Numește mijlocul de îmbogățire a vocabularului prin care s-au format cuvintele subliniate.
5. Explică modul în care s-au format cuvintele *pietroasele* și *înălbiți* din textul citat.
6. Scrie un diminutiv format de la cuvântul de bază *copil.*
7. Scrie un augmentativ format de la cuvântul de bază *piatră.*
8. Alcătuiește un enunț în care cuvântul *lui* să aibă altă valoare morfologică decât în textul dat, precizând-o.
9. Scrie patru cuvinte aparținând familiei lexicale a cuvântului *sfânt.*

Timp estimat pentru răspuns: 10 minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

31. Subliniază cuvintele formate prin conversiune din următoarele enunțuri, precizând atât valoarea morfologică pe care o au în contextul dat, cât și valoarea morfologică inițială.

1. *Bogatul nu înțelege grijile celui sărac.* ....
2. *Prietenii mei au plecat la mare.* ....
3. *Ceilalți prieteni au rămas acasă.* ....
4. *În sinea lui recunoaște că a greșit.* ....
5. *Mă vei felicita pentru zecele luat la teză.* ....
6. *Mă gândesc deseori la binele pe care mi l-ai făcut.* ....

Timp estimat pentru răspuns: 10 minute.

- identificarea și explicarea pleonasmului

Sugestii:

• amintește-ți că **pleonasmul** este o greșeală de exprimare care constă în folosirea alăturată a unor cuvinte sau construcții cu același înțeles: *a coborî jos*; *a avansa înainte*; *a dăinui permanent*; *contrabandă ilegală*; *același numitor comun*; *decât numai*; *dar însă* etc.

32. Rescrie următoarele enunțuri eliminând pleonasmele:

1. *Vom reinvesti în această afacere un procent de 50% din profitul obținut.*
....
2. *Prefer mai bine să nu merg la această petrecere.*
....
3. *Bunica mea a fost diagnosticată cu hipertensiune mare.*
....
4. *Toate avioanele aterizează pe pământ.*
....
5. *Am recitit iarăși indicațiile de rezolvare.*
....
6. *Am convenit de comun acord să mergem la munte.*
....
7. *Toată lumea se gândește la alegerile electorale anticipate.*
....
8. *Eroul basmului a ajuns în locul în care drumul se bifurcă în două.*
....
9. *Drept pentru care am încheiat prezentul proces-verbal.*
....

Timp estimat de lucru: 10 minute.

33. Explică de ce sunt pleonastice următoarele construcții:

a regăsi din nou ....
a conviețui împreună/ a colabora împreună ....
a se sinucide singur ....
a-și aduce aportul ....
a teleghida la distanță ....
a supralicita foarte mult ....
identic la fel ....

happy-end fericit ....

a-şi face autobiografia proprie ....

tricicletă cu trei roţi ....

Timp estimat de lucru: 10 minute.

- despărţirea cuvintelor în silabe; indicarea numărului de silabe ale unui cuvânt
- identificarea diftongului, a triftongului sau a hiatului în cuvinte din text

Sugestii:

• reciteşte informaţiile referitoare fonetică. Le găseşti şi în partea de început a acestui volum;

• formularea răspunsului trebuie să aibă o structură, chiar minimală, a unui răspuns corect alcătuit sub aspect logic şi gramatical. (Ex: *Transcrierea unor cuvinte monosilabice: am, lor...*).

34. Citeşte cu atenţie următorul text:

Am ascultat din umbră cântarea lor înaltă.
Buchetele de trestii dormeau cu foşnet lin.
Era o lună plină în fiecare baltă,
Şi-n fiecare undă o piatră de rubin.

Iar nuferii, pe care lianele-i dezgroapă
Când i-a-nchegat în tremur lumina unui val,
Păreau luceferi galbeni, căzuţi adânc în apă
Să-nsemne calea lunei spre-ntunecatul mal.

(George Topîrceanu – ***Broaştele***)

Cerinţe:

1. Transcrie două cuvinte monosilabice şi două cuvinte plurisilabice din textul citat.
2. Desparte în silabe cuvintele: *era, plină, umbră, dezgroapă.*
3. Precizează numărul de silabe din versul: *Şi-n fiecare undă o piatră de rubin.*
4. Precizează felul sunetelor din cuvântul *cântarea.*
5. Scrie o consecinţă a folosirii cratimei în structura subliniată din versul: *Şi-n fiecare undă o piatră de rubin.*
6. Transcrie două cuvinte diferite în care grupul de sunete *ii* formează un diftong.
7. Transcrie o structură în care să existe un diftong cu cratimă.
8. Transcrie două cuvinte în care există triftong.
9. Transcrie două cuvinte în care există vocale în hiat.

Timp estimat de lucru: 10 minute.

....

....

....

....

....

....

....
....
....
....

- identificarea tipurilor de propoziţie (principală, secundară; regentă, subordonată) şi a raporturilor de coordonare şi de subordonare în propoziţie şi în frază

Sugestii:
• verifică atent predicatele, pentru identificarea corectă a propoziţiilor;
• aminteşte-ţi criteriile de clasificare a propoziţiilor;
• acordă atenţie tipurilor de raporturi care se stabilesc între propoziţiile unei fraze.

☆☆**35.** Citeşte cu atenţie următorul text:

Trebuie să mă cunosc. Trebuie să ştiu odată sigur cine sunt şi ce vreau. Am amânat mereu lucrul acesta, pentru că mi-era teamă. Mi-era teamă că nu voi izbuti să-mi luminez sufletul sau că lumina ce va aluneca asupra-i să nu mă îndurereze. Eu mi-am închipuit anumite lucruri despre mine însumi. Ce se va întâmpla dacă acestea nu există aievea? Dacă ele n-au fost decât o părere? [...] *Aş vrea acum să ştiu ce e sufletul, dar cred că lucrul acesta e foarte greu de aflat.*

(Mircea Eliade – ***Romanul adolescentului miop***)

Cerinţe:
1. Precizează numărul propoziţiilor din prima frază.
2. Transcrie o propoziţie simplă.
3. Transformă o propoziţie simplă, selectată din textul dat, în propoziţie dezvoltată.
4. Transcrie o propoziţie dezvoltată.
5. Transformă o propoziţie dezvoltată, selectată din textul dat, în propoziţie simplă.
6. Transcrie două propoziţii aflate în raport de coordonare.
7. Precizează felul propoziţiilor din fraza: *Trebuie să ştiu odată sigur cine sunt şi ce vreau.*
8. Transcrie două propoziţii subordonate legate de regentă prin pronume relative.
9. Alcătuieşte o frază în care o propoziţie principală să-şi subordoneze două propoziţii secundare aflate în raport de coordonare.

Timp estimat de lucru: 20 de minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

3.3.

să citească o varietate de texte literare sau nonliterare, demonstrând înțelegerea sensului acestora

- identificarea ideilor/ unor idei principale într-un text literar la prima vedere
- relaționarea idee principală – idee secundară într-un text dat

Sugestii:
• poți formula ideile principale fie ca propoziții/ fraze, fie ca titluri;
• succesiunea ideilor principale alcătuieşte **planul simplu de idei** al textului dat;
• prin identificarea ideilor principale şi a celor secundare ale textului, ai realizat **planul dezvoltat de idei.**

36. Citeşte cu atenție textul următor:

Umblaseră Pârvu şi Pintea împreună la şcoala din sat. Pârvu, băiat aşezat şi silitor, era totdeauna în frunte, iară Pintea, sfârlează neastâmpărată şi pornită pe drăcii, mereu în coadă şi pedepsit adeseori de învățător, nu s-ar fi potrivit unul cu altul, dar îşi aveau amândoi casele părinteşti la marginea de la deal a satului şi făceau împreună drumul până la şcoală şi înapoi. Tot împreună se coborau vara la râu, ca să se scalde. Pe ici, pe colo, Pintea sărea gardul, se urca în cireş şi-şi umplea sânul de cireşe pietroase, din care îi făcea şi lui Pârvu parte.

Aşa făcea şi după ce se coceau prunele, merele şi perele, ba toamna, când erau copți strugurii din viile de pe coaste, se îmbărbăta şi Pârvu şi săreau amândoi gardul, căci nu-i şedea bine lui Pârvu să-şi facă pofta tot numai pe căpătate.

După ce au ieşit de la şcoală, băietanii se-ntâlneau adeseori la varnițele de sub coaste, unde cărau piatră adunată din albia râului ori purtau grijă de foc. Mai târziu, după ce au început să plece prin sate cu carul încărcat cu var, se întâlneau mai rar, dar tot prieteni erau, şi duminicile ori zilele de sărbători, la horă, aceleaşi le erau cărările.

Lucrurile s-au mai schimbat după ce au intrat în oaste.

I-au luat, ce-i drept, pe amândoi la roşiori, chiar în acelaşi escadron, dar a ieşit încetul cu încetul Pintea în frunte şi a rămas Pârvu în coadă.

(Ioan Slavici – ***Doi prieteni***)

Cerințe:

1. Formulează răspunsuri scurte la întrebările de mai jos, oferind strict informația solicitată:
   a. Unde au copilărit Pintea şi Pârvu?
   b. Cu ce se ocupau în timpul lor liber?
   c. Continuă tovărăşia lor şi după terminarea şcolii?
   d. Ce etapă nouă apare în viața lor?
2. Notează în caiet cele patru idei principale ale fragmentului de text dat.
3. Răspunde la întrebările de mai jos, furnizând, pentru fiecare idee principală, informații suplimentare:
   a. Ce trăsături de caracter au cele două personaje?
   b. Cum este influențat Pârvu de Pintea?
   c. Cum îşi câştigă existența cei doi prieteni?
   d. Ce schimbare se produce odată cu plecarea în armată?

4. Notează în caiet, sub fiecare idee principală, ideea secundară care îi corespunde.
Timp estimat de lucru: 25 de minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

- identificarea unor trăsături ale personajelor din texte la prima vedere

Sugestii

• recitește fișa de caracterizare a unui personaj;
• citește textul dat la prima vedere în întregime pentru a-l înțelege;
• identifică personajele prezente în text;
• grupează structurile/ sintagmele în care apar trăsături ale personajului indicat, pe două categorii: trăsături fizice/ trăsături morale;
• stabilește care sunt mijloacele de caracterizare prezente în text;
• precizează care este semnificația unor trăsături ale personajului/ ale comportamentului acestuia.

37. Citește cu atenție textul de mai jos:

Băiatul cel mai mititel al lui Dumitru Onișor ieșise cu șase oi la mugurul proaspăt al primăverii. Era un copilaș palid și mărunțel și târa pe pământul ravăn niște ciubote grele ale unui frate mai mare. Ridică spre mine ochii triști învăluiți ca-ntr-o umbră cenușie și-și scoase cu anevoie din cap pălărioara veche pleoștită ca o ciupercă. Îmi dădu bună-ziua c-un glas moale în care parcă suna o suferință timpurie; apoi, acoperindu-se, ridică deasupra oilor toiegelul alb, îndemnându-le înspre crâng.

(Mihail Sadoveanu – ***Un om năcăjit***)

Cerințe:

1. Precizează cine este personajul principal al textului.
2. Transcrie două structuri/ sintagme care prezintă trăsături fizice ale personajului.

3. Numeşte o figură de stil prin care sunt prezentate trăsăturile fizice ale acestuia.
4. Indică două trăsături morale ale personajului.
5. Precizează care sunt mijloacele de caracterizare existente în text.
6. Scrie, în 2-3 rânduri, care sunt trăsăturile morale dezvăluite de privirea eroului întâmplărilor.
7. Exprimă-ţi, în 7-8 rânduri, punctul de vedere asupra destinului personajului.
8. Compară atitudinea acestui personaj cu a celui din fragmentul următor:

A fost odată un ştrengar. Să tot fi avut vreo paisprezece ani. Era înălţuţ şi subţirel, cu părul bălai. Mare ispravă nu era de el: mai toată vremea îi plăcea grozav să doarmă ori să mănânce, după care se apuca de tot felul de năzbâtii.

Într-o duminică dimineaţa, îmbrăcat în pantalonaşi şi-n cămaşă, ştrengarul stătea cocoţat pe marginea mesei, tare bucuros că ai lui urmau să plece de-acasă....

(Selma Lagerlof – ***Minunata călătorie a lui Nils Holgersson prin Suedia***)

Timp estimat pentru răspuns: 25 minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

4. Dezvoltarea capacităţii de exprimare scrisă

OBIECTIVE DE REFERINŢĂ

4.1.

să utilizeze corect şi nuanţat neologismele, categoriile semantice învăţate

- alcătuirea unor enunţuri în care să utilizeze corect şi adecvat contextului: antonime, sinonime, omonime, paronime şi cuvinte polisemantice

Sugestii:
• citește cu atenție cerința;
• amintește-ți relația formă – sens pentru a stabili corect tipul de relație semantică;
• când alcătuiești un enunț gândește-te bine la alegerea contextului pentru a exprima clar ideea;
• în alcătuirea enunțului, fii atent la respectarea normelor de ortografie și de punctuație.

38. Alcătuiește enunțuri în care să folosești, la alegere, una dintre următoarele serii de sinonime:
a. *bun, cumsecade, inimos, generos*;
b. *șiret, șmecher, viclean*;
c. *tristă, supărată, jalnică*.
Timp estimat pentru răspuns: 3 minute.
....
....
....

39. Alcătuiește enunțuri în care să folosești sinonimul neologic al următoarelor cuvinte/structuri: *amănunt, a bănui, cale, cinste, citeț, copilăresc, folositor, jertfă, împrejurare, nădejde, a oglindi, părere, a povesti, a șovăi, luat pe neașteptate, lovitură de colț, luare-aminte.*
Timp estimat pentru răspuns: 20 de minute.
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

40. Alcătuiește câte un enunț folosind sinonime ale următoarelor expresii:
a arde gazul de pomană: ....
a face din țânțar armăsar: ....
a da din colț în colț: ....
Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

41. Scrie enunţuri în care să foloseşti sinonime frazeologice ale următoarelor cuvinte:

a aprinde: ....

a ironiza: ....

a observa: ....

a permite: ....

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

42. Explică în două-trei rânduri rolul sinonimelor în următoarele versuri:

Lunca ţipă, lunca zbiară
Dup' un pui de căprioară,
Ţipă, ţipă şi răcneşte,
Căprioara nu-şi găseşte.
(Mihai Eminescu)

Timp estimat pentru răspuns: 3 minute.

....

....

....

43. Scrie câte trei sinonime cu valoare de epitet care pot fi alăturate substantivelor:

ghiocel: ....

floare: ....

ploaie: ....

primăvară: ....

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

44. Organizează în serii de antonime cuvintele: *bucurie, curajos, cinstit, desfrunzit, a iubi, fricos, a iubi, încredere, înfrunzit, tristeţe, neîncredere, leneş, harnic, necinstit, a urî.*

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

....

....

45. Scrie câte o propoziţie cu antonime obţinute prin derivare cu prefixe de la următoarele cuvinte de bază:

corect: ....

politeţe: ....

sensibil: ....

stabil: ....

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

46. Alcătuieşte o compunere de aproximativ 8-10 rânduri în care să descrii imaginea unei zile de vară. În compunere vei folosi cel puţin două dintre următoarele perechi de antonime:

aproape/ departe;
la stânga/ la dreapta;
în faţa/ în spatele;
trist/ vesel.

Timp estimat pentru răspuns: 10 minute.

....

....

....
....
....
....
....
....
....
....

47. Rescrie următorul text înlocuind cuvintele subliniate cu antonimele lor:

Rețeaua albă a podului de fier se întindea până departe, dincolo, peste mlaștină. În bălți pline de țipirig stăteau până la piept cai, mestecând leneș verdeața care plutea în mănunchiuri pe luciu. Pe urmă, după bălțile acestea scăzute, se deschideau deodată marile lunci de sălcii bătrâne, închizând ochiuri largi și adânci de apă.

(Mihail Sadoveanu – ***Păcat boieresc***)

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

....
....
....
....
....

48. Explică în câte două-trei rânduri rolul antonimelor în două dintre următoarele proverbe:

Unde-i vorbă multă, acolo-i spor puțin.

Nu te speria când auzi vorbe mari, că acolo-i inima mică.

Vai de cel ce nu știe nici când să grăiască, nici când să tacă, dar cu mult mai vai de cel ce nu știe nici ce să grăiască, nici ce să tacă.

Lesne vinzi, anevoie cumperi.

Timp estimat pentru răspuns: 6 minute.

....
....
....
....
....
....

49. Alcătuiește câte două enunțuri pentru a ilustra omonimia următoarelor cuvinte:

afecțiune (substantiv/ substantiv)

....
....

arie (substantiv/ substantiv)

....
....

bob (substantiv/ substantiv)

....
....

broască (substantiv/ substantiv)

....

....

cască (substantiv/ verb)

....

....

cer (substantiv/ verb)

....

....

lin (substantiv/ adverb)

....

....

milă (substantiv/ substantiv)

....

....

poartă (substantiv/ verb)

....

....

şiret (substantiv/adjectiv)

....

....

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

50. Scrie câte un enunţ pentru fiecare dintre omografele: *ácele/ acéle*; *tórturi/ tortúri*.
Timp estimat pentru răspuns: 4 minute.

....

....

....

....

51. Subliniază paronimul corect utilizat în următoarele enunţuri:
M-ai întâmpinat cu o privire *glaciară/ glacială*.
Ne simţim bine la orice întrunire *familiară/ familială*.
Ai *evaluat/ evoluat* corect dificultatea exerciţiului.
Şederea noastră la mare este *temporară/ temporală*.
Unchiul tău a lucrat în sectorul *miner/ minier*.
În apropierea satului meu s-a descoperit un zăcământ *petrolier/ petrolifer*.
Nu e greu să realizezi transcrierea *literară/ literală* a textului dat.
Mă nemulţumeşte hotărârea *arbitrară/ arbitrală* a juriului.
Timp estimat pentru răspuns: 4 minute.

52. Selectează din următoarele exemple două perechi de paronime. Alcătuieşte enunţuri în care să apară corect utilizate.

a adapta/ a adopta; *aluzie/ iluzie*; *a apropia/ a apropria*; *calitate/ caritate*; *chelie/ chilie*; *contuzie/ confuzie*; *delicatese/ delicateţe*; *a emite/ a omite*; *eufonie/ euforie*; *a însera/ a insera*; *funcţionar/ funcţional*; *impasibil/ imposibil*; *original/ originar*; *prepoziţie/ propoziţie*; *a preveni/ a proveni*.

Timp estimat pentru răspuns: 4 minute.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

53. Subliniază cuvintele monosemantice din seria: *azot, axiomă, benzină, catetă,* (*a*) *creşte, cântar, foc, gură, ieşire, lumină, lexic, pix, pânză, stomac, suflare, surâs, trei.*

Timp estimat pentru răspuns: 2 minute.

54. Citeşte cu atenţie textul următor:

– Haide, domnule, mă răstii eu către mine însumi. Şi desenai un cerc, şi-l împărţii în patru şi scrisei la fiece capăt al diametrelor câte c-o literă mare: A, B, C, D. Şi îmi închipuii că am un arc de treizeci şi cinci de grade şi unii extremitatea arcului cu centrul cercului. Dar observai că obţinusem un arc de patruzeci şi cinci de grade.

– Ăsta nu-i bun! rostii eu, bucuros că eram nevoit să construiesc un alt cerc. Asta-i a opta parte dintr-un cerc şi sinusul lui e $3\sqrt{-2}$, *iar cosinusul* $2\sqrt{3}$.

Ştersei cercul cu arcul de patruzeci şi cinci de grade şi făcui alături un altul, cu un arc numai de treizeci şi cinci de grade. Dar, când fu să-l crestez cu două diametre perpendiculare, luai în seamă că cercul şters cu creionul îmi atrage atenţia. Atunci mototolii hârtia şi-o aruncai pe fereastră.

(Mircea Eliade – ***Romanul adolescentului miop***)

Cerinţe:

1. Transcrie trei cuvinte monosemantice.
2. Alcătuieşte o propoziţie în care să apară omonimul cuvântului *sinus* din text.
3. Alcătuieşte enunţuri în care să ilustrezi polisemantismul unui cuvânt ales de tine din textul dat.

Timp estimat pentru răspuns: 8 minute.

....

....

....

....

....

55. 1. Alege două dintre următoarele cuvinte polisemantice: *ascuţit, braţ, carte, cap, faţă, limbă, ochi, a răsări;* (a) *ridica.*

2. Scrie enunţuri în care cuvintele selectate să aibă:
   a. sens propriu de bază;
   b. sens propriu secundar;
   c. sens figurat.

Timp estimat pentru răspuns: 6 minute.

....
....
....
....
....
....

56. Subliniază cinci cuvinte folosite cu sens figurat în textul următor:

Universitatea e iarăşi înviorată de valul de studenţi tineri, de studente timide. Coridoarele se luminează de ochi, de zâmbete, de obraji. Sălile sunt tulburate de neastâmpărul celor din anul I. În băncile din fund se aşază aceiaşi studenţi glumeţi, în băncile din faţă aceleaşi studente cu mâinile albe.

(Mircea Eliade – ***Romanul adolescentului miop***)

Alcătuieşte enunţuri în care trei dintre cuvintele folosite în text cu sens figurat să aibă sens propriu.

Timp estimat pentru răspuns: 10 minute.

....
....
....

- utilizarea adecvată în context a neologismelor

57. Citeşte cu atenţie următorul text:

Am fost într-o vreme, pe când viaţa începuse să mi se pară atât de cenuşie, încât nu mai merita trăită, un maniac al jocurilor pe computer. Timp de vreun an de zile am avut nevoie de doza zilnică de virtualitate: îmi făceam toate treburile pe fugă, renunţasem la mâncare şi la somn şi îmi tremurau mâinile după claviatură şi mouse. [...]

Pe lângă multe alte efecte de adâncă alienare, jocurile de acţiune şi strategie mi-au schimbat, în acea vreme nu tocmai îndepărtată şi nici tocmai cu desăvârşire încheiată, însăşi ideea despre om, despre trup, despre felul cum arată şi funcţionează bucata asta complicată de materie care ascultă – parţial – de voinţa noastră.

(Mircea Cărtărescu – ***Pururi tânăr, înfăşurat în pixeli***)

1. Transcrie cinci neologisme din textul citat.
2. Alcătuieşte enunţuri în care să integrezi corect cele cinci neologisme identificate.
3. Descrie în zece rânduri un joc preferat (nu numai pe computer). Integrează în textul pe care îl redactezi 3-4 neologisme.

Timp estimat pentru răspuns: 20 de minute.

....
....
....

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

58. Alcătuieşte un text de 5-6 rânduri în care să-ţi exprimi opinia despre hrana sănătoasă; alege trei dintre următoarele neologisme pentru a le integra corect în text: *fast-food, hamburger, sandvici, chips, coca-cola, sprite, red bull.*

Timp estimat pentru răspuns: 10 minute.

....
....
....
....
....
....

- reformularea unor enunţuri care conţin cuvinte repetate (prin folosirea sinonimelor) sau exprimări pleonastice

59. Rescrie următoarele enunţuri eliminând pleonasmele:

Mi se pare firesc şi natural ca tu să lucrezi corect.
Am rezumat pe scurt fragmentul indicat.
Aş vrea să fiu reprimit iarăşi în grupul vostru.
Colaborând împreună vom reuşi să facem lucruri importante.
Ne vom aduce aportul la îndeplinirea sarcinii încredinţate.
Îşi prezenta propria autobiografie ori de câte ori avea prilejul.
Fii atent la ortografia corectă!
Aş prefera mai bine să dorm la ora aceasta.
Îmi place să discut despre perspectivele mele de viitor.
Vom urma în continuare cursul de înot.

Timp estimat pentru răspuns: 20 de minute.

....
....
....
....

....
....
....
....
....
....
....

60. Explică de ce sunt pleonastice următoarele construcţii:

alocuţiune scurtă: ....
a ateriza pe pământ: ....
a aseleniza pe lună: ....
hipoglicemie mică: ....
identic la fel: ....
a intra înăuntru: ....
a menţine mai departe: ....
rodnic şi fructuos: ....
cel mai optim: ....
babă bătrână: ....

Timp estimat pentru răspuns: 10 minute.

61. Reformulează enunţurile de mai jos înlocuind cuvintele repetate în mod supărător cu sinonime potrivite:

1. *Mama nu mi-a dat voie să merg în excursie deoarece se teme că voi răci, deoarece stau prea mult în faţa computerului şi rezistenţa mea la boli este scăzută.*
2. *Prietenul meu se numeşte Ionel şi este un prieten adevărat.*
3. *În ziua aceea de iarnă a căzut multă zăpadă. Zăpada de pe dealuri îmi amintea de zăpada din poveştile bunicilor.*

Timp estimat pentru răspuns: 10 minute.

....
....
....
....
....
....

4.2.

să organizeze secvenţele textuale în funcţie de o cerinţă specifică

- elaborarea de răspunsuri adecvate cerinţei formulate, cu folosirea adecvată a paragrafelor, a modurilor de expunere, a convenţiilor/ specificul tipului de text indicat

Sugestii:

• citeşte cu atenţie cerinţa, acordând atenţie verbului din structura enunţului cerinţei;

• redactarea răspunsului presupune organizarea acestuia în secvenţe coerente, ideile fiind marcate prin alineate şi paragrafe;

• reține câteva dintre „secretele” unui text bun:
  - să aibă tema aleasă în funcție de cerința formulată;
  - să existe un plan de idei elaborat în prealabil;
  - să asocieze ideile referitoare la tema abordată pentru a sublinia mai clar mesajul textului;
  - să prezinte un conținut unitar;
  - să aibă o concluzie;
  - să fie „elegant” în conținut și ca formă.

• acordă atenție caracteristicilor modurilor de expunere, precum și îmbinării acestora în text;

• reamintește-ți convențiile specifice unei scrisori sau invitații;

• nu uita să te încadrezi în limitele date în cerință.

62. Citește cu atenție maximele de mai jos:

a. *Prietenie înseamnă să fii alături de prieteni nu când au dreptate, ci atunci când greșesc.* (André Malraux)

b. *A scoate prietenia din viață e ca și cum am scoate soarele din lume.* (Cicero)

c. *Prietenia sfârșește acolo unde începe neîncrederea.* (Seneca)

Cerințe:

1. Scrie o compunere, de 8-10 rânduri, în care să ilustrezi cu o întâmplare prima maximă.
2. Imaginează un dialog de 5-6 replici, pornind de la a doua maximă. Persoanele alese pentru dialog pot fi colegi, profesori, prieteni, membri din familia ta etc.
3. Descrie, în 6-8 rânduri, sentimentele provocate de pierderea unei prietenii, valorificând a treia maximă citată mai sus.

Timp estimat de lucru: 30 de minute.

....
....
....
....

63. Reciteşte cele trei maxime de la exerciţiul **62.** şi scrie un text, organizat în 5 paragrafe, despre tema prieteniei. Pune un titlu potrivit compunerii.

Timp estimat de lucru: 15 minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

64. Completează enunţurile de mai jos pentru a obţine definiţii personale ale prieteniei.

1. *Prietenia este ca* ....
2. *Prietenia începe atunci când* ....
3. *Prietenia este* ....
4. *A trăi fără prieteni este ca şi cum* ....
5. *Prietenia deschide* .... *şi pune capăt* ....

Timp estimat de lucru: 5 minute.

65. Povesteşte, în 8-10 rânduri, o secvenţă dintr-o carte citită de tine despre prietenia dintre un om şi un animal.

Timp estimat de lucru: 10 minute.

....
....
....
....
....
....

....
....
....
....

66. Citeşte prezentarea cărţii autorului Eugen Herovanu.

Ce este, de fapt, prietenia? Oare de ce ne e atât de necesară, încât o căutăm neîncetat, chiar fără să ne dăm seama? Cum a evoluat ea de-a lungul istoriei omenirii şi cum s-a reflectat în literatura universală? Iată numai câteva întrebări la care veţi afla răspuns parcurgând cartea de faţă. Deşi concepută într-o perioadă sumbră, când cea de-a doua conflagraţie mondială devenise iminentă, lucrarea profesorului Eugen Herovanu izbuteşte să transmită prin ani un mesaj optimist: indiferent de încercările la care este supus, omul păstrează nealterate în fibra sa intimă generozitatea, loialitatea, afecţiunea şi respectul faţă de semenii săi. Într-un cuvânt – PRIETENIA.

(Eugen Herovanu – ***Cartea prieteniei***)

Cerinţe:

1. Subliniază enunţul care face referire la perioada în care autorul a scris ***Cartea prieteniei***.
2. Precizează mesajul cărţii, aşa cum este perceput de cel care face prezentarea ei.
3. Enumeră cele patru elemente care definesc prietenia, aşa cum este definită de autorul prezentării.
4. Explică rolul celor patru enunţuri interogative de la începutul textului dat.
5. Transcrie enunţul prin care este stimulat interesul cititorului pentru cartea prezentată.

Timp estimat de lucru: 10 minute.

....
....
....
....
....
....
....
....

67. Scrie o prezentare de 6-8 rânduri a cărţii tale preferate pentru a-ţi determina prietenii să o citească.

Timp estimat de lucru: 10 minute.

....
....
....
....
....
....
....
....

68. Citeşte textul de mai jos:

Lângă cortu-i, unul dintre fiii falnicului domn
Sta zâmbind de-o amintire, pe genunchi scriind o carte,

S-o trimiță dragei sale, de la Argeș mai departe:
„De din vale de Rovine
Grăim, Doamnă, către Tine,
Nu din gură, ci din carte,
Că ne ești așa departe.
Te-am ruga, mări, ruga
Să-mi trimiți prin cineva
Ce-i mai mândru-n valea Ta:
Codrul cu poienele,
Ochii cu sprâncenele;
Că și eu trimite-voi
Ce-i mai mândru pe la noi:
Oastea mea cu flamurile,
Codrul și cu ramurile,
Coiful nalt cu penele,
Ochii cu sprâncenele.
Și să știi că-s sănătos,
Că, mulțămind lui Cristos,
Te sărut, Doamnă, frumos."

(Mihai Eminescu – ***Scrisoarea III***)

Cerințe:

1. Selectează cuvântul care precizează destinatarul acestei scrisori.
2. Scrie un sinonim pentru cuvântul *carte* din versul *Sta zâmbind de-o amintire, pe genunchi scriind o carte.*
3. Precizează sentimentul celui care scrie textul scrisorii.
4. Numește circumstanța în care se află expeditorul scrisorii.
5. Enumeră elementele care lipsesc din textul citat pentru ca acesta să fie încadrat într-o scrisoare propriu-zisă.
6. Rezumă conținutul textului citat.

Timp estimat de lucru: 10 minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

69. Redactează, pe o pagină distinctă, o scrisoare de 8-10 rânduri.

Te numești Paula/ Paul Diaconu, ai absolvit clasa a VI-a și îți petreci vacanța de vară la prietenul tău, în localitatea Costinești. Destinatarul scrisorii este Daniela, o colegă de clasă, căreia îi descrii un apus de soare la malul mării.

În scrisoare, trebuie:

• să utilizezi convențiile specifice acestui tip de compunere;

• să ai un stil şi un conţinut adecvate relaţiei tale cu destinatarul şi situaţiei imaginate;
• să respecţi normele de ortografie, de punctuaţie şi de exprimare corectă.

Atenţie! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă! Data redactării scrisorii este 25.07.2007.

Timp estimat de lucru: 10 minute.

70. Redactează, pe o pagină distinctă, o invitaţie adresată unui fost coleg de clasă din ciclul primar, pe care îl inviţi la întâlnirea cu fosta voastră învăţătoare.

Timp estimat de lucru: 10 minute.

71. Citeşte textul:

Am vrut să mă schimb pe unul mai bun,
L-am căutat cu lumânarea,
Înalt ca bradul, curat ca floarea,
Şi care noaptea să doarmă tun.

Ce, cu mândrie, să-şi zică: unul
Ca mine-n lume nu mai există.
Frumos, cu educaţie ateistă,
Poţi să îl cauţi să tragi cu tunul.

Ce bine! Ce bine! Ce bine!
Şi, pe de altă parte, vai ce păcat!
Nimeni n-a vrut să se dea pe mine
Şi de-aceea am rămas neschimbat.

(Marin Sorescu – ***Am vrut să mă schimb***)

Cerinţe:

1. Alcătuieşte un enunţ în care cuvântul *lume* să aibă alt sens, diferit de cel din text.
2. Transcrie două versuri consecutive care descriu fiinţa cu care eul poetic ar fi vrut să se schimbe.
3. Transformă versul *Nimeni n-a vrut să se dea pe mine* într-un enunţ afirmativ.
4. Precizează persoana, numărul, modul şi timpul verbului *am vrut*.
5. Rescrie următorul enunţ, corectând toate greşelile, indiferent de felul lor: *Fiecare om se gândeşte că ar fii m-ai bine dacă ar schimba cea ce nu-i place la el.*

Timp estimat de lucru: 10 minute.

....
....
....
....
....
....

72. Te numeşti Daniel/ Daniela şi locuieşti în Iaşi. Scrie, pe o foaie separată, un text de 10-15 rânduri. Imaginează-ţi că textul creat de tine ar fi o pagină de jurnal cu titlul „Am vrut să mă schimb".

În redactarea textului, trebuie:

- să alcătuiești textul din trei paragrafe;
- să folosești următoarele expresii poetice în așa fel, încât fiecare paragraf să înceapă cu una dintre ele:
  a. *Am vrut să mă schimb pe unul mai bun*
  b. *Unul ca mine-n lume nu mai există*
  c. *Am rămas neschimbat*
- să ilustrezi fiecare expresie cu exemple personale;
- să respecți normele de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

Timp estimat de lucru: 15 minute.

73. Adu-ți aminte de un text epic studiat la școală. Scrie o compunere de 15-20 de rânduri, cu titlul „Destinul unui personaj".

În redactarea compunerii, vei avea în vedere următoarele repere:

- precizarea titlului, a autorului, a temei și a speciei textului ales;
- prezentarea identității personajului: nume, statut social, locul ocupat în operă, trăsături fizice morale;
- povestirea întâmplărilor care au marcat destinul personajului;
- relevarea trăsăturilor morale ale eroului prin raportare la două întâmplări semnificative;
- evidențierea asemănărilor/ deosebirilor dintre personajul ales și alte personaje din texte literare citite, prin referire la temă, atitudini, fapte, trăsături morale.

Timp estimat de lucru: 20 de minute.

4.3.

să utilizeze corect flexiunea nominală și verbală în textul scris, utilizând corect semnele ortografice și de punctuație

- utilizarea corectă a părților de vorbire flexibile si neflexibile în textele redactate

74. Rescrie următorul text eliminând greșelile:

Zău, nu mai țiu minte, zice drăgălașa mea amică; pentru că drept să-ți spun, madam Preotescu, o bună prietină a mea, la care țiu foarte mult – nu sunt în stare să-i refuz nimica – m-a rugat să-ți scriu.

(I.L. Caragiale – ***Lanțul slăbiciunilor***)

Timp estimat pentru răspuns: 2 minute.

....

....

....

75. Subliniază forma corectă a verbului:

1. Eu nu vreau să *creez/ creiez/ crez* probleme celor din jurul meu.
2. Nu-i *agrez/ agreez/ agreiez* pe cei care sunt mereu nemulțumiți.
3. Tu te *îmbraci/ înbraci* frumos.
4. Noi nu *închiriem/ închiriăm* acest spațiu.
5. Nu te *duce/ du* acolo și nu *face/ fă* lucrul acesta!
6. Am înotat/ innotat până acolo, chiar dacă afară era *înorat/ înnorat*.
7. Mama *așază/așează* florile în vază.
8. El nu înșală/ înșeală pe nimeni.
9. Probleme pot *apare/apărea* oricând.
10. *Mi-ar place/ mi-ar plăcea* să merg mai des în parc.

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

76. Alcătuiește enunțuri în care să integrezi corect formele date ale următoarelor verbe:

A contracta: se contarctă/ se contractează
A însemna: înseamnă/ însemnează
A manifesta: manifestă/ manifestează
A reflecta: reflectă/ reflectează

Timp estimat pentru răspuns: 8 minute.

....

....

....

....

77. Alcătuiește câte un enunț cu forma de imperativ (afirmativ și negativ) a verbelor:

a fi: ....

a scrie: ....

a se gândi: ....

a se grăbi: ....

a rămâne: ....
a vedea: ....
a veni: ....
Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

78. Scrie enunţuri în care să foloseşti forma de plural, articulat hotărât, respectiv, nearticulat a substantivelor:
codru: ....
ministru: ....
membru: ....
fiu: ....
hangiu: ....
copil: ....
fluviu: ....
studiu: ....
Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

79. Subliniază forma corectă a cuvintelor scrise cursiv:
1. I-am explicat *Mariei/ lui Maria/ la Maria* cum se rezolvă exerciţiul acesta.
2. Prietena *lui Olga/ Olgăi* a plecat în excursie.
3. *Lui Ion/ la Ion* nu-i plac prăjiturile.
4. Blana *vulpii/vulpei* este roşcată.
5. Cartea fetiţei *acestea/ acesteia* s-a rupt.
6. *Aceeaşi/ aceiaşi* copii se joacă în curte.
7. Acesta este elevul *care/ căruia* îi place gramatica.
8. Voi cartea *care/ pe care* mi-ai indicat-o.
9. Băiatul *însăşi/ însuşi* a aflat adevărul.
Timp estimat pentru răspuns: 7 minute.

80. Alcătuieşte enunţuri în care substantivul *Maria*, în cazul vocativ, să se găsească:
a. la începutul propoziţiei: ....
b. în interiorul propoziţiei: ....
c. la sfârşitul propoziţiei: ....
Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

81. Completează enunţul de mai jos cu forma potrivită a cuvintelor dintre paranteze:
I-am telefonat ieri:
1. .... (George).
2. .... (Ioana).
3. .... (bunicul).
4. .... (mama).
5. .... (un prieten).
6. .... (o colegă).
Timp estimat pentru răspuns: 3 minute.

82. Corectează, cu un creion roşu, greşelile de punctuaţie şi de ortografie din următorul dialog:
– Vino şi tu Elena cu noi la teatru zice Maria entuziasmată. A început noua stagiune.

– O ce idee grozavă răspunde Elena. Nam mai fost la teatru de anul trecut.
– Nui aşa de greu să ne organizăm intervine Paul. Eu voi cumpăra biletele iar voi stabiliţi locul şi ora întâlnirii.
Timp estimat pentru răspuns: 3 minute.

83. Subliniază forma corectă a următoarelor substantive:
genunche/ genunchi; *inerar/ itinerariu;* *vehicol/ vehicul;*
pieptene/ piepten; *salar/ salariu;* *biscuit/ biscuite;*
servici/ serviciu; *maieu/ maiou;* *scuptor/ sculptor;*
Timp estimat pentru răspuns: 3 minute.

84. Completează literele care lipsesc din forma substantivelor din enunţurile de mai jos:
Gânduri.... părinţi... se îndreaptă mereu spre copii... lor.
Prieten... mea şi-a cumpărat ghete... pe care şi le-a dorit de multă vreme.
Voi comunica familie... mele hotărâre... de a-mi continua studii.....
M-am bucurat de succesu... colegu... meu.
Timp estimat pentru răspuns: 4 minute.

85. Scrie câte două enunţuri pentru fiecare dintre cuvintele: *acele, torturi, copii, haină,* ilustrând schimbarea sensului datorată accentuării diferite a cuvintelor.
Timp estimat pentru răspuns: 8 minute.
....
....
....
....
....
....
....
....

86. Pune, în spaţiile libere, semnele de punctuaţie corespunzătoare:
Uite .. mamă.. el este noul meu coleg de clasă..
O..dragul meu băiat.. ce mult ai crescut..
Ah..ce m-am lovit..
Măi vecine.. frumoasă maşină ţi-ai cumpărat..
Ei ..ce mai zici acum..
Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

- construirea corectă şi expresivă a unui text din punct de vedere sintactic

87. Scrie enunţuri în care următoarele semne de punctuaţie exprimă:
1. [!]: *mirare, indignare, enervare*
....

....

....

2. [...]: *pauză, uimire, confuzie*

....

....

....

3. [?] *curiozitate, enervare, mirare*

....

....

....

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

88. Alege dintre cuvintele enumerate mai jos pe cel care corespunde stării/ sentimentului exprimat de conjuncţia „o": disperare, dezacord, enervare, durere, confuzie. Scrie cuvântul selectat în spaţiul liber de lângă fiecare enunţ.

1. *O, asta e imposibil!* ....
2. *O! ce m-am lovit la picior!* ....
3. *O, dar blugii aceştia nu sunt scumpi!* ....
4. *O, lasă-mă în pace cu teoriile tale!* ....
5. *O, Doamne, ajută-mă!* ....

Timp estimat pentru răspuns: 3 minute.

89. Scrie un dialog de 8-10 replici cu un prieten/ prietenă pe o temă la alegere. Explică de ce fac semnele de punctuaţie folosite comunicarea mai expresivă.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

90. Scrie un monolog destinat rostirii în faţa colegilor tăi de şcoală cu ocazia încheierii anului şcolar.

Timp estimat pentru răspuns: 10 minute.

....

....

....

....

....

....

- utilizarea adecvată a formelor verbale prin raportare la cronologia faptelor relatate

91. Grupează următoarele forme verbale în tabelul de mai jos: *citeam, privesc, am călătorit, fugisem, privii, voi descoperi, hotărăsc, lucraşi, o să deschid, reparam, reparăm, aţi aflat, aflaserăţi, privirǎ, ai să cauţi.*

Timpul trecut	Timpul prezent	Timpul viitor
....	....	....

Timp estimat pentru răspuns: 3 minute.

92. Scrie propoziţii în care verbele să exprime acţiuni:

a. pe care le faci acum: ....

b. pe care le faci de obicei/ zilnic: ....

c. cu caracter de adevăr general (un proverb, o lege etc.): ....

d. pe care le vei face săptămâna viitoare: ....

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

93. Citeşte următoarele enunţuri şi notează în paranteze momentul temporal exprimat de formele verbale subliniate:

Deodată lumina se stinse (.......................) şi încăperea deveni (.......................) întunecoasă ca un mormânt. Tot ceea ce văzuse (.......................) şi auzise (.......................) cu câteva clipe înainte dispăru (.......................).

Timp estimat pentru răspuns: 2 minute.

94. Subliniază forma corectă din următoarele enunţuri:

Tu văzusei/ văzuseşi spectacolul.

Noi începusem/ începuserăm să strângem lucrurile când ai venit tu.

Voi plecaseţi/ plecaserăţi de mult timp.

Timp estimat pentru răspuns: 2 minute.

95. Povesteşte, în 8-10 rânduri, o întâmplare din trecutul personal care ţi-a marcat existenţa, folosind verbe la toate formele timpului trecut.

Timp estimat pentru răspuns: 10 minute.

....
....
....
....
....
....

....
....
....
....

96. Scrie o povestire cu titlul „Etapele vieţii mele", valorificând cele cinci momente ale acţiunii. Poţi considera naşterea ta expoziţiunea. Continuă până la deznodământ, încercând să scrii şi povestea vieţii pe care n-ai trăit-o încă.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

- utilizarea conectorilor adecvaţi la nivelul propoziţiei şi al frazei

97. Subliniază enunţurile corecte şi rescrie-le corect pe cele care conţin greşeli:

1. *Dorm ca să mă odihnesc.* ↔ ....
2. *Vreau ca să-ţi spun ceva.* ↔ ....
3. *Aş vrea ca mâine să merg la un film.* ↔ ....
5. *Nu mai mă duc la plimbare.* ↔ ....
6. *Merg la şcoală decât dimineaţa.* ↔ ....
7. *Am rămas fără bani, n-am numai 10 lei.* ↔ ....

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

98. Delimitează propoziţiile din următoarele fraze şi precizează rolul cuvintelor puse în chenar:

a. *Vezi oamenii în jurul tău comunicând,* [*dar*] *tu nu înţelegi limba.*

b. *De aici tragem concluzia* [*că*] *această „comunitate" umană nu înseamnă* [*să*] *pui oamenii împreună ca pe nişte cartofi într-un sac,* [*fără să*] *fie în relaţie unul cu altul.*

Timp estimat pentru răspuns: 3 minute.

....
....
....

....

....

- reformularea unor enunţuri care conţin erori de natură morfologică şi sintactică

☆☆**99.** Rescrie următoarele enunţuri eliminând greşelile:

1. *Fi atent, nu fii distrat dacă vrei să nu fii acuzat de nepăsare!*
2. *Să fii ştiut din timp, a-ş fi mers şi eu în excursie.*
3. *Au venit proprii lui prieteni şi au rămas lângă el până s-a înoptat.*
4. *Tineri aceea sunt veseli.*
5. *Cui i se datoresc aceste rezultate?*

Timp estimat pentru răspuns: 6 minute.

....

....

....

....

....

☆☆**100.** Subliniază forma corectă din următoarele enunţuri:

a. Filmul îşi datorează succesul acţiunii sale *plină/ pline* de neprevăzut.
b. Suntem *ferm/ fermi* convinşi că vom şti citi o poezie.
c. Se ocupă cu grijă de copiii *nou-născuţi/ noi-născuţi.*
d. Nu îmi plac copiii *proşti/ prost* crescuţi.
e. Merele sunt *destule/ destul* de bune.

Timp estimat pentru răspuns: 3 minute.

4.4.

să adapteze redactarea la capacitatea de receptare a destinatarului, utilizând o structură grafică adecvată tipului de redactare realizat

- construirea adecvată a răspunsurilor la cerinţele unei probe

Sugestii:

- citeşte cu atenţie cerinţa, de 2-3 ori, pentru a o înţelege;
- în cazul în care există formulări neclare sau termeni greoi, cere sprijinul profesorului.

101. Imaginează-ţi următoarea situaţie: Un coleg din clasele mai mici a primit ca sarcină de lucru să caracterizeze, în 3-4 enunţuri, un personaj din textul următor:

Într-o dimineaţă senină de iunie, o munteancă tânără şi voinică, ducând de mână o fetiţă cu obrajii aprinşi, păşea încet pe această potecă. Fetiţa să fi avut cinci ani, dar adevărata

ei statură era greu de ghicit, căci, în ciuda soarelui ce începuse să dogorească, purta pe ea două sau trei rochițe, iar peste ele un șal gros de bumbac, de culoare roșie. Înfofolită astfel și încălțată cu pantofi groși, bătuți cu ținte, părea mai voinică – o făptură durdulie care se cățăra anevoie pe povârnișul abrupt.

(Johana Spyri – ***Heidi***)

Iată cum a răspuns el:

Într-o dimineață de iunie, o munteancă duce de mână o fetiță, pe o potecă. Ele merg încet, căci afară este cald.

Cerințe:

1. Motivează, pe scurt, dacă acest coleg a respectat cerința.
2. Redactează tu răspunsul corect.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

....

....

....

....

....

....

....

....

102. Scrie câte un enunț în care să-ți adaptezi exprimarea relației cu destinatarul, în fiecare dintre situațiile imaginate mai jos:

a. *Te afli pe stradă, în căutarea unei librării, și te adresezi unei persoane necunoscute*:

....

b. *Ești la bibliotecă și dorești să împrumuți o carte*:

....

c. *Ești în curtea școlii împreună cu 2-3 colegi/ colege și discutați despre filmul vizionat cu o seară înainte. Tu ai altă părere decât ei și dorești să-ți exprimi dezacordul într-un mod politicos*:

....

Timp estimat pentru răspuns: 10 de minute.

103. Citește următorul dialog purtat între doi băieți, colegi de clasă:

Andrei: *Salut!*

Mihai: *Salut!*

A.: *Ce zici despre meciul de aseară? Nu-i așa că a fost interesant?*

M.: *Mda... destul de interesant...*

A: *Eu zic că cel mai bun de pe teren a fost Dică.*

M: *Du-te, mă, de-aici!! N-ai dreptate! Eu zic că cel mai bun a fost Vali Badea.*

A.: *Asta e părerea ta, dar gândește-te la fazele meciului. Cine a fost în centrul lor? Dică, nu?*

M.: *Hai, mă, lasă-mă în pace, nu e cum zici tu!*

Cerințe:

1. Precizează care este relația dintre partenerii de dialog.
2. Identifică formulele de adresare folosite și rolul lor.

3. Precizează care dintre regulile comunicării eficiente au fost încălcate.
4. Transformă dialogul într-o formă de comunicare eficientă.
Timp estimat pentru răspuns: 20 de minute.

....
....
....
....
....
....
....
....

104. Scrie o continuare de patru replici a dialogului dintre profesor și elev, al cărui conținut să fie adecvat contextului. Vei folosi și următoarele semne ortografice și de punctuație: semnul exclamării, semnul întrebării, punctele de suspensie și apostroful.

Profesorul: *Astăzi este a patra oră în care vii fără temă. Poți să-mi explici ce s-a întâmplat?*
Elevul: *Sigur, domnule profesor.*
Profesorul: ....
Elevul: ....
Profesorul: ....
Elevul: ....
Timp estimat pentru răspuns: 10 minute.

105. Scrie o continuare a dialogului dintre cele două persoane, al cărei conținut să fie adecvat contextului:

Clientul: *Fiți amabilă, aș dori să-mi arătați bicicleta aceea.*
Vânzătoarea: *Care? Cea din dreapta?*
Clientul: ....
Vânzătoarea: ....
Clientul: ....
Vânzătoarea: ....
Clientul: ....
Vânzătoarea: ....
Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

106. Scrie o continuare, de cinci replici, a dialogului dintre cei doi colegi, al cărei conținut să fie adecvat contextului:

Mihai: *Mi-ai adus C.D.-ul pe care ți l-am împrumutat săptămâna trecută?*
Ana: *!?!...*
Mihai: *Doar nu l-ai pierdut?*
Ana: ....
Mihai: ....
Ana: ....
Mihai: ....
Ana: ....
Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

• integrarea unor argumente în exprimarea unui punct de vedere

Sugestii:

• citeşte cu atenţie cerinţa, de 2-3 ori, pentru a o înţelege;

• aminteşte-ţi că argumentarea constituie un mijloc de a susţine, de a întări, de a dovedi o afirmaţie;

• nu uita cei trei paşi ai argumentării: emiterea unei ipoteze; aducerea de argumente pro sau contra ipotezei emise; existenţa unei concluzii;

• nu uita modalităţile de argumentare: exemplificarea, explicitarea, comparaţia cu alte lucruri/ fenomene, pentru a scoate în evidenţă calităţile obiectului analizat;

• în enunţarea argumentelor foloseşte conectori specifici:

de cauzalitate - *deoarece, pentru că, fiindcă*;
conclusivi – *aşadar, prin urmare, în concluzie*;
concesivi – *deşi, chiar dacă, înciuda faptului că*;
pentru exemplificări: *faptul se explică prin, de exemplu, spre exemplu*;
pentru comparaţii: *la fel ca, spre deosebire de, în comparaţie cu…*;
pentru ierarhizarea argumentelor: *în primul rând, în al doilea rând, de asemenea...* etc.

107. Citeşte cu atenţie textul de mai jos:

Problema alimentaţiei corecte a devenit în prezent o preocupare de prim ordin în toate statele dezvoltate, în care, spre deosebire de cele sărace, unde foamea şi subnutriţia fac ravagii, există nu o lipsă, ci o supraofertă de bunuri alimentare.

După cum se ştie, alimentaţia greşită constituie, potrivit experţilor, cauza unui număr mare de cazuri de boală sau moarte, a unei serii întregi de maladii – între altele pentru hipertensiunea arterială, hiperlipidemie, diabet, artrită, boli cardiovasculare, litiază, ciroze, carii dentare, guşă şi chiar unele forme de cancer. În ansamblu, se consideră că ponderea bolilor cauzate de o alimentaţie greşită în mortalitatea generală se ridică la 55%.

Explicaţia alimentaţiei greşite constă în faptul că, deşi în acest sfârşit de secol tehnica modernă a redus considerabil efortul fizic al omului în marea majoritate a domeniilor de activitate, cantitatea de calorii pe care o introducem în organism în loc să se reducă, a crescut. Continuăm adică să ne hrănim ca şi când am avea de prestat muncă grea, deşi efortul zilnic al multora dintre noi se reduce la apăsarea butonului de la lift sau la răsucirea cheii de pornire a automobilului. [...]

Un raport consacrat temei „Ştiinţa şi practica nutriţiei" ajunge la aceeaşi concluzie: deşi o alimentaţie corectă constituie condiţia primordială pentru sănătatea şi capacitatea sa de muncă şi, deşi se fac eforturi deosebite pentru propagarea acestui adevăr, totuşi omul societăţii moderne (dezvoltate) continuă să se alimenteze greşit. Iată ce se constată: în primul rând că în prezent pericolul cel mai mare în materie alimentară nu îl mai constituie, ca în trecut, substanţele nocive remanente/ plumb, cadmiu, DDT, compuşi organo-clorici etc., a căror prezenţă în alimente este în scădere, nici contaminarea bacterială, şi ea tot mai rară datorită măsurilor de igienă alimentară, ci supraalimentaţia. [...]

În al doilea rând, că alimentaţia este greşită nu numai din punct de vedere cantitativ, ci şi calitativ. [...] *Excesul de grăsimi se datorează consumului din ce în ce mai mare de produse animale – carne, unt, brânzeturi, ouă, în defavoarea celui de pâine, cartofi, legume, fructe. Scăderea consumului de produse vegetale duce însă nu numai la lipsirea organismului de*

vitamine, ci și de substanțe de balast – celuloza – care constituie principala cauză a cancerului intestinal. Deosebit de îngrijorătoare este, de asemenea, creșterea consumului de zahăr și de alcool, cauză a îmbolnăvirilor tot mai frecvente de diabet și, respectiv, ciroză. Zahărul și alcoolul sunt, ce-i drept, bogate în calorii, dar lipsite total de elemente nutritive. Ele sunt „calorii goale", cu alte cuvinte îngrașă, dar nu hrănesc. Se atrage, deci, atenția, asupra riscurilor abuzului de zahăr, dulciuri, prăjituri și băuturi alcoolice.

Printre consecințele insuficienței de vitamine, îndeosebi a celor din grupa B, precum și de elemente radioactive (care se pierd în procesul de rafinare a produselor alimentare), determinată de alimentația eronată a omului societății moderne, se mai vorbește și despre urmările negative asupra stabilității psihice, a capacității de concentrare și memorizare – ceea ce ar fi deosebit de important în perioada de formare și calificare profesională, deci pentru generația tânără.

Concluzia generală este că ar trebui să se acționeze pentru o schimbare permanentă, durabilă a obiceiurilor de nutriție. În forma cea mai concisă, deviza sună așa: să mâncăm mai puțin și altfel. Adică să consumăm multe fructe, legume, cartofi și pâine integrală și mai puține grăsimi, zahăr, alcool.

(Paula Oșianu – ***Riscul supraalimentației***)

Cerințe:

1. Identifică în textul dat:
   a. ipoteza;
   b. modalitățile de argumentare;
   c. argumentele;
   d. tipul de conectori prin care sunt introduse argumentele;
   e. concluzia.
2. Redactează un text de 10-15 rânduri, în care să-ți exprimi punctul de vedere privind aceeași problemă a alimentației moderne.

Timp estimat pentru răspuns: 40 de minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

108. Citește textul de mai jos:

Mi-a umblat în păpădie
O goangă cu pălărie
Și cămașe stacojie.

Avea fuste şi manta
Tăiate din catifea
Şi pieptar cu solzi de ţiplă,
Căptuşit c-un fel de sticlă.

Domnişoarei cu trei rochii-i
Lăcrimau rubine ochii.
Să te-ntreb pe Dumneata,
Cum venişi în iarba mea
Şi de unde, Domnişoară
De cristal şi scorţişoară? [...]

(Tudor Arghezi – ***O lăcustă***)

Cerințe:

1. Scrie un text de 8-10 rânduri în care să aduci argumente pro sau contra afirmaţiei: *Poezia **O lăcustă** are o tonalitate veselă, jucăuşă, amuzantă.*
2. Argumentează în câteva enunțuri dacă îndrăgeşti sau nu lăcusta.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

109. Completează următoarele afirmaţii, aducând argumente în sprijinul punctului tău de vedere:

a. *Emisiunea mea preferată este* ...., *deoarece* ....
b. *Cea mai dificilă materie mi se pare* ...., *deoarece* ....
c. *Computerul este mult mai folositor decât cărţile* ...., *pentru că* ....

Timp estimat pentru răspuns: 10 minute.

110. Explică eventualele greşeli de argumentare din următoarele enunţuri:

a. *Cine scrie urât scrie şi greşit.*
b. *Dacă nu mi-a răspuns înseamnă că este supărat pe mine.*
c. *Fotbalul nu este un sport frumos, pentru că nu îmi place mie.*
d. *Andrei a luat nota 10 la română, iar Alex, 4; în concluzie, primul este foarte bun, iar al doilea nu ştie nimic.*

e. Alege unul dintre enunțurile de mai sus. Prezintă 2-3 argumente adecvate ipotezei alese pentru ca textul rescris de tine să fie corect din punctul de vedere al argumentării.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

111. Citește cu atenție următorul dialog:

Ioana: *Bună ziua! Ați putea, vă rog, să-mi arătați bluza aceea roșie?*

Vânzătoarea: *Sigur! Este foarte drăguță.*

I: *(după ce o studiază): Mulțumesc! E cam scumpă, nu o cumpăr. La revedere!*

V: *O! Dar mai avem și alte modele. Uite, aceasta verde și aceasta portocalie, și aceasta roz. Sunt de foarte bună calitate! Sunt mai ieftine și foarte moderne!*

I: *Știu eu ce să zic...*

V: *Veți regreta dacă nu cumpărați una. Numai la noi găsiți lucruri de calitate și la un preț bun. În altă parte, aceste bluze de firmă sunt cu 50% mai scumpe! Cum doriți, dar aceasta este realitatea.*

I: *Bine! Atunci o cumpăr pe aceasta portocalie!*

Cerințe:

1. Precizează rolul persoanelor care poartă dialogul de mai sus.
2. Numește tema discuției.
3. Identifică două dintre avantajele produsului, prezentate de către vânzătoare.
4. Care este, din punctul tău de vedere, argumentul convingător pentru clientă?
5. Scrie, în 2-3 rânduri, dacă tu te-ai fi lăsat convins/ă. Argumentează.

Timp estimat pentru răspuns:20 de minute.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

112. Citește textul de mai jos:

Totul se petrece la o agenție de turism. Un client vine să se intereseze de o excursie în Grecia. Agentul de turism îl convinge, până la urmă, să plece în China.

Clientul: *Bună ziua!*
Angajatul: *Poftiţi! Ce doriţi?*
C: *Aş dori să merg cu familia într-o excursie în Grecia.*
A: *Sigur! Vă putem arăta ofertele noastre pentru Grecia, dar avem alte câteva oferte promoţionale...*

1. Imaginează-ţi, în 6-8 replici, continuarea dialogului în care agentul de turism reuşeşte să-l convingă pe client să plece în alt loc decât cel dorit iniţial.
2. Pune-te în situaţia clientului de mai sus. Scrie dacă tu te-ai fi lăsat convins să-ţi schimb planul iniţial.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

- dispunerea în pagină a diverselor texte

Sugestii:
- citeşte cu atenţie cerinţa, de 2-3 ori, pentru a o înţelege;
- nu uita că, în funcţie de domeniu şi de scopul redactării, există o mare diversitate de texte;
- reaminteşte-ţi trăsăturile tipului de text pe care trebuie să-l redactezi;
- nu uita că în evaluarea oricărei lucrări se are în vedere şi criteriul aşezării corecte a textului în pagină.

A. Texte dialogate

113. Scrie un dialog de cel puţin patru replici între un tată şi băiatul său, al cărui conţinut să fie adecvat contextului. Respectă regulile aşezării în pagină a unui text dialogat.

Ionel se întoarce de la şcoală. Tatăl său îl întreabă:
– Cum ţi-a mers azi, fiule?
– ....
– ....
– ....
– ....
– ....
– ....

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

114. Scrie o continuare a dialogului dintre cele două persoane, al cărei conţinut să fie adecvat contextului:

Clientul: *Bună ziua! Spuneţi-mi, vă rog, aveţi cartea* ***Uriaşul cel prietenos*** *de Roald Dahl?*

Vânzătoarea: *Cunoaşteţi editura la care a apărut?*

Clientul: ....

Vânzătoarea: ....

Clientul: ....

Vânzătoarea: ....

Clientul: ....

Vânzătoarea: ....

Timp estimat pentru răspuns: 5 minute.

B. Tipuri de scrisori

• Scrisoare familială

115. Imaginează-ţi următoarea situaţie: Te numeşti Marian/ Maria Predescu şi locuieşti în oraşul Craiova. Alcătuieşte, pe o pagină distinctă, o scrisoare familială de 15-20 de rânduri, adresată bunicilor tăi care locuiesc într-un sat din Ardeal. În scrisoare te vei referi la amintirile frumoase legate de vacanţa de vară pe care ai petrecut-o la ei.

Pentru a obţine punctajul acordat, scrisoarea trebuie:

- să conţină formulele şi celelalte convenţii specifice acestui tip de compunere;
- să aibă un conţinut şi un stil adecvate situaţiei imaginate;
- să respecte normele de exprimare, de ortografie şi de punctuaţie.

Atenţie! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă! Data redactării scrisorii este 16. XI. 2007.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

116. Imaginează-ţi următoarea situaţie: Te numeşti Mihai/ Mihaela Ionescu, şi te afli într-o tabără la Sinaia. Redactează, pe o pagină distinctă, o scrisoare familială de aproximativ 15-20 de rânduri, în care să le comunici părinţilor impresii referitoare la locul şi la felul în care îţi petreci timpul.

Pentru a obţine punctajul acordat, scrisoarea trebuie:

- să respecte convenţiile specifice acestui tip de compunere;
- formulele de introducere şi de încheiere şi conţinutul să fie adecvate relaţiei cu destinatarul;
- să respecte normele de ortografie, de punctuaţie, şi de exprimare corectă.

Atenţie! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă! Data redactării scrisorii să fie 29.IX.2007.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

117. Imaginează-ţi următoarea situaţie: Te numeşti Florin/ Florina Rădulescu, locuieşti în Predeal şi ai participat la un concurs de biciclete, la care ai luat locul I. Redactează,

pe o pagină distinctă, o scrisoare de tip familial, de 15-20 de rânduri, adresată bunicilor tăi, cărora le împărtăşeşti gândurile şi sentimentele legate de acest moment.

Pentru a obţine punctajul acordat, scrisoarea trebuie:

- să respecţi convenţiile specifice acestui tip de compunere;
- conţinutul şi stilul să fie adecvate situaţiei de comunicare;
- să respecte normele ortografice, de punctuaţie şi de exprimare corecte.

Atenţie! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă! Data redactării scrisorii să fie 20. X. 2007.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

118. Imaginează-ţi următoarea situaţie: Te numeşti Paul/ Paula Soreanu, locuieşti în Piteşti şi te afli în vacanţa de vară la bunici, într-o zonă de munte. Redactează, pe o pagină distinctă, o scrisoare de aproximativ 15-20 de rânduri, adresată părinţilor, în care să descrii peisajul ce înconjoară satul.

Pentru a obţine punctajul maxim, scrisoarea trebuie:

- să respecte convenţiile specifice acestui tip de compunere;
- formulele de introducere şi de încheiere şi conţinutul să fie adecvate relaţiei cu destinatarul;
- să respecte normele de ortografie, de punctuaţie, şi de exprimare corectă.

Atenţie! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă! Data redactării scrisorii să fie 15. IX. 2007.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

• Scrisoare amicală

119. Imaginează-ţi următoarea situaţie: Te numeşti Ion/ Ioana Olteanu, locuieşti în oraşul Braşov şi doreşti să îi împărtăşeşti unui fost coleg stabilit în Franţa, impresiile tale de la festivitatea de deschidere a anului şcolar. Redactează, pe o pagină distinctă, o scrisoare amicală de 15- 20 de rânduri.

Pentru a obţine punctajul maxim, scrisoarea trebuie:

- să respecte convenţiile specifice acestui tip de compunere;
- formulele de introducere şi de încheiere şi conţinutul să fie adecvate relaţiei cu destinatarul;
- să respecte normele de ortografie, de punctuaţie, şi de exprimare corectă.

Atenţie! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă! Data redactării scrisorii să fie 16. IX. 2007.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

120. Imaginează-ţi următoarea situaţie: Te numeşti Ion/ Ioana Popescu, locuieşti în Târgu-Jiu, pe strada Ecaterina Teodoroiu nr. 13. Alcătuieşte, pe o pagină distinctă, o scrisoare amicală de 15-20 de rânduri, adresată unui prieten din străinătate, în care să-i vorbeşti despre felul în plănuieşti să-ţi petreci vacanţa de iarnă.

Pentru a obţine punctajul maxim, scrisoarea trebuie:

- să respecte convenţiile specifice acestui tip de compunere;

• formulele de introducere şi de încheiere şi conţinutul să fie adecvate relaţiei cu destinatarul;
• să respecte normele de ortografie, de punctuaţie, şi de exprimare corectă.

Atenţie! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă! Data redactării scrisorii să fie 13.XII.2007.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

121. Imaginează-ţi următoarea situaţie: Te numeşti George/ Georgeta Mureşan, eşti elev(ă) în clasa a VIII-a B la Şcoala Numărul 5 din Bistriţa şi, în ziua de 10 noiembrie 2007, ai citit în revista ***Universul meu*** următorul anunţ: *Pasionat de pictură, doresc să corespondez cu cineva având aceeaşi pasiune. Locuiesc în Sibiu, strada Zorilor, nr.4, et. 1, ap. 3. Andrei.* Redactează, pe o pagină distinctă, o scrisoare, de 10-15 rânduri, prin care să răspunzi favorabil anunţului.

Atenţie! – scrisoarea trebuie:
• să conţină formulele şi celelalte convenţii specifice acestui tip de compunere;
• să aibă un conţinut şi un stil adecvate situaţiei imaginate;
• să respecte normele de exprimare, de ortografie şi de punctuaţie.

Atenţie! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă! Data redactării scrisorii să fie 13.XII.2007.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

• Scrisoare de felicitare

122. Imaginează-ţi următoarea situaţie: Te numeşti Alin/ Alina Popa, locuieşti în Sibiu, pe strada Crinilor, nr. 10, şi eşti elev/ elevă în clasa a VIII-a la Şcoala Nr. 4. Redactează, pe o pagină distinctă, o scrisoare de felicitare, de 15-20 de rânduri, adresată fostei tale învăţătoare, cu prilejul aniversării zilei sale de naştere.

Pentru a obţine punctajul acordat, trebuie:
• să respecţi convenţiile specifice acestui tip de compunere;
• conţinutul şi stilul să fie adecvate situaţiei de comunicare;
• să respecţi normele ortografice, de punctuaţie şi de exprimare corectă.

Atenţie! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă! Data redactării scrisorii să fie 15.X. 2007.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

123. Imaginează-ţi următoarea situaţie: Te numeşti Nicolae/ Nicoleta Petrescu şi locuieşti în Sibiu. Prietenul tău, care locuieşte în Bucureşti, a obţinut de curând premiul I la un concurs de matematică şi vrei să-i transmiţi felicitările tale. Redactează, pe o pagină distinctă, o scrisoare de felicitare pentru a i-o trimite cu acest prilej.

Pentru a obţine punctajul acordat, trebuie:
• să respecţi convenţiile specifice acestui tip de compunere;
• conţinutul şi stilul să fie adecvate situaţiei de comunicare;
• să respecţi normele ortografice, de punctuaţie şi de exprimare corectă.

Atenţie! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă! Data redactării scrisorii să fie 7.XI. 2007.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

124. Imaginează-ţi următoarea situaţie: Te numeşti Ion/ Ioana Stănescu, te afli în staţiunea Predeal, într-o tabără, cu fratele tău, Mihai, şi vreţi să-l felicitaţi pe vecinul şi prietenul vostru, Victor Rusu, care împlineşte 14 ani pe 22 august. Redactează, pe o pagină distinctă, o scrisoare de 8-10 rânduri, adecvată acestui scop, în numele tău şi al fratelui tău. În cuprinsul textului vei integra şi următoarele cuvinte: *entuziasm, regret, a aştepta, prietenie.*

Pentru a obţine punctajul acordat, scrisoarea trebuie:

- să conţină formulele şi celelalte convenţii specifice acestui tip de compunere;
- să aibă un conţinut şi un stil adecvate situaţiei imaginate;
- să respecte normele de exprimare, de ortografie şi de punctuaţie.

Atenţie! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă! Data redactării scrisorii să fie 17.VIII.2007.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

- **Scrisoare oficială**

125. Imaginează-ţi următoarea situaţie: Te numeşti Cornel/ Cornelia Sima, locuieşti în Sighişoara, pe strada Cetăţii, nr. 4, şi eşti elev/ elevă în clasa a VIII-a la Şcoala Nr. 10. Redactează, pe o pagină distinctă, o scrisoare protocolară, de 15-20 de rânduri, adresată redactorului unei emisiuni de televiziune îndrăgite de tine, în care îţi exprimi admiraţia pentru emisiunile realizate şi îi urezi succese multe în continuare.

Pentru a obţine punctajul acordat, scrisoarea trebuie:

- să conţină formulele şi celelalte convenţii specifice acestui tip de compunere;
- să aibă un conţinut şi un stil adecvate situaţiei imaginate;
- să respecte normele de exprimare, de ortografie şi de punctuaţie.

Atenţie! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă! Data redactării scrisorii să fie 17.IX. 2007.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

126. Imaginează-ţi următoarea situaţie: Te numeşti Ion/ Ioana Marin, eşti elev/ elevă în clasa a VIII-a la Şcoala Nr. 10 din Vaslui, locuieşti pe strada Lalelelor, nr. 4 şi doreşti să activezi ca voluntar/ă într-o asociaţie de protecţie a mediului: *Să apărăm natura!*. Redactează, pe o pagină distinctă, o scrisoare de aproximativ 15-20 de rânduri către conducerea Asociaţiei, prin care îţi exprimi hotărârea de a deveni membru al asociaţiei, aducând argumente în sprijinul deciziei tale.

Pentru a obţine punctajul acordat, scrisoarea trebuie:

- să conţină formulele şi celelalte convenţii specifice acestui tip de compunere;
- să aibă un conţinut şi un stil adecvate situaţiei imaginate;
- să respecte normele de exprimare, de ortografie şi de punctuaţie.

Atenţie! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă! Data redactării scrisorii să fie 15. XI. 2007.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

C. Reclama\ anunțul

Genți împletite

• Jolie Maison vinde 600 mp teren foarte aproape de vila Tuşa, utilități la front, acces foarte bun, teren plan, preț 65€/mp, neg. Relații la tel/fax: 534509, 0740-292871, 0726-119445, office@jolie-maison.ro, www.jolie-maison.ro și la sediul firmei str. Andrei Şaguna nr.22.

127. Observă cele două texte/ imagini de mai sus, pentru a putea răspunde cerințelor:

a. Compară cele două texte de mai sus cu un text literar în versuri sau în proză.

b. Stabileşte deosebirile dintre acestea.

c. Compară apoi reclama cu anunțul.

d. Alege unul dintre următoarele obiecte: *o carte, o bicicletă, o jucărie, o maşină.*

e. Realizează apoi o reclamă pentru obiectul ales.

Timp estimat pentru răspuns: 30 de minute.

128. Imaginează-ți următoarea situație: Eşti colecționar de timbre şi doreşti să-ți îmbogățeşti colecția. Scrie un anunț în acest sens, ce urmează a fi publicat într-o revistă pentru copii.

Timp estimat pentru răspuns: 10 minute.

• scrierea îngrijită şi lizibilă a textului

Sugestii:
• citeşte cu atenţie cerinţa, de 2-3 ori, pentru a o înţelege;
• fixează-ţi pe ciornă ideile de bază ale textului pe care urmează să-l scrii;
• reaminteşte-ţi trăsăturile tipului de text pe care trebuie să-l redactezi;
• nu uita că în evaluarea oricărei lucrări se are în vedere şi aspectul lucrării şi lizibilitatea.
• organizează textul în paragrafe, respectând alineatul;
• gândeşte-te bine înainte de a scrie pentru a evita ştersăturile/ corecturile.

129. Compară din punctul de vedere al lizibilităţii, al aspectului şi al aşezării în pagină cele două texte redactate de către doi elevi:

Cluj-Napoca,
30.09.2007.

Dragă croitoraşule isteţ,

Mă numesc Ana. Am un frate, care are doisprezece ani. Sunt eleva în clasa a-III-a A la Şcoala „Ioan Bob" din Cluj-Napoca. Şi fratele meu este la aceaşi şcoală, numai că este în clasa a-VI-a B.

Suntem destul de cuminţi acasă şi la şcoală, aşa că, dacă vii să nu ne confuzi carnetele de note. Noi suntem câteodată mai răi, dar se mai întâmplă, nu?

Mie-mi place mult de tine pentru că nu esti fricos, ci foarte curajos si isteţ. Mi-a plăcut cum ai spus ghicitoarea si cum ai păcălit ursul din palată. Iar despre prinţesă, nu a fost prea corect din partea ei să te închidă cu un urs, dar ai reuşit să scapi tu cumva.

Eu ştiu că ai mulţi admiratori care îţi scriu dar te rog să-mi răspunsi cât mai repede.

Cu drag,
Ana

Dragi cântăreţi din Bremen,

Mă numesc Alex. Am 11 ani. Sunt în cls V-B şc. Ioan Bob aflată în oraşul Cluj.
Îmi plac multe lucruri cum ar fi sportul, scoala, în special matematica, şi jocurile. Sunt un copil destul de cuminte la ~~scoba~~ şcoală şi acasă. ~~Eu~~
Sunt sigur că şi voi când ~~ati~~ a-ţi fost mici aţi fost cuminţi şi aţi ascultat de mamele voastre şi v-aţi dat toată silinţa să învăţaţi.
Mie mia plăcut mult povestea voastră de acea mam hotărât să vă scriu această scrisoare.
Vă mulţumesc pentru că încă odată maţi făcut să râd pentru că încă odata mi-aţi dat o ~~fe~~ lecţie importantă. Eu ştiu că voi nu sunteţi adevăraţi ci numai în imaginaţia Fraţilor Grim dar tot ~~eu~~ vreau un răspuns ~~de la~~ de la voi.

Pentru cântăreţi din
Bremen cu mult
respect şi simpatie
de la Alex.

....
....
....
....
....
....
....

130. Citeşte cu atenţie următorul fragment, selectat din dictarea unui elev „certat cu şcoala”:

dictare
Într-o zi de vară,
niște gâște păsteau pe un
câmp. Un indian a pus ochi pe
de Sa apropiat și a început
a plânge. – Ce să întâmplat
Se glărmăra gâștele. – Moarea
voastră căpetenie a murit.
– Noi n-am auzit
ai o dată de el, Se mirară
gâștele. – Ar trebui să vă fie
rușine, le mustră bătrânul.
(Gâștele toante, poveste)

Cerințe:

1. Semnalează cu roşu greşelile din dictarea de mai sus. Stabileşte un barem şi dă o notă.
2. Rescrie textul în forma corectă.
3. Compară caietul tău cu al colegului de bancă. Faceţi o observaţie asupra modului în care a lucrat fiecare.

....
....
....
....
....
....
....
....

131. Citeşte următoarea naraţiune, redactată de acelaşi elev „certat cu şcoala”.

O noapte plină de
mister

Era o noapte liniștită. Aerul era
curat și proaspăt. Luna era galbenă cu o mici gro-
pițe pe față și rotundă cu 2 ochi albaștrii
ca două mingi. Ea stătea liniștită pe tron.
Nu conta ce vremea, ea era tot acolo.
Stelele începeau să apară. În afară de stele
și lună mai era un personaj. Noaptea. A-
ceasta era îmbrăcată cu o capă neagră. Îți

dădea senzația de putere și biruință. După

un timp a luat și ea loc pe scaunul
și împodobit cu stele și cristale lângă Re-
gina Lună. Totul era calm. Nici râurile
nu mai susurau, au adormit și ele.
Liniște deplină. Mai era mult până
la zi. De ~~tot~~-la un ~~tp~~ Luna și Noap-
tea au început să povestească. Discutând
ele nu și-au dat seama cum a trecut
timpul și un om le-a auzit povestea.
Speriat ~~X~~ a întrebat:
Cine-i acolo?
Doar ecoul ~~ii~~ i-a răspuns:

Cine-i acolo? ~~cine-i~~ ~~cine~~ Cine-i acolo
Dar Noaptea și Luna au tăcut.
Așa că omul a vrut să afle cine
...a vorbit...

Cerințe:

1. Identifică greşelile de redactare pe care le-a făcut.
2. Rescrie textul în forma corectă.
3. Compară textul tău cu al colegului de bancă. Faceți o observație asupra modului în care a lucrat fiecare.

....
....
....
....
....
....
....
....

4.5.

să redacteze texte diverse, folosind diferite modalități pentru realizarea expresivității textului

- realizarea unor descrieri prin ordonarea coerentă a detaliilor

A. Descrierea unui tablou/ a unui peisaj/ a unui interior

Sugestii:

- fixează, în introducere, cadrul spațio – temporal;
- alege perspectiva descriptivă: plan apropiat, îndepărtat sau invers; panoramă/ detaliu

• exprimă-ţi impresiile şi trăirile într-un limbaj plastic/ expresiv, natural;
• creează imagini artistice variate, nu doar vizuale;
• scrie, în încheiere, o impresie generală degajată de tablou.

132. Citeşte cu atenţie următorul text:

Pe lacul luciu din grădina cu florile neclintite de nicio adiere, cu crengile nestrăbătute de niciun foşnet, pe lacul adormit că pare o uriaşă lespede de cristal ce acoperă o altă grădină fermecată, lebăda – bărbatul rămas singur – trece ca o închipuire, alb ca zăpada, cu aripele ca două scoici de argint [...]

Sus, pe bolta adâncă, stelele au pălit; în haosul albastru, luceafărul sclipeşte tainic, strălucitor, purtând parcă în văpaia lui viaţa tuturor lumilor cereşti, a luminilor veşnic călătoare în necuprinsul firii.

Şi cum, jos, lebăda sfidează faţa apei, sus, luceafărul luminează întinsul tăriei. Numai ei doi sunt pâlpâirile nopţii acesteia, în care lumea pare adâncită într-un somn de moarte....

(Emil Gârleanu – ***Singuratecii***)

Redactează o compunere de 10-15 rânduri, în care, folosind ca model tabloul descris de Emil Gârleanu, să realizezi o descriere a unui peisaj nocturn imaginar.

Atenţie! – în redactarea compunerii, vei avea în vedere:
• precizarea cadrului spaţio-temporal;
• alegerea perspectivei descriptive şi ordonarea detaliilor;
• descrierea peisajului, prin folosirea limbajului artistic/ beletristic;
• respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.
Timp estimat pentru răspuns: 25 de minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

133. Răsfoieşte albumul/ fişierul cu poze făcute de tine, în vacanţă, la munte/ la mare sau la bunici. Descrie, într-o compunere de 10-15 rânduri, peisajul din poza care îţi place mai mult.

Atenţie! – în redactarea compunerii, vei avea în vedere:
• precizarea cadrului spaţio-temporal;
• alegerea perspectivei descriptive şi ordonarea detaliilor;

• descrierea nuanțată a peisajului, prin folosirea limbajului artistic/ beletristic;
• respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.
Timp estimat pentru răspuns: 25 de minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

134. Imaginează-ți următoarea situație: La sfârșitul săptămânii, ai fost plecat cu părinții la munte. Cabana în care ați fost cazați era pe vârful unei coline, de unde panorama era deosebită. Evidențiază, într-o compunere de 10-15 rânduri, caracteristicile peisajul din acea zonă.

Atenție! – în redactarea compunerii, vei avea în vedere:
• precizarea cadrului spațio-temporal;
• alegerea perspectivei descriptive și ordonarea detaliilor;
• descrierea nuanțată a peisajului, prin folosirea limbajului artistic/ beletristic;
• respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.
Timp estimat pentru răspuns: 25 de minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

135. Imaginează-ți următoarea situație: Fiindcă se apropie sfârșitul anului, mama te-a rugat să răsfoiești calendarul de perete, însoțit de imagini, și să selectezi două dintre peisajele care îți plac mai mult. Scrie o compunere de 10-15 rânduri, în care să descrii unul dintre aceste peisaje.

Atenție! – în redactarea compunerii, vei avea în vedere:
- precizarea cadrului spațio-temporal;
- alegerea perspectivei descriptive și ordonarea detaliilor;
- descrierea nuanțată a obiectelor, prin folosirea limbajului artistic/ beletristic;
- respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

Timp estimat pentru răspuns: 25 de minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

136. Imaginează-ți următoarea situație: Nu de mult, părinții tăi au renovat casa. Scrie o compunere de 10-15 rânduri, în care să descrii camera ta, care a fost mobilată după cum ți-ai dorit.

Atenție! – în redactarea compunerii, vei avea în vedere:
- precizarea cadrului spațio-temporal;
- ordonarea și precizarea unor detalii privind poziția, forma, culoarea, dimensiunile unor obiecte din cameră;
- descrierea nuanțată a obiectelor, prin folosirea limbajului artistic/ beletristic;
- respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

Timp estimat pentru răspuns: 25 de minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

....
....
....
....
....

B. Realizarea unui portret

Sugestii:

• nu uita că portretul reprezintă totalitatea trăsăturilor fizice şi morale ale unei persoane reale sau ale unui personaj literar;
• notează-ţi pe ciornă datele esenţiale despre cel/ cea căruia/ căreia trebuie să-i faci portretul;
• stabileşte trăsăturile fizice şi trăsăturile morale pe care persoana/ personajul le are;
• alege câteva situaţii/ întâmplări prin care doreşti să evidenţiezi trăsăturile la care te-ai gândit.

137. Citeşte cu atenţie următorul text:

A venit în localitatea Metopolis, într-o zi de iulie pe la amiază, un om uscat şi înalt, în pantaloni roşcaţi şi cămaşă în romburi cenuşii fără guler, avea gâtul lung, capul mic cu păr blond încâlcit, acoperit cu o şapcă decolorată cu cozorocul tras peste ochi.

(Ştefan Bănulescu – ***Cartea Milionarului***)

Redactează o compunere de 10-15 rânduri, în care, folosind ca punct de plecare informaţiile oferite de fragmentul reprodus, să imaginezi portretul moral al personajului amintit în text.

Atenţie! – în redactarea compunerii, vei avea în vedere:
• precizarea cadrului spaţio-temporal;
• descrierea propriu-zisă, prin folosirea limbajului artistic/ beletristic;
• precizarea şi ordonarea detaliilor;
• respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.

Timp estimat pentru răspuns: 25 de minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

138. Citeşte cu atenţie următorul text:

Intru în compartiment, o salut cu o uşoară înclinare a capului pe necunoscuta tovarăşă de drum cu care aveam să călătoresc şi mă aşez comod pe canapeaua opusă. Îmi răspunde tot aşa, din cap, puţin contrariată de prezenţa mea, probabil, neconvenabilă. Apoi, îşi reia lectura întreruptă o clipă.

Aştern asupra ei priviri iscoditoare... E o brunetă înaltă, subţire, aproape diafană. Poartă o fustă simplă, neagră, şi o bluză albă, modestă, ca o şcolăriţă. Hm, frumoasă, chiar prea frumoasă? glăsuieşte examenul sumar al ochilor mei. O frumuseţe atât de perfectă, încât te stinghereşte oarecum... Dar ceea ce îmi atrage atenţia e surprinzătoarea lipsă a fardului. Obrajii acestei fiinţe angelice nu cunosc pudra, buzele ei ignoră rujul.

(Mihail Drumeş – ***Scrisoare de dragoste***)

Redactează o compunere de 10-15 rânduri, în care, folosind ca punct de plecare informaţiile oferite de fragmentul reprodus, să imaginezi portretul moral al fetei amintite în text.

Atenţie! – în redactarea compunerii, vei avea în vedere:
- precizarea cadrului spaţio-temporal;
- descrierea propriu-zisă, prin folosirea limbajului artistic/ beletristic;
- precizarea şi ordonarea detaliilor;
- respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.

Timp estimat pentru răspuns: 25 de minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

139. Reaminteşte-ţi clipele petrecute în satul bunicilor, în vacanţe. Gândeşte-te la cel mai bun prieten pe care ţi l-ai făcut acolo. Scrie o compunere de 10-15 rânduri, în care să prezinţi portretul acestuia.

Atenţie! – în redactarea compunerii, vei avea în vedere:
- precizarea cadrului spaţio-temporal;
- descrierea nuanţată a prietenului, prin folosirea limbajului artistic/ beletristic;
- precizarea şi ordonarea detaliilor;
- respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.

Timp estimat pentru răspuns: 25 de minute.

....
....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

140. Scrie o compunere de 10-15 rânduri, în care să prezinţi portretul colegului/ colegei de bancă.

Atenţie! – în redactarea compunerii, vei avea în vedere:

- precizarea cadrului spaţio-temporal;
- descrierea nuanţată a prietenului, prin folosirea limbajului artistic/ beletristic;
- precizarea şi ordonarea detaliilor;
- respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.

Timp estimat pentru răspuns: 25 de minute.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

C. Alte tipuri de descrieri

141. Citeşte cu atenţie următorul text:

<u>Delta Dunării</u> are formă de triunghi şi este situată în N-E-ul Dobrogei, pe paralela 45° latitudine nordică. Începe la Pătlăgeanca, iar oraşul Sulina este partea cea mai estică a sa şi a ţării. În deltă, Dunărea are cea mai mică pantă de curgere (6 mm la 1 km) şi de aceea se despleteşte în braţe şi depune o bună parte din aluviuni.

<u>Dimensiuni</u>: este cea mai joasă unitate geografică a țării (după platforma continentală) având o altitudine medie de 0,5 m. Suprafața sa atinge 4152 km² (din care 82% în România și 732 km² în Ucraina. [...] Terenurile Deltei sunt în proporție de 20% sub 0 m, iar 55% au altitudini de 0-1 m și sunt, în general, sub ape.

<u>Geneza:</u> este o câmpie fluvio-lacustră în formare. A parcurs trei faze evolutive: de golf, de liman, de deltă fluvio-maritimă.

<u>Relieful</u> este format din brațe, grinduri fluviatile și marine, resturi de câmpuri continentale, depresiuni mlăștinoase-lacustre, gârle împotmolite, canale create de om, delte secundare, bare de nisip și insule paralele cu țărmul.

(Grigore Posea – ***Delta Dunării, Geografie. Manual pentru clasa a VIII-a***)

Mediile de viață reprezintă specificul de bază al Deltei. Ele sunt variate, dar îmbinate într-un sistem foarte dinamic. Uscatul și apa se îmbină mereu altfel. Delta este **paradisul păsărilor și un mare „acvariu"**, **împărăția stufului**, în adevăratul sens al cuvântului, aici aflându-se cea mai extinsă suprafață din lume acoperită de stuf. Se pot număra 280 specii de păsări (din care 130 în tranzit, altele migratoare și 44 sedentare) și 110 specii de pești.

În apele curgătoare ale Deltei trăiesc: crapul, șalăul, somnul, sturionii mari (morunul, nisetrul, păstruga), cega, scrumbia, viza ș.a.

Peisaje pe brațele Dunării

În apele stătătoare specifică este o vegetație bogată (cu rădăcini prinse de fund, cu frunze plutitoare, ca nufărul, iarba broaștei sau fără rădăcini, ca mătasea broaștei. Și în apele stătătoare trăiesc o serie de pești: crap, lin, plătică, caras, știucă, șalău, somn ș.a.

Pe locurile mlăștinoase sau inundabile se extind stuful, papura, pipirigul, salcia. Din loc în loc sunt „insule" de plaur plutitor (o țesătură de rizomi de stuf, ferigă, drăgaică și **humus** brut). Aceste locuri sunt pline de păsări (rațe, gâște, stârc, egrete, țigănuș, pelicani, vulturi etc.), sau mamifere (vidră, nurcă, nevăstuică, hermină, nutrie, mistreț, vulpe, pisică sălbatică, bizam, câinele enot[1] ș.a.

Pe grindurile fluviatile, ca vegetație, domină salcia și plopul, iar pe cele maritime varietatea este mai mare: între dune sunt pâlcuri de stejari și liane (numite hasmacuri), formând un **peisaj subtropical unic** în țară; pe nisipurile uscate apar sărături, iar ca animale, vipere, șopârle, vulturi codalbi, bufnițe ș.a.

Peisaj rural din Deltă. Satul Sfiștofca din comuna C.A. Rosetti

[1]Animal pe cale de dispariție.

Redactează o compunere de 10-15 rânduri, în care, asemănător cu fragmentul reprodus, să realizezi descrierea științifică a unei forme de relief sau a unui fenomen, după ce ai consultat un atlas geografic/ botanic etc.

Atenție! – în redactarea compunerii, vei avea în vedere:

- precizarea cadrului spațio-temporal;
- descrierea propriu-zisă, cât mai precisă/ exactă;
- precizarea și ordonarea detaliilor privind așezarea/ forma/ suprafața etc.;
- respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

Timp estimat pentru răspuns: 25 de minute.

....

....

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

- redactarea unor texte narative şi dialogate

Sugestii

• urmăreşte să asiguri discursului epic o structură armonioasă;

• stabileşte modul de organizare a subiectului şi gradarea acţiunii;

• pune accent pe acţiune, pe semnificaţia evenimentelor povestite, evocate, reflectate;

• foloseşte, în funcţie de scopul, intenţiile şi specificul comunicării, persoana a III-a sau persoana întâi în povestire;

• adoptă o atitudine neutră (obiectivă) sau implicată (subiectivă), adecvată intenţiilor povestirii;

• integrează dialogul, pentru a asigura dinamismul acţiunii şi pentru a spori impresia de autenticitate;

• conturează personajul, astfel încât cititorul să şi-l poată reprezenta, surprinzându-i transformările evolutive;

• creează dialoguri prin care să se evidenţieze evoluţia conflictului/ conflictelor, având totodată naturaleţe şi rol în caracterizarea personajelor;

• acordă atenţie expresivităţii limbajului, atât în textele narative, cât şi in textele dialogate pe care le redactezi.

Timp de lucru estimat (pentru fiecare compunere): 15 minute

142. Redactează un text narativ de 10-15 rânduri, în care să povesteşti o întâmplare hazlie a cărei concluzie să fie proverbul *Când pisica nu-i acasă, şoarecii joacă pe masă.*

Vei folosi, în naraţiunea creată, persoana I, marcând astfel faptul că este vorba despre o experienţă personală.

Timp estimat pentru răspuns: 25 de minute.

....
....
....
....
....

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

143. Povesteşte un film vizionat recent, urmărind gradarea acţiunii pe momente ale subiectului.

Timp estimat pentru răspuns: 25 de minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

144. Scrie o compunere de 10-15 rânduri, al cărei titlu să fie *Lada cu lacătul ruginit.*

Timp estimat pentru răspuns: 25 de minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

145. Povesteşte, într-o scurtă naraţiune SF, o întâlnire a unui grup de elevi, excursionişti pe cărări de munte, cu un extraterestru, care îşi repară nava spaţială avariată uşor la aterizare.

În compunerea ta vei integra şi patru-şase replici dialogate, pentru a reda discuţia dintre un elev care îşi oferă ajutorul şi extraterestrul aflat în dificultate.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

146. Evocă, într-o naraţiune de 10-15 rânduri, un moment impresionant pe care l-ai trăit în ultimele luni.

În compunerea ta vei integra, indiferent de ordinea în context, următoarele cuvinte şi locuţiuni: *căldură*, *inimă*, *lacrimi*, *bucurie*, *a porni cu dreptul*, *părere de rău.*

Timp estimat pentru răspuns: 25 de minute.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

147. Scrie un text de 10-15 rânduri, îmbinând naraţiunea cu dialogul, în care să respecţi începutul dat:

Stăteam în pat, bucurându-mă de linişte şi de căldură, la graniţa dintre veghe şi somn, când, din încăperea alăturată, nişte glasuri şoptite m-au făcut să ciulesc urechile. Mi se părea că....

Timp estimat pentru răspuns: 25 de minute.

....

....

....

....

....

....

148. Scrie un text de 10-15 rânduri, îmbinând narațiunea cu dialogul, în care să respecți finalul dat:

În clipa aceea, ușa s-a deschis încetișor și, cu pași ezitanți, fetița cu rochie albastră a pătruns în camera luminată doar de razele soarelui la asfințit. Rotindu-și privirea prin încăpere, dădu de doamna cu păr castaniu și pe chip i se întipări un zâmbet larg, fericit. Alergă spre ea și o îmbrățișă.

Timp estimat pentru răspuns: 25 de minute.

149. Imaginează-ți că ai făcut o excursie la munte, cu colegii tăi de clasă. Te-ai oprit, la un moment dat, să admiri o veveriță care își ducea proviziile de alune în scorbură. În atmosfera calmă care te împresura se mai auzeau, depărtat, glasurile celorlalți și vuietul surd al râului din apropiere. Dintr-o dată, un strigăt de ajutor spintecă aerul. Înțelegând că primejdia vine dinspre râu, nu ai ezitat și ai pornit în goană, să vezi cu ce poți fi de ajutor.

Scrie, în 6-8 rânduri, deznodământul acestei povești, al cărei punct culminant este dat în continuare: *Un băiat de vreo 13-14 ani se ținea cu toate puterile de o frânghie suspendată la doi-trei metri deasupra albiei, încercând să traverseze astfel râul. Apropiindu-mă puțin, mi-am dat seama că rucsacul i se agățase de o creangă aplecată peste mal și că era complet blocat. Trebuia să chem ajutoare! Dar, oare, cât îl vor mai ține puterile?*

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

150. Transcrie 10-12 replici ale unui dialog purtat cu un prieten, căruia îi povesteşti cum s-a desfăşurat o competiţie sportivă la care ai asistat.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

151. Scrie 8-10 replici ale unui dialog cu un adult (părinte, profesor, vecin etc.), prin care încerci să îl convingi că este absolut necesar să participe la o acţiune de construire a unor adăposturi pentru câinii comunitari.

Timp estimat pentru răspuns: 25 de minute.

- rezumarea unor texte narative la prima vedere sau studiate

Sugestii:

• citeşte cu atenţie textul/ fragmentul de text dat;

• acordă atenţie indicilor de timp şi de spaţiu, care te ajută nu numai să plasezi spaţio-temporal acţiunea, ci şi să reconstitui succesiunea evenimentelor;

• identifică personajele din text;
• concentrează-te apoi asupra faptelor săvârşite de acestea;
• stabileşte secvenţele narative, pe baza ideilor principale;
• respectă succesiunea întâmplărilor;
• foloseşte persoana a III-a şi timpurile verbale adecvate.

152. Scrie rezumatul unui text narativ studiat la clasă.

Atenţie! – vei avea în vedere:
• stabilirea secvenţelor narative, pe baza ideilor principale;
• precizarea personajelor implicate în acţiune;
• respectarea succesiunii întâmplărilor la care participă personajele;
• respectarea altor convenţii specifice rezumatului (respectarea fidelităţii faţă de textul dat; relatarea la persoana a III-a; utilizarea modurilor şi a timpurilor verbale potrivite; trecerea de la vorbirea directă la vorbirea indirectă, fără dialog inserat; relatarea obiectivă, fără intervenţii emoţional-subiective şi fără citate);
• respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.

Timp estimat pentru răspuns: 20 de minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

A

153. Rezumă în maximum cinci rânduri fragmentul de text reprodus mai jos:

Craiul, primind vestea, chemă tustrei feciorii înaintea sa şi le zise:

– Iacă ce-mi scrie fratele meu şi moşul vostru. Care dintre voi se simte destoinic a împărăţi peste o ţară aşa de mare şi bogată ca aceea, are voie din partea mea să se ducă, ca să împlinească voinţa cea mai de pe urmă a moşului vostru.

Atunci, feciorul cel mare îşi ia îndrăzneala şi zice:

– Tată, eu cred că mie mi se cuvine această cinste, pentru că sunt cel mai mare dintre fraţi; de aceea te rog sa-mi dai bani de cheltuială, straie de primeneală, arme şi cal de călărie, ca să pornesc fără zăbavă [...]

– Da' ce-ai uitat, dragul tatei, de ce te-ai întors înapoi? zise craiul cu mirare. Aista nu-i semn bun, după câte ştiu eu.

– De uitat, n-am uitat nimica, tată, dar ia, prin dreptul unui pod, mi-a ieşit înainte un urs grozav, care m-a vârât în toţi sperieţii. Şi ...scăpând din labele lui, am găsit cu cale să mă întorc la dumneata acasă, decât să fiu pradă fiarelor sălbatice.

(Ion Creangă – ***Povestea lui Harap-Alb***)

Timp estimat pentru răspuns: 10 minute.

....
....

....
....
....

154. Rezumă, în maximum 10 rânduri, povestea populară reprodusă mai jos:

Cândva câinele şi pisica trăiau ca fraţii. Iar acum n-o poate suferi pe pisică, o urmăreşte la tot pasul, latră la ea şi încearcă s-o încolţească. De ce?

Odată stăpânul a chemat câinele şi pisica şi le-a zis:

– Fiţi cu ochii în patru! Păziţi-mi averea, căci vedeţi şi singuri că s-au înmulţit hoţii, iar şoarecii au umplut toate pivniţele.

– O păzim noi, nu te teme, a mieunat pisica, dar ce vom avea din asta?

– O să vă hrănesc, a răspuns stăpânul.

– Cu ce? a întrebat câinele nerăbdător.

– Dimineaţa cu carne fiartă, iar seara cu carne prăjită.

– Minunat! a miorlăit pisica, lingându-se pe bot. Însă, oricum, vrem să avem la mână o hârtie.

– Bine, s-a învoit stăpânul şi a tocmit hârtia, în care scria negru pe alb că cei doi vor păzi averea stăpânului, iar el îi va hrăni cum le-a fost înţelegerea. Apoi a semnat hârtia şi i-a dat-o pisicii. Ea a luat-o în dinţi şi a pornit spre pivniţă.

– Încotro? a întrebat-o câinele.

– Vreau să ascund hârtia în pivniţă. Ştiu eu un loc tăinuit după sacii cu grăunţe. N-o mai găseşte nimeni acolo.

Însă chiar în aceeaşi noapte şoarecii au găsit hârtia şi au făcut-o ferfeniţă.

Au trecut două-trei zile. Câinele şi pisica au flămânzit şi s-au înfăţişat înaintea stăpânului.

– Dă-ne carne, vrem să mâncăm!

– Ce fel de carne? a întrebat stăpânul mirat peste măsură.

– Carnea care ni se cuvine. Aşa ne-a fost înţelegerea, aşa scrie şi în hârtia pe care o avem la mână.

– Care hârtie? Aduceţi-o s-o văd!

Pisica şi câinele au coborât în pivniţă şi au început să caute hârtia în locul tăinuit. Dar n-au găsit decât nişte bucăţele mici din foaia roasă de şoareci. Câinele înfuriat s-a năpustit la pisică, dar ea a ţâşnit afară şi a luat-o la sănătoasa.

Şi până în ziua de azi câinele nu-i poate ierta pisicii întâmplarea cu hârtia, pe care numai şi numai din vina ei şoarecii au făcut-o ferfenită.

(*** ***Câinele şi pisica***)

Timp estimat pentru răspuns: 25 minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

155. Alege, dintre următoarele trei texte reproduse mai jos (A, B, C), pe acela care consideri că se poate rezuma şi rezumă-l în maximum patru rânduri.

A.

Doi urşi mari se însoţiră,
Ş-amândoi se chibzuiră
Să se ducă a vâna
După ce va înnopta...
Pleacă dar, şi pe-o vâlcică,
Întâlnesc o ciută mică,
Şi puind-o la mijloc
O înhaţă chiar pe loc.
Ciuta grasă cum s-o-mparţă?
Iat-atunci cuvânt de harţă.
Fiecare vrea mai tot
Pentru lacomul său bot.
Cu cumplita-nverşunare
Ei încep o luptă mare,
Încât luna ce-i privea
Spăimântată-ngălbenea.
Dar o vulpe iscusită,
Care sta în crâng dosită,
Sare iute,-ncetişor,
Şi ia ciuta binişor.
După multă luptă-n fine,
Urşii cad pe-ale lor vine,
Plini de sânge peste tot,
De la coadă pân-la bot.
După ce se dezmeţiră
Şi ceva se liniştiră,
S-au întors şi au văzut
C-a lor ciut-a dispărut.
După urma ce văzură,
Fapta vulpei cunoscură,
Şi ziseră între ei:
– O, cât suntem de mişei!
Adevăr că lăcomia
Perde toată omenia.

(George Sion – ***Doi urşi şi o vulpe***)

B.

Piere în jocul luminilor
Saltul de amurg al delfinilor.

Valul acopere numele
Scrise-n nisipuri, şi urmele.

Soarele, lacrima Domnului,
Cade în mările somnului.

Ziua se curmă, şi veştile.
Umbra măreşte poveştile.[...]

Ah, pentru cine sunt largile
vremi? Pentru cine catargele?

O, aventura, și apele!
Inimă, strânge pleoapele!

(Lucian Blaga – ***Asfințit marin***)

C. *Și-mi era drag tare mai ales adâncul codrului aceluia, miezul lui cu piscuri pietroase. Acolo, departe, în bolțile bătrâne se cernea umbră ca de amurg și rar câte-o floare de lumină se întindea vie, strălucită, pe covorul moale de o culoare gălbuie, dulce-strânsă. Paseri nu zburau, nici n-ajungeau până acolo; le spăria întinsa singurătate. Pârăul Cerbului sărea pe pietre sure de stânci și împrăștia lacrimi scumpe pe mușchiul gros, verde-închis al malurilor; tremura cu zvon moale, neîntrerupt; și în zvonul lui, în singurătate, pe oglinzile mișcătoare a undei, câteodată, dintr-un tufiș, ca dintr-o hrubă de întuneric, răsărea, neclintită, ca tăiată din lespede, o căprioarăcenușie, într-o mișcare gingașă de oprire. [...] Rar glas de corn tremura departe și răzbătea până la mine înăbușit, trist, ca din fundul pământului.*

(Mihail Sadoveanu – ***Codrul***)

Timp estimat pentru răspuns: 25 de minute.
....
....
....
....
....

- comentarea unor trăsături ale personajelor din texte la prima vedere

Sugestii

- identifică elementele care compun portretul fizic și moral al personajului;
- reține statutul său social, stare materială, profesia/ ocupația etc.;
- precizează timpul și spațiul în care se plasează personajul;
- selectează informația care se desprinde din caracterizarea directă și din caracterizarea indirectă;
- identifică momentele evoluției personajului;
- precizează conflictul în care este implicat și natura acestuia (interior/ psihologic, moral, social, familial etc.);
- prezintă semnificația numelui personajului;
- încadrează personajul într-un tip uman general, dacă este reprezentativ pentru o categorie mai largă.

156. Citește cu atenție textul următor:

Tușa Evuța era o femeie măruntică, sprintenă de să-ți lunece printre degete. De când i-a murit bărbatul și-a lăsat-o văduvă la patruzeci de ani, tușa Evuța nu mai dă pe-acasă decât seara. Las' că nici până trăia fiertatul nu păzea atâta casa, dar acum părea că-și face de cap.

– Asta atâta a așteptat: să scape de Pătruț! ziceau femeile, și-o priveau în batjocură.

Dar tuşa Evuţa nu le lua în seamă. O femeie săracă trebuie să trăiască din ceva. Avere n-are, copii nu i-au rămas s-o ajute, mană din cer nu-i cade. Îşi ia dar sapa subsuoară ori secera pe umăr şi porneşte de dimineaţă de-acasă, să-şi câştige bucăţica de pâine.

Când e în brazdă cu bărbaţi şi cu femei, toţi o înconjură, toţi se feresc de ea. Căci tuşa Evuţa, câtu-i ea de măruntică şi de sprintenă, la lucru trage ca la moarte. De două-trei ori dă cu sapa, şi se opreşte privind departe, cine ştie unde. Şi dacă dă de stăpâni mai sfiicioşi, care nu îndrăznesc s-o îndemne la lucru, începe deodată cu istoriile ei nesfârşite.

(Ion Agârbiceanu – ***Gura satului***)

Cerinţe:

1. Numeşte personajul principal al fragmentului de text dat.
2. Transcrie cuvintele/ structurile prin care se realizează caracterizarea directă a Evuţei, ordonându-le astfel:
   a. portretul fizic;
   b. statutul social;
   c. starea materială;
3. Numeşte atitudinile pe care le au sătenii faţă de tuşa Evuţa.
4. Indică, pentru fiecare structură citată, trăsătura morală care reiese, prin caracterizare indirectă:
   a. *nici până trăia fiertatul nu păzea atâta casa*;
   b. *la lucru trage ca la moarte*;
   c. *începe deodată cu istoriile ei nesfârşite*.
5. Precizează mijlocul de îmbogăţire a vocabularului prin care s-a format substantivul propriu *Evuţa*.
6. Într-un text de 5-6 rânduri, realizează o caracterizare sumară a personajului feminin din fragmentul dat.

Timp estimat pentru răspuns: 20 de minute

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

157. Citeşte cu atenţie textul următor:

Şi-atunci de peste larg pridvor,
Din dalb iatac de foişor
Ieşi Zamfira-n mers isteţ,
Frumoasă ca un gând răzleţ,

Cu trupul nalt, cu părul creț,
Cu pas ușor.

Un trandafir în văi părea;
Mlădiul trup i-l încingea
Un brâu de-argint, dar toată-n tot
Frumoasă cât eu nici nu pot
O mai frumoasă să-mi socot
Cu mintea mea.

(George Coşbuc – ***Nunta Zamfirei***)

Cerințe:
1. Numește personajul feminin portretizat în fragmentul de text dat.
2. Transcrie două trăsături care creionează portretul fizic al Zamfirei.
3. Comentează, în 3-4 rânduri, efectul stilistic produs de repetarea adjectivului *frumoasă* în cele două strofe date.
4. Transcrie, referindu-te exclusiv la portretul Zamfirei:
   a. un epitet;
   b. o inversiune;
   c. o comparație.
5. Precizează valoarea afectivă a gradului de comparație al adjectivului, sugerată în ultimele trei versuri ale fragmentului citat.
6. Explică, în 3-4 rânduri, semnificațiile versului: *Ieşi Zamfira-n mers isteț.*

Timp estimat pentru răspuns: 12 minute
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

158. Citește cu atenție textul următor:

Toți zic: E Ștefan! Ștefan!
Dar! Ștefan e cel Mare!
Iată-l cărunt, dar încă bărbat între bărbați,
Ca muntele Ceahlăul prin munții din Carpați!
El întrunește-n sine o triplă maiestate:
Acea care o dau anii la conștiinți curate,
Acea care răsfrânge a tronului splendoare
Ș-acea întipărită de faima-nvingătoare.
Timpul i-a pus coroană de-argint, țara, de aur,
Și gloria măreață i-a pus cununi de laur.

Pe falnicii săi umeri, cu anii, sunt clădite
Nepieritoare sarcini de fapte strălucite,
Dar, ani şi fapte, Ştefan nu simte-a lor povară,
Căci dragostea moşiei, ca sfânta primăvară,
În sânu-i înfloreşte şi îl întinereşte
Pentru salvarea ţării, când ţara pătimeşte.

(Vasile Alecsandri – ***Dumbrava Roşie***)

Cerinţe:

1. Precizează raportul personajului cu realitatea.
2. Transcrie un detaliu al portretului fizic al lui Ştefan cel Mare.
3. Numeşte figura de stil identificată în structura *falnicii săi umeri.*
4. Explică motivul pentru care domnitorul nu simte povara anilor.
5. Găseşte un sinonim contextual pentru cuvântul *moşie.*
6. Comentează, în 3-4 rânduri, semnificaţiile simbolice ale uneia dintre coroanele care încununează fruntea voievodului: *de-argint, de aur* sau *de laur.*

Timp estimat pentru răspuns: 12 minute

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

• caracterizarea personajelor din texte studiate

Sugestii:

• citeşte cu atenţie textul/ fragmentul de text dat;
• identifică personajele din text;
• stabileşte rolul personajului ales de tine;
• reaminteşte-ţi mijloacele de caracterizare;
• stabileşte trăsăturile fizice şi morale ale personajului;
• alege exemplele potrivite pentru a ilustra trăsăturile pe text;
• integrează toate informaţiile despre personaj într-un text coerent, respectând structura unei astfel de compuneri.

159. Scrie o compunere de 25-30 de rânduri, în care să caracterizezi un personaj dintr-o nuvelă studiată la clasă.

Atenţie! – în redactarea compunerii vei avea în vedere:

• stabilirea tipului de personaj (principal, secundar etc.) şi a mijloacelor/ a procedeelor de portretizare;
• precizarea, în textul selectat, a două trăsături ale personajului;
• ilustrarea trăsăturilor, prin raportare la o secvenţă/ situaţie din text;

• exprimarea propriei păreri asupra personajului;
• respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.
Timp estimat pentru răspuns: 30 de minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

☆☆**160.** Scrie o compunere de 25-30 de rânduri, în care să caracterizezi un personaj dintr-o baladă cultă studiată la clasă.

Atenţie! – în redactarea compunerii vei avea în vedere:
• stabilirea tipului de personaj (principal, secundar etc.) şi a mijloacelor/ a procedeelor de portretizare;
• precizarea, în textul selectat, a două trăsături ale personajului;
• ilustrarea trăsăturilor, prin raportare la o secvenţă/ situaţie din text;
• exprimarea propriei păreri asupra personajului;
• respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.
Timp estimat pentru răspuns: 30 de minute.

....
....
....
....

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

- ilustrarea unor trăsături ale genului epic sau liric în texte aparţinând următoarelor specii literare studiate: balada cultă, nuvela, imnul

Sugestii:
• citeşte cu atenţie textul/ fragmentul de text dat;
• reaminteşte-ţi trăsăturile genului epic/ ale speciei date;
• alege exemplele potrivite pentru a ilustra trăsăturile pe text;
• identifică personajele;
• reaminteşte-ţi mijloacele de caracterizare;
• stabileşte trăsăturile fizice şi morale ale unui personaj şi modalităţile de caracterizare ale acestuia;
• integrează toate informaţiile într-un text coerent, respectând structura unei astfel de compuneri.

☆☆**161.** Scrie o compunere de 25-30 de rânduri, în care, apelând la exemple dintr-un text studiat în clasă, să argumentezi apartenenţa acestuia la genul epic.
Atenţie! – în redactarea compunerii vei avea în vedere:
• numirea a patru dintre caracteristicile genului epic;
• ilustrarea acestor caracteristici, cu ajutorul exemplelor extrase din textul ales;

• evidențierea modalităților de caracterizare a personajelor, specifice textului epic;
• exprimarea propriului punct de vedere asupra semnificației textului;
• respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

Notă! Ordinea integrării cerințelor în cuprinsul lucrării este la alegere.

Timp estimat pentru răspuns: 30 de minute.

****162.** Scrie o compunere de 25-30 de rânduri, în care să argumentezi apartenența la specie a unei balade culte studiate în clasă.

Atenție! – în redactarea compunerii vei avea în vedere:
• numirea a patru dintre caracteristicile acestei specii;
• ilustrarea acestor caracteristici, cu ajutorul exemplelor extrase din textul ales;
• evidențierea modalităților de caracterizare a personajelor, specifice textului epic;
• relevarea raporturilor care se stabilesc între personajul principal și alt personaj al baladei;
• respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

Notă! Ordinea integrării cerințelor în cuprinsul lucrării este la alegere.

Timp estimat pentru răspuns: 30 de minute.

☆☆**163.** Scrie o compunere de 25-30 de rânduri, în care să argumentezi apartenența la specie, a unei nuvele studiate în clasă.

Atenție! – în redactarea compunerii vei avea în vedere:

• numirea a patru dintre caracteristicile acestei specii;

• ilustrarea acestor caracteristici, cu ajutorul exemplelor extrase din textul ales;

• evidențierea momentelor subiectului;

• relevarea raporturilor care se stabilesc între personajul principal și un alt personaj al nuvelei;

• respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

Notă! Ordinea integrării cerințelor în cuprinsul lucrării este la alegere.

Timp estimat pentru răspuns: 30 de minute.

☆☆164. Scrie o compunere de 25-30 de rânduri, în care, apelând la exemple dintr-un text studiat în clasă, să argumentezi apartenenţa acestuia la genul liric.

Atenţie! – în redactarea compunerii vei avea în vedere:

- numirea a patru dintre caracteristicile acestui gen;
- ilustrarea acestor caracteristici, cu ajutorul exemplelor extrase din text;
- relevarea modului prin care se face simţită prezenţa eului liric;
- explicarea rolului mijloacelor/ procedeelor artistice precum şi al elementelor de versificaţie în conturarea atmosferei;
- respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.

Notă! Ordinea integrării cerinţelor în cuprinsul lucrării este la alegere.

Timp estimat pentru răspuns: 30 de minute.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

☆☆**165.** Scrie o compunere de 25-30 de rânduri, în care să argumentezi apartenența la specie a unui imn studiat în clasă.

Atenție! – în redactarea compunerii vei avea în vedere:

• numirea a patru dintre caracteristicile speciei;

• ilustrarea acestor caracteristici, cu ajutorul exemplelor extrase din text;

• relevarea modului prin care se face simțită prezența eului liric;

• explicarea rolului mijloacelor/ procedeelor artistice precum și al elementelor de versificație în redarea trăirilor eului poetic;

• respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

Notă! Ordinea integrării cerințelor în cuprinsul lucrării este la alegere.

Timp estimat pentru răspuns: 30 de minute.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

4.6.

să-și exprime, în scris, opinii și atitudini

Sugestii:
- citeşte cu atenţie textul;
- identifică tema textului;
- asigură-te că ai înţeles punctul de vedere al autorului;
- stabileşte opinia ta/ punctul tău de vedere;
- formulează argumente şi exemple pentru a-ţi susţine punctul de vedere;
- acordă atenţie exprimării nuanţate, expresive a opiniei tale;
- asigură-te că mesajul pe care vrei să îl transmiţi este clar, lipsit de ambiguităţi;
- foloseşte un stil personal, subiectiv, particular.

- exprimarea unui punct de vedere personal referitor la un text sau la o temă adecvată vârstei

166. Citeşte cu atenţie textul următor:

Hai mai bine despre copilărie să povestim, căci ea singură este veselă şi nevinovată. Şi, drept vorbind, acesta-i adevărul. Ce-i pasă copilului când mama şi tata se gândesc la neajunsurile vieţii, la ce poate să le aducă ziua de mâine, sau că-i frământă alte gânduri pline de îngrijire! Copilul, încălecat pe băţul său, gândeşte că se află călare pe un cal din cei mai straşnici, pe care aleargă, cu voie bună, şi-l bate cu biciul şi-l struneşte cu tot dinadinsul, şi răcneşte la el din toată inima, de-ţi ie auzul; şi de cade jos, crede că l-a trântit calul, şi pe băţ îşi descarcă mânia în toată puterea cuvântului...

(Ion Creangă – ***Amintiri din copilărie***)

Cerinţe:
1. Formulează un punct de vedere personal referitor la cele două caracteristici atribuite de Ion Creangă copilăriei: *veselă şi nevinovată.*
2. Argumentează, pro şi/ sau contra afirmaţia: *Copilăria este **singura** vârstă veselă şi nevinovată.*
3. Exprimă-ţi opinia referitor la convingerea autorului că fiecare copil trăieşte într-o lume în care jocul ţine locul realităţii.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

167. Prezintă, într-un text de 8-10 rânduri, părerea ta despre rolul familiei în educația copilului.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

168. Citește cu atenție textul următor:

Buna-cuviință e – inargumentabil – utilă și în detaliul zilnic, și în marile dezbateri ale veacului. Ea aduce, în orice împrejurare, o notă de politețe și înțelepciune, de natură să facă viața, cu enorma ei diferențiere, suportabilă. Dacă te afli într-un teritoriu în care toată lumea e vegetariană, buna-cuviință îți spune că e preferabil să nu-ți bați joc de salate și să nu faci bancuri despre păscut. Nu că nu se poate, nu că e interzis, dar nu se cade, nu e frumos.

(Andrei Pleșu – ***Nu e frumos...***)

Cerințe:

1. Precizează tema textului.
2. Transcrie enunțul care indică opinia autorului despre rolul bunei-cuviințe.
3. Într-un text de 4-6 rânduri, exprimă-ți opinia despre rolul bunei-cuviințe și al comportamentului civilizat în societate.

Timp estimat pentru răspuns: 10 minute.

....

....

....

....

....

....

....

....

169. Prezintă, într-un text de 10-15 rânduri, opinia ta despre lipsa bunei-cuviinţe în limbajul unor persoane.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

- redactarea nuanţată în raport cu structura şi motivaţiile personale

170. Imaginează-ţi că doreşti să faci parte dintr-o organizaţie de voluntari, care se ocupă de sprijinirea familiilor care au avut de suferit de pe urma unei inundaţii. La înscriere, ţi se cere să scrii o scurtă autocaracterizare şi să motivezi dorinţa ta de a participa la acţiuni de voluntariat.

Redactează un text de 10-15 rânduri, în care să prezinţi aspectele solicitate.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

171. Redactează o pagină de jurnal (15-20 de rânduri) în care să schiţezi, aşa cum ţi l-ai dori, traseul evoluţiei tale din prezent până la maturitate. Mărturiseşte-ţi idealurile,

aspirațiile, valorile în care crezi, precum și modalitățile prin care consideri că îți poți împlini visul.

Timp estimat pentru răspuns: 20 de minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

- prezentarea unor modele reprezentative pentru vârsta și opțiunile personale (din familie, din școală, din societate; personalități din diferite domenii, personaje)

172. Citește cu atenție textul următor:

Aventura conștiinței mele a început într-o zi de iarnă, când o anumită întâmplare m-a făcut să înțeleg deodată că exist. Era multă lume în casă, ființe mari așezate în cerc pe scaune mici și care se uitau la mine cu priviri de recunoaștere, dar parcă îmi spuneau cu ostilitate, te vedem, ești de-al nostru, dar ce faci? Atunci am auzit o voce: „Lăsați-l în pace! Na, mă, și pe-asta!" Și cel ce rostise aceste cuvinte a luat de undeva de pe sobă o pâine mare și rotundă și mi-a întins-o. Atunci mi-am dat seama că țineam strâns ceva în brațe, tot o pâine, și că asta era cauza privirilor rele îndreptate asupra mea. Pusesem mâna pe pâinea de pe masă care era a tuturor și nu mai vroiam să dau la nimeni din ea. Iar acel om, de care ascultau toți, în loc să mi-o ia cu forța, cum furioși se pare că vroiau ceilalți, făcându-mă să scot răcnete, îmi mai dăduse una: „Ia-o, mă, și pe-asta!" Parcă m-am trezit dintr-un somn. M-am uitat la toți liniștit și am pus încet și cuminte pâinea din brațe pe masă. Nimeni nu m-a mai luat după aceea în seamă, au început să rupă din ea și să mănânce.

(Marin Preda, ***Viața ca o pradă***)

Cerințe:

1. Comentează reacția tatălui, *acel om de care ascultau toți*, la încercarea copilului de a acapara pâinea întregii familii.

2. Explică semnificaţia specială a acestui eveniment, considerat ulterior începutul unei aventuri a conştiinţei.
3. Exprimă-ţi opinia despre maniera în care a acţionat părintele, arătând dacă o consideri educativă sau, dimpotrivă, greşită.

Timp estimat pentru răspuns: 20 de minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

173. Citeşte cu atenţie textul următor:

Profesorul nostru de istorie de la Cristur-Odorhei, unde fusesem transferat în urma desfiinţării şcolii normale din Abrud, era un om mic de statură, chiar foarte mic, la limita dintre un pitic şi un om normal, cu toate acestea nu se întâmplă nimic rău între el şi noi, reuşi să ne impună respect, fără să fie silit să ne determine să ne fie frică de puterea pe care o avea, ca orice profesor, de a ne da note pedepsitoare sau subiecte grele la teze.

(Marin Preda – ***Viaţa ca o pradă***)

Cerinţe:

1. Motivează sentimentul de admiraţie pe care naratorul îl are pentru dascălul său.
2. Numeşte două modalităţi prin care, după părerea ta, un profesor câştigă respectul elevilor săi.
3. Într-un text de 6-8 rânduri, exprimă-ţi opinia, pro sau contra afirmaţiei: *Respectul nu se impune, ci se câştigă.*

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

174. Gândeşte-te la o personalitate pe care o admiri. (Te poţi orienta spre domeniul personalităţilor istorice, al savanţilor, al artiştilor, al vieţii publice din zilele noastre etc.). Într-un text de 10-15 rânduri, prezintă personalitatea aleasă şi motivează admiraţia pe care i-o porţi.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

....
....

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

- comentarea semnificaţiilor unei secvenţe dintr-un text dat sau a semnificaţiei titlului acesteia

175. Citeşte cu atenţie textul următor:

A fost odată un împărat mare şi o împărăteasă, amândoi tineri şi frumoşi, şi, voind să aibă copii, a făcut de mai multe ori tot ce trebuia să facă pentru aceasta; a îmblat pe la vraci şi filosofi, ca să caute la stele i să le ghicească dacă or să facă copii; dar în zadar. În sfârşit, auzind împăratul că este la un sat, aproape, un unchiaş dibaci, a trimis să-l cheme; dar el răspunse trimişilor că: cine are trebuinţă, să vie la dânsul. S-au sculat deci împăratul şi împărăteasa şi, luând cu dânşii vro câţiva boieri mari, ostaşi şi slujitori, s-au dus la unchiaş acasă. Unchiaşul, cum i-a văzut de departe, a ieşit să-i întâmpine şi totodată le-a zis:

– Bine aţi venit sănătoşi; dar ce îmbli, împărate, să afli? Dorinţa ce ai o să-ţi aducă întristare.

– Eu nu am venit să te întreb asta, zise împăratul, ci, daca ai ceva leacuri care să ne facă să avem copii, să-mi dai.

– Am, răspunse unchiaşul; dar numai un copil o să faceţi. El o să fie Făt-Frumos şi drăgăstos, şi parte n-o să aveţi de el. Luând împăratul şi împărăteasa leacurile, s-au întors veseli la palat şi peste câteva zile împărăteasa s-a simţit însărcinată. Toată împărăţia şi toată curtea şi toţi slujitorii s-au veselit de această întâmplare.

(***Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte***)

Cerinţe:

1. Numeşte specia literară căreia îi aparţine fragmentul de text citat.
2. Comentează secvenţa de text subliniată, argumentând dacă informaţiile date de vraci ar fi trebuit să bucure familia împărătească sau să o întristeze.

Timp estimat pentru răspuns: 10 minute.

....
....
....
....
....
....
....

....
....
....

176. Citeşte cu atenţie textul următor:

Eşti sau nu eşti? Al cui e chipul oare
Care în rana văzului mi-apare?
Lumina se întoarce la izvoare.
Te văd aievea sau mi se năzare?

Sunt unic martor care să-ţi ateste
Ivirile în prag fără de veste?
Statura ta în umbra serii este
Părere, tragedie sau poveste? [...]

Privirea pierde tot ce mâna strânge.
Până la tine glasul nu-mi ajunge.
Fantomele încep să te alunge,
Nu lacrimi în cuvinte am, ci sânge.

(Cezar Baltag – ***Celei care se îndepărtează cu o floare a uitării în mâini***)

Cerinţe:

1. Comentează prima strofă a poeziei, prin evidenţierea relaţiei între ideea poetică şi mijloacele artistice.
2. Explică semnificaţiile titlului poeziei citate.

Timp estimat pentru răspuns: 15 minute.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

Partea a III-a

Teste pregătitoare pentru teza cu subiect unic

SEMESTRUL I

1

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să foloseşti 15 minute pentru citirea repetată, cu atenţie, a textului dat şi 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citeşte cu atenţie textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

În 15 septembrie începu, în fine, şcoala. Frumos încolonaţi pe două rânduri, elevii, majoritatea cu flori, străbăteau curtea îndreptându-se spre intrarea principală, rezervată de obicei profesorilor, dar care, cu această ocazie era deschisă şi elevilor, ca spre a marca o dată în plus caracterul sărbătoresc al zilei. La intrare, numai zâmbet, se afla directoarea primă, privind cu părintească afecţiune apropierea primelor rânduri, clasele I, escortate de învăţătoare. Şirurile se formau undeva în dos, sub supravegherea lui Puiu, îmbrăcat festiv cu treningul său galben, pe spatele căruia stătea scris cu litere mari, albastre, ROMÂNIA. [...]

Şirul claselor I se termină. Urmară elevii claselor a II-a, a III-a. Zâmbetul larg al directoarei se mai îngustă puţin, se preschimbă imperceptibil într-un surâs. Erau deja şcolari cunoscuţi, desigur foarte buni majoritatea, dar printre care existau, ca oriunde, şi unii problemă, *ce ridicau probleme adică, anumite probleme, nu tocmai uşor de rezolvat. Cu cât urca cifra claselor, cu atât aceştia erau mai mulţi, nu foarte mulţi, bineînţeles, ci pur şi simplu mulţi, mulţi în raport cu puţinii din clasele mici. Treptat, chipul directoarei se răci complet: urmau clasele a VI-a, a VII-a şi mai ales a VIII-a în care se ascundeau* cei *sau poate numai* cel *care, cu o precizie admirabilă într-un alt context, dar foarte reprobabilă din punct de vedere educativ, spărgea săptămânal geamul cabinetului de istorie de la etajul al treilea, singurul geam din şcoală căruia, din motive obiective, nu i se putuse ataşa plasa protectoare de sârmă agăţată la celelalte ferestre.*

(Ioan Groşan – ***Marea amărăciune***)

A. **Limba română** (30p.)

1. Desparte în silabe cuvintele: *septembrie, străbăteau, escortate, problemă.* (4p.)
2. Ordonează alfabetic cuvintele: *rânduri, sârmă, sărbătoresc, intrare, învăţătoare, îmbrăcat, rezervată, într-un, în, îngustă, imperceptibil, simplu, răci.* (4p.)
3. Precizează numărul de litere şi numărul de sunete din fiecare dintre cuvintele date: *principală, zâmbet, supravegherea, preschimbă.* (8p.)
4. Subliniază vocalele în hiat, selectând din următoarele cuvinte: *şcoala, ocazie, afecţiune, stătea.* (2p.)
5. Numeşte mijloacele interne de îmbogăţire a vocabularului prin care s-a format fiecare dintre cuvintele subliniate: *cu <u>părintească</u> afecţiune, <u>desigur</u>, <u>frumos</u> încolonaţi, treningul <u>său</u> galben.* (4p.)

6. Transcrie, din primul alineat, un substantiv şi un verb cu valoare neologică. (2p.)
7. Alcătuieşte două enunţuri în care să ilustrezi sensul diferit al formelor de plural ale substantivului *raport*. (2p.)
8. Transcrie, din al doilea alineat al textului, un verb la diateza reflexivă şi un substantiv colectiv. (2p.)
9. Motivează folosirea primelor două virgule din text. (2p.)

B. **Înţelegerea textului** (30p.)

10. Transcrie o structură care conţine indici temporali. (4p.)
11. Formulează, într-un enunţ, tema textului dat. (4p.)
12. Numeşte principalul mod de expunere identificat în textul citat. (4p.)
13. Precizează motivul dispariţiei zâmbetului şi al *răcirii complete* a chipului directoarei. (4p.)
14. Descrie, într-un text de 6-10 rânduri, impresia pe care ţi-o produce atmosfera din ziua de 15 septembrie. (14p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Având ca punct de pornire informaţiile desprinse din fragmentul citat (***Marea amărăciune*** de Ioan Groşan) în legătură cu elevul-problemă care sparge sistematic geamul cabinetului de istorie, redactează o compunere de 15-20 de rânduri în care să-ţi exprimi opinia despre atitudinea pe care trebuie să o aibă elevii faţă de bunurile materiale ale şcolii.

În redactarea compunerii, trebuie:

- să utilizezi structura adecvată acestui tip de compunere (formularea clară/ logică a opiniei şi prezentarea argumentelor care să o justifice);
- să ai conţinutul (dezvoltarea argumentelor) şi stilul adecvate cerinţei date;
- să respecţi normele de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.

Notă!

Vei primi **16 puncte** pentru conţinut şi **14 puncte** pentru redactare (*coerenţa textului* – 3p.; *registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului* – 3p.; *ortografia* – 3p.; *punctuaţia* – 3p.; *aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea* – 2p.)

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spaţiu indicată.

2

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să foloseşti 15 minute pentru citirea repetată, cu atenţie, a textului dat şi 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citeşte cu atenţie textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

La Academie, Constantin învăţa cu sârg. Era conştient că trebuia să înveţe cât mai mult, înainte de a i se termina bursa şi de a fi nevoit să îşi câştige singur existenţa. Noul său profesor, August Hegel, era de părere că elevul său avea încă multe de învăţat.

„Un sculptor care nu ştie anatomie e pierdut, dragă Brâncuşi. Anatomie! E primul cuvânt pe care-l spun elevilor mei. Anatomia stă la baza acestei arte minunate, ea îi este corolar." [...]

Studiul anatomiei îi ocupa aproape tot timpul liber; trebuia să asiste, să deseneze, să ia notițe şi să memoreze tot ce vedea. Hegel era exigent şi cerea perfecțiune. Fiecare muşchi trebuia să fie la locul lui, iar îmbinările de muşchi trebuiau să arate ce funcție îndeplinesc. „Corpul omenesc este ca o maşină. Trebuie să cunoşti fiecare nerv, fiecare muşchi; să ştii cum funcționează sau cum poate să funcționeze", spunea Hegel.

Constantin se transformă şi el într-o maşină, care trebuia să zămislească o figură omenească tot la două săptămâni. Vineri, în dimineața inspecției, ochiul ager al profesorului nu uita niciodată să observe vreun muşchi ce nu exista în carte sau vreo poziție ce nu era de o precizie matematică. Constantin nu mai lucra cu plăcerea pe care o cunoscuse în atelierul de la marginea pădurii. Privea înapoi spre acele zile ca spre un paradis pierdut. Dacă ar fi încercat să fie original, risca să-şi piardă bursa; tot ce putea spera era să-şi mulțumească profesorul, care n-avea cuvinte de laudă pentru nimeni.

În schimb, duminicile erau o relaxare pentru el. Putea să se joace cu lutul cum dorea şi crea imagini de vis pe care le şi distrugea de îndată ce prindeau formă. Acestea o fascinau pe proprietăreasă, care credea că numai un nebun poate să distrugă asemenea lucruri minunate.

(Peter Neagoe – ***Sfântul din Montparnasse***)

A. **Limba română** (30p.)

1. Desparte în silabe cuvintele: *Academie, conştient, existența, sculptor.* (4p.)
2. Rescrie textul, înlocuind cuvintele subliniate cu sinonime potrivite în context: *Constantin se transformă şi el într-o maşină, care trebuia să zămislească o figură omenească tot la două săptămâni. Vineri, în dimineața inspecției, ochiul ager al profesorului nu uita niciodată să observe vreun muşchi ce nu exista în carte sau vreo poziție ce nu era de o precizie matematică.* (4p.)
3. Alcătuieşte câte un enunț cu antonimul fiecăruia dintre cuvintele date: *mult, niciodată, paradis, plăcere.* (4p.)
4. Scrie două expresii/ locuțiuni care să conțină substantivul *cuvânt.* (2p.)
5. Conjugă verbul *a crea* la indicativ, prezent, persoana întâi, singular şi plural. (4p.)
6. Alcătuieşte două enunțuri în care să ilustrezi schimbarea valorii gramaticale a cuvântului *învățat.* (4p.)
7. Scrie un enunț în care să integrezi, indiferent de ordine, următoarele semne de punctuație: *linia de dialog* (–), *punctele de suspensie* (...), *virgula* (,) şi *semnul întrebării* (?). (4p.)
8. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *Hegel era exigent şi cerea perfecțiune.* (4p.)

B. **Înțelegerea textului** (30p.)

9. Numeşte personajele din fragmentul de text dat. (4p.)
10. Precizează pentru ce domeniu al artei se pregătea Constantin Brâncuşi. (4p.)
11. Numeşte principalul mod de expunere identificat în textul citat. (4p.)
12. Explică în ce consta farmecul duminicilor pentru Constantin. (4p.)
13. Exprimă-ți opinia, într-un text de 6-8 rânduri, despre rolul severului profesor Hegel în formarea viitorului mare sculptor Constantin Brâncuşi. (14p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Având ca punct de pornire informaţiile desprinse din fragmentul citat la partea I, în legătură cu formarea personalităţii lui Constantin Brâncuşi, redactează o compunere de 15-20 de rânduri în care să prezinţi o personalitate care te-a impresionat, motivându-ţi alegerea.

În redactarea compunerii, trebuie:

• să utilizezi structura adecvată acestui tip de compunere (formularea clară/ logică a punctului de vedere/ a opiniei, prezenţa argumentelor care să justifice punctul de vedere/ opinia exprimată);

• să ai conţinutul (dezvoltarea argumentelor) şi stilul adecvate cerinţei date;

• să respecţi normele de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.

Notă!

Vei primi **16 puncte** pentru conţinut şi **14 puncte** pentru redactare (*coerenţa textului* – 3p.; *registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului* – 3p.; *ortografia* – 3p.; *punctuaţia* – 3p.; *aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea* – 2p.)

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spaţiu indicată.

3

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să foloseşti 15 minute pentru citirea repetată, cu atenţie, a textului dat şi 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citeşte cu atenţie textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

Cândva câinele şi pisica trăiau ca fraţii. Iar acum n-o poate suferi pe pisică, o urmăreşte la tot pasul, latră la ea şi încearcă s-o încolţească. De ce? ....

Odată stăpânul a chemat câinele şi pisica şi le-a zis:

– Fiţi cu ochii în patru! Păziţi-mi averea, căci vedeţi şi singuri că s-au înmulţit hoţii, iar şoarecii au umplut toate pivniţele.

– O păzim noi, nu te teme, a mieunat pisica, dar ce vom avea din asta?

– O să vă hrănesc, a răspuns stăpânul.

– Cu ce? a întrebat câinele nerăbdător.

– Dimineaţa cu carne fiartă, iar seara cu carne prăjită.

– Minunat! a miorlăit pisica, lingându-se pe bot. Însă, oricum, vrem să avem la mână o hârtie.

– Bine, s-a învoit stăpânul şi a tocmit hârtia în care scria negru pe alb că cei doi vor păzi averea stăpânului, iar el îi va hrăni cum le-a fost înţelegerea. Apoi a semnat hârtia şi i-a dat-o pisicii. Ea a luat-o în dinţi şi a pornit spre pivniţă.

– Încotro? a întrebat-o câinele.

– Vreau să ascund hârtia în pivniţă. Ştiu eu un loc tăinuit după sacii cu grăunţe. N-o mai găseşte nimeni acolo.

Însă chiar în aceeaşi noapte şoarecii au găsit hârtia şi au făcut-o ferfeniţă.

Au trecut două-trei zile. Câinele şi pisica au flămânzit şi s-au înfăţişat înaintea stăpânului.

– Dă-ne carne, vrem să mâncăm!

– Ce fel de carne? a întrebat stăpânul mirat peste măsură.

– Carnea care ni se cuvine. Aşa ne-a fost înţelegerea, aşa scrie şi în hârtia pe care o avem la mână.

– Care hârtie? Aduceţi-o s-o văd!

Pisica şi câinele au coborât în pivniţă şi au început să caute hârtia în locul tăinuit. Dar n-au găsit decât nişte bucăţele mici din foaia roasă de şoareci. Câinele înfuriat s-a năpustit la pisică, dar ea a ţâşnit afară şi a luat-o la sănătoasa.

Şi până în ziua de azi câinele nu-i poate ierta pisicii întâmplarea cu hârtia, pe care numai şi numai din vina ei şoarecii au făcut-o ferfeniţă.

(***Câinele şi pisica*** *– poveste populară*)

a face ferfeniţă – a sfâşia, a face bucăţi-bucăţi

A. **Limba română** (30p.)

1. Desparte în silabe cuvintele: *carne, hârtia, tăinuit, întâmplarea.* (4p.)
2. Scrie patru termeni care fac parte din familia lexicală a substantivului *frate.* (4p.)
3. Precizează mijlocul intern de îmbogăţire a vocabularului prin care s-au format cuvintele: *bucăţele, înaintea.* (4p.)
4. Scrie enunţuri cu sinonimele contextuale potrivite pentru următoarele structuri: *fiţi cu ochii în patru*; *a luat-o la sănătoasa.* (6p.)
5. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *Odată stăpânul a chemat câinele şi pisica şi le-a zis.* (4p.)
6. Transcrie din textul citat un verb la modul imperativ şi un substantiv în cazul nominativ. (4p.)
7. Precizează funcţia sintactică a cuvintelor subliniate: *Ştiu eu un loc tăinuit după sacii cu grăunţe.* (4p.)

B. **Înţelegerea textului** (30p.)

8. Transcrie, din primul alineat al textului, două cuvinte care constituie indici de timp. (4p.)
9. Transcrie fraza în care este precizat motivul pentru care stăpânul cheamă şoarecele şi pisica. (4p.)
10. Numeşte modul de expunere care predomină în textul citat. (4p.)
11. Menţionează două trăsături care să justifice apartenenţa textului dat la genul epic. (4p.)
12. Exprimă-ţi, într-un text de în 5-6 rânduri, opinia despre faptul că stăpânul nu respectă promisiunea făcută pisicii. (14p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Scrie un rezumat de 6-8 rânduri, al poveştii populare ***Câinele şi pisica.***

În redactarea rezumatului vei avea în vedere:

- identificarea secvenţelor reprezentative şi a personajelor participante;
- prezentarea conţinutului secvenţelor reprezentative, pe baza planului simplu de idei;
- transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă;
- respectarea convenţiilor de redactare a rezumatului.

Notă!

Vei primi **16p.** pentru conţinut şi **14p.** pentru redactare (respectarea convenţiilor tipului de text: 2p.; coerenţa textului: 6p.; calitatea exprimării scrise: 6p.).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spaţiu indicată.

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să foloseşti 15 minute pentru citirea repetată, cu atenţie, a textului dat şi 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citeşte cu atenţie textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

Eu ştiu de la bunicul meu multe istorii vechi. Deştepta el din când în când lumea lui, a tinereţii, adormită în veşnică linişte, – şi totdeauna când vorbea, îmi aduc aminte, pâlpâia în sobă focul şi vânt de toamnă se strecura oftând pe la ferestre. Cum povestea el anume nu pot să ştiu; acuma nu-l mai aud; căci s-a călătorit şi bunicul spre lumea umbrelor. Mi-a rămas totuşi ceva în suflet, şi parcă răsună în mine, în singurătatea ce mă împresură, din când în când, glas domol, – şi se deşteaptă fantome.

Şi-aşa – îmi spunea parcă bunicul Manole, – am cunoscut eu atuncea, încolo, spre munte, pe un pădurar pe care îl chema Voinea...

(Mihail Sadoveanu – ***Codrul***)

A. Limba română (30p.)

1. Precizează pentru fiecare dintre umătoarele cuvinte dacă includ diftong sau hiat: *totdeauna, pâlpâia, aud, vorbea.* (4p.)
2. Transcrie două cuvinte formate prin derivare, un cuvânt format prin conversiune şi un cuvânt format prin compunere. (4p.)
3. Scrie câte un enunţ care să conţină un sinonim pentru sensul din text al cuvintelor subliniate: *Eu ştiu de la bunicul meu multe istorii vechi.* (4p.)
4. Scrie patru termeni din familia lexicală a substantivului *istorie.* (4p.)
5. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *Deştepta el din când în când lumea lui, a tinereţii, adormită în veşnică linişte.* (2p.)
6. Transcrie din textul citat un pronume personal în cazul acuzativ, un adjectiv variabil cu patru terminaţii şi un verb la modul indicativ, timpul imperfect. (6p.)
7. Precizează funcţia sintactică a cuvintelor subliniate: *Şi-aşa – îmi spunea parcă bunicul Manole, – am cunoscut eu atuncea, încolo, spre munte, pe un pădurar pe care îl chema Voinea.* (4p.)

B. Înţelegerea textului (30p.)

8. Precizează ipostaza naratorului în textul citat. (4p.)
9. Transcrie o structură care conţine un epitet aşezat înaintea substantivului şi motivează topica. (8p.)
10. Menţionează o figură de stil identificată în enunţul: *şi totdeauna când vorbea, îmi aduc aminte, pâlpâia în sobă focul şi vânt de toamnă se strecura oftând pe la ferestre.* (4p.)
11. Explică, în 4-5 rânduri, semnificaţia enunţului *căci s-a călătorit şi bunicul spre lumea umbrelor.* (14p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Scrie o naraţiune de 20-25 de rânduri în care să imaginezi o întâmplare pe care un bunic ar fi putut să i-o povestească nepotului.

În redactarea narațiunii vei avea în vedere:
• respectarea structurii specifice textului narativ (narator, personaje, acțiune plasată în timp și în spațiu, organizarea etapelor acțiunii);
• îmbinarea modurilor de expunere (narațiune, dialog, descriere);
• referirea la cel puțin două personaje imaginate de tine;
• stilul și conținutul să fie adecvate situației imaginate.

Notă!
Vei primi **16 puncte** pentru conținut (câte 4 puncte pentru fiecare cerință rezolvată) și **14 puncte** pentru redactare (*coerența textului* – 3p.; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 3p.; *ortografia* – 3p.; *punctuația* – 3p.; *așezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea* – 2p.)
În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spațiu indicată.

5

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să folosești 15 minute pentru citirea repetată, cu atenție, a textului dat și 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citește cu atenție textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

„Nu trebuie să fii cât un munte de mare ca să poți judeca. Ci de-ai fi cât o neghină ori cât un fir de colb, dacă ai în căpușorul tău scânteia dumnezeiască ce cuprinde lumea, ți-i de ajuns: știi ce ești, de unde vii și-ncotro trebuie să te îndrepți."

Gândirea aceasta i-o spusese gâganiei o furnică. Și spusa muncitoarei îi intrase atunci pe o ureche și-i ieșise pe alta. De-abia văzuse de câteva zile lumina soarelui, pământul și florile! În iarbă i-au părut toate un rai; dar când a întins aripioarele și-a zburat, mirându-se că poate să străbată aerul, când apoi a căzut istovită de oboseală, pe-o frunză, atunci întâiași dată a cunoscut greul. Și spusele furnicii i-au venit în minte... Ce era? O gânganie mică, fără strălucire, rotundă, ca o sămânță. De unde venea? Din iarbă; ținea minte că se trezise sub o rochița-rândunicii. Dar încotro avea să se îndrepte? Ei, asta era greul!

A coborât de pe frunză și-a purces să caute din nou furnica. A umblat încoace și încolo, – furnica nicăieri. Altele a întâlnit, dar grăbite. Furnicile nu prea stau de vorbă. A mers mult și bine; altă gândire n-a mai auzit. „Înțelepciunea e rară", se gândea biata gânganie. Și acesta a fost al doilea necaz al ei. E greu începutul! Într-o zi o prinse ploaia...

(Emil Gârleanu – ***Cât un fir de neghină***)

A. **Limba română** (30p.)

1. Transcrie două cuvinte care conțin diftong, un cuvânt care conține triftong și unul care conține hiat. (4p.)
2. Transcrie două derivate diminutivale. (6p.)
3. Scrie două enunțuri care să conțină câte un antonim al cuvântului *rai*, respectiv, *greu*. (4p.)
4. Precizează modul verbelor din enunțul: *Nu trebuie să fii cât un munte de mare ca să poți judeca.* (4p.)

5. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate din enunţul: *Şi spusa muncitoarei îi intrase atunci pe o ureche şi-i ieşise pe alta.* (4p.)
6. Subliniază predicatul din următoarea propoziţie, precizându-i felul: *Înţelepciunea e rară.* (4p.)
7. Alcătuieşte o propoziţie în care cuvântul *furnică* să îndeplinească funcţia sintactică de atribut substantival genitival. (4p.)

B. **Înţelegerea textului** (30p.)

8. Numeşte modul de expunere care predomină în text. (4p.)
9. Transcrie, din fragmentul citat, un enunţ care conţine o metaforă şi explică sensul acesteia. (8p.)
10. Numeşte o figură de stil/ un procedeu stilistic care apare în enunţul: *Ce era? O gânganie mică, fără strălucire, rotundă, ca o sămânţă.* (4p.)
11. Imaginează-ţi că ai ajuns pentru prima oară într-un spaţiu care îţi este total străin. Descrie, într-un text de 6-10 rânduri, starea ta sufletească în acele momente. (14p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Scrie o naraţiune, de 15-20 de rânduri, în care să prezinţi o întâmplare din lumea gâzelor.

În redactarea compunerii vei avea în vedere:

- respectarea, în relatarea acţiunii, a succesiunii momentelor subiectului;
- referirea la cel puţin două personaje imaginate de tine;
- alternarea secvenţelor narative cu secvenţe dialogate;
- găsirea unui titlu potrivit pentru naraţiunea pe care ai alcătuit-o.

Notă!
Vei primi **16 puncte** pentru conţinut (câte 4 puncte pentru fiecare cerinţă rezolvată) şi **14 puncte** pentru redactare (*coerenţa textului* – 3p.; *registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului* – 3p.; *ortografia* – 3p.; *punctuaţia* – 3p.; *aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea* – 2p.)
În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spaţiu indicată.

6

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să foloseşti 15 minute pentru citirea repetată, cu atenţie, a textului dat şi 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citeşte cu atenţie textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

Apune soarele-n văpăi
Şi înserarea, ca un val,
Pe sub răchiţile din deal
Se lasă-n linişte pe văi.

Coboară-ncovoiat spre pod
Un biet pescar de pe Siret,
Şi-n umbra sură pier încet
Pescar, şi apă, şi năvod.

Din jos, din ceaţa de pe prund,
Doi pescăruşi au apărut
Şi-n zbor îngemănat şi mut
Se duc spre bălţile din fund.

Închid pleoapele şi-ascult...
De pacea largă legănat,
Mi-adoarme sufletu-mpăcat,
Ca un copil ce-a plâns prea mult.

(Otilia Cazimir – ***Vara***)

A. **Limba română** (30p.)

1. Desparte în silabe cuvintele: *soarele, pescar, înserarea, sufletu.* (4p.)
2. Precizează numărul de sunete şi numărul de litere din cuvintele: *răchiţile, ceaţa, îngemănate.* (6p.)
3. Scrie o consecinţă a folosirii cratimei în structura *soarele-n*, din primul vers. (2p.)
4. Menţionează patru termeni din familia lexicală a substantivului *linişte.* (4p.)
5. Scrie câte un antonim pentru fiecare dintre cuvintele: *apune, linişte, coboară, închid.* (4p.)
6. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate din versul: *Ca un copil ce-a plâns prea mult.* (4p.)
7. Precizează funcţia sintactică a cuvintelor subliniate din prima strofă. (4p.)
8. Alcătuieşte o propoziţie în care substantivul *soarele*, în cazul acuzativ, să îndeplinească funcţia sintactică de complement indirect. (2p.)

B. **Înţelegerea textului** (30p.)

9. Precizează măsura ultimului vers din textul citat. (4p.)
10. Transcrie un vers care să conţină o imagine vizuală. (4p.)
11. Menţionează o figură de stil identificată în versul: *De pacea largă legănat.* (4p.)
12. Precizează două trăsături care să susţină afirmaţia că textul aparţine genului liric. (4p.)
13. Exprimă-ţi opinia, într-un text de 5-6 rânduri, despre starea sufletească a unei fiinţe care contemplă imaginea asfinţitului de soare, într-un cadru natural asemănător celui descris în textul citat. (14p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Scrie o compunere de 15-20 de rânduri, în care să descrii imaginea înserării într-o zonă de munte.

În redactarea compunerii vei avea în vedere:

• delimitarea cadrului spaţio-temporal (unde, când);
• prezentarea nuanţată/ detaliată a peisajului;
• folosirea limbajului artistic/ beletristic (întrebuinţarea figurilor de stil şi a elementelor de expresivitate artistică);
• exprimarea propriilor sentimente cu privire la peisajul descris.

Notă!
Vei primi **16 puncte** pentru conținut și **14 puncte** pentru redactare (*coerența textului* – 3p.; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 3p.; *ortografia* – 3p.; *punctuația* – 3p.; *așezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea* – 2p.)
În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spațiu indicată.

7

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să folosești 15 minute pentru citirea repetată, cu atenție, a textului dat și 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citește cu atenție textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

Când se strica timpul, se culcau devreme, osteniți. Rămânea singur cu baba lui. [...] Aglaia strângea ce mai avea pe afară, cumpărau de la Obor un sac de făină și unul de mălai, două sute de chile de cartofi, așezau murături la butoi și așteptau amândoi iarna. Salcâmii rari ai Cuțaridei îngălbeneau. Frunza lor rotundă suna trist seara. Câmpul învinețea. Ierburile opărite în vipiile[1] verii se măcinau. [...]

– Vine bălana[2]... îi spunea nevestei.

Îl dureau genunchii, și ăsta era semnul lui. Privea norii. Șeile lor albe se târau spre apus. Pielea întinsă pe ciolanele-i lungi se încrețea de frig. Grigore își chema găinile.

– Hai la tata, domnișoarelor, hai la tata... Le număra și le închidea într-o magazie.

În câteva zile frigul se întețea. Cerul cădea peste malurile sălbatice. Pustiu loc! Își mai găsea de lucru pe afară, asculta ropotul mărunt al ploilor nesfârșite și i se făcea somn. Pământul dimprejur lucea stins în lumina sfârșitului de noiembrie. Cuțarida încremenea într-o tăcere de moarte. Ziua tulbure, ca rachiul, pierea pe la cinci. Soarele nu mai încălzea. Rămânea mai mult o lumină gălbuie. Cădeau brumele. Ploile conteneau. Buruianul se înnegrea.

Apoi nopțile se limpezeau. Cerul avea o șiră verde de stele. Dinspre răsărit, peste malul stingher se pornea un crivăț furiș, scormonind tulpinile mătrăgunei. Vuitul culca scaieții, urca râpele tunse și mătura praful cărămiziu al maidanului. Salcâmii uscați răsunau. Gerul apăsa. Aglaia aprindea focul într-o sobă de tuci, înnegrită de funingine, și bordeiul lor se încălzea. Atunci îi plăcea bărbatului să-și aprindă o lulea îndesată cu tutun negru, iute și să deschidă gura.

După aceea, cădea zăpada. Întâi, vremea bolea, umed. Frigul scădea. Începea să ningă mărunt. Peste Cuțarida se așternea o pulbere albă. După o zi, nămeții acopereau groapa și câmpul. Mahalalele vecine se mistuiau într-un nor coclit. Auzeau numai câinii, afară, scuturându-și blănile de ușa bordeiului. Noaptea, urlau spre funduri, înspăimântător.

Nu mai ieșeau. Grigore se apuca să împletească mături. Avea strânse de cu vară grămezi de nuiele de vișin. Aglaia uda într-o oală rafie și-i ajuta. Bătrânul se înfofolea într-o flanelă mițoasă de lână țigaie și înțepenea ceasuri întregi pe scaunul său. Nevasta îi fierbea ceai, timpul trecea repede. Veneau nopți lungi, nesfârșite.

Asta până sosea primăvara.

(Eugen Barbu – ***Groapa***)

[1] *vipie* – căldură mare, arșiță, zăduf
[2] *bălana* – iarna

A. **Limba română** (30p.)

1. Transcrie, din text, un cuvânt format prin derivare cu prefix și unul format prin compunere. (4p.)
2. Scrie sinonimele contextuale potrivite pentru următoarele cuvinte: *stingher, scormonind.* (4p.)
3. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *Își mai găsea de lucru pe afară, asculta ropotul mărunt al ploilor nesfârșite și i se făcea somn.* (8p.)
4. Transcrie din textul citat o interjecție și un adverb de timp. (2p.)
5. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate: *Bătrânul se înfofolea într-o flanelă mițoasă de lână țigaie și înțepenea ceasuri întregi pe scaunul său.* (8p.)
6. Alcătuiește o propoziție în care substantivul *noapte* să îndeplinească funcția sintactică de subiect. (4p.)

B. **Înțelegerea textului** (30p.)

7. Transcrie, din text, două structuri/ propoziții în care sunt surprinse efectele sosirii toamnei. (8p.)
8. Numește modul de expunere care predomină în fragmentul încadrat în chenar. (4p.)
9. Menționează două trăsături ale personajului Grigore, care se desprind din textul dat. (4p.)
10. Exprimă-ți opinia, în 5-6 rânduri, despre viața oamenilor care locuiesc în Cuțarida. (14p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Redactează o compunere de 15-20 de rânduri, în care să descrii venirea toamnei într-un colț de natură preferat.

În redactarea compunerii vei avea în vedere:
- delimitarea cadrului spațio-temporal (unde, când);
- prezentarea nuanțată/ detaliată a peisajului;
- folosirea limbajului artistic/ beletristic (întrebuințarea figurilor de stil și a elementelor de expresivitate artistică);
- exprimarea propriilor sentimente cu privire la peisajul descris.

Notă!

Vei primi **16 puncte** pentru conținut și **14 puncte** pentru redactare *coerența textului* – 3p.; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 3p.; *ortografia* – 3p.; *punctuația* – 3p.; *așezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea* – 2p.)

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spațiu indicată.

8

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să folosești 15 minute pentru citirea repetată, cu atenție, a textului dat și 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citește cu atenție textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

Jupân Hagiul o șterse binișor-binișor și se făcu nevăzut.

– Fugi Hagiul... fugi... Nu-i vine la socoteală – începu iar ctitorul – nu dă un sfanț la cutia bisericii (ctitorul ținea mult la cutia bisericii), și acasă – nomol de galbeni bătuți și

ferecați. Îngroapă mereu cazanele, și n-are decât o nepoată, pripășită pe lângă dânsul de când a plecat la agialâc, ca să-i păzească coștoroaba. Și nu mărită fată mare, nu sleiește un puț, nu dăruiește un crâmpei de salbă iconostasului unde se miruiește, caiafa de el!

Și vorba se încinse ca focul.

– Să dea Hagiu?... Hagiu să dea?...

–Dar nu l-ați văzut cum mișună prin cârciumi și băcănii? zise ctitorul. Intră într-una, ia binișor o măslină, o aduce la gură ș-o strecoară printre gingii. Fol, fol, fol, o mestecă... „E, cum dai măslinele, dragă cutare?...” „Atât”... „Scump, scump de tot la așa vremuri. Vremuri grele!” Și pleacă...Intră peste drum... Șterpelește icrele de cosac. Rupe o bucățică, îi face vânt. Pleasc, pleasc... „Cum petreceți icrele? ” „Atât”... „Scump. Scump. Vremuri grele!” Și pleacă... Se duce la pastramagiul din colț. „Ia să vedem, vericule, cum ți-e marfa, că nu mai dau pe la cutare”... Ia o feliuță, îi face de petrecanie. „Cum o dați? ” „Pe parale și atât.” „Aș, v-ați scumpit de tot! S-au dus vremurile alea... Vremuri grele!” Și pleacă. Îi e sete. Intră într-o bragagirie. „Ei... să gust... ce bașibuzuc aveți?” Suge un fund de tinichea. Ghiorț, ghiorț, ghiorț. „Zeama de aguridă. Cin' s-o bea? Cin' s-o plătească? Vremuri”... Și pleacă. Așa mănâncă și se răcorește, și pe el îl dau banii afară din casă.

Și bătrânii – hi-hi, ho-ho, hi-hi – râd cu lacrămi, năpustindu-se în vorbă, care mai de care mai șiret la cuvânt si mai subțire la coada ochilor, răsucindu-și stropii de mustăți, întorși ca niște colți albi împotriva nasului.

– Carâmbii cizmelor?... De când era flăcău...

– I se scâlcie tocurile?... Le bate singur câteva flecuri...

– Pe mine, de câte ori mă vede: „Dă-mi o pustie de țigare, că-mi uitai păpușa acasă”.

– Aș! ce-a uitat acasă?... Bea peliniță. O adună vara, o usucă, o freacă în mâni ș-o așează în lacră. Bea toată iarna și tușește să-și dea sufletul.

– Da' v-ați uitat pe sub scurteica Hagiului? zise ctitorul, râzând și ciupindu-și mustățile. Nu?... Bine... Să vă spui eu... într-o zi, după slujbă, stăm de vorbă... mai mulți inși și câteva cocoane. Hagiul se uitase într-un jeț. Pândea o prescură. Paracliserul, un drac și jumătate, îi arată, jos, înaintea noastră, o firfirică de paispre'ce și-i zise: „Jupân Hagiule, mi se pare că dumitale ți-a căzut la miruială”. Hagiul sări în capul oaselor. Se apropie de firfirică. O țintui cu ochii, că să-i fi dat cu piciorul n-ai fi mutat-o din loc. Întinse mâna...Când se aplecă pe jumătate, pe noi, din spatele lui, bărbați și cocoane, ne bufni un râs, strașnic, și râzi, și râzi... Hagiul își uitase acasă turul pantalonilor... De râsul nostru, neîndrăznind să se aplece până la firfirică, se uită lung la dânsa și, cu lacrămile în ochi ieși din biserică, mormăind: „A mea era!....era a mea!”

(Barbu Delavrancea – ***Hagi-Tudose***)

A. **Limba română** (30p.)

1. Desparte în silabe cuvintele: *bătrânii*, *subțire*, *ctitorul*, *strașnic*. (4p.)
2. Precizează mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului prin care s-au format cuvintele: *untdelemn*, *feliuță*. (2p.)
3. Scrie doi termeni care fac parte din familia lexicală a substantivului *suflet*. (4p.)
4. Scrie sinonimele contextuale potrivite pentru următoarele structuri: *îi face de petrecanie*, *se făcu nevăzut*. (4p.)
5. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *Bea toată iarna și tușește să-și dea sufletul*. (4p.)
6. Transcrie din textul citat un pronume interogativ și un substantiv în cazul vocativ. (4p.)
7. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate: *Așa mănâncă și se răcorește, și pe el îl dau banii afară din casă*. (4p.)

8. Alcătuieşte o propoziţie în care substantivul *ochi* să îndeplinească funcţia sintactică de complement indirect. (4p.)

B. **Înţelegerea textului** (30p.)

9. Transcrie fraza în care este precizat motivul pentru care Hagiul renunţă să se aplece după bani. (6p.)
10. Numeşte modul de expunere care predomină în textul citat. (4p.)
11. Menţionează două trăsături care să justifice apartenenţa textului la genul epic. (6p.)
12. Descrie, într-un text de 6-8 rânduri, impresia pe care ţi-a produs-o comportamentul Hagiului. (14p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Scrie un rezumat de 6-8 rânduri, al fragmentului din ***Hagi-Tudose*** de Barbu Delavrancea.

În redactarea rezumatului vei avea în vedere:

• identificarea secvenţelor reprezentative şi a personajelor participante;
• prezentarea conţinutului secvenţelor reprezentative, pe baza planului simplu de idei;
• transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă;
• respectarea convenţiilor de redactare a rezumatului.

Notă!

Vei primi **16p.** pentru conţinut şi **14p.** pentru redactare (respectarea convenţiilor tipului de text: 2p.; coerenţa textului: 6p.; calitatea exprimării scrise: 6p.).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spaţiu indicată.

9

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să foloseşti 15 minute pentru citirea repetată, cu atenţie, a textului dat şi 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citeşte cu atenţie textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

Iarnă. Noapte lucie pe o lume ca din poveşti: copaci de zahăr, câmp de cristal, iaz de oglindă. Şi-n cuprinsul larg, uriaşul policandru al cerului îşi aprinde, una câte una, luminile, ca într-o nemăsurată sală de dans. Vieţuitoarele pustietăţii sunt îmbătate de farmecul acesta: păsările zbor ca ziua; lupul poposeşte pe labe, în hăţişuri, şi priveşte nemişcat; vulpea stă lângă vizuină şi nu se-ndură să meargă la vânat; veveriţa pleacă creangă lângă creangă şi hoinăreşte, ca o deşucheată, pădurea-ntreagă. Iar iepurele a zbughit-o la jucat. Încet, ascultând, ispitind, a ieşit tiptil-tiptil din curătură, şi când a ajuns la margine şi-a văzut întinderea lucie de zăpadă, a-nceput să sară de bucurie:

„Poate mai întâlnesc un prieten", îşi zise iepuraşul.
Şi gândul îi răspunse:
„Poate mai întâlneşti un prieten..."
Şi iar ţupai-ţupai, iepurele sare vesel:
„Poate dau şi peste o prietenă."

Şi gândul:
„Poate dai şi peste o prietenă."
Şi mergând aşa, iepuraşul cu gândul îşi vorbesc:
„Ce lumină, şi totuşi luna încă nu a răsărit."
„...Şi totuşi luna încă nu a răsărit."
„Dar o să răsară."
„...O să răsară."

Şi cum mergea pe marginea unei vâlcele, iepuraşul se opri o clipă să se odihnească. Atunci, de la spate, se ridică, albă şi ea, ca de gheaţă, luna. Stelele păliră; pădurea, copacii, tufele îşi dezbrăcară deodată umbra. Iar iepuraşul împietri de groază: chiar de lângă el, se întinse pe pământ o arătare cu două coarne grozave. După clipa de spaimă, iepuraşul se destinse ca o coardă şi o zbughi la goană, se prăvăli în vale, veni de-a dura ca un bulgăre, se sculă şi iar se rostogoli până jos; apoi o luă de-a dreptul, tăind câmpul. Se opri tocmai în stuhăria iazului. Acolo, de-abia suflând, se ghemui cu ochii închişi... Să nu-şi mai vază umbra!

(Emil Gârleanu – ***Fricosul***)

A. **Limba română** (30p.)

1. Transcrie, din primul paragraf al textului dat, două cuvinte care să conţină vocale în hiat. (2p.)
2. Scrie patru termeni care fac parte din familia lexicală a cuvântului *frică.* (4p.)
3. Selectează, din primul paragraf al textului dat, patru cuvinte derivate cu sufix. (4p.)
4. Precizează antonimele cuvintelor subliniate din textul dat. (4p.)
5. Stabileşte valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *Şi totuşi luna încă nu a răsărit.* (4p.)
6. Precizează funcţia sintactică a cuvintelor subliniate: *Şi gândul îi răspunse.* (4p.)
7. Motivează folosirea ghilimelelor în textul dat. (4p.)
8. Alcătuieşte un enunţ în care să evidenţiezi semnificaţia sintagmei *îi e frică şi de umbra lui.* (4p.)

B. **Înţelegerea textului** (30p.)

9. Numeşte personajul prezentat în text. (4p.)
10. Selectează un cuvânt/ o sintagmă din textul dat, care indică timpul. (4p.)
11. Explică de ce iepuraşul fuge şi se ascunde închizând ochii. (8p.)
12. Exprimă-ţi opinia, în 5-8 rânduri, despre semnificaţia titlului. (14p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Având ca punct de pornire informaţiile desprinse din fragmentul citat la partea I, în legătură cu frica iepuraşului, redactează o compunere de 15-20 de rânduri în care să povesteşti o situaţie din viaţa ta de elev/ă, în care ai fost cuprins/ă de frică, dar ai reuşit să depăşeşti această stare.

În redactarea rezumatului vei avea în vedere:
- prezentarea întâmplării/întâmplărilor care au cauzat starea de frică;
- prezentarea întâmplării/întâmplărilor care au determinat depăşirea stării de frică;
- descrierea sentimentelor prin îmbinarea naraţiunii cu dialogul/ monologul şi cu descrierea;
- integrarea a unei maxime/ a unui proverb despre frică şi curaj;
- găsirea unui titlu potrivit pentru naraţiunea pe care ai alcătuit-o.

Notă!
Respectarea, în lucrare, a ordinii cerinţelor nu este obligatorie. Vei primi **16 puncte** pentru conţinut şi **14 puncte** pentru redactare (*coerenţa textului* – 3p.; *registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului* – 3p.; *ortografia* – 3p.; *punctuaţia* – 3p.; *aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea* – 2p.)
În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spaţiu indicată.

10

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să foloseşti 15 minute pentru citirea repetată, cu atenţie, a textului dat şi 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citeşte cu atenţie textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

Hai mai bine despre copilărie să povestim, căci ea singură este veselă şi nevinovată.
Şi, drept vorbind, acesta-i adevărul. Ce-i pasă copilului când mama şi tata se gândesc la neajunsurile vieţii, la ce poate să le aducă ziua de mâine, sau că-i frământă alte gânduri pline de îngrijire! Copilul, încălecat pe băţul său, gândeşte că se află călare pe un cal din cei mai straşnici, pe care aleargă, cu voie bună, şi-l bate cu biciul şi-l struneşte cu tot dinadinsul, şi răcneşte la el din toată inima, de-ţi ie auzul; şi de cade jos, crede că l-a trântit calul, şi pe băţ îşi descarcă mânia în toată puterea cuvântului...

(Ion Creangă – ***Amintiri din copilărie***)

A. **Limba română** (30p.)

1. Transcrie două cuvinte care să conţină câte un diftong şi subliniază semivocala. (4p.)
2. Scrie patru termeni care fac parte din familia lexicală a cuvântului *copil.* (4p.)
3. Selectează două locuţiuni verbale. (2p.)
4. Scrie două enunţuri în care să evidenţiezi sensurile diferite ale cuvântului *a frământa.* (4p.)
5. Stabileşte valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *Hai mai bine despre copilărie să povestim.* (4p.)
6. Precizează funcţia sintactică a cuvintelor subliniate: *căci ea singură este veselă şi nevinovată.* (4p.)
7. Indică tipul de greşeală din structura *şi de cade jos.* (4p.)
8. Alcătuieşte un enunţ în care să evidenţiezi semnificaţia sintagmei *în toată puterea cuvântului* (4p.)

B. **Înţelegerea textului** (30p.)

9. Precizează tema textului dat. (4p.)
10. Selectează un cuvânt/ o sintagmă care indică timpul. (4p.)
11. Explică semnificaţia contextuală a sintagmei *Ce-i pasă copilului.* (8p.)
12. Exprimă-ţi opinia, în 5-8 rînduri, despre semnificaţia titlului. (14p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Având ca punct de pornire descrierea copilăriei din fragmentul citat la partea I, redactează o compunere de 15-20 de rânduri în care prezinți un joc preferat de copiii din ziua de azi.

În redactarea rezumatului vei avea în vedere:

- descrierea, din punctul tău de vedere, a frumuseții vârstei copilăriei;
- descrierea jocului preferat de majoritatea copiilor din ziua de azi;
- îmbinarea descrierii cu narațiunea și cu dialogul;
- găsirea unui titlu potrivit pentru narațiunea pe care ai alcătuit-o.

Notă!

Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. Vei primi **16 puncte** pentru conținut și **14 puncte** pentru redactare (*coerența textului* – 3p.; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 3p.; *ortografia* – 3p.; *punctuația* – 3p.; *așezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea* – 2p.)

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spațiu indicată.

SEMESTRUL AL II-LEA

11

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să folosești 15 minute pentru citirea repetată, cu atenție, a textului dat și 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citește cu atenție textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

Doi prieteni împreună la un drum călătorind,
Un urs le ieși-nainte, cu groază spre ei viind.
Unul dintr-înșii, de frică, văzând ursul furios,
Se sui și se ascunse sus într-un copaci stufos;
Cellalt, într-acest pericol singur dacă s-a văzut,
S-a-ntins la pământ îndată și în mort s-a prefăcut.
Ursul dar totdeodată asupra lui cum sosi,
Pe la nas, pe la ureche, se plecă a-l mirosi;
Iar el își ținu suflarea, să nu-l simță că e viu,
Că ursul mort nu mănâncă, după cum zic cei ce știu;
Și așa, de mort gândindu-l, cum sta nesuflând lungit,
Nicidecum neatingându-l, l-a lăsat și a fugit;

Iar prietenul său, care sta în copaciul stufos,
După ce se duse ursul, l-a-ntrebat, dându-se jos:
– Ia spune-mi, măi frățioare, ursul ce lucru-ți șopti
Când se puse la urechea-ți? (și-ncepu a hohoti.)
– Mi-a poruncit – el răspunse – să țin minte să păzesc
Și c-un prieten ca tine să nu mai călătoresc.

(Anton Pann – ***Povestea vorbii***)

A. **Limba română** (30p.)

1. Transcrie, din lista următoare, cuvintele care conțin cel puțin un diftong și, respectiv, vocale în hiat: *doi, împreună, călătorind, groază, asupra, furios, nicidecum.* (4p.)
2. Scrie un enunț în care cuvântul *un* (*la un drum călătorind*) să aibă altă valoare morfologică decât cea din text și precizează această valoare. (6p.)
3. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *Iar el își ținu suflarea, să nu-l simță că e vi.* (6p.)
4. Indică părțile principale de propoziție din enunțul: *Iar prietenul său, care sta în copaciul stufos,/ După ce se duse ursul, l-a-ntrebat, dându-se jos.* (4p.)
5. Transcrie din textul citat un adjectiv pronominal interogativ și un verb la diateza reflexivă. (2p.)
6. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate: *Unul dintr-înșii, de frică, văzând ursul furios,/ Se sui și se ascunse sus într-un copaci stufos.* (4p.)
7. Alcătuiește o propoziție în care substantivul *prieten* să îndeplinească funcția sintactică de nume predicativ. (4p.)

B. **Înțelegerea textului** (30p.)

8. Precizează cine sunt personajele participante la acțiune. (4p.)
9. Transcrie propoziția în care este precizat scopul pentru care unul dintre personaje își ține respirația. (4p.)
10. Precizează care sunt modurile de expunere prezente în text. (4p.)
11. Menționează două trăsături care să justifice apartenența textului la genul epic. (4p.)
12. Exprimă-ți, în 5-6 rânduri, opinia despre mesajul transmis de acest text. (14p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Scrie o compunere de 20-25 de rânduri, în care, apelând la exemple dintr-o nuvelă studiată, să caracterizezi personajul principal al acesteia.

În redactarea compunerii vei avea în vedere:

- precizarea a două trăsături ale personajului;
- ilustrarea trăsăturilor, prin raportare la o secvență/ situație din text;
- relevarea modalităților de caracterizare a personajului;
- exprimarea propriei păreri asupra personajului.

Notă!

Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. Vei primi **16 puncte** pentru conținut (câte 4 puncte pentru fiecare cerință rezolvată) și **14 puncte** pentru redactare (*coerența textului* – 3p.; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 3p.; *ortografia* – 3p.; *punctuația* – 3p.; *așezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea* – 2p.)

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spațiu indicată.

12

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să foloseşti 15 minute pentru citirea repetată, cu atenţie, a textului dat şi 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citeşte cu atenţie textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

Caravana cinematografică intră în sat pe la orele cinci după-amiaza. Ploua mărunt şi prin parbrizul aburit al camionului primele case se zăreau ca nişte mogâldeţe. Când ajunse în dreptul unei cruci de lemn pe care era răstignit un Cristos de tablă, mâncat de rugină şi cu un braţ lipsă, camionul se opri. Lângă cruce stătea un om îmbrăcat cu o pufoaică. Uşa cabinei se deschise şi de după ea se ivi un cap cârlionţat, de băieţandru.

– Ei, nene! Ăsta-i satul Mogoş?

Omul de lângă cruce îşi lungi gâtul şi se întoarse din profil, ducând o mână la ureche.

– Mogoş! Ăsta-i satul Mogoş? – sună din nou întrebarea.

– Mogoş, Mogoş! - se grăbi să răspundă cel cu pufoaica.

– Da' Căminul cultural nu ştiţi pe unde vine?

– Tot înainte, zise omul, ţineţi tot înainte. E lângă biserică. Uşa cabinei se închise şi camionul cu botul lunguieţ, vopsit în verde închis, şi cu o cuşcă mare din scânduri acoperită de afişe în spate, porni legănându-se pe drumul desfundat de ploaie. În cabină era cald. Din radioul agăţat sub bord, lângă schimbătorul de viteză, se auzea o melodie despre un nou oraş căruia interpretul, cu o voce subţire, avântată, îi ura să trăiască şi să tot înflorească.

– Ia auzi! Bucata ce-o avem şi noi! – spuse tânărul. Să vezi că nu ne aşteaptă nimeni, adăugă el privindu-şi vecinul care conducea degajat, ţinând volanul ca pe hăţuri, între degetul mare şi arătător; apoi, fără pauză, tânărul începu să cânte încet, împrumutând ritmul de marş al melodiei tot mai optimiste: „Să veeezi că nuuu ne aşteaaaptă niiimeni..."

(Ioan Groşan – ***Caravana cinematografică***)

A. **Limba română** (30p.)

1. Rescrie textul înlocuind cuvintele subliniate prin sinonime adecvate: *Din radioul agăţat sub bord, lângă schimbătorul de viteză, se auzea o melodie despre un nou oraş căruia interpretul, cu o voce subţire, avântată, îi ura să trăiască şi să tot înflorească.* (8p.)
2. Scrie un enunţ în care verbul *a ura* să fie la modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a treia, singular. (4p.)
3. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: – *Ei, nene! Ăsta-i satul Mogoş?* (4p.)
4. Indică părţile principale de propoziţie din enunţurile: *Tot înainte, zise omul, ţineţi tot înainte. E lângă biserică.* (8p.)
5. Transcrie din textul citat un pronume relativ şi un verb la imperativ. (2p.)
6. Precizează funcţia sintactică a cuvintelor subliniate: *Uşa cabinei se închise şi camionul cu botul lunguieţ, vopsit în verde închis, şi cu o cuşcă mare din scânduri acoperită de afişe în spate, porni legănându-se pe drumul desfundat de ploaie.* (4p.)

B. **Înţelegerea textului** (30p.)

7. Transcrie, din primul alineat, un citat în care este precizat reperul temporal al desfăşurării acţiunii. (4p.)

8. Transformă în vorbire indirectă primele 5 replici din textul citat. (8p.)
9. Transcrie o secvenţă în care este precizată o trăsătură fizică a băiatului. (4p.)
10. Motivează, prin dezvoltarea a două argumente, că textul citat aparţine genului epic. (14p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Scrie o compunere de 20-25 de rânduri, în care, apelând la exemple dintr-un imn studiat, să demonstrezi că acesta aparţine genului liric.

În redactarea compunerii, vei avea în vedere:

- precizarea a patru dintre caracteristicile acestui gen;
- ilustrarea acestor caracteristici, cu ajutorul exemplelor extrase din text;
- relevarea modului prin care se face simţită prezenţa eului liric;
- explicarea rolului mijloacelor/ procedeelor artistice precum şi al elementelor de versificaţie în conturarea atmosferei.

Notă!

Respectarea, în lucrare, a ordinii cerinţelor nu este obligatorie. Vei primi **16 puncte** pentru conţinut (câte 4 puncte pentru fiecare cerinţă rezolvată) şi **14 puncte** pentru redactare (*coeenţa textului* – 3p.; *registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului* – 3p.; *ortografia* – 3p.; *punctuaţia* – 3p.; *aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea* – 2p.)

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spaţiu indicată.

13

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să foloseşti 15 minute pentru citirea repetată, cu atenţie, a textului dat şi 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citeşte cu atenţie textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

A treia zi de dimineaţă, toată curtea şi toată împărăţia era plină de jale. Făt-Frumos, îmbrăcat ca un viteaz, cu paloşul în mână, călare pe calul ce-şi alesese, îşi luă ziua bună de la împărat, de la împărăteasă, de la toţi boierii cei mari şi cei mici, de la ostaşi, de la toţi slujitorii curţii, care, cu lacrimi în ochi, îl rugau să se lase de a face călătoria aceasta, ca nu care cumva să meargă la pieirea capului său; dar el, dând pinteni calului, ieşi pe poartă ca vântul, şi după dânsul carele cu merinde, cu bani şi vreo două sute de ostaşi, pe care-i orânduise împăratul ca să-l însoţească. După ce trecu afară de împărăţia tatălui său şi ajunse în pustietate, Făt-Frumos îşi împărţi toată avuţia pe la ostaşi şi, luându-şi ziua bună, îi trimise înapoi, oprindu-şi pentru dânsul merinde numai cât a putut duce calul. Şi apucând calea către răsărit, s-a dus, s-a dus, s-a dus, trei zile şi trei nopţi, până ce ajunse la o câmpie întinsă, unde era o mulţime de oase de oameni. Stând să se odihnească, îi zise calul:

– Să ştii, stăpâne, că aici suntem pe moşia unei Gheonoaie, care e atât de rea, încât nimeni nu calcă pe moşia ei, fără să fie omorât. A fost şi ea femeie ca toate femeile, dar

blestemul părinților, pe care nu-i asculta, ci îi tot necăjea, a făcut-o să fie Gheonoaie; în clipa aceasta este cu copiii ei, dar mâine în pădurea ce o vezi, o s-o întâlnim venind să te prăpădească; e grozav de mare; dară să nu te sperii, ci să fii gata cu arcul ca să o săgetezi, iar paloşul şi sulița să le ții la îndemână, ca să te sluješti cu dânsele când va fi de trebuință.

(***Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte**)

A. **Limba română** (30p.)

1. Transcrie două arhaisme din textul citat. (2p.)
2. Scrie două enunțuri care să conțină câte un antonim al cuvântului *viteaz*, respectiv, *blestem*. (4p.)
3. Motivează utilizarea primelor două virgule din replica dată de cal. (4p.)
4. Scrie două enunțuri, în care cuvântul *tot* să fie adjectiv nehotărât, respectiv adverb. (4p.)
5. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *Și apucând calea către răsărit, s-a dus, s-a dus, s-a dus, trei zile și trei nopți, până ce ajunse la o câmpie întinsă.* (4p.)
6. Precizează funcția sintactică a cuvintelor din propoziția *nimeni nu calcă pe moșia ei.* (4p.)
7. Transcrie, din textul citat, un subiect multiplu. (4p.)
8. Alcătuiește o propoziție în care substantivul *cal* să îndeplinească funcția sintactică de complement indirect, în cazul dativ. (4p.)

B. **Înțelegerea textului** (30p.)

9. Transcrie enunțul în care se precizează locul unde a ajuns Făt-Frumos. (4p.)
10. Menționează motivul transformării femeii în gheonoaie. (4p.)
11. Numește două moduri de expunere prezente în fragmentul citat. (4p.)
12. Precizează două trăsături care să justifice afirmația că textul aparține genului epic. (4p.)
13. Exprimă-ți opinia, în 5-6 rânduri, despre motivul pentru care Făt-Frumos pornește la drum, în ciuda rugăminților tuturora. (14p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Scrie o compunere de 20-25 de rânduri, în care, apelând la exemple dintr-o baladă cultă studiată, să demonstrezi că aceasta aparține genului epic.

În redactarea compunerii vei avea în vedere:

- precizarea a două trăsături ale genului epic;
- ilustrarea acestor trăsături cu exemple din textul ales;
- prezentarea, pe scurt a subiectului operei literare alese de tine;
- exprimarea unei opinii personale cu privire la mesajul operei literare alese.

Notă!

Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. Vei primi **16 puncte** pentru conținut (câte 4 puncte pentru fiecare cerință rezolvată) și **14 puncte** pentru redactare (*coerența textului* – 3p.; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 3p.; *ortografia* – 3p.; *punctuația* – 3p.; *așezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea* – 2p.)

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spațiu indicată.

14

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să foloseşti 15 minute pentru citirea repetată, cu atenţie, a textului dat şi 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citeşte cu atenţie textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

În ziua de Crăciun treceam prin grădina Icoanei.

Tăcere şi cărări albe cotite pe după copaci fumurii. În spatele meu cineva îşi suflă zgomotos nasul. Un stol de vrăbii speriat se împrăştie în toate părţile. Era omul cu chef, ca la o zi mare. Un bătrân, cu nasul roşu, adus în barba lui albă. Vorbea singur. M-am dat la o parte. S-a dus bombănind: „Ei, viaţă grea, ani grei...” Un glas blând. Simţii că e om bun.

În faţa mea, lunga faţadă, albă şi pitorească, a Şcolii Centrale. La fereastra din mijloc, o fetiţă, în rochie fumurie, cu capul rezemat de geam, privea. În nişte ziduri mari, un cap mic şi frumos... Şi o batistă îi trecu pe la ochi. Încă o fiinţă fără copilărie. Cine ştie de unde-o fi? În orăşelul ei, veselie... copii fericiţi... ea, închisă singură şi tristă.

Plecai, cu ochii în jos, mânând înainte acel tablou simplu şi simpatic. [...]

Sărbătorile Crăciunului sunt cele mai mari pentru copii. Moş Ajunul, colindele, steaua, pluguşorul, vicleimul, sorcova... care din noi, cei din mulţimea de jos, nu păstrăm neşterse emoţiuni de traista Moş Ajunului şi de ramura cu trandafiri de hârtie?

(Barbu Delavrancea – ***De azi şi de demult***)

A. **Limba română** (30p.)

1. Precizează mijlocul intern de îmbogăţire a vocabularului prin care s-au format cuvintele: *cotite, fumurii, (un) bătrân, zgomotos.* (4p.)
2. Scrie două enunţuri care să conţină câte un sinonim contextual al cuvintelor *tăcere* şi *blând.* (4p.)
3. În propoziţia *În ziua de Crăciun treceam prin grădina Icoanei*, verbul este la modul indicativ, timpul imperfect. Scrie o propoziţie în care verbul să fie la modul indicativ, mai mult ca perfect. (4p.)
4. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor din enunţul: *Un stol de vrăbii speriat se împrăştie în toate părţile.* (4p.)
5. Transcrie, din ultimul alineat al textului citat, un substantiv în cazul genitiv, unul în cazul nominativ şi două substantive în cazul acuzativ. (4p.)
6. Transcrie un adjectiv la gradul superlativ relativ. (2p.)
7. Precizează funcţia sintactică a cuvintelor din enunţul: *Simţii că e om bun.* (4p.)
8. Alcătuieşte o propoziţie al cărei predicat să fie exprimat prin verb la diateza pasivă. (4p.)

B. **Înţelegerea textului** (30p.)

9. Transcrie doi termeni care constituie indici de timp şi doi termeni care constituie indici de spaţiu. (8p.)
10. Transcrie un enunţ care conţine o enumeraţie. (4p.)
11. Numeşte modul de expunere care predomină în fargmentul citat. (4p.)
12. Motivează, într-un text de 5-8 rânduri încadrarea fragmentului într-unul dintre momentele subiectului operei literare. (14p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Scrie o compunere de 20-25 de rânduri, în care, apelând la exemple dintr-o nuvelă studiată, să demonstrezi că aceasta aparţine genului epic.

În redactarea compunerii vei avea în vedere:

- precizarea a două trăsături ale genului epic;
- ilustrarea acestor trăsături cu exemple din textul ales;
- prezentarea, pe scurt a subiectului operei literare alese de tine; caracterizarea succintă a unui personaj;
- exprimarea unei opinii personale cu privire la mesajul operei literare alese.

Notă!

Respectarea, în lucrare, a ordinii cerinţelor nu este obligatorie. Vei primi **16 puncte** pentru conţinut (câte 4 puncte pentru fiecare cerinţă rezolvată) şi **14 puncte** pentru redactare (*coerenţa textului* – 3p.; *registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului* – 3p.; *ortografia* – 3p.; *punctuaţia* – 3p.; *aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea* – 2p.)

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spaţiu indicată.

15

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să foloseşti 15 minute pentru citirea repetată, cu atenție, a textului dat şi 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citeşte cu atenție textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

Am ascultat din umbră cântarea lor înaltă.
Buchetele de trestii dormeau cu foşnet lin.
Era o lună plină în fiecare baltă,
Şi-n fiecare undă o piatră de rubin.

Iar nuferii, pe care lianele-i dezgroapă
Când i-a-nchegat în tremur lumina unui val,
Păreau luceferi galbeni, căzuți adânc în apă
Să-nsemne calea lunii spre-ntunecatul val.

Şi broaştele semeţe cântau cu glasuri multe
Pe când, din înălţime, privindu-şi faţa-n lac,
Un nour singuratic stătea uimit s-asculte
Cum bat ca toaca toate şi-o clipă toate tac.

Se ridicau departe prelungi bătăi din palme
Şi note-adânci de flaut ieşeau de jos, din stuh,
Părea că lapidează tăcerea nopţii calme
O grindină de note zvârlite în văzduh.

(George Topîrceanu – ***Broaştele***)

lapidează – (aici) deranjează puternic; perturbă

A. **Limba română** (30p.)

1. Scrie sinonime contextuale pentru cuvintele: *semeţe, înaltă, singuratic, văzduh.* (8p.)
2. Scrie trei termeni care fac parte din familia lexicală a substantivului *piatră.* (6p.)
3. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *Iar nuferii, pe care lianele-i dezgroapă/ Când i-a-nchegat în tremur lumina unui val,/Păreau luceferi galbeni, căzuţi adânc în apă.* (4p.)
4. Stabileşte funcţia sintactică a cuvintelor subliniate: *Se ridicau departe prelungi bătăi din palme.* (8p.)
5. Alcătuieşte o propoziţie în care substantivul *lună* să aibă funcţia sintactică de atribut substantival genitival. (4p.)

B. **Înţelegerea textului** (30p.)

6. Precizează măsura versului: *Şi note-adânci de flaut ieşeau de jos, din stuh.* (4p.)
7. Transcrie din prima strofă o structură care să conţină o metaforă. (8p.)
8. Numeşte modul de expunere care predomină în textul citat. (4p.)
9. Explică, în 6-8 rânduri, semnificaţia versurilor *„Se ridicau departe prelungi bătăi din palme/ Şi note-adânci de flaut ieşeau de jos, din stuh."* (14p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Scrie o compunere de 20-25 de rânduri, în care, apelând la exemple dintr-o baladă cultă studiată, să caracterizezi personajul principal al acesteia.

În redactarea compunerii vei avea în vedere:
- stabilirea tipului de personaj (principal, secundar etc.) şi a mijloacelor/ a procedeelor de portretizare;
- precizarea, în textul selectat, a două trăsături ale personajului;
- ilustrarea trăsăturilor, prin raportare la o secvenţă/ situaţie din text;
- exprimarea propriei păreri asupra personajului.

Notă!

Respectarea, în lucrare, a ordinii cerinţelor nu este obligatorie. Vei primi **16 puncte** pentru conţinut (câte 4 puncte pentru fiecare cerinţă rezolvată) şi **14 puncte** pentru redactare (*coerenţa textului* – 3p.; *registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului* – 3p.; *ortografia* – 3p.; *punctuaţia* – 3p.; *aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea* – 2p.).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spaţiu indicată.

16

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să foloseşti 15 minute pentru citirea repetată, cu atenţie, a textului dat şi 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citeşte cu atenţie textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

Pe atunci eram fetiţe, trăind în universul nostru, de unde interpretam faptele petrecute în lumea celor mari. În casa noastră, cu odăi încăpătoare se perindau oameni politici, avocaţi,

artişti. Puternica personalitate a tatălui meu era ca un punct de atracție. Ni se părea firesc să vedem gravitația tuturor în jurul lui. Tata era Delavrancea pentru toți. Pentru unii neica Barbu – Barbu – Frate Barbule – iar pentru noi, Ticu, cel atotştiutor, drăgăstos şi violent, indulgent pentru cei deştepți, ironic față de îngâmfați, trist cu proştii, blând cu cei umili, vesel cu animalele, pasionat când vorbea de muzică şi de pictură. Apărea şi dispărea din casă. Ştiam că pledează procese grele, că s-alege deputat, că la Cameră ține discursuri răsunătoare.

(Cella Delavrancea – ***Dintr-un secol de viață***)

A. **Limba română** (30p.)

1. Scrie sinonimele contextuale pentru cuvintele: *încăpătoare, atracție.* (2p.)
2. Precizează mijlocul de îmbogățire a vocabularului prin care s-au format cuvintele: *fetițe, noastră.* (4p.)
3. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate: *Pe atunci eram fetițe, trăind în universul nostru.* (4p.)
4. Transcrie predicatul din propoziția următoare: *Tata era Delavrancea pentru toți.* (2p.)
5. Scrie o propoziție în care substantivul *fetițe* să aibă funcția sintactică de complement indirect. (4p.)
6. Selectează atributele din enunțul: *În casa noastră, cu odăi încăpătoare se perindau oameni politici...* (6p.)
7. Numeşte tipul conjuncțiilor din următoarele fraze: *Apărea şi dispărea din casă. Stiam că pledează procese grele ...* (4p.)
8. Alcătuieşte o frază în care să existe un raport de coordonare adversativă. (4p.)

B. **Înțelegerea textului** (30p.)

9. Menționează tema textului. (4p.)
10. Transcrie o structură care conține un epitet. (4p.)
11. Precizează cum îi spuneau fetele tatălui lor. (4p.)
12. Explică, în 2-3 enunțuri, rolul antonimelor din fragmentul dat. (4p.)
13. Exprimă-ți opinia, în 6-8 rânduri, despre motivele admirației pe care fetele o aveau pentru tatăl lor. (14p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Gândeşte-te la o persoană apropiată, care reprezintă sau a reprezentat la un moment dat un model pentru tine. Într-o compunere de 15-20 de rânduri, prezintă personalitatea acesteia şi motivează admirația pe care i-o porți.

În redactarea compunerii, vei avea în vedere:

• numirea personalității despre care vrei să scrii;
• surprinderea trăsăturilor sale definitorii;
• prezentarea unor argumente convingătoare;
• prezența stilului personal, subiectiv.

Notă!

Vei primi **16 puncte** pentru conținut şi **14 puncte** pentru redactare (*coerența textului* – 3p.; *registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului* – 3p.; *ortografia* – 3p.; *punctuația* – 3p.; *aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea* – 2p.)

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spațiu indicată.

17

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să foloseşti 15 minute pentru citirea repetată, cu atenţie, a textului dat şi 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citeşte cu atenţie textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

...iată-ne ajunşi în faţa omului săritor pur şi simplu. A săritorului cumsecade şi bun, pe care nu-l apucă lenea spiritului şi a sufletului exact când ai şi tu vreo mică rugăminte la el. Care are răbdare să-ţi asculte păsul. Care are şi timp pentru tine, puţinul timp pe care ţi-l cere datul unui telefon sau multul timp pe care ţi-l cere cine ştie ce problemă complicată. Care ştie că azi înseamnă mâine şi că poimâine poate fi ratată o acţiune ce ar fi fost reuşită ieri şi cu care s-ar fi salvat poate viaţa, poate cariera unui om.

(Sanda Faur – ***A şti să trăieşti printre oameni***)

A. Limba română (30p.)

1. Scrie sinonimele contextuale pentru cuvintele: *lenea, păsul, a cere.* (6p.)
2. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *Care ştie <u>că</u> <u>azi</u> <u>înseamnă</u> mâine.* (6p.)
3. Transcrie din text un pronume personal şi un pronume relativ. (4p.)
4. Precizează funcţia sintactică a cuvintelor din propoziţia: *poimânie poate fi ratată <u>o</u> <u>acţiune</u> <u>ce</u> ar fi fost reuşită <u>ieri</u>.* (6p.)
5. Alcătuieşte o propoziţie în care substantivul *viaţă* să aibă funcţia sintactică de atribut substantival prepoziţional, respectiv, de complement direct. (8p.)

B. Înţelegerea textului (30p.)

6. Precizează tema textului de mai sus. (4p.)
7. Transcrie o structură care prezintă două trăsături ale unui om săritor, surprinse în mod direct. (4p.)
8. Explică, în 2-3 enunţuri, titlul textului. (8p.)
9. Exprimă-ţi opinia, în 6-8 rânduri, despre calităţile omului săritor, aşa cum reies ele din text. (14p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Gândeşte-te la o persoană cu trăsături asemănătoare celei din texul de mai sus, pe care ai cunoscut-o. Într-o compunere de 15-20 de rânduri, prezintă personalitatea acesteia şi motivează recunoştinţa pe care i-o porţi sau pe care i-ai purta-o.

În redactarea compunerii, vei avea în vedere:

- numirea personalităţii despre care vrei să scrii;
- surprinderea trăsăturilor sale definitorii;
- prezentarea unor argumente convingătoare;
- prezenţa stilului personal, subiectiv.

Notă!

Vei primi **16 puncte** pentru conţinut şi **14 puncte** pentru redactare (*coerenţa textului* – 3p.; *registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului* – 3p.; *ortografia* – 3p.; *punctuaţia* – 3p.; *aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea* – 2p.)

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spaţiu indicată.

18

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să foloseşti 15 minute pentru citirea repetată, cu atenţie, a textului dat şi 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citeşte cu atenţie textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

Odaia era albă ca un culcuş de fecioară. Apusul îşi filtra agonia prin două ferestre înalte, schiţând pe parchet două romburi de lumină portocalie, care cuprindeau picioarele patului într-o îmbrăţişare tremuratoare.

Un miros straniu de albeaţă respirau pereţii proaspăt văruiţi şi se cernea în unde subţiri pe măsuţa cu trei scaune dintre ferestre, pe soba de teracotă din colţ, pe noptiera de la căpătâiul patului şi chiar pe jilţul de paie în care veghea sora de caritate Dafina, îmbrăcată în şorţ alb, cu bonetă albă pe creştet şi cu cruciuliţă roşie între sânii plini de sănătate. Din unghere răsăreau umbre sfioase, cenuşii, înaintau domol şi apoi, brusc, se stingeau, speriate parcă de tăcerea deasă ce căptuşea odaia şi înghiţea tic-tacul grav al pendulei atârnate deasupra calendarului, pe fâşia de zid dintre cele două geamuri.

Dafina şedea neclintită, cu mâinile în poală pe ziarul împăturit frumos, privind la bolnavul care zăcea cu braţele întinse peste învelitoarea albă, capul înfăşurat într-un pansament alb din care i se vedea numai faţa de ceară, vrâstată cu trei linii negre paralele – sprâncenele, genele şi mustăţile. Pleoapele-i închise păreau nişte pete violete, iar buzele cărnoase erau atât de palide că de-abia li se deosebeau marginile.

În ochii surorii de caritate mocnea înduioşare şi nedumerire. Compătimea pe bietul bolnav cu toata pasiunea, mai ales de când descoperise că e victima unei drame amoroase. Era foarte blândă şi tot atât de sentimentală.

(Liviu Rebreanu – ***Adam şi Eva***)

A. **Limba română** (30p.)

1. Ordonează alfabetic următoarele cuvinte: *caritate, pereţii, noptiera, violete, atârnate, cernea, răsăreau, deasă, filtra, tremurătoare, agonia, unghere.* (4p.)
2. Precizează mijloacele de îmbogăţire a vocabularului prin care s-au format cuvintele: *îmbrăţişare, deasupra,* (cu braţele) *întinse, cruciuliţă.* (4p.)
3. Scrie câte un antonim al cuvintelor: *înalte, lumină, subţiri, blândă.* (4p.)
4. Ilustrează, în două enunţuri, omonimia cuvântului *ceară.* (4p.)
5. Transcrie, din primul alineat, un articol nehotărât şi o prepoziţie. (2p.)
6. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *Apusul îşi filtra agonia prin două ferestre înalte* (4p.)
7. Alcătuieşte câte un enunţ pentru a ilustra valoarea de adjectiv, respectiv, de adverb a cuvântului *frumos.* (4p.)
8. Transcrie primele două predicate din text, precizându-le felul. (4p.)

B. **Înţelegerea textului** (30p.)

9. Transcrie două structuri care arată că dominanta cromatică este albul. (4p.)
10. Precizează personajele prezentate în text. (4p.)
11. Numeşte principalul mod de expunere identificat în textul citat. (4p.)
12. Precizează care sunt motivele înduioşării şi nedumeririi Dafinei faţă de bolnav. (4p.)
13. Descrie, într-un text de 6-10 rânduri, impresia pe care ţi-o produce atmosfera generală sugerată de text. (14 p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Redactează o compunere de 15-20 de rânduri, în care să-ţi exprimi punctul de vedere/ opinia despre factorii care trebuie luaţi în considerare în alegerea unui drum în viaţă (a unei meserii, profesii, cariere etc.).

În redactarea compunerii, trebuie:

- să utilizezi structura adecvată acestui tip de compunere (formularea clară/ logică a punctului de vedere/ a opiniei, prezenţa argumentelor care să justifice punctul de vedere/ opinia exprimată);
- să ai conţinutul (dezvoltarea argumentelor) şi stilul adecvate cerinţei date;
- să respecţi normele de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.

Notă!

Vei primi **16 puncte** pentru conţinut şi **14 puncte** pentru redactare (*coerenţa textului* – 3p.; *registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului* – 3p.; *ortografia* – 3p.; *punctuaţia* – 3p.; *aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea* – 2p.)

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spaţiu indicată.

19

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să foloseşti 15 minute pentru citirea repetată, cu atenţie, a textului dat şi 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citeşte cu atenţie textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

Hypolit începu să aplaude ca un copil. Acum, toţi trebuiau să se bucure în jurul său! Chiar şi Justin. În elanul său de o clipă, crezând că poate să îşi trezească şi fratele din amorţire, i se adresă deodată:

– Justine, mai ţii minte masa de acasă, din ziua când am împlinit douăzeci şi unu de ani?

Dar Justin nici nu tresări măcar, frământând mereu cu degetele aceleaşi cocoloaşe de pâine. Ce nevoie pe oameni să se încălzească cu cenuşa amintirilor? Totul rămăsese mort în urmă: părinţii în cimitir, iar cei doi băieţi în celulele ţesuturilor demult schimbate. Trecutul este un străin cu care nu ai nimic a face.

Hypolit îl privea cu compătimire. Bietul Justin! În pustiul minţii sale, parcă nu se mai găsea nicio amintire. Totuşi, poate că trebuia să încerce cu evocarea unui amănunt care să stimuleze memoria fratelui ramolit pretimpuriu. Dar, întoarcerea Anei, cu sticla de vin proaspăt desfundată, îi schimbă dintr-o dată intenţiile.

Sandu apucă sticla cu neastâmpăr, turnând apoi în grabă vinul în paharele de pe masă. Între timp, Hypolit începu să taie puiul la toţi. Ana, pentru o dată scutită de a mai servi de una singură, zâmbea nedumerită de pe scaun. Numai Justin era în afară, cu cocoloaşele de pâine.

– Mare minune că Maria nu a lăsat puiul să se usuce în cuptor! De când se află părăsită de Ion, nu mai are gândul decât la farmece...

Cu piciorul de pui în mână, Hypolit tresări o clipă. Aha, abia acum ajungea să înţeleagă de ce bucătăreasa era atât de cătrănită de vreo trei zile încoace. [...]

Justin se şterse cu şervetul la gură, după ce lăsase mai toată carnea din jurul osului. Apoi, abia de îşi muie buzele în paharul cu vin, luând parcă o doctorie.

(Dinu Pillat – ***Moartea cotidiană***)

A. **Limba română** (30p.)

1. Transcrie, din lista următoare, numai cuvintele în care apar diftongi: *aplaude, poate, trebuiau, mereu, deodată, apucă, fratelui, neastâmpăr, bietul, minune.* (4p.)
2. Rescrie textul, înlocuind cuvintele subliniate cu sinonime potrivite în context: *Hypolit îl privea cu compătimire. Bietul Justin! În pustiul minții sale, parcă nu se mai găsea nicio amintire. Totuşi, poate că trebuia să încerce cu evocarea unui amănunt care să stimuleze memoria fratelui ramolit pretimpuriu.* (4p.)
3. Alcătuieşte câte un enunț cu omonimele *nu mai* şi *numai.* (4p.)
4. Scrie două expresii/ locuţiuni care să conţină substantivul *gură.* (4p.)
5. Transcrie două numerale şi numeşte tipul acestora. (4p.)
6. Alcătuieşte două enunţuri în care să ilustrezi valoarea de verb predicativ, respectiv de verb copulativ a lui *a ajunge.* (4p.)
7. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *lăsase mai toată carnea din jurul osului.* (4p.)
8. Indică, prin rescriere, un atribut adjectival şi un subiect din enunţul: *În pustiul minţii sale, parcă nu se mai găsea nicio amintire.* (2p.)

B. **Înțelegerea textului** (30p.)

9. Numeşte personajele din fragmentul de text dat. (4p.)
10. Precizează momentul aniversar evocat de Hypolit. (4p.)
11. Transcrie o structură de maximum zece cuvinte, care surprinde părerea lui Justin despre trecut. (4p.)
12. Selectează două structuri în care apar cuvinte folosite cu sens figurat. (4p.)
13. Motivează, într-un text de 6-8 rânduri, prin dezvoltarea a două argumente, că textul citat aparține genului epic. (14 p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Având ca punct de pornire informaţiile desprinse din fragmentul citat la partea I, în care două dintre personaje au păreri diferite referitor la rolul amintirilor, redactează o compunere de 15-20 de rânduri în care să prezinţi opinia ta despre rostul amintirilor pe care omul le adună în suflet de-a lungul anilor, motivându-ţi punctul de vedere.

În redactarea compunerii, trebuie:

• să utilizezi structura adecvată acestui tip de compunere (formularea clară/ logică a punctului de vedere/ a opiniei, prezenţa argumentelor care să justifice punctul de vedere/ opinia exprimată);

• să ai conţinutul (dezvoltarea argumentelor) şi stilul adecvate cerinţei date;

• să respecţi normele de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.

Notă!

Vei primi **16 puncte** pentru conţinut şi **14 puncte** pentru redactare (*coerenţa textului* – 3p.; *registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului* – 3p.; *ortografia* – 3p.; *punctuaţia* – 3p.; *aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea* – 2p.)

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spaţiu indicată.

20

Timpul efectiv de lucru este de 120 de minute. Se recomandă să foloseşti 15 minute pentru citirea repetată, cu atenţie, a textului dat şi 15 minute pentru autocorectarea lucrării scrise.

Subiectul I (60 de puncte)

Citeşte cu atenţie textul dat. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

Ce schimbătoare e la munte
Lumina; cât ai scăpăra,
Un curcubeu a-ntins o punte
Din casa mea pân-la a ta.

Ş-un gând, un gând nebun îmi vine!
– Aşa-s poeţii uneori –
Să mă avânt până la tine
Pe puntea asta de culori.

Cu fruntea de lumini brăzdată
Să urc tăriile cereşti
Şi când nici nu te-aştepţi, deodată
Să-ţi bat cu degetu-n fereşti...

Dar când să urc, frumoasa punte
S-a dărâmat, – ş-acuma norii
Au tras perdeaua către munte:
Nebuni sunt, Doamne, visătorii!

(Dimitrie Anghel – ***Curcubeul***)

A. **Limba română** (30p.)

1. Transcrie două cuvinte care conţin diftongi şi două care conţin vocale în hiat. (4p.)
2. Selectează două cuvinte derivate cu sufix. (2p.)
3. Scrie patru termeni din familia lexicală a substantivului *lumina*. (4p.)
4. Transcrie un verb la modul condiţional-optativ. (2p.)
5. Stabileşte valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *Din casa mea pân-la a ta.* (4p.)
6. Alcătuieşte două enunţuri în care substantivul *curcubeu* să aibă funcţia sintactică de complement direct, respectiv, de atribut substantival. (6p.)
7. Precizează funcţia sintactică a cuvintelor subliniate: *ş-acuma norii/ Au tras perdeaua către munte.* (8p.)

B. **Înţelegerea textului** (30p.)

8. Precizează măsura ultimului vers din strofa a treia. (4p.)
9. Transcrie din text un vers care să conţină o imagine vizuală. (4p.)
10. Selectează două verbe care să evidenţieze prezenţa eului liric. (4p.)
11. Precizează tipul rimei din poezia dată. (4p.)
12. Explică, în 3-5 rânduri, semnificaţia versului: *Aşa-s poeţii uneori.* (14p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Scrie o compunere de 20-25 de rânduri, în care să argumentezi apartenenţa la specie a unei balade culte studiate în clasă.

În redactarea compunerii vei avea în vedere:
- numirea a patru dintre caracteristicile acestei specii;
- ilustrarea acestor caracteristici, cu ajutorul exemplelor extrase din textul ales;
- evidențierea modalităților de caracterizare a personajelor, specifice textului epic;
- relevarea raporturilor care se stabilesc între personajul principal și alt personaj al baladei.

Notă!
Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. Vei primi **16 puncte** pentru conținut (câte 4 puncte pentru fiecare cerință rezolvată) și **14 puncte** pentru redactare (*coerența textului* – 3p.; *registrul de comunicarem, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 3p.; *ortografia* – 3p.; *punctuația* – 3p.; *așezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea* – 2p.)
În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să se încadreze în limita minimă de spațiu indicată.

Partea a IV-a

Sugestii de rezolvare

SUGESTII DE REZOLVARE PENTRU EVALUAREA CURENTĂ

1. 1. Pentru a identifica fragmentul corect, reciteşte cu atenţie textul şi selectează pasajele în care apar cuvintele: *catalog*, *tablă*, *clasă* etc. Vei decide apoi care fragment este cel mai relevant pentru rezolvarea cerinţei.

2. Selectarea corectă a cuvintelor te va ajuta să verifici corectitudinea rezolvării exerciţiului anterior.

3. Exemplu de răspuns: *să avem întreaga oră liberă.*

4. Formulează răspunsul, orientându-te după cuvintele: *probleme, cerc, rază, arc.*

5. Personajele participante la acţiune sunt: elevul, profesorul Vanciu, colegii de clasă.

6. Personaje individuale: elevul, profesorul Vanciu; personaj colectiv/ figurant: colegii de clasă.

7. Exemple de răspuns: *să întoarcă foaia catalogului şi să asculte colegii de la sfârşitul alfabetului; sau să fie chemat la minister; sau să intre servitorul şi să-i aducă o veste neaşteptată, iar noi să avem întreaga oră liberă.*

8. Verbele, în ordinea succesiunii întâmplărilor, sunt: *m-a chemat, am păşit, mă apropii, mă liniştesc, piere.*

9. În formularea răspunsului, vei avea în vedere starea sufletească a elevului, relaţia sa cu profesorul de matematică, poziţia sa în faţa colegilor de clasă etc. Evidenţiază contradicţia între realitate (faptul că nu ştie enunţul problemei) şi reacţia nonverbală (face semn din cap că îl ştie), arătând care crezi tu că sunt motivele pentru care procedează astfel. Poţi alege dintre următoarele sau poţi găsi altă explicaţie: elevul speră că se va produce o minune, care va opri desfăşurarea examinării, se teme să înfrunte dezastrul pe care l-ar putea declanşa prin recunoaşterea faptului că nu cunoaşte enunţul, „trage de timp", sperând că va putea motiva ulterior că ştia enunţul, dar l-a uitat etc.

2. 1. Naraţiunea, dialogul.

2. Găseşte propoziţia care numeşte un moment al zilei.

3. Exemplu de răspuns: indici spaţiali – *în tramvai, în port, prin Oraş.*

4. Sintagma este: *Îmi amintesc cum, fiind în tramvai...*

5. Personajele care participă la acţiune sunt: Cămila, un hamal, personajul-narator.

6. Exemplu de răspuns: naratorul este şi personaj al întâmplărilor, apărând în calitate de martor care evocă episodul întâlnirii cu Cămila, în tramvai. Relatarea se face la persoana întâi, indicând o experienţă personală, prezentată dintr-o perspectivă subiectivă.

7. Exemplu de răspuns: prezenţa, în peisajul cotidian, a unor făpturi fabuloase ca inorogul şi pasărea Phoenix; posibilitatea de a întâlni o Cămilă în tramvai, care poartă conversaţii despre călătoriile ei; existenţa unor acţiuni care nu aparţin lumii animale etc.

3. 1. Expoziţiunea şi intriga sau situaţia iniţială şi cauza care declanşează acţiunea.

2. Expoziţiunea precizează locul, timpul şi personajele. Intriga prezintă faptul care produce o dereglare în planurile iniţiale şi provoacă un anumit curs al acţiunii.

3. Naraţiunea şi dialogul.

4. Naratorul este obiectiv, povesteşte la persoana a treia şi are o perspectivă omniscientă asupra personajelor şi asupra evenimentelor, adică ştie totul despre eroii săi şi despre faptele lor trecute, prezente şi viitoare.

5. Exemplu de răspuns: Un posibil conflict se conturează între Maria, care dorește să păstreze copilul găsit, și restul grupului, venit la București pentru a căuta de lucru.

**4. 1. Armele specifice sunt: *topoare, flinte.*

2. Bunurile materiale de care erau tentați jefuitorii sunt: *lada cu bani, mătăsurile fine, podoabele, punga rotundă, buzunarele pline.*

3. Personajul astfel caracterizat este Timpul.

4. Personajele implicate în conflict sunt jefuitorii/ oamenii și călătorul/ Timpul.

5. Exemplu de răspuns: *n-are nimica straniu, la chip nu-i groaznic, n-are pereche de zgârcit, călătorește singur, veșnic obosit.*

6. Balada cultă: este o specie epică în versuri, prezintă fapte eroice din trecut, la acțiune participă personaje caracterizate în antiteză, are autor cunoscut etc.

**5. În redactarea compunerii vei ține cont de fiecare reper indicat, dezvoltând ideile și argumentându-le:

- numirea caracteristicilor; de exemplu: specie a genului epic în proză, cu un singur fir narativ, de mică întindere, cu un conflict concentrat, care implică un număr mic de personaje; caracterizarea personajelor este sumară, insistându-se cu precădere pe o trăsătură dominantă, în timp ce acțiunea propriu-zisă este extrem de redusă; intervenția naratorului este moderată etc.
- ilustrarea caracteristicilor; în funcție de textul ales;
- evidențierea momentelor subiectului; în funcție de textul ales;
- relevarea raporturilor; în funcție de textul ales.

Atenție! la estetica lucrării/ așezarea în pagină (alineat; scris lizibil), la respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație precum și la încadrarea în limita de timp.

6. 1. Citește cu atenție cele două texte. Vei constata că primul text este organizat în catrene, cu rimă îmbrățișată, ritm trohaic și măsura de 16-15 silabe, iar al doilea text nu prezintă o astfel de organizare; unele versuri sunt mai lungi, altele mai scurte, uneori versul fiind format dintr-un singur cuvânt.

2. ritm trohaic, rimă împerecheată.

3. În primul text, aliterația consoanei r dezvăluie intensitatea gerului, a iernii, iar în al doilea text, aliterațiile consoanelor t, p și r creează imagini auditive, care evidențiază ritmul susținut și sacadat al ploii.

4. Urmărește nivelul grafic al poeziei ***Noiembrie***. Vei constata că organizarea versurilor accentuează parcă ritmul ploii.

7. 1. Al. Macedonski – ***Se duce*** – rimă împerecheată, ritm iambic.
St.O. Iosif – ***Cântec de primăvară*** – rimă încrucișată, ritm trohaic.
Mihai Eminescu – ***Peste vârfuri*** – rimă îmbrățișată, ritm trohaic.

2. 8-7 silabe.

3. La nivel prozodic, rolul cratimei este de a păstra măsura și ritmul (în toate cele trei texte).

8. 1. *îmbrăcată, spinare, ungher, aripă.*

2. Exemple de răspuns: *Fata <u>îmbrăcată</u> în roșu atrăgea privirile trecătorilor.*
Ducea cu greu sacul în <u>spinare</u>.
Într-un <u>ungher</u> al camerei era o minge.
Pasărea și-a rupt <u>aripa</u>.

3. *îmbrăcată* = acoperită; *încovoiată* = curbată

4. imagini vizual – statice.

9. 1. Exemple de răspuns:
a. epitet – *noapte <u>lucie</u>*

b. comparaţie – *Noapte lucie pe o lume ca din poveşti*
c. personificare – *Vieţuitoarele pustietăţii sunt îmbătate de farmecul acesta*
d. enumeraţie – *copaci de zahăr, câmp de cristal, iaz de oglindă*
e. repetiţie – *Tremur, tremur, tremur*
**f. metaforă – *uriaşul policandru al cerului*
**g. antiteză – *Se duce tot ce e de dus/ Pământul jos şi luna sus.*
2. Exemplu de răspuns: Imaginile artistice create în enunţul dat sunt vizual-statice. Epitetele şi enumeraţiile din structura dată conturează un tablou nocturn, de iarnă. Chiar dacă este noapte , peisajul este dominat de strălucire, idee relevată prin epitetul *lucie* şi printr-o serie de epitete metaforice: *copaci de zahăr, câmp de cristal, iaz de oglindă.* Comparaţia existentă în acest enunţ asociază tabloul descris unui spaţiu de basm: *pe o lume ca din poveşti.*
3. Exemple de răspuns:
a. Repetiţia din versul *Tremur, tremur, tremur* accentuează trăirile eului liric, dezvăluind zbuciumul sufletesc la acestuia.
b. Prin metaforă, bolta cerească este asociată cu un *policandru* pentru a evidenţia faptul că cerul este înstelat, luminos. Nemărginirea acestuia este accentuată prin epitetul antepus *uriaş.*
c. Antiteza selectată surprinde dualitatea universului. Cele două părţi ale Macrocosmosului creează un Tot supus trecerii timpului, idee dezvăluită prin sensul verbului *a se duce.*

10. 1. Exemplu de răspuns: *Te-aştept să te iveşti din nou zglobie,/ Nebănuitul sol al meu de bucurie.*
2. Exemplu de răspuns: Discursul liric este organizat pe relaţia: eu-tu. Eul poetic i se adresează păsării, care este personificată., simbolizând muza, inspiraţia.
3. Exemplu de răspuns: *a juca = a crea; pom = fiinţă.*
4. Exemplu de răspuns:
a. *pribeagă, streină.*
b. *Mi s-a oprit pe-o cracă neagră/ La geam, acoperită cu zăpadă.*
5. Exemplu de răspuns: *incertitudine, nostalgie, regret* etc.
6. În rezolvarea acestei cerinţe ar trebui: să citeşti cu atenţie textul de 2-3 ori; să identifici figurile de stil; să observi relaţia dintre simbolul păsării şi eul poetic; să relaţionezi sensurile epitetelor din text: *necunoscută, pribeagă, singuratecă, streină* cu zbuciumul actului creator.

****11.** 1. Exemplu de răspuns: *Cuprinşi de-amintirea străbunei măriri,/ Spre soare ni-e gândul şi mergem spre el.*
2. Exemplu de răspuns: Deoarece aparţine liricii patriotice, rolul persoanei I, plural, este de a evidenţia faptul că eul liric este exponentul unei colectivităţi.
3. Exemplu de răspuns: *mamă = ţară.*
4. Exemplu de răspuns:
a. *sfânt, străvechi;*
b. *vesele glasuri;*
c. *Tu-ncrede-te-n fiii tăi, mamă.*
4. Exemplu de răspuns: ton solemn, mobilizator, prezenţa invocaţiei retorice, sentimente de patriotism etc.
5. În rezolvarea acestei cerinţe ar trebui: să citeşti cu atenţie textul; să-ţi reaminteşti definiţia imnului (specie a genului liric prin care, pe un ton solemn, se exprimă preţuirea faţă de divinitate, faţă de ţară, faţă de un eveniment deosebit etc.); să subliniezi trăirile/ stările desprinse din figurile de stil şi din imaginile artistice (folosirea cu preponderentă a figurilor retorice: invocaţii, interogaţii, exclamaţii retorice; vocative

şi interjecţii; repetiţii, enumeraţii, antiteza, hiperbola etc. – sentimente mărețe situate sub semnul dragostei de neam şi de ţară; entuziasm, hotărâre etc.).

12. Exemplu de răspuns:

1. Domnul este acasă?

2. Efectul obţinut prin scrierea cu cratimă a structurii *Domnu-i* este: elidarea literei *l* de la finalul substantivului *domnul* şi a literei *î* din forma verbală *îi*, reducerea numărului de silabe, fluenţa vorbirii, oralitatea stilului.

3. *mi-a* = pronume personal, formă neaccentuată + verb auxiliar;
l-o = pronume personal, formă neaccentuată + verb auxiliar (din forma verbală *va*, pronunţată în limbaj popular);
c-a = conjuncţie subordonatoare (*că*) + verb auxiliar.

4. Două efecte ale folosirii cratimei: elidarea unor litere, reducerea numărului de silabe.

5. Virgulele izolează substantivul în vocativ de restul cuvintelor din propoziţie.

6. Primul punct marchează scrierea prescurtată, iar al doilea punct marchează finalul propoziţiei.

7. Propoziţie în care punctul este folosit în abrevierea unui pronume personal de politeţe *Cum vă cheamă pe dv.?*

8. Transformarea propoziţiei interogative *Domnu-i acasă?* în propoziţie afirmativă: *Domnu-i acasă.*

9. Apostroful din structura *da' n-a plecat* marchează lipsa literei *r* din cuvântul *dar*.

10. Punctele de suspensie marchează pauzele în vorbirea personajului, sugerând starea de confuzie a acestuia şi lipsa de coerenţă în gândire.

13. Exemplu de răspuns:

Vizitatorul întreabă dacă domnul este acasă. Feciorul răspunde afirmativ, dar adaugă că domnul i-a poruncit să spună că nu-i acasă dacă îl va căuta cineva. Vizitatorul îi spune feciorului să-l anunţe că a venit el. Feciorul îi răspunde că nu poate.

14. Exemplu de răspuns:

1. Propoziţia imperativă a devenit propoziţie enunţiativă propriu-zisă. Substantivul în vocativ din prima propoziţie a primit funcţia sintactică de subiect, verbul la modul imperativ din prima propoziţie este folosit la modul indicativ, timpul prezent, în a doua propoziţie. Semnul exclamării este înlocuit cu punctul, astfel dispare intonaţia specifică îndemnului/ ordinului.

2. În prima propoziţie, semnul exclamării exprimă mirarea/ surpriza, iar semnul întrebării din a doua propoziţie sugerează incertitudinea/ îndoiala.

3. Prezenţa punctelor de suspensie din ultima replică exprimă nesiguranţa.

15. Exemplu de răspuns:

1. subiect/ nominativ;
2. nume predicativ/ nominativ;
3. complement direct/ acuzativ;
4. atribut substantival/ genitiv;
5. atribut substantival prepoziţional/ acuzativ;
6. complement indirect/ genitiv;
7. fără funcţie sintactică/ vocativ;
8. atribut apoziţional/ nominativ;
9. complement indirect/ dativ;
10. complement circumstanţial de cauză/ dativ.

16. Exemplu de răspuns:

1. diateza reflexivă; acţiunea verbului se răsfrânge asupra subiectului;

2. diateza pasivă; complementul de agent *de destin* este subiectul logic;
3. diateza activă; subiectul gramatical şi subiectul logic coincid.

17. Exemplu de răspuns:
1. adjectiv, gradul superlativ absolut;
2. adjectiv, gradul superlativ absolut;
3. adverb, gradul superlativ absolut;
4. adjectiv, gradul superlativ absolut;
5. adjectiv, gradul superlativ absolut.

18. Exemplu de răspuns:
1. adverb de timp;
2. substantiv comun;
3. propoziţie simplă;
4. adverb de mod;
5. adverb de mod;
6. adjectiv;
7. conjuncţie coordonatoare adversativă;
8. adverb de mod;
9. pronume personal, formă neaccentuată;
10. interjecţie.

19. Exemplu de răspuns:
Cornurile sunt făcute din făină proaspătă.
Coarnele taurilor sunt puternice.
Au fost întocmite mai multe rapoarte despre starea învăţământului.
Între cele două instituţii s-au stabilit raporturi de colaborare.

20. Exemplu de răspuns:
1. *cerul/ Limpede*.
2. genitiv – singular: nopţii; genitiv – plural: nopţilor;
   dativ – singular: nopţii; dativ – plural: nopţilor.
3. *varul*; *cleştarul*.
4. *alb*.
5. cazul vocativ.
6.

articulat cu articol hotărât	articulat cu articol nehotărât	nearticulat
N-Ac: *steaua*; *stelele*	*o stea*; *nişte stele*	*stea*; *stele*
G-D: stelei; stelelor	*unei stele*; *unor stele*	*stele*; *stele*
V: *stelelor*	*steauă*	*stele*

7. *o*.
8. *Chinuit de-aceleaşi doruri,/ Fermecat de-aceleaşi vise.*
9. *Sunt la voi, sunt ale voastre...*
10. pronume relativ = *cine*; pronume posesiv = *ale voastre*.

21. Exemplu de răspuns:
Cuvinte cu sens propriu: *Ploaia rece; Lemnele ard*;
Cuvinte cu sens figurat: *O ploaie de lacrimi*; *Inima mea arde*; *muntele speranţelor*.

22. Exemplu de răspuns:
Mă plimbam agale la marginea pădurii de salcâmi. O pădure de gânduri mi-a cuprins inima. Mă atrăgea umbra deasă. Am intrat timid pe cărarea ce ducea spre inima pădurii.

23. Vei citi poezia. Te vei gândi la sensul propriu al cuvintelor. Vei observa apoi ce sensuri noi au dobândit în context.

24. Exemplu de răspuns:

1. Diminutivul *actoraş* se referă la incertitudinea valorii profesionale.
2. Diminutivele *frăţior* şi *actoraş* exprimă dragostea şi aprecierea.
3. Diminutivul *frăţiorul* sugerează lipsa de moralitate, incorectitudinea.
4. Diminutivul *căsuţă* sugerează ironia, grandiosul în comparaţie cu nevoile reale.

25. Exemplu de răspuns: *tristeţe/* supărare; *a da ortul popii/* a muri; (om) *cu scaun la cap/* (om) înţelept; *prietenie/* amiciţie; *a pune paie pe foc/* a agrava; *numai piele şi os/* foarte slab; *ciudat/* bizar; *tăcere/* linişte; *drum/* cale, potecă.

26. 1. sinonime: *zăpezi/* ninsoare; *clinchet/* sunet produs de clopoţei sau de zurgălăi;
2. antonime: *îngheaţă/* dezgheaţă; subţiri/ tari, puternice, *stridente*.
3. sinonim: *nervoase/* vioaie, agitate.

27. Exemplu de răspuns*: cuvinte polisemantice folosite cu sens propriu de bază/ secundar şi cu sens figurat.*

28. vii/ *viţă de vie/ verbul „a veni"*; somn/ *stare fiziologică/ specie de peşte*; bancă/ *întreprindere financiară/ scaun lung pentru mai multe persoane.*

29. învestit/*numit*, *confirmat*; a investi/ *a plasa un capital, a cheltui*; prenume/ *nume dat la naştere*; pronume/ *parte de vorbire*; geantă/ *poşetă, servietă*; jantă/ *parte a unei roţi.*

30. Exemple de răspuns:

1. cuvinte derivate cu sufix: *pietroase, zâmbitoare*;
2. cuvinte compuse: *miazănoaptea, cincizeci*;
3. valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: adjective provenite din verbe la participiu (participiale);
4. mijlocul de îmbogăţire a vocabularului prin care s-au format cuvintele subliniate este *conversiunea* (*schimbarea valorii gramaticale*)
5. *pietroasele* – format prin derivare cu sufix; *înălbiţi* – derivare/ de la cuvântul de bază *alb/ conversiune: verbul la participiu devine adjectiv participial*;
6. diminutiv format de la cuvântul de bază *copil*: *copilaş*;
7. augmentativ format de la cuvântul de bază *piatră*: *pietroi*;
8. cuvântul *lui* este în text pronume personal; altă valoare morfologică: articol hotărât (proclitic). Ex: *Lui Ion nu-i place să călătorească.*
9. patru cuvinte aparţinând familiei lexicale a cuvântului *sfânt*: *sfinţenie, a sfinţi, sfinţit, nesfinţit.*

31. Cuvinte formate prin conversiune:

1. *bogatul, celui sărac*: substantive; valoarea iniţială: adjective;
2. *mei*: adjectiv pronominal posesiv; valoarea iniţială: pronume posesiv;
3. *ceilalţi*: adjectiv pronominal demonstrativ; valoarea iniţială: pronume demonstrativ de diferenţiere;
4. (*în*) *sinea*: substantiv; valoarea iniţială: pronume reflexiv;
5. *zecele*: substantiv; valoarea iniţială; numeral cardinal;
6. *binele*: substantiv; valoarea iniţială: adverb.

32. Exemple de răspuns:

1. *Vom reinvesti în această afacere 50% din profitul obţinut.*
2. *Prefer să nu merg la această petrecere.*
3. *Bunica mea a fost diagnosticată cu hipertensiune.*
4. *Toate avioanele aterizează.*
5. *Am recitit indicaţiile de rezolvare.*
6. *Am convenit să mergem la munte.*

7. *Toată lumea se gândește la alegerile anticipate.*
8. *Eroul basmului a ajuns în locul în care drumul se bifurcă.*
9. *Drept care am încheiat prezentul proces-verbal.*

33. Construcțiile sunt pleonastice, deoarece fiecare dintre ele conține câte un cuvânt care reia înțelesul exprimat de un alt termen.
De exemplu: prefixul *re-* indică repetarea, prefixele *con-*, *co-* înseamnă *împreună* etc.

34. 1. transcrierea cuvintelor: monosilabice/ *am, din lor, de, lin* etc.; plurisilabice: *ascultat, umbră* etc.
2. despărțirea cuvintelor în silabe: *e-ra; pli-nă; um-bră; dez-groa-pă.*
3. versul are 13 silabe.
4. sunetele din cuvântul *cântarea* sunt în ordine: *consoană, vocală, consoană, consoană, vocală, semivocală, vocală.*
5. prin înlocuirea vocalei *î*, cele două cuvinte se rostesc în aceeași silabă; prin reducerea unei silabe se păstrează măsura versului.
6. grupul *ii* formează diftong în cuvintele: *trestii, nuferii.*
7. diftong cu cratimă: *lianele-i.*
8. cuvinte în care există triftong: *dormeau, păreau.*
9. cuvinte în care există vocale în hiat: *fiecare, lianele.*

****35.** Exemplu de răspuns:
1. două propoziții;
2. /*nu voi izbuti/ să știu/ trebuie* etc.
3. *să știu adevărul*;
4. *să știu odată sigur*;
5. *să știu*;
6. *cine sunt și ce vreau*;
7. *principală/ subiectivă/ completivă directă/ completivă directă*;
8. *cine sunt/ ce vreau*;
9. *aș vrea să dorm și să visez frumos.*

36. 1. Exemple de răspuns:
a. Pintea și Pârvu au copilărit în satul natal și au mers împreună la școală.
b. Mergeau la scăldat, la furat de mere, pere sau struguri.
c. Cei doi tovarăși rămân împreună și după terminarea școlii.
d. Pintea și Pârvu sunt luați la oaste.
2. Răspunsurile de la exercițiul precedent îți oferă cele patru idei principale ale textului, realizând astfel planul simplu de idei.
3. Exemple de răspuns:
a. Pârvu era un copil cuminte și silitor, în timp ce Pintea era neastâmpărat și pedepsit adesea de învățător.
b. Pârvu urmează exemplul negativ al lui Pintea și începe să fure și el fructe din livezile sătenilor.
c. Băieții lucrau la varnițe, cărau piatră, aveau grijă de foc sau transportau varul în sat.
d. În armată, Pintea se evidențiază, iar Pârvu rămâne în urmă.
4. Prin notarea răspunsurilor coroborate de la exercițiile 1 și 3, ai realizat planul dezvoltat de idei.

37. 1. *Băiatul cel mai mititel al lui Dumitru Onișor*
2. *Era un copilaș palid și mărunțel; ochii triști.*
3. Exemplu de răspuns: epitet, comparație.
4. Exemplu de răspuns: liniștit, muncitor.

5. caracterizare directă/de către narator; caracterizare indirectă/ prin fapte, prin aspectul exterior şi prin vestimentaţie.
6. Exemplu de răspuns: Privirea reflectă suferinţa copilului. Epitetul şi comparaţia din structura *ochii trişti învăluiţi ca-ntr-o umbră cenuşie* accentuează durerea băiatului.
7. În rezolvarea acestei cerinţe ar trebui să parcurgi următorii „paşi": formularea unei opinii (ex. *După opinia mea, băiatul lui Dumitru Onişor are un destin trist.*); alegerea exemplelor potrivite din text pentru susţinerea opiniei (*munceşte de mic, poartă haine nepotrivite* etc.), formularea unei concluzii (ex. *Aşadar, acest băiat are o viaţă grea*). Fii atent şi la aşezarea în pagină, nu uita de alineate.
8. În rezolvarea acestei cerinţe, ar trebui să parcurgi următorii „paşi": să reciteşti cele două texte; să selectezi comparativ datele din fiecare text (ex. un băiat/ un ştrengar; primul era mititel, al doilea înăltuţ; primul era responsabil, al doilea leneş etc.); să legi informaţiile într-un text, folosind formulări specifice comparaţiei, precum *la fel ca, spre deosebire de, în comparaţie cu* etc.

38. Exemplu de răspuns:
Şireata vulpe s-a strecurat în grădina noastră.
Te crezi şmecher?
Să te fereşti de omul viclean!

39. Exemple de sinonime neologice care pot fi introduse în enunţuri:
amănunt/ detaliu; *a bănui/ a suspecta*; *cale/ rută*; *cinste/ onestitate*; *citeţ/ lizibil*; *copilăresc/ infantil*;
folositor/ util; *jertfă/ sacrificiu*; *împrejurare/ circumstanţă*; *nădejde/ speranţă*; *a oglindi/ a reflecta*; *părere/ opinie*; *a povesti/ a nara*; *a şovăi/ a ezita*; *luat pe neaşteptate/ surprins*; *lovitură de colţ/ corner*; *luare-aminte/ atenţie*.

40. Exemple de răspuns:
Mai bine pleacă, aici arzi gazul de pomană!
Asta se-ntâmplă dacă faci din ţânţar armăsar!
Spune adevărul, nu mai da din colţ în colţ!

41. Exemple de sinonime frazeologice ale cuvintelor: *a aprinde/ a da foc*; *a ironiza/a-şi bate joc*; *a observa/ a băga de seamă*; *a permite/ a da voie*.

42. Exemplu de răspuns:
Prin folosirea sinonimelor se nuanţează şi se accentuează sentimentul transmis. Cuvintele *ţipă, zbiară, răcneşte* exprimă intensitatea crescândă a neliniştii.

43. Exemplu de răspuns:
Ghiocel: *firav, gingaş, fragil, plăpând.*
Floare: *veselă, zâmbitoare, surâzătoare.*
Ploaie: *tristă, mohorâtă, supărată.*
Primăvară: *veselă, zglobie, jucăuşă.*

44. Exemplu de răspuns:
Bucurie/ tristeţe; *curajos/ fricos*; *cinstit/ necinstit*; *înfrunzit/ desfrunzit*; *a iubi/ a urî*; *încredere/ neîncredere*; *harnic/ leneş*.

45. Se vor folosi în enunţuri antonimele obţinute prin conversiune de la cuvintele indicate: *incorect*; *impoliteţe*; *insensibil*; *instabil*.

46. În redactarea descrierii, vei avea în vedere:
- delimitarea cadrului spaţio-temporal (unde, când)
- prezentarea de ansamblu (plan îndepărtat); prezentarea detaliilor (plan apropiat)
- includerea antonimeleor indicate (aproape/ departe; în faţa/ în spatele; la stânga/ la dreapta);

• exprimarea trăirilor proprii.
• formularea unei concluzii.
Atenție! – la estetica lucrării, așezarea în pagină, (estetica, scris lizibil), precum și la respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație)

47. Antonimele cuvintelor subliniate sunt:
Neagră, *aproape*, *dincoace*, *harnic* (*repede*) *se închideau*, *tinere*, *strâmte* (*înguste*).

48. Se va evidenția ideea că, în cazul proverbelor, antonimele au valoare stilistică; antonimele evidențiază o antiteză, în care termenii reliefează nevoia de a distinge ceea ce bine de ceea ce e rău. (în acest caz – *a vorbi/ a tăcea*; *lesne/ anvoie*; *a vinde/ a cumpăra*)

49. Exemple de răspuns:
Orice *afecțiune* poate fi tratată, dacă e descoperită la timp.
Copiii și bătrânii au cea mai mare nevoie de *afecțiune.*
Am aflat *aria* dreptunghiului aplicând corect formula.
Interpretarea unei *arii* presupune talent.
Ai plantat vreodată măcar *un bob* de grâu?
Aștept zăpada pentru a încerca pe pârtie noul meu *bob.*
Orice *broască* se simte bine în apă.
Broasca ușii de la camera mea este defectă.
Omul *cască* de plictiseală sau de somn.
Motocicliștii poartă întotdeauna *cască.*
În înaltul unui *cer* fără nori, soarele strălucește cu putere.
Îți *cer* să fii atent!
Aș vrea să pescuiesc un *lin.*
Vântul bate lin.
Vaporul mai are de parcurs *o milă* până la țărm.
Mi-e *milă* de cei bolnavi.
A intrat pe *poartă* chiar acum.
Mihai *poartă* o cămașă verde.
S-a dezlegat un *șiret* al pantofului.
Vulpea e un animal *șiret.*

50. Exemplu de răspuns:
Acele de cusut sunt folosite de orice croitor.
Nu te mai gândi la *acele* probleme!

51. *glacială*, *familială*, *a evaluat*, *temporară*, *minier*, *petrolifer*, *literală*, *arbitrară.*

52. Exemplu de răspuns:
Îmi plac lucrurile de *calitate.*/ Balul de *caritate* a fost bine organizat.
N-aș vrea să fiu *funcționar* public./ Aparatul acela vechi e încă *funcțional.*

53. Cuvinte monosemantice:
Azot, *axiomă*, *benzină*, *catetă*, *lexic*, *stomac*, *trei.*

54. 1. *diametru*, *perpendicular*, *cosinus.*
2. *Am învățat la anatomie că sinusul este sensibil la răceală.*
3. Exemplu: *arc*
• sens propriu de bază: *Soldații foloseau în luptă numai arcul și săgețile.*
• sens propriu secundar: *Am desenat un arc de cerc.*
• sens figurat: *Un arc de lumină a străbătut cerul.*

55. Exemplu de răspuns:
braț
• sens propriu de bază: *Sportivul are un braț puternic.*
• sens propriu secundar: *Un braț al Dunării s-a revărsat peste maluri.*

• sens figurat: *Braţul legii asigură protecţia cetăţenilor.*
limbă
• sens propriu de bază: *Mama a gătit limbă cu măsline.*
• sens propriu secundar: *Toţi elevii din şcoala mea se exprimă corect în limba română.*
• sens figurat: *Limbi uriaşe de foc luminau întunericul.*

56. Exemplu de răspuns:
Cuvinte folosite cu sens figurat: *înviorată, valul, se luminează, tulburate, albe.*
• sens propriu: *Valurile* mării sunt albastre. Afară se *luminează* la răsăritul soarelui. Gimnastica de dimineaţă *înviorează* organismul după o noapte de somn.

57. Exemplu de răspuns:
1. *computer, doză, virtualitate, mouse, complicată.*
2. Aş vrea să-mi cumpăr *un computer* nou;/ Respectă *doza* de medicamente prescrisă de medic!/ Excesul de *virtualitate* cu care te-au obişnuit jocurile pe computer poate fi dăunător./ Stai toată ziua cu mâna pe *mouse* şi nu te atingi de o carte!/ Problema aceasta este destul de *complicată.*
3. În redactarea descrierii vei avea în vedere:
• precizarea timpului/ locului în care practici jocul pentru care ai optat;
• numirea partenerilor;
• prezentarea jocului (aspecte generale, detalii);
• exprimarea trăirilor, motivarea opţiunii pentru acest joc;
• includerea neologismelor (respectarea cerinţei);
• calitatea redactării (aşezarea în pagină, corectitudine, exprimare corectă şi nuanţată).

58. În redactarea textului, vei avea în vedere:
• formularea opiniei;
• argumentarea opiniei formulate;
• includerea neologismelor pentru care ai optat;
• formularea unei concluzii;
• calitatea redactării (aspect, corectitudine, exprimare nuanţată).

59. *Mi se pare firesc să lucrezi corect.*
Am rezumat fragmentul indicat.
Aş vrea să fiu reprimit în grupul vostru.
Colaborând vom reuşi să facem lucruri importante.
Vom contribui la îndeplinirea sarcinii încredinţate.
Îşi prezenta autobiografia ori de câte ori avea prilejul.
Fii atent la ortografie!
Aş prefera să dorm la ora aceasta.
Îmi place să discut despre perspectivele mele.
Vom urma cursul de înot.

60. Vezi exerciţiul nr. **33**.

61. Exemple de răspuns:
1. *Mama nu mi-a dat voie să merg în excursie, deoarece se teme că voi răci, fiindcă stau prea mult în faţa computerului şi rezistenţa mea la boli este scăzută.*
2. *Prietenul meu se numeşte Ionel şi este un amic adevărat.*
3. *În ziua aceea de iarnă a căzut multă zăpadă. Neaua de pe dealuri îmi amintea de omătul din poveştile bunicilor.*

62. 1. Compunerea trebuie să cuprindă o naraţiune în care întâmplarea să fie plasată în timp şi spaţiu, iar personajul să aparţină fie lumii reale, fie lumii ficţionale (adică un personaj preluat dintr-o carte).
2. Respectă caracteristicile dialogului şi acordă atenţie semnelor de punctuaţie.

3. Respectă caracteristicile descrierii, insistând asupra sentimentelor şi stărilor sufleteşti. Nu uita să valorifici maxima indicată.

63. Valorifică ideile de la exercițiul anterior. Dezvoltă fiecare idee într-un paragraf. Alege un titlu original şi atractiv.

64. Foloseşte cuvinte cu sens figurat şi figuri de stil.
De exemplu: *Prietenia este ca o oglindă fermecată în care se reflectă două suflete.*

65. Precizează titlul şi autorul cărții din care ai selectat secvența. Alege o secvență relevantă pentru cerința dată.

66. Exemplu de răspuns:
1. *...într-o perioadă sumbră, când cea de-a doua conflagrație mondială devenise iminentă.*
2. *...lucrarea profesorului Eugen Herovanu izbuteşte să transmită prin ani un mesaj optimist.*
3. *generozitatea, loialitatea, afecțiunea şi respectul față de semenii săi*
4. Rolul celor patru enunțuri interogative este de a trezi curiozitatea şi interesul cititorilor.
5. *Iată numai câteva întrebări la care veți afla răspuns parcurgând cartea de față.*

67. Prezentarea trebuie să fie atractivă şi să ofere informații prin care să trezeşti interesul colegilor. Aplică unele dintre tehnicile observate în prezentarea de la exercițiul anterior.

68. 1. *Doamnă.*
2. Sinonim pentru cuvântul *carte* este *scrisoare.*
3. Autorul scrisorii are sentimente de dragoste şi dor.
4. Expeditorul scrisorii se află la război.
5. Elemente care lipsesc sunt: localitatea, data, formula de adresare, semnătura.
6. Citeşte cu atenție textul şi respectă regulile rezumării.

69. Nu uita să scrii pe o foaie separată. Foloseşte o coală A4 neliniată.

70. Invitația să fie scurtă, concisă, cuprinzând toate informațiile necesare.

71. 1. *Lume* multă....
2. *Înalt ca bradul, curat ca floarea,/ Şi care noaptea să doarmă tun.*
3. Toți au vrut să se dea pe mine.
4. Persoana I, numărul singular, modul indicativ, timpul perfect compus.
5. *Fiecare om se gândeşte că ar fi mai bine dacă ar schimba ce nu-i place la el.*

72. Nu uita să foloseşti versurile citate la începutul fiecărui paragraf. Aminteşte-ți convențiile specifice redactării unei scrisori.

73. Respectă reperele date. Povesteşte întâmplări relevante pentru destinul personajului ales. Compară personajul ales cu alte personaje pentru a-i evidenția mai bine trăsăturile morale şi sufleteşti.

74. *Zău, nu mai țin minte, zice drăgălaşa mea amică; pentru că drept să-ți spun, madam Preotescu, o bună prietenă a mea, la care țin foarte mult – nu sunt în stare să-i refuz nimic - m-a rugat să-ți scriu.*

75. 1. Eu nu vreau să *creez/ creiez/ crez* probleme celor din jurul meu.
2. Nu-i *agrez/ agreez/ agreiez* pe cei care sunt mereu nemulțumiți.
3. Tu te *îmbraci/ înbraci* frumos.
4. Noi nu *închiriem/ închiriăm* acest spațiu.
5. Nu te *duce/ du* acolo şi nu *face/ fă* lucrul acesta!
6. Am înotat/ innotat până acolo, chiar dacă afară era *înorat/ înnorat.*
7. Mama *aşază/aşează* florile în vază.

8. El nu înşală/ înşeală pe nimeni.
9. Probleme pot *apare/apărea* oricând.
10. *Mi-ar place/ mi-ar plăcea* să merg mai des în parc.

76. Exemple de răspuns:
Şinele de cale ferată *se contractă* la frig şi se dilată la căldură.
Patronul care conduce o firmă prosperă *contractează* mai multe lucrări deodată.
Asta *înseamnă* să nu fii atent!/ El *însemnează* toate datele importante într-un carneţel.
Oamenii *nu manifestă* suficient interes pentru lucrurile care sunt cu adevărat importante.
Un grup de protestanţi *manifestează* în centrul oraşului.
Atitudine ta *reflectă* o anumită stare de nelinişte.
Mai *reflectează* asupra celor spuse de noi!

77. *Fii/ nu fi; gândeşte-te/ nu te gândi/; grăbeşte-te/ nu te grăbi; rămâi/ nu rămâne; vezi/ nu vedea; vino/ nu veni*

78. *Codru/ codri/ codrii*

79. 1. I-am explicat *Mariei/ lui Maria/ la Maria* cum se rezolvă exerciţiul acesta.
2. Prietena *lui Olga/ Olgăi* a plecat în excursie.
3. Lui Ion/ la Ion nu-i plac prăjiturile.
4. Blana *vulpii/vulpei* este roşcată.
5. Cartea fetiţei *acestea/ acesteia* s-a rupt.
6. Aceeaşi/ aceiaşi copii se joacă în curte.
7. Acesta este elevul *care/ căruia* îi place gramatica.
8. Voi cartea *care/ pe care* mi-ai indicat-o.
9. Băiatul *însăşi/ însuşi* a aflat adevărul.

80. Exemplu de răspuns:
a. *Maria, vino acasă!*
b. *Vino, Maria, acasă!*
c. *Vino acasă, Maria!*

81. *lui George; Ioanei; bunicului; mamei; unui prieten; unei colege*

82. *– Vino şi tu, Elena, cu noi la teatru, zice Maria entuziasmată. A început noua stagiune!*
– O, ce idee grozavă! răspunde Elena. N-am mai fost la teatru de anul trecut!
– Nu-i aşa de greu să ne organizăm, intervine Paul. Eu voi cumpăra biletele, iar voi stabiliţi locul şi ora întâlnirii.

83. • *genunchi, itinerar, vehicul*
• *pieptene, salariu, biscuit*
• *serviciu, maiou, sculptor*

84. *Gândurile părinţilor se îndreaptă mereu spre copiii lor.*
Prietena mea şi-a cumpărat ghetele pe care şi le-a dorit de multă vreme.
Voi comunica familiei mele hotărârea de a-mi continua studii....
M-am bucurat de succesu... colegu... meu.

85. *Aceşti copii sunt harnici./ Vreau două copii ale acestui document.*
Am cumpărat o haină frumoasă./ În toate basmele mama vitregă este o fiinţă haină.

86. *Uite, mamă, el este noul meu coleg de clasă.*
O, dragul meu băiat, ce mult ai crescut!
Ah, ce m-am lovit!
Măi vecine, frumoasă maşină ţi-ai cumpărat!
Ei, ce mai zici acum?

87. Vezi exerciţiul **88.**

88. 1. dezacord;
2. durere;

3. confuzie;
4. enervare;
5. disperare.

89. Selectează semnele de punctuaţie folosită şi explică rolul lor în textul creat de tine.

90. Alege cu grijă tema pe care doreşti să o abordezi în discursul tău. Asigură-te că tema aleasă este adecvată situaţiei de comunicare indicate (sfârşitul anului şcolar). Notează-ţi ideile prin care vei dezvolta tema aleasă. Acordă atenţie formulei de deschidere şi de încheiere a discursului.

91.

Timpul trecut	Timpul prezent	Timpul viitor
citeam, am călătorit, fugisem, privii, reparam, aţi aflat, aflaserăţi, priviră, hotărăsc, lucraşi	*privesc, reparăm*	*voi descoperi, o să deschid, ai să cauţi*

92. Exemple de răspuns :
a. *Mă pregătesc pentru teză.*
b. *În fiecare zi când merg la şcoală mă trezesc la ora şapte.*
c. *Buturuga mică, răstoarnă carul mare.*
d. *Săptămâna viitoare voi pleca în excursie.*

93. Aminteşte-ţi diferenţa dintre timpurile verbale: perfect simplu şi mai mult ca perfectul.

94. *Tu văzusei/ văzuseşi spectacolul.*
Noi începusem/ începuserăm să strângem lucrurile când ai venit tu.
Voi plecaseţi/ plecaserăţi de mult timp.

95. Notează toate formele verbale ale timpului trecut. Alege o întâmplare semnificativă pe care să o povesteşti. Verifică dacă ai folosit toate cele patru forme pe care verbul le are la timpul trecut.

96. Pentru redactare, vei avea în vedere următoarele repere: precizarea timpului/ spaţiului; organizarea etapelor acţiunii; îmbinarea modurilor de expunere.

97. Exemple de răspuns:
1. *Dorm ca să mă odihnesc.*
2. *Vreau să-ţi spun ceva.*
3. *Aş vrea ca mâine să merg la un film.*
5. *Nu mă mai duc la plimbare.*
6. *Merg la şcoală numai dimineaţa.*

98. a. *Vezi oamenii în jurul tău comunicând*[1]/, *dar tu nu înţelegi limba*[2]/.
b. *De aici tragem concluzia*[1]/ *că această „comunitate" umană nu înseamnă*[2]/ *să pui oamenii împreună ca pe nişte cartofi într-un sac*[3]/, *fără să fie în relaţie unul cu altul*[4]/.
Cuvintele plasate în chenar sunt elemente de relaţie la nivelul frazei; *dar* – conjuncţie coordonatoare adversativă/ stabileşte raportul de coordonare între două propoziţii de acelaşi fel. (PP+PP); *că, să, fără să* – conjuncţii subordonatoare/ locuţiuni conjuncţionale subordonatoare – leagă propoziţii subordonate de regente (raport de subordonare).

***99.** Exemple de răspuns:
1. *Fii atent, nu fi distrat, dacă vrei să nu fii acuzat de nepăsare!*
2. *Să fi ştiut din timp, aş fi mers şi eu în excursie.*
3. *Au venit propriii lui prieteni şi au rămas lângă el până s-a înnoptat.*
4. *Tinerii aceia sunt veseli.*
5. *Cui i se datorează aceste rezultate?*

****100.** a. ...*pline* de neprevăzut.
b. Suntem *ferm* convinşi...
c. ...copiii *nou-născuţi*...

d. … *prost* crescuţi.
e. … *destul* de bune.

101. 1. Pentru a rezolva această exerciţiu, vei reciti cerinţa şi rezolvarea; vei urmări dacă rezolvarea se încadrează la cerinţă, apoi vei da o motivaţie (ex. Cerinţa nu a fost respectată, deoarece în răspunsul dat nu se regăsesc elemente de caracterizare).
2. Îţi vei reaminti ce presupune o caracterizare; vei numi un personaj din text şi vei identifica trăsăturile acestuia (ex. fetiţa – are cinci ani, obrajii aprinşi, vestimentaţie ciudată, pare mai voinică etc.) .

102. a., b. În redactarea răspunsului este important să alegi registrul stilistic potrivit relaţiei cu destinatarul. Exprimarea trebuie să fie protocolară (ex. *Mă scuzaţi! Puteţi să-mi spuneţi, vă rog, unde este...*).
c. În redactarea răspunsului este important să alegi registrul stilistic potrivit relaţiei cu destinatarul. În această situaţie poţi adopta un limbaj familiar, apropiat, fiind o situaţie de comunicare informală. Trebuie să ai grijă însă să-ţi exprimi punctul de vedere în mod politicos. (ex. *Nu te supăra, dar eu am altă părere...*)

103. 1. relaţie amicală.
2. formulele de intrare în dialog: *salut*.
3. regula exprimării unui punct de vedere în mod politicos.
4. În refacerea dialogului, vei ţine cont de regulile comunicării eficiente: vei încuraja vorbitorul, vei fi tolerant, vei contrazice fără a jigni (ex. *Şi tu ai dreptate, dar eu cred că ...*)

104. În redactarea răspunsului este important să alegi registrul stilistic potrivit relaţiei dintre cei doi vorbitori. Cu ajutorul semnelor ortografice şi de punctuaţie poţi sugera mimica, gestica şi tonalitatea. De exemplu, punctele de suspensie care întrerup comunicarea exprimă nesiguranţa sau emoţia elevului bănuit de a fi făcut un lucru nepermis, semnele de exclamare şi de întrebare pot sublinia tonul autoritar al profesorului. Apostroful, într-o formulă de adresare de genul *dom' profesor*, poate exprima, în situaţia imaginată, linguşeala, încercarea elevului de „a intra sub pielea" profesorului. Evident, totul depinde de turnura pe care intenţionezi să o dai discuţiei dintre cei doi.

105. 106. În redactarea răspunsului este important să alegi registrul stilistic potrivit relaţiei dintre cei doi vorbitori. Foloseşte semne ortografice şi de punctuaţie pentru a sugera şi mimica, gestica sau tonalitatea.

107. 1. a. În statele dezvoltate, alimentaţia este greşită.
b. exemplificarea, compararea unor date;
c. Există o supraofertă de bunuri, alimentaţia greşită cauzează foarte multe boli; alimentaţia greşită intră în relaţie şi cu reducerea efortului fizic; de asemenea, alimentaţia este greşită şi din punct de vedere cantitativ etc.
d. Vei observa că există aproape toate tipurile de conectori:
de cauzalitate – *deoarece*;
conclusivi – *concluzia ar fi*;
concesivi – *deşi*;
pentru exemplificări: *faptul se explică prin*;
pentru ierarhizarea argumentelor: *în primul rând, în al doilea rând*....etc.
e. Concluzia: ar trebui să se acţioneze pentru o schimbare permanentă, durabilă a obiceiurilor de nutriţie.
2. În redactarea textului, trebuie să reciteşti sugestiile date pentru acest exerciţiu. Vezi şi rezolvarea de la ex. **37.** (7.). Fii atent la aşezarea textului în paragrafe.

108. 1. Vei respecta structura textului argumentativ. Vei selecta structuri, sintagme din text pentru exemplificare (ex. în cazul în care susţii afirmaţia dată, poţi alege figurile de

stil prin care este descrisă lăcusta *O goangă cu pălărie/ Şi cămaşe stacojie; pieptar cu solzi de ţiplă* etc.). Nu uita de concluzie şi de aşezarea în pagină.

2. Vei respecta structura textului argumentativ. În introducere, poţi formula opinia astfel: *Lăcusta este o ființă necuvântătoare pe care o îndrăgesc...* La cuprins, vei oferi argumente referitoare la trăsăturile care o fac plăcută (ex. *În primul rând, este o ființă diafană, cu aripi străvezii* etc.). Concluzia: *Aşadar, lăcusta mi se pare drăguță.*

109. a, b, c. În rezolvarea acestor cerinţe, te vei gândi la activităţile tale zilnice, căutând argumentele potrivite (ex. *Cea mai dificilă materie mi se pare matematica, deoarece există foarte multe teoreme şi formule pe care nu le pot reţine. În plus, trebuie să rezolv foarte multe exerciţii şi nu am răbdare* etc.).

110. a. Reducerea la extreme: bun/ rău; alb/negru.

b. Generalizarea.

c. Reducerea lucrurilor la propria opinie.

d. Formarea unor idei preconcepute.

e. Exemplu de răspuns: *Mihai a luat 10 la matematică, iar Ioana, 4; aceasta poate însemna că Mihai a muncit mai mult şi a fost mai atent. Chiar dacă ştie la matematică, probabil că Ioana nu a fost atentă.*

111. 1. vânzător, cumpărător.

2. despre o bluză.

3. este de foarte bună calitate, este modernă.

4. De exemplu: preţul.

5. Vei respecta structura textului argumentativ. Te vei pune în situaţia de comunicare imaginată. Vei argumenta pro sau contra.

112. 1. Îţi vei imagina situaţia de comunicare dată. Plasându-te în locul agentului de turism, vei căuta cele mai convingătoare argumente. Vei scoate în evidenţă avantajele ofertei tale, comparativ cu ceea ce dorea clientul (ex. *locurile sunt mult mai pitoreşti, există mai multe obiective istorice, preţul este promoţional* etc.).

2. Vei respecta structura textului argumentativ. Te vei pune în situaţia de comunicare imaginată. Vei argumenta pro sau contra.

113. 114. În redactarea răspunsului, este important să alegi registrul stilistic potrivit relaţiei cu destinatarul. Trebuie să fii atent la aşezarea în pagină: linia de dialog se scrie „înăuntru" alineatului.

115. Convenţii specifice ale scrisorii:

• formule de adresare şi de încheiere adecvate relaţiei cu destinatarul (de ex. *Dragi bunici,...*; *Cu bine,...*; *Cu drag,...* etc.);

• dată; loc; semnătură adecvată relaţiei cu destinatarul (*Marian/ Maria* – **Atenţie!** sub nicio formă, *Marian/ Maria Predescu*!)

Conţinut adecvat cerinţei:

• textul propriu-zis;

• tonalitate potrivită relaţiei cu destinatarul. (Deoarece scrisoarea este adresată bunicilor, este obligatorie folosirea unui ton apropiat, dar politicos.)

Estetica lucrării/ aşezare în pagină:

• alineat; scris lizibil.

Corectitudinea limbii utilizate:

• exprimare (lexic, sintaxă);

• proprietatea termenilor;

• ortografie şi punctuaţie.

116. 117. 118. Pentru rezolvarea cerinţelor, ai în vedere precizările de la exerciţiul **115.**

119. Convenţii specifice ale scrisorii:
• formule de adresare şi de încheiere adecvate relaţiei cu destinatarul (de ex. *Dragă prietene,...*; *Dragă Andrei,...* etc.; *Îţi mulţumesc,...*; *Cu drag,... Cu dor, ...*etc.);
• dată; loc; semnătură adecvată relaţiei cu destinatarul *Fostul tău coleg, Ion.*; *A ta veche colegă, Iona.* **Atenţie!** sub nicio formă, *Ioana/ Ion Olteanu!*)
Conţinut adecvat cerinţei:
• textul propriu-zis;
• tonalitate potrivită relaţiei cu destinatarul: tonul trebuie să fie familiar, adecvat formulelor de adresare şi de încheiere.
Estetica lucrării/ aşezare în pagină:
• alineat; scris lizibil.
Corectitudinea limbii utilizate:
• exprimare (lexic, sintaxă);
• proprietatea termenilor;
• ortografie şi punctuaţie.

120. 121. Pentru rezolvarea cerinţelor, ai în vedere precizările de la exerciţiul **119.**

122. Convenţii specifice ale scrisorii:
• formule de adresare şi de încheiere adecvate relaţiei cu destinatarul (de ex. *Stimată doamnă învăţătoare,...*; *Vă mulţumesc,...*; *Cu drag,... Cu respect, ...*etc.);
• dată; loc; semnătură adecvată relaţiei cu destinatarul *Fostul dumneavoastră elev, Alin Popa.*; **Atenţie!** sub nicio formă, *Alina/ Alin*)
Conţinut adecvat cerinţei:
• textul propriu-zis;
• tonalitate potrivită relaţiei cu destinatarul: tonul trebuie să fie respectuos, adecvat formulelor de adresare şi de încheiere.
Estetica lucrării/ aşezare în pagină:
• alineat; scris lizibil.
Corectitudinea limbii utilizate:
• exprimare (lexic, sintaxă);
• proprietatea termenilor;
• ortografie şi punctuaţie.

123. 124. Pentru rezolvarea cerinţelor, ai în vedere precizările de la exerciţiul **119.**

125. Convenţii specifice ale scrisorii:
• formule de adresare şi de încheiere adecvate relaţiei cu destinatarul (de ex. *Stimate domnule redactor,...*; *Vă mulţumesc,...*; *Cu respect, ...*etc.);
• dată; loc; semnătură adecvată relaţiei cu destinatarul *Cornel Sima.*; **Atenţie!** sub nicio formă, *Ioana/ Ion*)
Conţinut adecvat cerinţei:
• textul propriu-zis;
• tonalitate potrivită relaţiei cu destinatarul: tonul trebuie să fie respectuos, adecvat formulelor de adresare şi de încheiere.
Estetica lucrării/ aşezare în pagină:
• alineat; scris lizibil.
Corectitudinea limbii utilizate:
• exprimare (lexic, sintaxă);
• proprietatea termenilor;
• ortografie şi punctuaţie.

126. Pentru rezolvarea cerinţelor, ai în vedere precizările de la exerciţiul **125.**

127. a., b. Exemplu de răspuns: *Diferă aşezarea în pagină; reclama este însoţită de imagini.*

c. Vei compara reclama cu anunţul atât în ceea ce priveşte aşezarea în pagină, cât şi conţinutul.(ex. reclama – aşezare variată în pagină, imagini, limbaj persuasiv; anunţul – formulări succinte, nu conţine imagini etc.).

d., e. Vei alege obiectul preferat şi vei căuta argumente convingătoare (ex. *Cartea Uriaşul cel prietenos conţine nu numai întâmplări amuzante, ci şi incitante. Imaginile care însoţesc textul îţi vor face lectura şi mai plăcută. Preţul este de 8,7 lei. Merită să o cumperi şi să te delectezi cu ea!*)

128. În rezolvarea acestei cerinţe, ţine cont de exemplul oferit mai sus. Nu uita că anunţul cuprinde propoziţii scurte, sintagme chiar, în care vei evidenţia doar informaţiile importante (ex. *Pasionat de timbre, mare colecţionar, posed în colecţie timbre valoroase din anul...; Doresc...*).

129. Vei compara: aşezarea în pagină; scrierea cu alineat; ortografia şi punctuaţia, exprimarea; aspectul etc.

130. 1. După ce vei identifica greşelile de ortografie, de punctuaţie, de aspect şi de aşezare în pagină, le vei număra şi vei stabili baremul. Exemple de greşeli: *într-o, câmp, sa;* scrierea dialogului etc.

2. Rescrierea corectă a textului:

Într-o zi de vară, nişte gâşte păşteau pe un câmp. Un indian a pus ochii pe ele. S-a apropiat şi a început a plânge:

– Ce s-a întâmplat? se alarmară gâştele.

– Marea voastră căpetenie a murit.

– Noi n-am auzit niciodată de el, se mirară gâştele.

– Ar trebui să vă fie ruşine, le mustră bătrânul.

(***Gâştele toante***, poveste populară)

3. Comparând caietele, veţi descoperi poate greşeli pe care unul dintre voi nu le-a observat.

131. Pentru a rezolva cerinţele de la acest punct, vei avea în vedere indicaţiile de la **130.**

132. În redactarea compunerii, vei avea în vedere:
- delimitarea cadrului spaţio-temporal (unde, când);
- descrierea nuanţată a peisajului nocturn, prin folosirea limbajului artistic/ beletristic (întrebuinţarea figurilor de stil şi a elementelor de expresivitate artistică, subliniate, eventual, prin utilizarea adecvată a semnelor de punctuaţie);
- concluzia/ impresia finală generată de priveliştea descrisă;
- respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.

133. 134. 135. Pentru rezolvarea acestor exerciţii, vei avea în vedere indicaţiile de la **132.**

136. În redactarea compunerii, vei avea în vedere:
- delimitarea cadrului spaţio-temporal (unde, când);
- descrierea nuanţată a obiectelor din cameră, prin folosirea limbajului artistic/ beletristic (întrebuinţarea figurilor de stil şi a elementelor de expresivitate artistică, subliniate, eventual, prin utilizarea adecvată a semnelor de punctuaţie);
- concluzia/ impresia finală;
- respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.

137. În redactarea compunerii, vei avea în vedere:
- delimitarea cadrului spaţio-temporal (unde, când);
- descrierea nuanţată a personajului imaginat/ a trăsăturilor acestuia, prin folosirea limbajului artistic/ beletristic (întrebuinţarea figurilor de stil şi a elementelor de expresivitate artistică, subliniate, eventual, prin utilizarea adecvată a semnelor de punctuaţie) – (ex. *Avea ochii negri, pătrunzători, iscoditori. În timp ce ne privea, avea un zâmbet ironic în colţul gurii...*);

• impresia finală despre personaj;
• respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.

138. Pentru a rezolva acest exerciţiu, vei respecta indicaţiile de la **137.**

139. În redactarea compunerii, vei avea în vedere:
• delimitarea cadrului spaţio-temporal (unde, când);
• descrierea nuanţată a persoanei alese (fizic şi moral), prin folosirea limbajului artistic/ beletristic (întrebuinţarea figurilor de stil şi a elementelor de expresivitate artistică, subliniate, eventual, prin utilizarea adecvată a semnelor de punctuaţie);
• concluzia;
• respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.

140. Pentru a rezolva acest exerciţiu, vei respecta indicaţiile de la **139.**

141. Pentru redactarea descrierii, vei avera în vedere reperele date la exerciţiu. Integrează în textul tău cuvinte/ structuri adecvate, selectate din atlasele consultate. Ordonează detaliile privind aşezare, formă, culoare, mărime etc. **Atenţie!** la estetica lucrării/ aşezarea în pagină (alineat; scris lizibil), precum şi la respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.

142. Nu uita că trebuie să alegi o întâmplare relevantă pentru ilustrarea proverbului dat.
• Înainte de a trece la redactarea textului, ar fi bine să notezi pe ciornă ideile principale ale compunerii tale.
• Acordă atenţie succesiunii întâmplărilor şi prezentării personajelor care participă la acţiune.
• Imaginează-ţi un auditoriu/ un cititor al textului tău şi scrie astfel încât să stârneşti hazul.
• Respectă regulile ortografice şi de punctuaţie, scrie lizibil şi îngrijit.

143. Înainte de redactarea textului, scrie pe ciornă ideile principale. Nu uita că ascultătorii/ cititorii povestirii tale trebuie să înţeleagă subiectul filmului, aşa încât acordă atenţie logicii povestirii. Aminteşte-ţi la ce se referă fiecare moment al subiectului şi identifică-l în desfăşurarea evenimentelor din filmul ales de tine. Respectă regulile de ortografie şi de punctuaţie, normele exprimării corecte. Scrie lizibil şi îngrijit.

144. Înainte de redactarea textului, alege tema, fixează-ţi în minte succesiunea întâmplărilor şi scrie pe ciornă ideile principale. Nu uita că ascultătorii/ cititorii povestirii tale trebuie să fie captivaţi de spectaculozitatea întâmplărilor, aşa că acordă atenţie logicii povestirii, precum şi tehnicilor de menţinere a interesului şi a suspansului. Respectă regulile de ortografie şi de punctuaţie, normele exprimării corecte. Scrie lizibil şi îngrijit.

145. În rezolvarea cerinţei, ai în vedere precizările de la **144.** În alcătuirea dialogului, acordă atenţie naturaleţei limbajului, precum şi rolului pe care acesta îl are în caracterizarea personajelor.

146. Înainte de redactarea textului, alege tema, fixează-ţi în minte succesiunea întâmplărilor şi scrie pe ciornă ideile principale. Nu uita că ascultătorii/ cititorii povestirii tale trebuie să fie impresionaţi de întâmplarea povestită, aşa că acordă atenţie subiectului povestirii, precum şi stilului subiectiv, personal, în care prezinţi evenimentul. Verifică dacă ai integrat cuvintele şi locuţiunile cerute. Respectă regulile de ortografie şi de punctuaţie, normele exprimării corecte. Scrie lizibil şi îngrijit.

147. 148. În rezolvarea cerinţei, ai în vedere precizările de la **145.**

149. Prezintă evenimentele care urmează punctului culminant într-un ritm alert, utilizând mai ales verbe de mişcare. Astfel vei menţine atenţia cititorilor şi vei reuşi să redai fidel ritmul accelerat al întâmplărilor. Prezintă convingător deznodământul, arătând care a fost rolul tău în acest eveniment. Respectă regulile de ortografie şi de punctuaţie, normele exprimării corecte. Scrie lizibil şi îngrijit.

150. În alcătuire dialogului, ţine cont de adecvarea la cerinţă, de naturaleţea replicilor, dar şi de logica şi coerenţa exprimării. Respectă regulile de ortografie şi de punctuaţie, normele exprimării corecte. Scrie lizibil şi îngrijit.

151. Rezolvă exerciţiul, având în vedere şi precizările de la **150.** Acordă atenţie tehnicilor de convingere, pe care trebuie să le utilizezi în acest dialog, dacă vrei să îţi atingi scopul.

152. Înainte de a trece la rezolvarea cerinţei, este bine să notezi pe ciornă ideile principale ale textului, pe care să le ordonezi în succesiune logică. **Atenţie!** la convenţiile specifice rezumatului: respectarea fidelităţii faţă de text; relatarea la persoana a III-a; utilizarea modurilor şi a timpurilor verbale potrivite; trecerea de la vorbirea directă la vorbirea indirectă, fără dialog inserat; relatarea obiectivă, fără intervenţii emoţional-subiective şi fără citate. Ai în vedere, de asemenea, estetica lucrării/ aşezarea în pagină (alineat; scris lizibil) şi respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.

153. În rezolvarea cerinţei, vei avea în vedere precizările de la **152.**

154. În rezolvarea cerinţei, vei avea în vedere precizările de la **152.**

155. Rezumă textul **A.**, ţinând seamă şi de indicaţiile de la **152.**

156. 1. Personajul principal este tuşa Evuţa.

2. Cuvintele/ structurile prin care se realizează caracterizarea directă sunt:
a. pentru portretul fizic: *femeie măruntică, sprintenă*;
b. pentru statutul social: *văduvă*;
c. pentru starea materială: *femeie săracă.*

3. Sătenii o privesc batjocoritor, acuzând-o că nu este afectată de moartea soţului ei şi se feresc de ea, deoarece vorbeşte mult şi lucrează puţin.

4. Trăsătura morală care reiese din fiecare structură citată:
a. lipsită de spirit gospodăresc;
b. leneşă;
c. excesiv de vorbăreaţă, bârfitoare.

5. Exemplu de răspuns: derivare cu sufix diminutival.

6. În realizarea caracterizării, vei folosi informaţiile selectate la exerciţiile anterioare. Vei preciza locul personajului în text, arătând dacă este principal sau secundar, dacă este individual sau colectiv, pozitiv sau negativ. Vei evidenţia trăsăturile relevate prin caracterizare directă şi prin caracterizare indirectă. Te poţi referi şi la semnificaţia numelui. Nu uita să exprimi o opinie personală despre personajul caracterizat.

157. 1. Personajul portretizat în fragmentul dat este Zamfira.

2. Exemplu de răspuns: *trupul nalt, părul creţ, mlădiul trup.*

3. Insistenţa cu care este repetat adjectivul *frumoasă* (de trei ori în cele două strofe) arată efectul pe care tânăra îl produce asupra privitorului şi impresia de fiinţă desăvârşită prin aspect şi prin atitudine.

4. Exemplu de răspuns:
a. un epitet: *mers isteţ*;
b. o inversiune: *mlădiul trup*;
c. o comparaţie: *frumoasă ca un gând răzleţ.*

5. Versurile conferă adjectivului *frumoasă* valoare de superlativ absolut.

6. Versul prezintă apariţia personajului feminin în faţa privitorilor, care observă iniţial atitudinea fetei. Epitetul personificator *mers isteţ* are mare forţă expresivă, deoarece sugerează o combinaţie între o caracteristică fizică şi una morală. Prezenţa verbului la perfect simplu în poziţie iniţială în vers conferă dinamism imaginii vizuale create.

158. 1. Personajul este inspirat din realitatea istorică, fiind domnitorul Moldovei, Ştefan cel Mare.

2. Un detaliu al portretului fizic: *cărunt*.
3. Epitet antepus/ epitet în inversiune.
4. Domnitorul nu simte povara anilor, deoarece dragostea de țară îl motivează, îi dă energie și îi readuce tinerețea în suflet.
5. Sinonimul contextual pentru *moșie* este *țară*.
6. Exemplu de răspuns: A treia coroană simbolică pe care o dobândește voievodul este cea de laur. Se știe că, în Antichitate, eroii învingători în lupte erau răsplătiți cu uralele mulțimii și li se oferea, în semn de recunoștință, cununa de lauri. Prin acest gest, eroul intra în conștiința publică și, implicit, în istorie. Tot astfel, prin lunga și glorioasa lui domnie, Ștefan cel Mare a marcat conștiința poporului, care l-a imortalizat în legende și balade, din care s-au inspirat apoi autorii culți.

****159.** În redactarea compunerii, vei ține cont de fiecare reper indicat, dezvoltând ideile și argumentându-le:
• stabilirea tipului de personaj (principal, secundar etc.), a statutului său (familial, social, profesional etc.) și a mijloacelor/ a procedeelor de caracterizare;
• precizarea, în textul selectat, a două trăsături relevante ale personajului;
• ilustrarea trăsăturilor, prin raportare la o secvență/ situație din text; poți da citate, poți face referire la situații conflictuale în care se evidențiază caracterul personajului etc.;
• exprimarea propriei păreri asupra personajului;
• respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

****160.** În rezolvarea cerinței, ai în vedere precizările de la **159.** Nu uita că, în baladă, personajul este caracterizat și prin antiteză.

****161.** În redactarea compunerii vei ține cont de fiecare reper indicat, dezvoltând ideile și argumentându-le:
• numirea a patru dintre caracteristicile genului epic; de exemplu: prezența acțiunii, care poate fi structurată pe momente ale subiectului, existența personajelor, prezența unui narator, împletirea modurilor de expunere.
• ilustrarea acestor caracteristici, cu ajutorul exemplelor extrase din textul ales;
• evidențierea modalităților de caracterizare a personajelor, specifice textului epic;
• exprimarea propriului punct de vedere asupra semnificației textului;
• respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

****162.** În redactarea compunerii vei ține cont de fiecare reper indicat, dezvoltând ideile și argumentându-le:
• numirea a patru dintre caracteristicile acestei specii; de exemplu: specie a genului epic, în versuri, în care se prezintă un episod din trecut, din viața unor personaje, caracterizate în antiteză;
• ilustrarea acestor caracteristici, cu ajutorul exemplelor extrase din textul ales;
• evidențierea modalităților de caracterizare a personajelor, specifice textului epic;
• relevarea raporturilor care se stabilesc între personajul principal și alt personaj al baladei;
• respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

****163.** În redactarea compunerii vei ține cont de fiecare reper indicat, dezvoltând ideile și argumentându-le:
• numirea caracteristicilor; de exemplu: specie a genului epic în proză, cu un singur fir narativ, de mică întindere, cu un conflict concentrat, care implică un număr mic de personaje; caracterizarea personajelor este sumară, insistându-se cu precădere pe o trăsătură dominantă, în timp ce acțiunea propriu-zisă este extrem de redusă; intervenția naratorului este moderată etc.;

• ilustrarea caracteristicilor; în funcţie de textul ales;
• evidenţierea momentelor subiectului; în funcţie de textul ales;
• relevarea raporturilor; în funcţie de textul ales.

Atenţie! la estetica lucrării/ aşezarea în pagină (alineat; scris lizibil), la respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie precum şi la încadrarea în limita de timp.

****164.** • numirea caracteristicilor; de exemplu: genul liric este, prin excelenţă, al subiectivităţii, al lumii interioare, exprimă sentimentele, trăirile poetului, prezent în mod nemijlocit în creaţia sa prin intermediul limbajului poetic, apelează la elemente de expresivitate artistică etc.
• ilustrarea caracteristicilor; în funcţie de textul ales;
• prezenţa eului liric; de exemplu: existenţa persoanei întâi (sau a doua), adresarea directă, rolul semnelor de punctuaţie etc.;
• explicarea rolului mijloacelor/ procedeelor artistice precum şi al elementelor de versificaţie în conturarea atmosferei; în funcţie de textul ales.

Atenţie! la estetica lucrării/ aşezarea în pagină (alineat; scris lizibil), la respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie, precum şi la încadrarea în limita de timp.

****165.** • definirea speciei; menţionarea trăsăturilor specifice imnului (spre exemplu – imnul aparţine genului liric; în cuprinsul lui, se preamăresc: patria, eroi, evenimente de importanţă naţională din viaţa unei ţări, personalităţi etc.; versurile sunt însoţite de cântec; apare ca simbol al unei ţări; se foloseşte în anumite situaţii solemne; exprimă sentimente măreţe; tonul profetic etc.);
• identificarea trăsăturilor în textul la care te referi : alegerea unor exemple potrivite pentru ilustrarea trăsăturilor de mai sus;
• evidenţierea structurii imnului (invocaţia de la început; elogiul eroilor; antiteza trecut – prezent; trecutul adus ca exemplu pentru contemporani; angajamentul luat de către fiinţa poetică, de obicei, la pers. I, plural);
• sublinierea trăirilor/ stărilor desprinse din figurile de stil şi din imaginile artistice (folosirea cu preponderentă a figurilor retorice: invocaţii, interogaţii, exclamaţii retorice; număr mare de vocative şi interjecţii; repetiţii, enumeraţii, antiteza, hiperbola etc. – sentimente măreţe situate sub semnul dragostei de neam şi de ţară; entuziasm, hotărâre, revoltă, durere etc.).
• respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie.

Notă! Ordinea integrării cerinţelor în cuprinsul lucrării este la alegere.

166. 1. În formularea unui punct de vedere personal, este necesar să îţi exprimi acordul/ dezacordul faţă de caracteristicile atribuite de autor si să motivezi opinia ta.
2. Citeşte afirmaţia şi acordă atenţie cuvântului subliniat. Stabileşte dacă te situezi pro sau contra acestei afirmaţii. Formulează-ţi clar punctul de vedere şi argumentează-l. În argumentare vei folosi verbe de opinie (*cred, consider, presupun* etc.), adverbe (*desigur, probabil, poate, posibil* etc.), construcţii specifice (*după părerea mea, în opinia mea* etc.), precum şi conectori caracteristici discursului argumentativ (*în primul rând, în al doilea rând, de aceea, prin urmare, în consecinţă, în concluzie* etc.).
3. Exprimarea unei opinii presupune construirea unui discurs argumentativ, deoarece orice opinie trebuie motivată, susţinută. Ţine cont de sugestiile de la **166.**,2. şi exprimă-ţi opinia, aducând argumente din text, dar şi din afara lui.

167. În rezolvarea cerinţei, ai în vedere şi precizările de la **166.**, privitoare la textul argumentativ şi la exprimarea unei opinii.

168. 1. Tema textului este buna-cuviinţă.
2. Enunţul cerut: *Buna-cuviinţă e – inargumentabil – utilă şi în detaliul zilnic, şi în marile dezbateri ale veacului.*
3. În exprimarea opiniei, nu uita că trebuie să argumentezi punctul tău de vedere. În alcătuirea răspunsului, poţi porni de la înţelesul pe care îl dai tu conceptelor *bună-cuviinţă* şi *comportament civilizat*. Poţi dezvolta, arătând care sunt beneficiile pe care le poate avea orice membru al societăţii, respectând un anumit cod al civilizaţiei. Pentru a fi mai convingător/ convingătoare, ilustrează cu exemple pozitive şi/ sau negative din viaţa cotidiană. Formulează o concluzie a argumentaţiei.

169. În exprimarea opiniei, nu uita că trebuie să argumentezi punctul tău de vedere. În alcătuirea răspunsului, poţi porni de la înţelesul pe care îl dai tu conceptului *bună-cuviinţă*. Poţi dezvolta, arătând care sunt beneficiile pe care le poate avea orice membru al societăţii, dacă foloseşte un limbaj civilizat. Precizează cum te simţi, dacă cineva ţi se adresează nepoliticos, lipsit de bună-cuviinţă. Pentru a fi mai convingător/ convingătoare, ilustrează cu exemple concrete din viaţa cotidiană. Formulează o concluzie a argumentaţiei.

170. În redactarea compunerii, acordă atenţie felului în care realizezi autocaracterizarea, astfel încât sa fie convingătoare şi să cuprindă menţionarea acelor calităţi şi interese care te-ar recomanda pentru organizaţia de voluntari. Motivaţia trebuie să fie sinceră şi convingătoare, să includă informaţii personalizate şi să denote o dorinţă puternică de a lua parte la acţiuni de voluntariat. **Atenţie!** la estetica lucrării/ aşezarea în pagină (alineat; scris lizibil), la respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie, precum şi la încadrarea în limita de timp.

171. Pagina de jurnal presupune adoptarea unui stil subiectiv, prin redactare la persoana întâi şi prin tonul sincer, puternic individualizat. Ţine cont de reperele oferite în cerinţă. **Atenţie!** la estetica lucrării/ aşezarea în pagină (alineat; scris lizibil), la respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie şi de punctuaţie, precum şi la încadrarea în limita de timp.

172. 1. Exemplu de răspuns: Tatăl, vocea autoritară a familiei, reacţionează surprinzător, oferindu-i copilului încă o pâine, în loc să i-o ia pe cea pe care o strângea la piept. În acest fel, tatăl îi dă o lecţie copilului, făcându-l să înţeleagă excesul gestului său.
2. Exemplu de răspuns: Evenimentul, considerat ulterior începutul unei aventuri a conştiinţei, are o semnificaţie specială datorită faptului că îi oferă copilului mai multe informaţii: care este locul tatălui în familie, care este relaţia individului cu grupul/ familia, ce înseamnă comportamentul altruist etc.
3. În exprimarea opiniei, nu uita că trebuie să argumentezi punctul tău de vedere. În alcătuirea răspunsului, poţi porni de la înţelesul pe care îl dai tu educaţiei în familie şi metodelor prin care se realizează aceasta.

173. 1. Exemplu de răspuns: Admiraţia naratorului pentru dascălul evocat este determinată de faptul că a reuşit să impună respect, fără a induce frica şi fără a uza de forţă.
2. Notează pe ciornă toate modalităţile care îţi vin în minte, apoi selectează două pe care le consideri principale.
3. În exprimarea opiniei, nu uita că trebuie să argumentezi punctul tău de vedere. În alcătuirea răspunsului, poţi porni de la înţelesul pe care îl dai tu conceptului *respect*, dezvoltând apoi argumentaţia.

174. Înainte de redactarea textului, alege personalitatea despre care vrei să scrii, fixează-ţi trăsăturile definitorii ale acesteia şi scrie pe ciornă ideile principale. Nu uita că ascultătorii/ cititorii povestirii tale trebuie să fie impresionaţi de personalitatea pe care o admiri, aşa că acordă atenţie argumentelor, precum şi stilului subiectiv, personal, în

care prezinţi personalitatea. Respectă regulile de ortografie şi de punctuaţie, normele exprimării corecte. Scrie lizibil şi îngrijit.

175. 1. Fragmentul de text citat aparţine unui basm.

2. Exemplu de răspuns: În secvenţa subliniată, vraciul anunţă familia împărătească despre posibilitatea împlinirii dorinţei lor, dar şi despre marea nefericire de a nu avea parte de copilul lor. După părerea mea, veştile pot să bucure, dar şi să întristeze familia, în acelaşi timp. Bucuria este justificată, pentru că cei doi află că dorinţa li se va împlini. Faptul că nu vor avea parte de fiul lor îi poate întrista, dar nu este absolut necesar ca viitorii părinţi să se gândească la o nenorocire. Ei îşi pot imagina că, la o anumită vârstă, copilul lor ar putea pleca de acasă pentru a-şi căuta un rost în lume. Astfel ei nu ar avea parte de el, dar nu ar fi un motiv de mare întristare, ci de bucurie, dacă fiul lor va fi fericit.

176. 1. Prima strofă a poeziei este alcătuită dintr-o succesiune de interogaţii retorice, care sugerează cititorului incertitudinea eului liric, incapabil să deosebească planul realităţii de cel al nălucirii. Metafora *rana văzului* este sugestivă pentru suferinţa eului, căruia îi apare (în realitate sau în imaginaţie) chipul fiinţei iubite. Repetarea conjuncţiei coordonatoare disjunctive *sau* accentuează starea de nehotărâre a îndrăgostitului, pendularea sa între realitate şi iluzie.

2. Titlul poeziei surprinde, în primul rând, datorită lungimii sale neobişnuite. Pronumele demonstrativ feminin, în cazul dativ, sugerează cititorului că poezia este o dedicaţie adresată unei iubite pierdute (idee conţinută de verbul *se îndepărtează*). Metafora *floare a uitării* este sugestivă pentru ideea poetică a textului, pentru faptul că fiinţa iubită este situată într-un teritoriu incert, între prezent şi amintire.

SUGESTII DE REZOLVARE PENTRU MODELELE DE SUBIECTE DE TEZĂ OFERITE

7

A. **Limba română** (30p.)

1. Un cuvânt format prin derivare cu prefix: *îngălbeneau*; un cuvânt format prin compunere: *dinspre*. (4p.)
2. Sinonimele contextuale: *stingher* – pustiu, singuratic; *scormonind* – răscolind, scotocind. (4p.)
3. Valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *asculta* – verb predicativ; *mărunt* – adjectiv propriu-zis; *i* – pronume personal; *somn* – substantiv comun. (8p.)
4. O interjecţie – *hai*; un adverb de timp – *devreme*. (2p.)
5. Funcţia sintactică a cuvintelor subliniate: *se înfofolea* – predicat verbal; *într-o flanelă* – complement indirect; *de lână* – atribut substantival prepoziţional; *său* – atribut adjectival. (8p.)
6. O propoziţie în care substantivul *noapte* să îndeplinească funcţia sintactică de subiect – de exemplu: *Noaptea a sosit cu nori negri şi grei.* (4p.)

B. **Înțelegerea textului** (30p.)

7. Două structuri/ propoziții în care sunt surprinse efectele sosirii toamnei: *Salcâmii rari ai Cuțaridei îngălbeneau. Câmpul învinețea.* (4p.)
8. Modul de expunere care predomină în fragmentul încadrat în chenar este descrierea. (4p.)
9. Două trăsături ale personajului Grigore, care se desprind din textul dat sunt *bătrânețea* și *hărnicia*. (4p.)
10. Exprimarea opiniei despre viața oamenilor care locuiesc în Cuțarida. (14p.)
Sugestii pentru redactarea răspunsului:
• utilizează, pentru exprimarea opiniei, verbe precum – *a crede, a considera* etc.; adverbe de mod – *posibil, probabil, desigur* etc.; cuvinte cu rol argumentativ – *pentru că, încât, așadar* etc.
• te poți referi la viața grea a oamenilor: izolarea, sărăcia, mediul natural neprielnic etc.

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Sugestii pentru redactarea răspunsului:

- stabilește statutul emițătorului/ perspectiva acestuia: poți fi, de exemplu, tu însuți/ însăți, în ipostază contemplativă;
- hotărăște dacă va fi o descriere statică, una dinamică sau una bazată pe alternanța static-dinamic;
- identifică un spațiu real sau imaginar pe care îl vei descrie;
- alege momentele zilei care vor fi surprinse prin descrierea ta;
- imaginează-ți o „hartă" a spațiului, cu reperele cele mai importante care merită „vizitate" cu privirea;
- caută asociațiile inedite, originale dintre elementele descrise și altele, din realitate sau din imaginația ta, și descoperă ce sugestii generează acestea;
- surprinde efectele sosirii toamnei asupra elementelor spațiului și sentimentele pe care ți le provoacă aceste efecte;
- fii atent la respectarea normelor de ortografie și de punctuație;
- acordă atenție și esteticii lucrării: așezarea corectă în pagină, scris lizibil, fără corecturi și ștersături etc.

8

A. **Limba română** (30p.)

1. Despărțirea în silabe a cuvintelor: *bă-trâ-nii, sub-ți-re, cti-to-rul, straș-nic.* (4p.)
2. Mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului prin care s-au format cuvintele: *untdelemn* – compunere prin sudare; *feliuță* – derivare cu sufix. (2p.)
3. Doi termeni care fac parte din familia lexicală a substantivului: *suflet* – sufletel, însuflețire etc. (4p.)
4. Sinonimele contextuale potrivite: *îi face de petrecanie* – o înghite/ o mănâncă; *se făcu nevăzut* – dispăru. (4p.)

5. Valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *bea* – verb predicativ; *să* – conjuncție subordonatoare; *și* – pronume reflexiv; *sufletul* – substantiv comun. (4p.)
6. Un pronume interogativ – *ce* (a uitat acasă?) și un substantiv în cazul vocativ – *Hagiule.* (4p.)
7. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate: *se răcorește* – predicat verbal; *pe el* – complement direct; *banii* – subiect; *din casă* – complement circumstanțial de loc. (4p.)
8. O propoziție în care substantivul *ochi* să îndeplinească funcția sintactică de complement indirect – de exemplu: *Ochiului sensibil nu-i priește lumina puternică.* (4p.)

B. **Înțelegerea textului** (30p.)

9. Fraza în care este precizat motivul pentru care Hagiul renunță să se aplece după bani: *De râsul nostru, neîndrăznind să se aplece până la firfirică, se uită lung la dânsa.* (6p.)
10. Modul de expunere care predomină în textul citat este dialogul. (4p.)
11. Două trăsături care justifică apartenența textului la genul epic: prezența personajelor, existența unei acțiuni etc. (6p.)
12. Sugestii pentru redactarea răspunsului: (14p.)
• utilizează, pentru exprimarea opiniei, verbe precum – *a crede, a considera* etc.; adverbe de mod – *posibil, probabil, desigur* etc.; cuvinte cu rol argumentativ – *pentru că, încât, așadar* etc.
• te poți referi la zgârcenia exagerată a Hagiului, care îl transformă într-un personaj comic pentru celelalte personaje, dar tragic în realitate

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Sugestii pentru redactarea răspunsului:
- extrage, mai întâi, ideile principale din fragment și ordonează-le în succesiunea lor logică, stabilind secvențele narative ale rezumatului;
- chiar dacă ai citit întreaga operă literară din care este extras fragmentul, selectează pentru realizarea rezumatului doar informații din textul citat;
- în redactarea rezumatului, nu te abate de la relatarea obiectivă, chiar dacă ești tentat să-ți exprimi și propria opinie;
- utilizează, cu precădere, timpul prezent al modului indicativ;
- nu folosi verbe la indicativ, perfect simplu;
- nu insera în rezumat fragmente de dialog sau citate; înlocuiește arhaismele și regionalismele cu termeni din limba literară;
- fii atent la respectarea normelor de ortografie și de punctuație;
- acordă atenție esteticii lucrării: așezarea corectă în pagină, scris lizibil, fără ștersături etc.

11

A. **Limba română** (30p.)
1. Cuvintele care conțin cel puțin un diftong: *doi, groază*; cuvintele care conțin vocale în hiat: *împreună, furios*. (4p.)
2. Un enunț în care cuvântul *un* (*la un drum călătorind*) să aibă altă valoare morfologică decât cea din text. În text are valoare de articol nehotărât. Altă valoare – numeral cardinal – de exemplu: Dintre cei zece chemați au venit două fete și *un* băiat. (6p.)

3. Valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *Iar* – conjuncție coordonatoare, *își* – pronume reflexiv, *e* – verb copulativ. (6p.)
4. Părțile principale de propoziție din enunțul citat: *Iar prietenul său, care sta în copaciul stufos,/ După ce se duse ursul, l-a-ntrebat, dându-se jos.* (4p.)
5. Adjectiv pronominal interogativ – *ce* (*lucru-ți șopti*); verb la diateza reflexivă – *s-a prefăcut*. (2p.)
6. Funcția sintactică a cuvintelor subliniate: *Unul* – subiect, *ursul* – complement direct, *sus* – complement circumstanțial de loc, *stufos* – atribut adjectival. (4p.)
7. O propoziție în care substantivul *prieten* să îndeplinească funcția sintactică de nume predicativ – de exemplu: Din dușman, îmi devenise cel mai bun prieten. (4p.)

B. **Înțelegerea textului** (30p.)

8. Personajele participante la acțiune sunt naratorul și un prieten de-al său. (4p.)
9. Propoziția în care este precizat scopul pentru care unul dintre personaje își ține respirația: *să nu-l simță că e viu.* (4p.)
10. Modurile de expunere prezente în text sunt narațiunea și dialogul. (4p.)
11. Două trăsături care să justifice apartenența textului la genul epic – de exemplu: existența unei acțiuni, prezența unui narator-personaj, indicii de timp și de spațiu etc. (4p.)
12. Exprimarea opiniei despre mesajul transmis de text. (14p.)
Sugestii pentru redactarea răspunsului:
• utilizează, pentru exprimarea opiniei, verbe precum – *a crede, a considera* etc.; adverbe de mod – *posibil, probabil, desigur* etc.; cuvinte cu rol argumentativ – *pentru că, încât, așadar* etc.
• te poți referi la semnificația morală a textului: valoarea prieteniei, adevărata/ falsa prietenie etc.
• poți face referire la învățătura populară, de exemplu la proverbul: *Prietenul la nevoie se cunoaște.*

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Sugestii pentru redactarea răspunsului:
- te poți referi, mai întâi, la tema nuvelei alese de tine;
- poți preciza care sunt personajele prezente în nuvelă și de ce personajul ales de tine aparține categoriei personajelor principale;
- prezintă apoi mijloacele/ procedeele de portretizare a personajului ales:
  – directe – de către narator, de către alt personaj;
  – indirecte – caracterizare desprinsă din gânduri, fapte, atitudini, comportament, din relațiile cu celelalte personaje, din limbaj, din nume etc.;
- indică trăsăturile importante ale personajului – origine, portret fizic, spiritual, moral – și explică semnificațiile acestora;
- precizează, în cazul fiecărei trăsături, prin ce mijloace este aceasta surprinsă;
- amintește-și secvențe, situații sau citate prin care poți ilustra aceste trăsături;
- observă și explică și atitudinea naratorului față de personajul său: admirație sau compasiune, dispreț sau înțelegere etc.;
- e bine să precizezi care sunt relațiile dintre personajul ales de tine și alte personaje din text;
- nu e lipsită de interes, în unele cazuri, nici referirea la influența mediului asupra personajului: reliefează-o prin exemple concludente;

- evidenţiază câteva mijloace artistice folosite în caracterizarea personajului: epitete, metafore, comparaţii utilizate în conturarea portretului fizic şi moral sau chiar antiteza în raport cu un alt personaj;
- formulează o concluzie despre personaj, care să surprindă modul în care te raportezi la acesta: cu admiraţie şi simpatie, dacă îl consideri un personaj demn pentru a deveni un model pozitiv sau cu reţinere şi respingere, dacă e un personaj cu trăsături morale şi spirituale negative.

12

A. **Limba română** (30p.)

1. Rescrierea textul prin înlocuirea cuvintelor subliniate prin sinonime adecvate – de exemplu: *Din radioul atârnat sub bord, lângă schimbătorul de viteză, se auzea un cântec despre un nou oraş căruia interpretul, cu o voce subţire, înflăcărată, îi ura să trăiască şi să tot prospere.* (8p.)
2. Un enunţ în care verbul *a ura* să fie la modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a treia, singular – de exemplu: Îi *ură* duşmanului său să i se îmblânzească inima. (4p.)
3. Valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *ei* – interjecţie, *nene* substantiv comun, *ăsta* – pronume demonstrativ de apropiere, *i* – verb copulativ. (4p.)
4. Părţile principale de propoziţie din enunţurile citate: *zise*, *omul*, *ţineţi*, *e*. (8p.)
5. Un pronume relativ: *Bucata ce-o avem*; un verb la imperativ: *Ia auzi*. (2p.)
6. Funcţia sintactică a cuvintelor subliniate: *cabinei* – atribut substantival genitival, *acoperită* – atribut adjectival, *pe drumul* – complement circumstanţial de *loc*. (4p.)

B. **Înţelegerea textului** (30p.)

7. Un citat, din primul alineat, în care este precizat reperul temporal al desfăşurării acţiunii: *pe la orele cinci după-amiaza.* (4p.)
8. Transformarea în vorbire indirectă a primelor 5 replici din text – de exemplu: Băiatul îl întreabă dacă acela este satul Mogoş. Omul de lângă cruce îşi lungi gâtul şi se întoarse din profil, ducând o mână la ureche. Băiatul repetă întrebarea. Omul îi confirmă că se află în satul Mogoş. Băiatul îl întrebă atunci dacă nu ştie unde este căminul cultural. Omul îi zise să meargă tot înainte, că e lângă biserică. (8p.)
9. Transcrierea unei secvenţe în care este precizată o trăsătură fizică a băiatului: *se ivi un cap cârlionţat, de băieţandru...* (4p.)
10. Două argumente în favoarea afirmaţiei că textul citat aparţine genului epic: prezenţa personajelor, existenţa unei acţiuni etc. (14p.)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Sugestii pentru redactarea răspunsului:

- te poţi referi, mai întâi, la trăsăturile genului liric:
  – exprimarea directă a ideilor, a gândurilor şi a sentimentelor;
  – prezenţa eului liric şi a mărcilor lui în text;

– structura specifică textului liric;
– limbajul expresiv.

- identifică tema poeziei alese pentru demonstraţie şi, eventual, referă-te la motivele dominante care susţin tema:
  – te poţi referi la faptul că, în general, imnul surprinde sentimente de admiraţie şi elogii adresate unor eroi istorici, precum şi îndemnuri adresate contemporanilor pentru a urma exemplul înaintaşilor.
- exemplifică trăsăturile genului liric pe baza textului ales:
  – observă elementele de structură specifice textului liric: organizarea strofică, măsura, versificaţia şi ritmul; te poţi referi la modul în care acestea sprijină transmiterea unui mesaj: de exemplu, versurile imnului sunt de obicei ample, fapt care conferă textului un caracter solemn;
  – exprimarea directă a ideilor, gândurilor şi sentimentelor capătă, de obicei, în imn forma unui monolog liric; identifică formule de adresare directă, îndemnuri exprimate prin verbe la imperativ şi prin vocativ; caută şi alte mărci ale eului liric şi descoperă semnificaţiile acestora în construcţia mesajului (de exemplu, persoana I plural sau formularea îndemnurilor la persoana a II-a plural, poate semnifica ideea unităţii, a solidarităţii);
  – referă-te la sentimentele dominante exprimate în text; de obicei, în imn sunt prezente sentimente de admiraţie, elogii care privesc măreţia unor eroi, a unor fapte sau a unor epoci istorice; reliefează-le semnificaţia;
  – evidenţiază rolul mijloacelor/ procedeelor artistice în exprimarea ideilor şi a sentimentelor: adesea, în imn, antiteza este procedeul de evidenţiere a opoziţiei dintre eroul glorificat şi duşmanii săi; epitetele, comparaţiile, enumeraţiile şi chiar metaforele cu valoare hiperbolică, pot fi întâlnite în imn ca mijloace de caracterizare a unui personaj sau ca instrumente descriptive; tonul solemn dat de prezenţa invocaţiilor şi a îndemnurilor, formulele de convingere şi de mobilizare, precum şi repetiţiile fac parte din instrumentarul expresiv specific imnului.
- exprimă-ţi opinia cu privire la mesajul textului: utilizează verbe precum – *a crede*, *a considera* etc.; adverbe de mod – *posibil*, *probabil*, *desigur* etc.; cuvinte cu rol argumentativ – *pentru că*, *încât*, *aşadar* etc.
- încheie compunerea printr-o concluzie, în care să reaminteşti trăsăturile genului liric şi să precizezi că acestea se regăsesc în opera literară studiată de tine.
- acordă atenţie şi esteticii lucrării: aşezarea corectă în pagină, scris lizibil, fără corecturi şi ştersături etc.

13

A. Limba română (30p.)

1. Două arhaisme din textul citat: *paloş*, *curte* (*slujitorii curţii*). (2p.)
2. Două enunţuri care să conţină câte un antonim al cuvântului *viteaz*, respectiv, *blestem* – de exemplu: Era *fricos* ca un iepure. Înainte de plecare i-a dat *binecuvântarea* părintească. (4p.)
3. Primele două virgule din replica dată de cal izolează un substantiv în vocativ. (4p.)
4. Două enunţuri, în care cuvântul *tot* să fie adjectiv pronominal nehotărât, respectiv adverb – de exemplu: Ai mâncat *tot* caşcavalul? (adjectiv pronominal nehotărât). Şi împăratul avea *tot* un băiat (adverb). (4p.)

5. Valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *apucând* – verb la modul gerunziu; *trei* – numeral cardinal (cu valoare adjectivală); *nopți* – substantiv comun, *întinsă* – adjectiv participial. (4p.)
6. Funcția sintactică a cuvintelor din propoziție: *nimeni* – subiect; *nu calcă* – predicat verbal; *pe moșia* –complement circumstanțial de loc; *ei* – atribut pronominal genitival. (4p.)
7. Un subiect multiplu: *toată curtea și toată împărăția.* (4p.)
8. O propoziție în care substantivul *cal* să îndeplinească funcția sintactică de complement indirect, în cazul dativ – de exemplu: Dă-i calului numai iarbă grasă! (4p.)

B. **Înțelegerea textului** (30p.)

9. Enunțul în care se precizează locul unde a ajuns Făt-Frumos: *aici suntem pe moșia unei Gheonoaie.* (4p.)
10. Motivul transformării femeii în gheonoaie este blestemul părinților pe care nu i-a ascultat. (4p.)
11. Două moduri de expunere prezente în fragmentul citat sunt narațiunea și dialogul. (4p.)
12. Două trăsături care să justifice afirmația că textul aparține genului epic: existența unei acțiuni, prezența personajelor etc. (4p.)
13. Opinia despre motivul pentru care Făt-Frumos pornește la drum, în ciuda rugăminților tuturora. (14p.)

Sugestii pentru redactarea răspunsului:
• utilizează, pentru exprimarea opiniei, verbe precum – *a crede, a considera* etc.; adverbe de mod – *posibil, probabil, desigur* etc.; cuvinte cu rol argumentativ – *pentru că, încât, așadar* etc.
• te poți referi la neascultare, ca trăsătură a tinerilor încrezători în ei înșiși, dar și la nevoia de împlinire a unui destin.

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Sugestii pentru redactarea răspunsului:

- poți începe prin a identifica tema baladei culte pe care vei face argumentarea;
- prezintă, apoi, caracteristicile genului epic:
  – apare vocea naratorului, care relatează fapte și întâmplări la persoana a III-a sau la persoana I;
  – principalul mod de expunere este narațiunea; aceasta poate fi în versuri, cum este cazul baladei culte, sau în proză;
  – celelalte moduri de expunere (descrierea, dialogul și monologul) dobândesc diferite funcții;
  – prin descriere se fixează cadrul întâmplărilor, se redă atmosfera acțiunii, se încetinește ritmul acesteia și se caracterizează în mod direct personajele;
  – dialogul dinamizează acțiunea, fiind și o modalitate de a pune în lumină relațiile dintre personaje;
  – faptele și întâmplările sunt plasate într-un cadru spațio-temporal și sunt săvârșite de către personaje.
- exemplifică aceste caracteristici pe baza operei studiate de tine:
  – observă și reliefează perspectiva naratorului (în baladă, de obicei, este narațiune la persoana a III-a);
  – evidențiază raportul dintre cele trei moduri de expunere – în baladă. De regulă predomină narațiunea; explică rolul secvențelor descriptive și dialogate din balada aleasă;

– prezintă, în rezumat, acţiunea baladei;
– subliniază elementele de spaţiu şi de timp;

- te poţi referi şi la personajele baladei şi la semnificaţiile simbolice ale acestora: de regulă, ele întruchipează, în baladă, forţele opuse ale binelui şi răului:
  – evidenţiază câteva elemente de portret fizic şi moral ale personajelor şi precizează care sunt mijloacele prin care sunt caracterizate; te vei referi la situaţii semnificative, dar mai ales la relaţiile dintre personaje.
- e bine să te referi şi la modalităţile de realizare a expresivităţii, mai ales că textul baladei este în versuri;
  – în baladă, principalul mijloc de caracterizare a personajului pozitiv este antiteza: pus în opoziţie cu eroul negativ, personajul pozitiv devine mai convingător în calitatea sa de model;
- exprimă-ţi opinia cu privire la mesajul textului: utilizează, pentru aceasta, verbe precum – *a crede*, *a considera* etc.; adverbe de mod – *posibil*, *probabil*, *desigur* etc.; cuvinte cu rol argumentativ – *pentru că*, *încât*, *aşadar* etc.
- încheie compunerea printr-o concluzie, în care să reaminteşti trăsăturile genului epic şi să precizezi că acestea se regăsesc în opera literară studiată de tine.

CUPRINS